

PROF. DR. MUSTAFA ŞENTOP KONUŞMALAR - II KOMİSYON KONUŞMALARI

24, 26 ve 27. DÖNEM

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

PROF. DR. MUSTAFA ŞENTOP
KONUŞMALAR-II
KOMİSYON KONUŞMALARI

24, 26 ve 27. DÖNEM

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı Yayınları No: 15

PROF. DR. MUSTAFA ŞENTOP KOMİSYON KONUŞMALARI

Yayın Koordinatörü

Muhsine ÇEVİK
Tutanak Hizmetleri Başkanı

Yayın Kurulu

Bedri TATLI
Selim YILMAZ
Mehmet SEYHAN
Tutanak Hizmetleri Başkan Yardımcısı
Mahmut TOK
Müşavir

Arşiv Derleme

Fatih BAHADIR
Zuhal ÇIKRIKÇI

Kapak Tasarımı

Salih AKBAŞOĞLU

Sayfa Tasarımı

Gökhan KOÇMAN

Baskı

TBMM Basımevi - Mayıs 2023

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bakanlıklar - ANKARA 06543

Telefon : +90 (312) 420 68 15 - 16

Faks : +90 (312) 420 68 17

e-posta : tutanakidariburo@tbmm.gov.tr

PROF. DR. MUSTAFA ŞENTOP
KONUŞMALAR-II
KOMİSYON KONUŞMALARI

24, 26 ve 27. DÖNEM

ÖN SÖZ

Aziz milletimizin vekili ve temsilcisi sıfatıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında görev yapmak şüphesiz bir Türk vatandaşına nasip olabilecek en büyük gurur ve bahtiyarlık vesilelerinden biridir. Allah'a ne kadar şükretsem azdır ki, kurucu, kurtarıcı ve gazi sıfatlarını haiz bulunan Meclisimizin mensubu olabilme şerefine beni mazhar kılmıştır. Yine milletimize ne kadar minnettar ve müteşekkîr olsam azdır ki, beni farklı tarihlerde dört defa milletvekili seçmiş; iradesine tercümanlık etme vazifesini tevdiye beni layık görmüştür.

Bu kapsamda akademisyen olarak uzun yıllar Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde hukukla ve eğitimle iştigal ettikten sonra, ilk defa 12 Haziran 2011 tarihinde icra edilen genel seçimlerde parlamentomuza üye olarak seçildim. Milletimizin teveccühüyle 24. yasama döneminde başlayan parlamento üyeliğim 27. yasama döneminin sonuna kadar devam etti. Bu süreç içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletvekili, Anayasa Komisyonu Başkanvekili, Anayasa Komisyonu Başkanı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekili olarak görev icra ettikten sonra, Gazi Meclisimizin çok kıymetli üyelerinin göstermiş oldukları itimat ve teveccühle Türkiye Büyük Millet Meclisinin başkanlığına seçildim. Her biri şahsım adına büyük bir mazhariyet olan bu görevleri, milletimizin duası ve desteği, milletvekili arkadaşlarımla da yardımıyla Türk milleti adına ve O'na layık olacak şekilde hakkıyla ifaya çalıştım.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin kutlu çatısı altında görev yaptığım 2011 ila 2023 yılları arasındaki on iki yılı kapsamına alan dönem içinde Türkiye, hukuki, sosyal ve siyasal alanda çok sayıda önemli hadiseye ve değişime şahitlik etmiştir. Meclisimiz bünyesindeki görevlerim vesilesiyle bu süreçleri ben de yakından takip ettim ve yasama organı bünyesinde sahip olduğum sıfatlarla bağlantılı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda, ihtisas komisyonlarında, yurt içindeki ve yurt dışındaki çeşitli ziyaretlerde, sempozyumlarda, çalıştaylarda, basın toplantılarında ve benzeri mecralarda, ülkemiz açısından önem taşıyan söz konusu hadiseler hakkındaki görüşlerimi ifade etme fırsatı buldum.

Yasama organı üyesi sıfatıyla milletvekillerinin ifade ettikleri düşünceler, vatandaşlarımızın duygu ve düşünce dünyasını yansıtmaları hasebiyle son derece kıymetlidir. Nitekim Türkiye Büyük Millet Meclisinde yürütülen çalışmalarda milletvekillerimizin sarf ettikleri her cümlenin, dışa vurdukları her bir düşünce ve tepkinin tutanak altına alınması, ayrıca bu tutanakların yayımlanmak suretiyle kamuoyunun ve gelecek nesillerin bilgisine sunulması, söz konusu düşüncelere atfedilen kıymetin bir tezahürüdür. Sözlü anlatımın yazıya nazaran yeterli kalıcılık taşıyamaması, hukuki birtakım zorunlulukların yanı sıra siyasi tarihimizin başarılı şekilde okunması ve yorumlanması açısından da bu düşüncelerin yazıyla muhafazasını zorunlu hâle getirmektedir.

Bu çerçevede elinizde bulunan bu eser, aziz milletimizi temsil etme onuruna eriştiğim 24. yasama döneminin başlangıcından 27. yasama döneminin sonuna kadar Gazi Meclisimizde deruhte ettiğim çeşitli görevler kapsamında farklı mecralarda yaptığım konuşmaların derlenmesiyle oluşan çalışmanın bir parçasıdır. Çalışmanın bu cildinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin karar organlarından olan ve yasama sürecinde önemli görevleri bulunan Meclis komisyonlarında farklı dönemlerde farklı unvanlarla yapmış olduğum konuşmalar bir araya getirilmiş bulunmaktadır.

Cumhuriyetimizin yüzüncü yılını idrak edeceğimiz 2023 yılından geriye doğru yaklaşık on iki senelik zaman zarfında, başta Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçiş olmak üzere Cumhuriyet tarihimizin önemli dönüm noktalarına tanıklık ederken milletvekili, Anayasa Komisyon Başkanı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı gibi çeşitli sıfatlarla yapmış olduğum konuşmalarımın böyle bir eser vasıtasıyla toplu hâlde kolayca ulaşılabilir olmasını, yakın dönem parlamento tarihimiz hakkında yürütülecek siyasi ve hukuki çalışmalar açısından son derece faydalı buluyorum. Bu vesileyle parlamento çatısı altında gerçekleştirdiğimiz yasama faaliyetlerini üstün gayretle kayda geçiren Tutanak Hizmetleri Başkanlığı personeli başta olmak üzere eserin hazırlanmasında ve yayımında emeği geçen herkese en içten teşekkürlerimi sunuyorum; Gazi Meclisimiz bünyesinde yürüttüğüm çalışmalar vesilesiyle, gök kubbede hoş bir seda bırakabilenlerden addedilmeyi Rabb'imden niyaz ediyorum.

Mustafa ŞENTOP

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

ÖZ GEÇMİŞ

Mustafa Şentop, 6 Ağustos 1968 tarihinde Tekirdağ'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Yüksek lisans ve doktorasını Marmara Üniversitesinde Kamu Hukuku alanında yaptı.

1993 yılında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2002'de doktor, 2005'te doçent, 2011'de profesör oldu. Marmara Üniversitesi dışında birçok üniversitede lisans ve lisans üstü seviyesinde dersler verdi. Marmara Üniversitesinde çeşitli idari görevlerde bulundu.

Öğrencilik yıllarından itibaren çeşitli dergilerde yazarlık, yöneticilik ve editörlük; akademik dergilerde yayın kurulu üyeliği, editörlük ve hakemlik yapan Prof. Dr. Şentop, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezinin (ESAM) İstanbul Başkanlığı görevini yürüttü.

Prof. Dr. Şentop, Adalet ve Kalkınma Partisinin (AK PARTİ) Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyeliğine seçildi ve 2012-2015 yılları arasında AK PARTİ Genel Başkan Yardımcılığı görevini yürüttü.

24, 25 ve 26. Dönemde AK PARTİ İstanbul Milletvekili olarak TBMM'de görev yaptı. Anayasa Komisyonu Başkanvekilliği görevini yürüttü. 24. Dönemde Anayasa Uzlaşma Komisyonunda AK PARTİ'yi temsilen görev aldı. 26. Dönemde Anayasa Komisyonu Başkanlığı görevini yürüttü. 27. Dönemde AK PARTİ Tekirdağ Milletvekili olarak TBMM'ye girdi. Aynı dönemde TBMM Başkanvekili olarak görev yapmakta iken 24 Şubat 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına seçildi ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 29. Başkanı oldu. 7 Temmuz 2020 tarihinde yeniden TBMM Başkanı seçildi.

TBMM Başkanı Şentop, iyi düzeyde Arapça ve İngilizce bilmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	V
ÖZ GEÇMİŞ.....	IX

24. DÖNEM

(13 HAZİRAN 2011 – 7 HAZİRAN 2015)

ANAYASA KOMİSYONU

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi Münasebetiyle.....	5
Cumhurbaşkanı Seçim Kanunu Tasarısı Münasebetiyle.....	7
Cumhurbaşkanı Seçim Kanunu Tasarısı Münasebetiyle.....	13
Cumhurbaşkanı Seçim Kanunu Tasarısı Münasebetiyle (Devamı)	27
Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Münasebetiyle.....	33

26. DÖNEM

(2 KASIM 2015 – 24 HAZİRAN 2018)

ANAYASA KOMİSYONU

Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, Öz Geçmişi ve Yeni Çalışma Döneminin Hayırlı Olmasını Dilediğine İlişkin Açıklaması.....	39
Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, 24'üncü Dönemde Kurulan Anayasa Uzlaşma Komisyonunun Çalışmalarına ve Meclise Sevk Edilen Dokunulmazlık Dosyalarına İlişkin Açıklaması.....	43
Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, 24'üncü Dönemde Kurulan Anayasa Uzlaşma Komisyonunun Çalışmalarına ve Meclise Sevk Edilen Dokunulmazlık Dosyalarına İlişkin Açıklaması.....	47
24'üncü Dönemde Kurulan Anayasa Uzlaşma Komisyonunun Çalışmalarına İlişkin Görüşmeler.....	49

26. Dönem

24'üncü Dönemde Kurulan Anayasa Uzlaşma Komisyonunun Çalışmalarına İlişkin Görüşmeler.....	51
Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, Siyasi Etik Kavramı ve Bu Konuda Parlamentoda Yapılan Çalışmalara İlişkin Açıklaması.....	53
Siyasi Etik Kanunu Teklifi (2/1000) (Alt Komisyon Metni).....	57
Komisyonun Çalışma Usul ve Düzeni Hakkında Görüşmeler.....	59
Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1028).....	61
Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504).....	63
Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504).....	65
Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi'ne (2/1783) ve 15 Temmuz Gazilerine Şifa, Şehit Yakınlarına Başsağlığı Dilediğine İlişkin Açıklaması.....	101
Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, İç Tüzük Teklifi Üzerindeki Görüşmeler Sırasında Konuşmaların Mümkün Olduğu Kadar Madde İçeriğine Bağlı Kalınarak ve Süreyi de Makul Kullanarak Yapılması Konusunda Hassasiyet Gösterilmesini İstirham Ettiğine İlişkin Açıklaması.....	105
Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın (2/1783) Esas Numaralı İç Tüzük Teklifi'nin 15'inci Maddesi Üzerinde Yaptığı Konuşmasındaki Bazı İfadelerine İlişkin Açıklaması.....	107
Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir ve Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın (2/1783) Esas Numaralı İç Tüzük Teklifi'nin 16'ncı Maddesi Üzerinde Yaptıkları Konuşmalardaki Bazı İfadelerine İlişkin Açıklaması.....	111
Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir ve Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın (2/1783) Esas Numaralı İç Tüzük Teklifi'nin 16'ncı Maddesi Üzerinde Yaptıkları Konuşmalardaki Bazı İfadelerine İlişkin Açıklaması.....	115
24 Kasım Öğretmenler Günü'nde Bütün Öğretmenleri Tebrik Ettiğine ve Anayasa Komisyonu Başkan Vekili Burdur Milletvekili Reşat Peteke Geçirdiği Operasyon Nedeniyle Geçmiş Olsun Dileğine İlişkin Açıklaması.....	117

Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi'nin (2/1929) İçeriğine İlişkin Açıklaması.....	119
Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi (2/1929) (Alt Komisyon Metni).....	123
Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi (2/1929) (Alt Komisyon Metni).....	125
İç Tüzük'ün 33'üncü Maddesi Uyarınca Komisyon Toplantılarında Tam Tutanak Tutulmasına İlişkin Karar.....	129
Çanakkale Milletvekili Muharrem Erkek ve 3 Arkadaşının (2/2137) Esas Numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İç Tüzük'ün 38'inci Maddesi Uyarınca Reddedilmesi Gerektiği Hakkında Görüşmeler.....	131
Ankara Milletvekili Levent Gök'ün Yaptığı Açıklamasındaki Bazı İfadelerine İlişkin Açıklaması.....	133
Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni).....	137
Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni).....	139
Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni).....	145
Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni).....	151
Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni).....	153
Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni).....	157
Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni).....	159

27. Dönem

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım ve Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ile 7 Milletvekilinin Milletvekili Genel Seçiminin Yenilenmesi ve Seçimin 24 Haziran 2018 Tarihinde Yapılması Hakkındaki Önergesi (4/147).....	161
Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2312).....	163
Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2312).....	165

27. DÖNEM

(25 HAZİRAN 2018 – 14 MAYIS 2023)

ANAYASA KOMİSYONU

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772).....	171
Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772).....	175
Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772).....	177
Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772).....	179
Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772).....	181
TBMM Başkan Vekili Mustafa Şentop'un, İç Tüzük Teklifi'nin Komisyondan Geçmesi Sebebiyle Hayırlı Olmasını Dilediğine ve Emegi Geçen Herkese Teşekkür Ettiğine İlişkin Açıklaması.....	183

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TBMM Başkanı Vekili Mustafa Şentop'un, TBMM Başkanının Vekâleti Kendisinde Olduğu İçin Toplantıya Katıldığına İlişkin Açıklaması.....	187
2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) Hakkında Sunumu.....	191
2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay Tezkereleri.....	203

2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) Hakkında Sunumu.....	227
2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) ve Sayıştay Tezkereleri.....	241
Komisyon Çalışmalarındaki Usul ve Komisyon Başkanının Tutumu Hakkında Görüşme.....	263
2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ile Sayıştay Tezkereleri.....	269
2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ile Sayıştay Tezkereleri.....	283
2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ile Sayıştay Tezkereleri.....	303
2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ile Sayıştay Tezkereleri.....	305
Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, Usul Hakkında Görüşmelerde Yaptığı Konuşmasında Geçen Bazı İfadelerine İlişkin Açıklaması.....	307
2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay Tezkereleri.....	309
2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay Tezkereleri.....	323
2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay Tezkereleri.....	327
2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay Tezkereleri.....	329

24. DÖNEM

(13 HAZİRAN 2011 – 7 HAZİRAN 2015)

24. DÖNEM

ANAYASA KOMİSYONU

Mustafa Şentop Anayasa Komisyonu Üyesi

Konu : *Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi Münasebetiyle*
Dönemi : 24
Yasama Yılı : 2
Tarih : 6/10/2011

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Değerli Başkanım, değerli arkadaşlar; hepinizi hürmetle selamlıyorum. Yeni yasama döneminin hem Meclisimiz hem komisyonumuz için hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'tan diliyorum. Tabii, burada aslında İç Tüzük'le ilgili, İç Tüzük'ün bütünüyle ilgili bir sorun var, bunu hepimiz biliyoruz. İç Tüzük 1973'te ilk olarak hazırlanmış, 82 Anayasası olduktan sonra aslında İç Tüzük'le ilgili ciddi problemler var, 96'da önemli değişiklikler yapılmış ama hâlâ İç Tüzük'ün bütünüyle ilgili sorun var, bu konuda bir hazırlık, bir taslak da var. Fakat inşallah yeni anayasayı hazırlayabilirsek, İç Tüzük'ü de ona paralel olarak yeni baştan yazma imkânımız doğacaktır.

Faruk Bey, bu konuya değindi, aslında Türkiye'de kılık kıyafetle ilgili sadece Mecliste değil, birçok alanda düzenlemeler var ve enteresandır bu düzenlemelerin hepsi de darbe dönemlerinde, askerî yönetimler döneminde yapılmıştır. İşte bu gördüğünüz kılık kıyafetle ilgili düzenleme de 12 Mart darbesi döneminin bir ürünüdür. Yine başörtüsüyle ilgili olarak 1986 yılının sonunda dönemin Cumhurbaşkanı, 12 Eylül darbesinin lideri Kenan Evren'in Adana Çukurova Üniversitesinde yaptığı bir konuşmayla üniversitelerde başörtüsü sorunu ciddi olarak başlamıştır. Yine darbe döneminde, 1981'de çıkarılan kılık kıyafetle ilgili iki yönetmelik vardır. Birisi kamu görevlileriyle ilgili, birisi de öğrencilerle

24. Dönem

ilgili yönetmeliktir. Bunlar Bülend Ulusu Hükûmeti zamanında çıkarılmış yönetmeliklerdir. Hepsi askerî darbe döneminde çıkarılmış yönetmelikler. Dolayısıyla Türkiye'nin insanların kılık kıyafetine karışılmadığı ve makul bir çerçeve içerisinde herkesin dilediği gibi giyinebildiği bir ülke olması temennisini ben de dile getiriyorum. İnşallah önümüzdeki dönemde yapılacak çalışmalarla bu tür yasakları da kaldırırız.

Rıza Bey'in teklifiyle ilgili olarak ben de bir temennimi ifade etmek istiyorum aslında. İç Tüzük'ün 56'ncı maddesinin ikinci fıkrasına baktığımızda burada diyor ki: "Genel Kurul salonunda yer alan milletvekilleri, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi teşkilatı memurları ve diğer kamu personeli ceket giymek ve kravat takmak zorundadır. Bayanlar tayyör giyerler." Burada teknik olarak da bir problem var benim şahsi kanaatime göre de, bunu şu şekilde belki ifade etsek daha doğru olur diye düşünüyorum, bir temenni olarak sadece söylüyorum. "Genel Kurul salonunda yer alan milletvekilleri, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi teşkilatı memurları ve diğer kamu personelinden erkekler ceket ile pantolon giyer ve kravat takar; kadınlar ise tayyör veya ceket ve pantolon giyerler." şeklinde olursa bu daha düzgün bir ifade olur diye düşünüyorum. Şahsi kanaatimi böyle ifade etmiş olayım.

Teşekkür ediyorum.

Konu : *Cumhurbaşkanı Seçim Kanunu Tasarısı Münasebetiyle*
Dönemi : 24
Yasama Yılı : 2
Tarih : 5/1/2012

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Değerli Başkanım, değerli arkadaşlar; hepinizi hürmetle selamlıyorum. 2012 yılının Komisyonumuz açısından, Meclisimiz açısından hayırlı çalışmalara vesile olmasını Cenab-ı Hak’tan temenni ediyorum.

Şimdi, arkadaşlar, tabii benim kanaatim -bu metinle ilgili aslında Faruk Bey de bunu ifade etti- Anayasa’nın 102’nci maddesindeki düzenlemeleri biraz açan bir kanun metni bu. Bu olmazsa olmaz mı? Olabilir, aslında birçok kanun için bunu söyleyebiliriz, birçok kanunların birçok hükümleri için bunu söyleyebiliriz. Ama burada Cumhurbaşkanlığı seçiminin kanunla düzenleneceğini de ayrıca belirten Anayasa. Dolayısıyla böyle bir kanunun çıkartılmasını Anayasa zorunlu görüyor. Burada Anayasa’daki esaslardan hareket etmekle beraber, onların bir kısmını uygulamaya yönelik olarak daha açan, orada kanuna bırakılan hususları da düzenleyen bir metinle karşı karşıyayız.

Burada arkadaşlarımızın Cumhurbaşkanının seçimi ile ilgili konuda, halk tarafından seçimiyle ilgili konuda 2007’de yapılan değişiklikle ilgili söyledikleriyle birkaç hususa değinmek istiyorum: Birincisi -Faruk Bey de söyledi, Atilla Bey de söyledi- “Yapılan düzenleme yani Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesine dair yapılan düzenleme bir tepki düzenlemesiydi.” dendi. Doğrusu ben böyle olmadığını kanaatindeyim.

FARUK BAL (Konya) – 367’ye tepki. Muhtıraya tepki.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Şimdi, eğer, tabii, şöyle, tepki değil.

FARUK BAL (Konya) – O zaman tepki işte yani tepki.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Anayasa Mahkemesinin 367 kararı başka bir seçenek bırakmamıştı zaten. Yani Anayasa Mahkemesinin kararından sonra nitelikli toplantı yeter sayısı yani 367’yi şart kılan karardan sonra artık Parlamentonun Cumhurbaşkanı seçme ihtimali imkânsıza yakın bir hâle gelmişti. Bir parti veya partiler, gelmediği takdirde ve Mecliste tek bir parti 367’nin üzerinde bir milletvekili çoğunluğuyla girmedeği takdirde Cumhurbaşkanı seçmek imkânsız hâle gelmişti Parlamentoya girilmediği takdirde.

FARUK BAL (Konya) – Ama imkân içerisinde oldu, Gül seçildi.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Şimdi bir dakika. Ama o tablo 22 Temmuz 2007 seçimlerinin sonucunda ortaya çıktı. Biz Nisan 2007’den bahsediyoruz. O zaman bunu görebilen pek yoktu, tahmin eden yoktu. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi başka bir çıkış yolu bırakmamıştı. Parlamentonun Cumhurbaşkanı seçmesini âdeta -yüzde 100 diyemem- imkânsız hâle getirdi. Dolayısıyla tek bir yol kaldı -Cumhurbaşkanının da seçilmesi gerekiyor- o da halk tarafından Cumhurbaşkanının seçilmesi yolu. Öbür taraftan, tabii, Cumhurbaşkanını seçemez hâle gelince Parlamento seçimlere gidilmesi gerekiyor. Peki, aynı Anayasa Mahkemesinin yorumuyla şekillenmiş olan 102’nci maddeye göre bunu değiştirmeden seçime gidilse, sonra ortaya çıkacak Parlamento tablosunda da Cumhurbaşkanı seçilemeseydi ne olacaktı? Bir daha seçime gidilecekti. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin kararı Cumhurbaşkanının seçimini mevcut durumda imkânsız hâle getirdiği için veya daha toleranslı söyleyeyim, imkânsıza yakın bir hâle getirdiği için halk tarafından seçilme dışında başka bir yol kalmamıştı. Bu bakımdan bu tepki değil bir zaruri yoldur, zarurettir. Bu açıdan bu değişiklik yapıldı.

Şimdi, tabii, niye Cumhurbaşkanlığı seçimi problemli Türkiye’de? Buna çeşitli açılardan bakılabilir ama hatırlarsınız 82 Anayasası’nın yapıldığı zaman, 61’e göre 82’nin farklılığı yürütmenin güçlendirilmesiydi. Kenan Evren Anayasa’yı tanıtım konuşmalarında sürekli yürütmeyi güçlendirdiğini söylüyordu ama bir hususun da altını çizerek: “Yürütme iki başlı parlamenter sistemlerde. Biz yürütmeyi güçlendirdik ama siyasetçilere güvenemeyiz. Dolayısıyla biz yürütmenin bir başını yani Cumhurbaşkanlığını güçlendirdik.” diyordu. Yani Cumhurbaşkanlığı güçlendirilmiş bir makam. Niçin? Çünkü Cumhurbaşkanının siyaset kökenli,

halkın seçimiyle gelmiş, belirlenmiş birisi olmayacağı, büyük ihtimal asker kökenli, en azından bürokrasi kökenli birisi olacağı yani Türkiye'deki bürokratik oligarşinin bir temsilcisi olacağı, Parlamento içi dengelerle oynanarak... Bunu gördük zaman zaman. Böyle bir kişinin Cumhurbaşkanı seçileceği, bu bakımdan siyasetle yani seçilmiş iktidarla benim şahsi kanaatime göre seçilmemiş iktidarı, kayıtdışı siyaset, bürokratik oligarşisi arasında bir denge unsuru olacağı planlanmıştı. Rahmetli Özal'ın seçilmesiyle bu denge bozulur gibi oldu ama arkasından Sayın Demirel'in ve sonra Ahmet Necdet Sezer'in gelmesiyle bu Anayasa'nın kurmuş olduğu bu paradigma devam etti. Fakat 2007'de Parlamento yapısının farklı bir Cumhurbaşkanı seçebileceği ihtimali ortaya çıkınca, bu görülünce o zaman işte bu paradigmanın iflas edeceği anlaşıldı. İşte, e-bildiri ortaya çıktı, arkasından Anayasa Mahkemesi devreye girdi, dediğimiz noktaya geldik. Cumhurbaşkanını o Parlamente'nin seçmesi imkânsız hâle getirildi. Nitekim seçime zaruri olarak gidildi. Bu açıdan halk tarafından Cumhurbaşkanının seçilmesi bir tepki değil bir zaruret olarak karşımıza çıkıyor.

Bu konular konuşuldu, Burhan Hocam cevap verdi. Tabii orada 11'inci Cumhurbaşkanının da halk tarafından seçileceği varsayılıyordu çünkü 22 Temmuz 2007 seçimlerinden sonra ne olacağını kimse bilmiyordu önceden. Parlamento seçemeyecek, halk seçecek. 11'inci Cumhurbaşkanını da halk seçecek. Onun için iki geçici maddeyle 11'inci Cumhurbaşkanının seçimi düzenlenmişti. Aslında burada tartışılacak bir konu yok. Burhan Hoca'nın söylediğiyle Süheyl Bey'in söylediği arasında da bir fark yok yani ama Parlamento tablosu, 22 Temmuz sonrası tablo Cumhurbaşkanının Parlametodan çıkabileceğini gösterdi. Özellikle, tabii, MHP'nin de bu konudaki doğru tutumuyla beraber Cumhurbaşkanı seçildi. E bu sefer geçici maddede 11'inci Cumhurbaşkanının seçimi düzenleniyor, hâlbuki seçildi. O zaman bu iki maddeyi çıkarmak gerekiyordu ama Anayasa'ya 11'inci Cumhurbaşkanının süresiyle ilgili bir intikal hükmü, geçiş maddesi, geçici madde koymak niye düşünülmeydi? Çünkü 11'inci Cumhurbaşkanını Parlametodan seçeceği düşünülmüyordu. Bunu halk seçecek yeni yapılan düzenlemeye göre. Onun için geçici 18 ve 19'uncu maddeler konuldu. Fakat sonra Parlamento seçince bu sefer o geçici 18 ve 19'u kaldırmak gerekti.

FARUKBAL (Konya) – Geçici 18 ve 19 değiştirilerek, değişiklik değiştirildiğine göre oraya niye konulmadı?

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – O sırada konulabilir miydi? Tabii orada ama...

BAŞKAN – Gitmiş, bitmiş.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Yok, şöyle Faruk Bey: O süreci hatırlıyorsunuz. Referandum çalışmaları başlamış, süreç başlamış ve referandum gününe çok kısa bir süre kala 18 ve 19 kaldırıldı. Böyle tartışmalı bir konu geçici madde olarak yani yedi mi, beş mi tartışmasını içeren bir hüküm oraya konulsaydı bunun konulup konulmayacağı, Parlamentodan geçip geçmeyeceği, referanduma bir hafta kala bir süre kalmışken nasıl olacağı ayrıca tartışılacak bir husus. O bakımdan konulamadı o. Yani öbürü zaruret durumu olduğu için herkes üzerinde mutabık kalabildi.

Şimdi, tabii, rejim sorunu mu Faruk Bey'in dediği... Parlamenter rejimi tabii kastediyor, parlamenter rejimden çıkış mıdır bu? Aslında öyle değil. Biliyorsunuz, bazı ülkelerde halk tarafından Cumhurbaşkanı seçiliyor, parlamenter sistemler bunlar. Avusturya, Finlandiya, İrlanda, İzlanda, Portekiz, 5'inci Fransa Cumhuriyeti, bunlar parlamenter sistemler ve buralarda halk tarafından Cumhurbaşkanı seçiliyor. Örnekleri var yani parlamenter sistem ve Cumhurbaşkanı halk tarafından seçiliyor.

ATILLA KART (Konya) – Görev, yetki ve sorumluluk düzenlemesi...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Şimdi, oraya da geliyorum. Cumhurbaşkanının yetkileri konusu... Bu konu Anayasa hukukçuları arasında da zaman zaman tartışmalı bir konudur. Parlamenter sistemlerde cumhurbaşkanının tek başına imzalayacağı işlemler belirtilmiştir. Bunun dışındaki işlemlerin karşı imza kuralıyla yürürlüğe gireceği, işleme konulacağı genel olarak kabul edilmektedir. Bizim de Anayasa'da Cumhurbaşkanına verilmiş olan yetkilerin tek başına kullanılabilir yetkiler midir yoksa karşı imza kuralıyla kullanılacak yetkiler midir konusu tartışmalı. Bu konu vuzuha kavuşturulabilir. Burayla ilgili bir sorun yok. Yani Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesiyle yetkileri konusu birbiriyle doğrudan irtibatlı konular değil.

FARUK BAL (Konya) – Doğrudan irtibatlı.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Hayır.

Cumhurbaşkanının yetkileri konusu, mevcut Anayasa'daki konu...

FARUK BAL (Konya) – O zaman ne diyecek cumhurbaşkanı? “Bana oy ver ey vatandaş.” Ne diyecek? Sen yetkisiz, sorumsuz bir adamsın niye oy... İş ver, aş ver...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Hayır, hayır. Faruk Bey, şimdi muhtelif seçimler yapıyor biliyorsunuz, muhtar seçiliyor, belediye başkanı seçiliyor,

milletvekili seçiliyor. Her birinden talep etmiyor, aynı şeyi beklemiyor insanlar. Cumhurbaşkanından da iş, aş beklemeyecekler. Cumhurbaşkanlığı bir temsil organı, devletin temsil organı. Onun ne iş yapacağını halkımız biliyor. Dolayısıyla onun için ayrıca iş, aş propagandası yapmaya, vaatle bulunmaya ihtiyaç yok. Burada sorun yok, bakın, bunu yapan ülkeler de var, örnekleri de var dünyada. Dolayısıyla, cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi konusu Türkiye’de ilk defa icat edilmiş bir konu değil. Bir zaruret olarak karşımıza çıkmıştır. Mevcut Anayasa’daki düzenleme de parlamenter rejimi değiştirecek bir düzenleme mahiyetini almamıştır, almayacaktır. Bu bakımdan bir sorun yok. Ben, tabii, önergeyi de vermiştim. Aslında bu konu üzerinde muhtelif çalışmalar da yapılmış alt komisyonda, komisyonda. Bunları yeniden ele alacak bir çalışmaya ihtiyaç var, onun için bir alt komisyon önerisinde de bulunmuştum.

Teşekkür ediyorum.

Konu : *Cumhurbaşkanı Seçim Kanunu Tasarısı Münasebetiyle*
Dönemi : 24
Yasama Yılı : 2
Tarih : 12/1/2012

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Değerli Başkanım, Değerli Başbakan Yardımcımız, değerli arkadaşlar; hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Öncelikle, tabii, alt komisyon raporuyla ilgili belki benim konuşmam gerekecekti. Ama onu da burada kısaca geçmek istiyorum. Komisyona katılan arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Fatoş Hanım’a, İdris Bey’e, Uğur Bey’e, Nevzat Bey’e çalışmalara yaptıkları katkılardan dolayı müteşekkirim.

Şimdi, rapor hepimizin elinde var. Onun için rapor üzerinde durmak istemiyorum. Burada ben -bir müzakere yapıyoruz- konuşulanlarla ilgili görüşlerimi arz etmek istiyorum.

Önce, değerli arkadaşlar, burada gündem maddemiz belli. Cumhurbaşkanı seçimi hakkında kanunu konuşuyoruz. Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi veya Parlamento tarafından seçilmesi meselesi daha önce bir anayasa değişikliğiyle hâledilmiş bir meseledir. Elbette bu konuda da görüşlerimizi belirtebiliriz. Fakat şu anda aslında Anayasa’nın 102’nci maddesinin son fıkrasında “Seçim usulü ve esasları kanunla belirlenir.” şeklindeki bir hükmün yani Anayasa’nın Parlamente’ye vermiş olduğu bir görevin gereğini yerine getiriyoruz. Dolayısıyla konuştuğumuz konu cumhurbaşkanı seçimi hakkında kanun. Bu bir tekrar mıdır, vesaire, onlar olabilir. Zaten Anayasa temel esasları belirtir. Bu

esasların bir kısmı uygulamaya yönelik kanunda yer alır. İlave olarak tabii detaylar kanunlarda açıklanır, belirtilir.

Şimdi, burada bazı arkadaşlarımız dediler ki: “Bu bir hukuki mesele değildir, bir siyasi projedir.” denildi. Bu doğru değil. Aslında arkadaşlarımızın yaptığı açıklamalar da kendi genel beyanlarını tezip ediyor. Çünkü sadece siyasetçilerin tartıştığı bir husus olsaydı bu husus o zaman bir siyasi proje diyelim ama Faruk Bey de bahsetti, Sayın Bakanımız da bahsetti. Burada anayasa hukukçuları dâhil, genel olarak, hukukçular, hocalar, akademisyenler dâhil bu konuda iki görüş var “beş yıl” ve “yedi yıl” diyenlerin görüşü var. Dolayısıyla bu sürenin belirlenmesi konusunda eklenen geçici maddenin bir siyasi proje olarak düşünülmesi, ifade edilmesi yanlış. Bu konuda gerçekten akademik tartışmalar da var. Kimler var? İşte, beş yıl diyenler arasında...

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Hayır, yasayla yapıldı Sevgili Şentop.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Geleceğim Hocam. İstersen sen çiz bir plan, ona göre konuşayım. O zaman müsaade buyur.

Şimdi, beşçilerden bahsedelim. Kim var? Kemal Gözler, Yılmaz Aliefendioğlu, Mustafa Koçak, Hikmet Sami Türk ve Süheyl Batum. Tabii, bu “beş yıl” diyenler de bu mezhebi cediti Süheyl Bey’in yani yeni görüş “Beş yıl” diyenler...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Koçak “Yedi yıl” diyor.

BAŞKAN – Siyasete girince söyledi Süheyl, eskiden... O kadar olur yani.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – “Yedi yıl” diyenler ise, bazı isimler var tabii, Erdoğan Teziç, Mustafa Erdoğan, Yusuf Şevki Hakyemez, Metin Günday’ın bu yönde bir görüşü var. Süheyl Batum’un da mezhebi kadimi yani eski görüşü de “Yedi yıl.”

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Yalnız bir şey söyleyeyim. Yalnız Sayın Başkan...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anayasacı değil...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Yalnız anayasacılığa bakacak olursak o zaman sizin de burada olmamanız lazım. Sadece anayasacıları çağıralım, konuşalım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anayasacılardan bahsediyorsunuz...

BAŞKAN – Neyse yani...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Metin Günday idare hukukçusu, kamu hukukçusu. “Sadece anayasacılar konuşacak.” diyorsak buradan çoğumuzun gitmesi lazım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Öyle bir lafı sarf eden kimse olmadı.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – O zaman tamam.

Metin Günday bu konularda çalışan, görüş bildiren bir profesör, bir idare hukukçusu, kamu hukukçusu.

Şimdi değerli arkadaşlar, bu tepkisel bir hareket mi değil mi, bu konuda da pek çok şey söylendi. Ben o bakımdan detaya girmeyeceğim ama kısaca... Kronolojiyi unutuyoruz hepimiz, bugünden itibaren sadece fotoğraf üzerinde konuşuyoruz. Bir film şeridinde bakamıyoruz. Cumhurbaşkanını niye halk seçsin, böyle bir düzenleme niye yapıldı? İşte, Anayasa Mahkemesinin bir kararı üzerine bu yapıldı. Çünkü Anayasa Mahkemesinin 367 kararı Parlamentonun cumhurbaşkanını seçmesinin imkânsız yakın bir hâl aldığını gösterdi. 367 toplantı yetersayısı öngörüyor Anayasa Mahkemesi. Ancak bir parti bunu sağlarsa veya daha sonra MHP'nin doğru tutumuyla başka partiler Meclise girebilirse bu oluyor. Partiler Meclise girmediği takdirde toplantı yetersayısı sağlanamadığından cumhurbaşkanını Parlamento seçemiyor. Bu imkânsız yakın bir hâle getirdi. Bunun üzerine cumhurbaşkanının seçimini mümkün kılabilmek için bu Anayasa değişikliği yapıldı ve yine Parlamentonun seçemeyeceği varsayımından hareket edildiği için Cumhurbaşkanının da, 11'inci Cumhurbaşkanının da halk tarafından seçilmesine dair maddeler düzenlendi, geçici 18 ve 19'uncu maddeler. Fakat 22 Temmuz 2007 seçimleriyle millet siyasete doğrudan el koydu, vaziyet etti ve öyle bir Parlamento oluşturdu ki cumhurbaşkanını seçebilecek bir tablo karşımıza çıktı. MHP'nin burada yine doğru tutumunu tekrar zikrederek söylüyorum. Cumhurbaşkanı Parlamento tarafından seçildi. Hâlbuki Anayasa değişikliği yapılırken bu durum öngörülmemişti, görülememişti ve o günün şartlarında da bunun öngörülemediği olması da gayet tabiidir. Bunun üzerine geçici 18 ve 19'uncu maddeler yani 11'inci Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesini düzenleyen maddeler referanduma giden metinden çıkarıldı.

Burada, tabii, Parlamento iradesinden bahsedildi. Süheyl Bey de bahsediyor, Rıza Bey de bundan bahsetti. Şimdi, Parlamentonun iradesini bir kere ortaya koymasından sonra bu iradenin hiç değişmeyeceğini mi varsaymamız gerekiyor? Bu Parlamento cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesini düzenlerken 11'inci Cumhurbaşkanının da halk tarafından seçilmesi gerektiğini düzenlerken, mayıs

24. Dönem

ayında yaptığı düzenlemeyle bir irade ortaya koyuyor. Fakat daha sonra bu geçici 18 ve geçici 19'uncu maddeleri metinden çıkartarak bu sefer başka bir irade ortaya koyuyor. Dolayısıyla Parlamento iradesini bir kere ortaya koymuştur, bu irade değişmemiştir dememiz ve sadece bu ilk iradeden hareketle yorum yapmamız çok yanlış bir durum.

BAŞKAN – Hayır, müsaade buyurun. 18, 19 zaten kadük kaldı. Orada bomboş, ölü. Ölü bir hüküm. Kaldırsan ne olur, kaldırmasan ne olur?

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Onunla ilgili de bir ilginç duruma değineceğim. Tabii.

BAŞKAN - Ama tabii tartışma çıkar diye kaldırıldı yani.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Sevgili Başkan, bir dakika...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Bir dakika... Bir dakika Süheyl Bey, olur mu? Ben konuşuyorum. Bir dakika yahu.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Sayın Başkanlık Divanı, Sevgili Başkan, sen rahatlıkla araya girebiliyorsun.

BAŞKAN – Başkan söz sırasına tabi değil. Başkanla yarışma. Bak der ki İç Tüzük: “Başkan söz sırasına tabi değil.”

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Bak, araya girerek, araya girerek... Kadük değil o madde... Kadük değil o madde...

BAŞKAN – Süheyl Bey, bir şey söyleyeyim sana...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Süheyl Bey...

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Kadük değil o madde...

BAŞKAN – Sen yeni geldin, bir şey söyleyeceğim... Plak gibi söyleyip durma onu.

Şimdi, bak, o ayrı bir mesele.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Kadük değil o madde...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Tamam Hoca, istersen sadece onu söyle.

BAŞKAN – Kadük değil. Ne olacak peki? Ne yapacaksın 11'i? Seçmişsin, ne yapacaksın? Hiçbir anlamı yok. Ne yapacaksın 11'i orada? Duruyor orada.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Komisyonun Başkanı hukuka tamamıyla aykırı bir şey söylüyor, “kadük” diyor.

BAŞKAN – Yani iki ay sonra bir daha seçime... O zaman niye söylemediniz bunu?

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Arkadaşlar... Arkadaşlar...

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Olay bu. Kadük değil... Pardon, sözünüzü kestim...

BAŞKAN – 21 Ekim'den sonra seçim yapmamız lazımdı o kalsaydı.

Evet, devam ediyoruz.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Şimdi, Mahmut Bey'e gelelim, Mahmut Tanal. Arkadaşlar, Mahmut Bey dedi ki... Tabii, bunlar, konunun her açıdan tartışılabilir yönleri var ama belirtilen hususlarla ilgili görüşlerimi söyleyeyim. Yani sadece bir yerden, bir görüşten hareketle nihai kanaatimizi ortaya koymayalım. Diyor ki: "Cumhurbaşkanının mesela yetkileri azaltılsaydı."

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 104'üncü maddeye...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Buna Süheyl Bey de temas etti. 104'üncü madde, "Acaba, eski yetkileri kullanabilir miyim?" diyebilir miydi?

Şimdi, yetkilerin azaltılmasıyla veya artırılmasıyla ilgili durum farklı, süreçle ilgili durum farklı. Şimdi, size sorularla ben de söyleyeyim, gerisi, sonra kanaatimi söyleyeceğim. Diyelim ki süre yedi yıldır, dokuz yıla çıkartıldı. O zaman ne olacaktı? Ne diyecektiniz?

BAŞKAN – Ona "Olmaz." diyorlar.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – "Olmaz." diyorlar.

Peki, bir şey daha...

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Nasıl olmaz yahu?

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Süheyl Bey, bir dakika...

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Kendiniz söylüyorsunuz, kendiniz...

BAŞKAN – Bir şey söyleyeyim bak. Başkanın söz sırasına tabi olmadığına dair açık hüküm var. Ara sıra ben çeşit olsun diye giriyorum yani.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Biliyorum Sayın Başkan. Ama araya girme. Araya girersen tutanak yanlış...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama adımıza vekâleten konuşuyorsun Başkan, o olmuyor.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – İkinci husus: Arkadaşlar, ayıramazsın çünkü şunu söylüyorum. Bir şeyi konuşalım, siz bir şey söyleyin. Mantıkta bir tartışmanın bir usulü var. Bir şey söylersiniz, karşı görüşümüzü söyleriz, onun üzerine ona karşı cevap verirsiniz. Biz söyledikten sonra siz yine eski görüşünüzü ısrarla tekrar ederseniz o zaman biz müzakere yapmıyoruz demektir. Müzakere bir yerden başlayıp bir yere geliriz. Bir şey söylersiniz cevap veririz, siz cevap verirsiniz, biz cevap veririz ama bir yere varırız. Ama herkes kendi görüşünde bulunduğu yerde ısrarla söylerse o zaman müzakere yapmıyoruz demektir.

Şimdi, birincisi o. Süre artırılsaydı, o zaman ne olacaktı?

İki: Şimdi, biz bu tartışmayı niye yapıyoruz? Cumhurbaşkanını 28 Ağustos 2007’de seçmişiz. Anayasa değişikliği de 30 Ekim 2007 itibarıyla yürürlüğe girmiş. Varsayalım ki cumhurbaşkanını seçtik ve biz geldik bu tartışmayı cumhurbaşkanının süresinin 6’ncı yılında bu Anayasa değişikliğini yaptık ve süreyi beşe indirdik. O zaman ne olacaktı? Yani şimdi hukukta sadece yaşadığımız bir sorun üzerinden hareket edemeyiz. Bunu umumileştirerek, genelleştirerek bakabilecek bir perspektife sahip olmamız lazım. Sadece o sorunun o günün şartları içerisindeki hallediliş şekline bakarak bir umumi prensibe varamayız. O açıdan, söylediğimiz şeyler süreyle ilgili söylediklerimizin hem mesela süre artırıldığının da bir tutarlılığı var mı, oluyor mu veya cumhurbaşkanının süresi sizin belirlediğiniz, değişikliklerle belirlediğiniz ikinci süreyi aştığı takdirde durumu ne olacak, bunlara da cevap verebiliyor musunuz, veremiyor musunuz? Buna bakarak genel hüküm üzerinde konuşmamız lazım.

Geçici maddenin neden olmadığı konusunda da süreçle ilgili bilgileri birçok arkadaşımız verdi.

Süheyl Bey’in burada üzerinde ısrarla durmuş olduğu bir önemli nokta var, bir gerekçe, diyor ki: “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanının, 94’üncü maddenin üçüncü fıkrası, süreleriyle ilgili değişiklik yapıldı 12 Eylül 2010 referandumuyla kabul edilen metinde.” Hâlbuki Meclisin görev süresi 2007’de, yine o bahsettiğimiz 30 Ekim 2007 tarihli Anayasa değişikliğiyle beraber. 2007’de beş yıldan dört yıla indirildi. Hâlbuki Başkanlık Divanını düzenleyen 94’üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki hükümde iki artı üç vardı esas. O değiştirilmedi. Bu zühulen olan bir şey, unutulmuş bir şey. 2010’da bu düzeltildi. Ama bakın, kıyasta birbirine benzeyen şeylerin kıyaslanması söz konusu olur, farklı şeylerin kıyaslanması söz konusu olamaz. Biz neyi tartışıyoruz? Anayasa değişikliği yapılmadan önce seçilen bir cumhurbaşkanının süresinin sonradan yapılan Anayasa değişikliğiyle değişip değişmeyeceğini tartışıyoruz. Siz bununla

neyi kıyaslayabilirsiniz? Anayasa değişikliği yapılmadan önce seçilen bir Meclis başkanının süresinin değişiklik yapıldıktan sonra ne olacağını tartışabilirsiniz. Hâlbuki burada 94/3'te bir geçici maddeden bahsetmiyoruz. 94/3 bir genel düzenlemedir. Bu 77/1'deki o genel süreden, beşten dörde indirilmesi durumunda unutulmuş bir düzenlemenin, 94/3'teki genel düzenlemenin düzeltilmesidir bu. Yoksa biz bir geçiş hükmü, intikal hükmü getirmiş değiliz 94/3'le, öyle değil mi? Yani burada sizin dediğiniz ancak bir Meclis başkanı seçilmiş olsa, sonra süresi üç değil de ikiye indirilmiştir diye bir geçiş hükmü düzenlese de onu ancak bu cumhurbaşkanının bu durumuyla karşılaştırabilirsiniz. Buna “kıyası maal fârik” derler mantıkta. O bakımdan, bu yanlıştır. İki farklı şeyi birbiriyle kıyaslıyorsunuz.

Şimdi, gelelim konunun özüyle ilgili söyleyeceğim birkaç hususa, fazla uzatmayacağım. Birincisi, tabii birkaç sorumuz var burada temel. Bir kere mevcut Cumhurbaşkanının süresi Anayasada belli mi değil mi? “Belli” diyorsunuz. Niye diyorsunuz? Çünkü diyorsunuz ki: “Kanunla Anayasa’yı değiştiriyorsunuz.” Bunu diyebilmeniz için sizin Anayasada sürenin belli olduğunu varsaymanız lazım. “Belli” diyorsunuz. Niye tartışıyoruz o zaman? Niye “Cumhurbaşkanı bile süresini bilmiyor.” diyorsunuz? Belliyse niye bilmiyor, niye tartışıyoruz? Sadece biz değil, hukukçular da tartışıyor bunu. Niye tartışıyorlar? Demek ki belli değil bir kere, çelişiyorsunuz. Fakat burada şu nokta önemli. Anayasa’daki hüküm halk tarafından seçilmiş cumhurbaşkanının süresini beş yıl olarak belirtiyor. Burada Anayasa’daki hüküm yürürlüğe girdiği tarihten önceki cumhurbaşkanının süresiyle ilgili aslında meskûttur. Yani bir şey ifade etmiyor. O sadece yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak seçimle ilgili bir şey söylüyor. Kendisinden önce seçilmiş cumhurbaşkanının süresiyle ilgili eski tabirle meskût, hüküm meskût, bir şey demiyor orada. Orada bir sözü yok bu hükmün. Sonra önceki için açık bir hüküm var mı Anayasada ayrıca? Yok, yani bir geçiş hükmü Anayasada düzenlenmemiş. Parlamento iradesinden az önce bahsettik. Parlamentonun, evet, bir iradesi, halk tarafından seçilmesine yönelik iradesi var ama onun bir şarta bağlı irade olduğunu görüyoruz çünkü cumhurbaşkanı Parlamento tarafından seçilince halk tarafından seçilmemiş cumhurbaşkanıyla ilgili bir irade yok. Onun için, Parlamento iradesinden hareketle yapacağınız yorum da yanlış. Siz mayıstaki iradeden bahsediyorsunuz. Ekimde başka bir irade var, onu görmüyorsunuz. O bakımdan, Anayasada cumhurbaşkanının süresiyle ilgili, şu anki mevcut 11’inci Cumhurbaşkanının süresiyle ilgili Anayasada açık bir hüküm yok, bir.

İkincisi, peki açık bir hüküm yoksa buradaki hükmü kim belirleyecek, kim karar verecek? Herhâlde bu konuda mutabıkız hepimiz, bütün partilerden arkadaşlar. Türkiye Büyük Millet Meclisi verecek. Yani bunu YSK’ya bırakamayız.

24. Dönem

YSK seçimlerin yönetiminden ve denetiminden sorumludur, başlama tarihine seçimin karar veremez. Dolayısıyla buradaki bir sıkıntı YSK burada Meclise ait bir yetkiyi gasp edebilir mi edemez mi? Türkiye zaman zaman bu tür şeyler yaşadı. En azından bu mahallî idareler seçimi öncesinde de biliyorsunuz kapatılan beldelerle ilgili Anayasa Mahkemesinin bir kararı var, Danıştayın bir kararı var. YSK kendine göre Anayasa Mahkemesinin kararını değil, Danıştayın kararına paralel bir yol seçti. Türkiye’de mahkemelerin bazen zaman zaman kendi alanları dışına da çıkıp kararlar verebildiğini görüyoruz. Burada Parlamantonun kendi yetkisine sahip çıkarak bu konuyla ilgili, madem bir tartışma var, normatif kesinliği sağlayacak nihai sözü söylemesi lazım.

Peki, burada değerli arkadaşlar, bir hüküm aslında yok. Bunu, nasıl koyabiliriz bu hükmü? Parlamento yetkilileri... Parlamento bunu bir anayasa değişikliğiyle de koyabilir, bir kanun değişikliğiyle de koyabilir, belirleyebilir. Yani bu belirsizliği veya tartışmalı durumu giderecek normatif kesinliği Anayasa değişikliğiyle de sağlayabilir, kanun değişikliği de sağlayabilir. Anayasa’yla mı olmalıdır? Bunu diyen arkadaşlar var ama bu konuda bizim hem uygulamamızda hem de mevzuatımızda bir mecburiyet yok. Burada Anayasa’daki bir hükmün değişmesinden söz etmiyoruz. Burada Anayasa’da aslında biraz sonra söyleyeceğim, bize göre belirli olan bir durumun, bir sürenin tartışmalar dolayısıyla bu tartışmaları giderecek, uygulamada sorun yaşanmamasını sağlayacak bir kesinliğe kavuşturulmasını sağlıyoruz. Yani burada biz minareyi düzeltmiyoruz. Bilirsiniz Mimar Sinan’ın hikâyesini. Minare var, yapılmış. Yanında da bir vatandaş diyor ki: “Minare eğri.” Minare eğri değil. “Peki.” diyor. Çünkü onu düzeltme söylenecek, dedikodu yayılacak, şayia. Urgan bağlatıyor, çekiyor, ona da soruyor “Düzeldi mi?” diye. “Düzeldi.” diyene kadar çekiyor. Tabii, urganla düzelmesi mümkün değil. Burada da yaptığımız şey aslında bir yanlışlığı, bir eksikliği gidermek değil; zihinlerdeki, bazı zihinlerdeki yanlışlığı düzeltmek. Onun için, burada bir normatif bir düzenleme yapıyoruz.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Sayın Şentop, bu güzel benzetmeyi yanındaki Sayın Başkana yapacaksınız. Sayın Başkan geçen gün Sky’da “Minareyi düzeltiyoruz.” dedi.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Bir dakika... Bir dakika... Geliyoruz değerli arkadaşlar...

BAŞKAN – Süheyl, sen bunu anlamıyorsun yahu. Hakikaten minare düzeltmeyi sen bilmiyorsun, bunun tarihini bilmiyorsun. Bilsen böyle konuşmazsın. Hakikaten bilmiyorsun.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Sky’da aynen demedin mi?

BAŞKAN – Aynen dedim tabii ki, doğru söylüyorsun. Minare eğri değil ki...

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Tamam, o yeter bana.

BAŞKAN – Hayır, ama sen o kıssayı bilmiyorsun. Mimar Sinan’ın o yönünü bilmiyorsun. Bilsen böyle demezsin zaten.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Sayın Başkanım, tutanaklara geçsin. Tutanaklara geçsin diye söyledim.

BAŞKAN – Çünkü “Çıktın, televizyonda böyle söylüyor.” diyorsun. Bilsen bunu söylersin. Bilmiyorsun ki ne demek minare düzeltmek yahu?

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, son birkaç cümleyle tabloyu netleştirerek sözlerimi bitireceğim. Peki, süre nedir? Aslında, onunla ilgili.

Birincisi, arkadaşlar, anayasa değişikliği değişiklikten önceki cumhurbaşkanını bağlar mı bağlamaz mı? Burada birçok esas dile getirildi. Aslında, hepsini bunların tek bir noktaya bağlıyoruz, bağlayabiliriz özetlersek. Kanunlar makale şamil midir? Geriye yürür mü yürümez mi? Yani burada bu özelimizde bizim. Ekimdeki Anayasa değişikliği, yürürlüğe giren Anayasa değişikliği kendisinden bir buçuk ay önce seçilmiş olan bir cumhurbaşkanıyla ilgili de bir değişiklik meydana getirebilir mi getiremez mi? Geriye yürür mü yürümez mi? Bu konuda bizim temel şeyimiz tabii hukukta, ceza hukuku ve usul hukuku dışındaki alanlarda temel esas kanunların geriye yürümezliği ilkesidir. Dolayısıyla burada da temel şey kanunların geriye yürümezliğidir. Bu müktesep hak, kazanılmış hak meselesi de kanunların geriye yürümezliği esasına dayanan bir ilke aslında. En temeldeki ilkemiz bu. Bazı arkadaşlar diyorlar ki: “Burada derhâl uygulama vardır.” İşte, onunla ilgili Sayın Bakanımız temas etti, ben de tekrar edeceğim onu. “Derhâl uygulama var burada.” diyorsunuz. Pekâlâ, derhâl uygulamayı o zaman niye yapılan değişikliğin bir hükmüne...

RIZA TÜRMEN (İzmir) – Anayasa Mahkemesi diyor.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Bir dakika, başka bir şey söyleyeceğim, sürpriz olacak o zaman.

Şimdi, buyapılan değişikliğin bir cümlesi için derhâl uygulamayı öngörüyorsunuz da başka cümleler için derhâl uygulamayı niye öngörmüyorsunuz? Diyorsunuz ki: “Süre derhâl uygulansın beş yıl.” Yani yedi yıl değil beş yıl derhâl uygulansın. Peki, “Halk tarafından seçilir.” diyor. Niye “Anayasa değişti, derhâl uygulansın, hemen halk tarafından altmış gün içerisinde seçelim cumhurbaşkanını.” demiyorsunuz?

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Siz kaldırdınız. Siz demiştiniz, biz söyledik...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Hayır, hayır... Süheyl Bey...

ATILLA KART (Konya) – Siz engellediniz.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Siz kaldırdınız.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Atilla Bey, ben anlatamadım. Ben anlatamadım. Kendimde kusur buluyorum, bir daha söyleyeyim o zaman.

ATILLA KART (Konya) – Çelişkilerinizi...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Atilla Bey, bir dakika, söyleyeyim ben. “Anlamadınız.” demiyorum, anlatamadım diyorum nezaketen. Bakın...

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Biz de nezaketen “Anlamadık.” diyoruz, “Yanlış söyledin.” demiyoruz.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Anlatacağım, bakın, açık. O zaman kimin haklı olduğu çıkacak. Halep oradaysa arşın burada.

BAŞKAN – Hatibe müdahale etmeyin.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Siz geçici maddelerden bahsediyorsunuz. Mevzumuz geçici maddeler değil. 101’inci maddede yapılan değişiklikten bahsediyoruz. Evet, siz diyorsunuz ki: “Bu değişikliğin beş yılla ilgili kısmı derhâl uygulanmalı.” Ben de diyorum ki: “Değişiklikte Parlamentonun seçmesi de kaldırıldı, halkın seçmesi getirildi.” “30 Ekim’den sonra altmış gün içerisinde seçilir.” diyor ya, yürürlüğe girdi ya kanun, onun için beş yılla beraber niye halkın seçmesi esasını da derhâl uygulamıyorsunuz? Var mı bunu dile getiren?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O süregelen işlemler için değerli milletvekili.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Efendim? Nasıl? Ne zaman?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Onu, beş yıllık süreyi gelecek...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Hayır, yürürlüğe girmiş ya madde.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anladım, Anayasa hükmü öyle diyor ama.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – O zaman “yedi” diyordunuz. Yürürlüğe girmiş ya madde.

Bakın, derhâl uygulamada aynı maddenin bir cümlesini derhâl uygulansın diye ısrar ediyorsunuz, diğer cümleleri için susuyorsunuz, bir şey demiyorsunuz. “Halk seçsin.” demiyorsunuz cumhurbaşkanını.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hangisi?

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – İşte, onu diyorum. Dediniz mi? “30 Ekim’den sonra altmış gün içinde bu 11’inci Cumhurbaşkanı bir daha seçilmelidir çünkü Parlamento seçti. Anayasa halk seçmesi esasını getiriyor, derhâl uygulanmalıdır.” dediniz mi? Demediniz.

Dolayısıyla, bakın, burada sadece siyasi bir proje ne? Siyasi proje sizin anlattıklarınız. Hukuki olursa işte meselenin hakikati böyle ortaya çıkıyor. Birisi bu.

İkincisi lafzi yorum. Yine, Bekir Bey bahsetti. Bakın, 101’inci maddenin değişmeden önceki hâliyle şu anki hâli arasında ifade bakımından çok önemli bir farklılık var. Şimdi, ne diyor? “Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır.” diyor. Bu bir genel düzenlemedir. Hâlbuki 101’in eski şeklinde diyordu ki: “Cumhurbaşkanı yedi yıllık bir süre için seçilir.” Burada eski Anayasa hükmü genel bir süreyle ilgili genel bir ifade kullanmamış. Seçilen cumhurbaşkanının şahsında süreyi özelleştirmiş yani seçildiği tarih itibarıyla yedi yıllık bir süre için seçilmiş oluyor Cumhurbaşkanı, o, Cumhurbaşkanı o sırada. Hâlbuki “Süre yedi yıldır.” demiş olsaydı, bir genel ifade kullanmış olsaydı, bu yedi yılı beş yıla düşürürsen, altı yıla çıkarırsan bunun etkilemesi tartışılabilirdi, bugünkü tartışmayı yapabilirdik ama bu ifade farklılığı. Cumhurbaşkanının seçildiği tarih itibarıyla bu yedi yıllık sürenin, onun şahsıyla, seçilme anında özelleştğini yani yedi yıllık süreyi iktisap ettiğini gösteriyor. Bu lafzi yorum önemli, yoksa bu Anayasa’yı koyan iradenin abesle iştigal ettiğini düşünemeyiz, bir farklılık var, bu ifade iki cümle arasında bir farklılık var.

Şimdi, bir başka şeye geliyoruz, burada değişen -bunu özellikle milletvekili seçimleriyle ilgili mukayese yaparken söylüyorsunuz- Parlamentonun milletvekili seçim dönemi 5’ten 4’e indirildi. Orada değişen sadece süredir. Hâlbuki Cumhurbaşkanının seçimiyle ilgili sadece süre değişikliği yapılmadı, çok temel -işte, burada Faruk Bey’in, Nevzat Bey’in de söylediği gibi- bir sistem değişikliği yapıldı. Bir paket var ortada, nedir? Parlamento seçiyordu, halk seçecek; 1 kere seçilebilirdi 2 defa seçilebilecek; süre yedi yıldı, beş yıl olacak. Dolayısıyla, ortada iki ayrı paket var. “Normun bütünlüğü” ilkesi çerçevesinde bu paketin bir bütün olarak uygulanması gerekir. Önceki anayasal hükümlere göre seçilen

24. Dönem

Cumhurbaşkanı, Parlamento tarafından seçilmiştir, 1 seferliğine seçilmiştir ve yedi yıllık süreyle seçilmiştir. Şimdi başka bir paket var ortada, iki paketi birbirine karıştırmayalım “Normun bütünlüğü” ilkesine aykırı.

Şimdi, bir de tabii ki yine Bekir Bey’in bahsettiği, son olarak onu ifade ediyorum, eğer Cumhurbaşkanının süresini... Varsayalım ki dediğiniz her şey haklı, doğru, Cumhurbaşkanının süresi, seçilmiş, ardından yediden beşe indiriliyor. Burada, Cumhurbaşkanının süresinin biz bununla değişebileceğini, önce seçilmiş Cumhurbaşkanının süresinin değişebileceğini eğer kabul edecek olursak, o zaman Cumhurbaşkanlığına dolaylı olarak azletmenin yolunu açarız Parlamento çoğunluğuna göre. İşte nasıl? Mesela, Parlamentoda çoğunluğu sağlayan bir iktidar Anayasa değişikliği yaparak mevcut Cumhurbaşkanlığı süresini, beş yıl mı şimdi “Rahatsız Cumhurbaşkanından, üç yıla indirelim bunun süresi bitsin...” Kalmış iki ay mesela, üç yıla...

S. NEVZAT KORKMAZ (Isparta) – Anayasa Mahkemesi üyeleri için yaptınız.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Bir dakika...

Üç yıla indirdik, ondan sonra yeni Cumhurbaşkanı seçtik, bununla da uyuyor Parlamento çoğunluğumuz, üç yılı tekrar değiştirelim, yapalım sekiz yıl, ondan sonra uymayan Cumhurbaşkanı gelirse bir daha indiririz. O zaman Parlamento çoğunluğuna veya Anayasa’yı değiştirebilecek Parlamento çoğunluğuna diyelim, biz Cumhurbaşkanının süresi belirlemek suretiyle Cumhurbaşkanını azletme imkânını veririz. Bu yolu açmamamız lazım.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Yani kazanılmış hakkı vardır.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Kazanılmış hak değil.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Yediden düşüremezsin, neticede kazanılmış hak.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Kazanılmış hakkın daha temelinde... Hayır, geriye makale şümulden bahsettim.

BAŞKAN – Statünün korunması.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Makale şümul, kazanılmış hakkın dayandığı temel, geriye yürümez.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Meclisi yapabiliyorsun ama beşten dörde düşürebiliyorsunuz.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Ona da geleceğim, bir dakika, geleceğim. Bir dakika...

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Ama Cumhurbaşkanı olunca uzuyor.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Şimdi, Meclisle ilgili bu tartışma mevzubahis değil. Bakın, Meclisle ilgili... Bir dakika Süheyl Bey, Meclisle ilgili böyle bir tartışma mevzubahis olamaz çünkü Parlamento her zaman seçim dönemini belirlemeye yetkilidir, Parlamento kararıyla erken seçim kararı her zaman alabilir.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Erken seçim ayrı.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Erken seçim yaptık biz, dört yıl oldu mu? Olmadı. 22 Temmuz 2007, dört ekle, 22 Temmuz 2011 eder.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Normal seçime bir ay kalmıştı.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Gidelim bunları seçmene anlatalım, kahvede konuşalım “Erken seçim yaptık...”

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Bir ay erken işte, evet.

BAŞKAN – Müdahale etmeyin arkadaşlar. Süheyl... Sen konuşurken kimse karışmıyor Süheyl.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Süheyl Bey’in âdetidir bu. Bak, kaç müdahale oldu, beş oldu.

BAŞKAN – Yani karambole getirme.

BEDİİ SÜHEYL BATUM (Eskişehir) – Sevgili kardeşim, olmamış şeyleri burada ciddi ciddi oturuyoruz, konuşuyoruz.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Süheyl Bey, bakın, seçime Parlamento kararıyla girildi.

BAŞKAN – Süheyl Bey, söz almadan konuşma.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Onun için, Parlamento her zaman kendi seçim tarihini belirleyebileceği için böyle bir tartışma yaşanmadı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tutanaklarda erken seçim...

BAŞKAN – Mahmut Bey...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Hayır, bu tartışma... Parlamentonun kendi seçim tarihini belirleme yetkisi elinde bulunduğu için her zaman yapabileceğiz. Böyle bir tartışma yaşamadık.

24. Dönem

BAŞKAN – Tabii her zaman yaparız, altı ay içinde de gideriz, on ayda da gideriz.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Yine, birbirine benzemeyen iki şeyi kıyaslıyorsunuz.

BAŞKAN – Alakası yok.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Dolayısıyla, burada Cumhurbaşkanının süresiyle ilgili biz Parlamenteoya -en temel husus da budur- oynama yetkisi verirse, Anayasa değişikliği suretiyle de olsun, Cumhurbaşkanının göreviyle, makamıyla ilgili bir teminat ortadan kalkar, azil yetkisi gelir. Bu bakımdan, maddelerle ilgili görüşlerimi daha sonra arz edeceğim.

Hepinizi hürmetle tekrar selamlıyorum.

Konu : *Cumhurbaşkanı Seçim Kanunu Tasarısı Münasebetiyle (Devamı)*
Dönemi : 24
Yasama Yılı : 2
Tarih : 12/1/2012

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Değerli Başkanım, değerli arkadaşlar; aslında ben de sabahleyin görüşlerimi açıkladım ama Rıza Bey’in konuşması üzerine birkaç hususun daha altını çizmek gerektiği kanaatindeyim. Birincisi, burada böyle bir düzenlemeye itiraz eden arkadaşlar şu varsayıma dayanıyor: “Anayasa’da mevcut Cumhurbaşkanının süresi belirlenmiştir, bellidir.” varsayımına dayanıyor. Hâlbuki öyle değil, Anayasa’da Cumhurbaşkanının süresiyle ilgili bir düzenleme var fakat bu düzenleme 30 Ekim 2007 tarihinde yürürlüğe girmiş, mevcut Cumhurbaşkanı ise 28 Ağustos 2007’de seçilmiş, yani bir başka ifadeyle Cumhurbaşkanının seçilmesi olayından sonra bir hukuk kuralı konulmuş. Burada sorun, hukuk kuralı, kendisinden, yürürlüğe girdiği tarihten sonraki olaylara mı etki edecektir yoksa kendisinin yürürlüğe girdiği tarihten önceki olaylara da etki edecek midir? Şimdi “Müktesep hak üzerinde duruluyor.” nazariyesi olur mu, olmaz mı, tartışılabilir, bu da kati değildir yani genelde “Kamu hukukunda müktesep hak olmaz.” diye bir yaklaşım var, hatta bunu işte mesela “Sadece mülkiyet söz konusu olduğunda müktesep hak olur.” diyen bazı hukukçular da var ama sadece ondan değil, özlük işleriyle de ilgili müktesep hak olabiliyor, şahsi durumuyla ilgili de olabiliyor kişinin. Bu tartışma bir yana, “müktesep hak” nazariyesine dayanmıyorum ben, “müktesep hak” nazariyesinin de dayanmış olduğu kanunların geriye yürümezliği ilkesine dayanıyorum. Yani burada bir hukuk kuralı var, bu hukuk kuralı olaydan sonra

yürürlüğe girmiş, kendisinden önceki bir olayı düzenleyebilir mi, düzenleyemez mi meselesi. Ben diyorum ki, bir hukuk kuralı geriye etki etmez bu bakımdan, süreyle ilgili kendisinden, yürürlüğe girişinden önce seçilmiş Cumhurbaşkanı'nın süresini düzenlemez.

Şimdi, burada, tabii, Parlamento iradesiyle ilgili sabah birkaç şey söyledim, Rıza Bey'in itirazı üzerine onu belki biraz daha açmak gerekebilir. Burada Parlamantonun üç iradesi var, Mayıs 2007'den 16 Ekim 2007'ye kadar. Birinci iradesi, anayasa değişikliğiyle Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçilmesine yönelik bir irade, bu genel hüküm yani 101'in ve 102'inin değişmesi. Burada ayrıca bu iradenin beraberinde, burada çünkü yine 11'inci Cumhurbaşkanı'nın nasıl seçileceğine dair bir düzenleme yok ama henüz seçilmediği için aslında onu da kapsıyor fakat ayrıca 11'inci Cumhurbaşkanı'na ilişkin, mahsus bir düzenleme de getirmiş ek 18 ve ek 19'uncu maddelerle getirmiş, 11'inci Cumhurbaşkanı'nın nasıl seçileceğini de düzenlemiş halk tarafından seçilmesiyle ilgili, bu bir irade. Daha sonra 28 Ağustos 2007'de bu sefer ayrı bir irade ortaya koymuş, kendisi bu önceki iradesinin de tabii farkında olmasına rağmen demiş ki 28 Ağustos'ta Cumhurbaşkanı'na ben kendim seçiyorum 11'inci bir kere, 11'inci Cumhurbaşkanı'na seçmek suretiyle 11'inci Cumhurbaşkanı'nın kendisinin yapmış olduğu ama henüz kanunlaşma merhaleleri tamamlanmamış yani yürürlüğe girmemiş bir düzenlemeye göre değil, değiştirdiği ama yürürlüğe öbürü girmedeği için, yeni düzenleme girmedeği için yürürlükte bulunan bir düzenlemeye göre yani ilk hâline göre 101'inci maddenin Cumhurbaşkanı seçmiş. Dolayısıyla Cumhurbaşkanı'na yeni yaptığı düzenlemeye göre değil, önceki düzenlemeye göre seçmiş. Böylece, 11'inci Cumhurbaşkanı'na Parlamento tarafından seçilmiş, yedi yıllık sürede seçilmiş ve yine tekrar seçilme hakkı, imkânı olmayan bir Cumhurbaşkanı olarak belirlemiş. Bununla da kalmamış, sonra 16 Ekim 2007'de bu sefer 11'inci Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçilmesiyle ilgili geçici maddeleri, 18 ve 19'uncu maddeleri yürürlükten kaldırmış, daha doğrusu referanduma giden metnin içerisinden çıkarmış, bu da bir irade. Dolayısıyla Rıza Bey'in dediği gibi, "Bir irade var, bu irade 11'inci Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçilmesi iradesidir, başka irade de yoktur." diyemeyiz, bu yanlış olur, kronolojik olarak yanlış, tarihi gelişmeye baktığımızda o süre içerisinde, arkasından iki irade daha var, bunlar 11'inci Cumhurbaşkanı'nın Parlamento tarafından seçilmesi iradesi, buna yönelik irade. Şimdi, burada, dolayısıyla Parlamento iradesine baktığımız zaman da aslında 11'inci Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçilmesi yani yeni düzenlemeye göre seçilmesi yönündeki iradeden Parlamantonun 11'inci Cumhurbaşkanı bakımından vazgeçtiğini görüyoruz sonraki iki iradesiyle beraber.

Şimdi, burada bir intikal hükmüne ihtiyaç var. Fatoş Hanım'ın da dediği gibi, aslında bize göre burada Cumhurbaşkanının önceki hükme göre seçilmesi dolayısıyla süresinin yedi yıl olduğu, bir daha seçilmesinin mümkün olmadığı hususu açıktır, biraz sonra söyleyeceğim ama böyle bir tartışma olduğuna göre, siyasiler arasında var, hukukçular arasında var, kamuoyunda var ve biz, zihinlerde bir karmaşa olduğunu görüyoruz, bunu düzeltmek üzere Anayasa'da bizim açık olduğunu söylediğimiz hükmü daha vazıh hâle getiren, altını çizen normatif kesinliği sağlayan bir hükmü kanunla yapıyoruz, yapacağız. Bunun için bu geçici madde buraya önerilmiş.

Şimdi, süre konusundaki tabii kesinlik nedir? Başkanımız az önce okudu, aslında burada, “Siyasi proje” denirse, Cumhuriyet Halk Partililerin bir siyasi projesinden bahsedebiliriz, önceki dönemde muhalefet şerhine yazmışlar, “Bu konuda bir hüküm yok, kanunda, böyle bir önemli konuyu niye düzenlemiyorsunuz?” diye, şimdi de kalkıyorsunuz “Kanunla değil, Anayasa'yla düzenlenmeli.” diyorsunuz, orada hâlbuki “Kanunla bunu niye koymadınız?” diye de eleştirmişsiniz, olsun, olabilir böyle şeyler.

BAŞKAN – Doğru söylüyorlar yani.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Doğru, evet, doğruya sahip çıkıyoruz biz.

BAŞKAN – Yanlış eleştirecek hâlimiz yok ki.

ALİ ÖZGÜNDÜZ (İstanbul) – Hayır, o görüş yanlış, biz de onu eleştiriyoruz.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Arkadaşlar, süreyle ilgili olarak da bir husus var, ona da Rıza Bey değindi, bu da önemli: “Bu azil midir, değil midir?” Fakat Rıza Bey'in söylediği mesele yalnız biraz farklı, “Burada 11'inci Cumhurbaşkanıyla ilgili bir şeyden bahsediyoruz.” dedi. Biz onu kastetmiyoruz, şunu kastediyoruz: Şimdi, tabii sadece bir olaya mahsus olarak düşünürsek dediğiniz belki tartışılabilir, genel olarak düşünelim yani işi bir olaydan bağımsız, objektif bir formül üzerinden düşünelim. Diyelim ki bir Cumhurbaşkanı var, seçildi, bu Cumhurbaşkanıya rahatsızlığı var Parlamento çoğunluğunun, Anayasa'yı değiştirebilecek çoğunluğun, iki sene sonra -süre beş yıl şimdi- dedi ki: “Bu Cumhurbaşkanıyla geçinemiyoruz. Ne yapalım? Bir formül bulalım, evet süresini üç yıla indirelim bunun.” dedi. Altı ay kalmış süresinin dolmasına. Anayasa'da böyle bir değişiklik yaptı, süresini indirmiyor, Anayasa'da “Cumhurbaşkanının süresi beş yıldır.” yazıyor, bir daha seçilebilir, bu beş yılı “Üç yıldır.” yaptı, “Bir daha seçilebilir.” dedi veya “2 defa seçilebilir.” dedi, yine dokuz oldu, ona yaklaştı. Şimdi, eğer biz bunu önce seçilmiş Cumhurbaşkanıya uygulayacak olursak o zaman Cumhurbaşkanının süresini kısaltmak suretiyle onu azletmiş oluyoruz fiilen. Burada tabii bizim, yine aynı

24. Dönem

şeye dönüyorum sabah söylediğim, süreler arasındaki mesafe az olduğu için yani 28 Ağustos'ta o seçilmiş, işte 16 Ekim'de değişiklik, 30 Ekim'de yürürlüğe girmiş, bir-iki aylık bir zaman dilimi içerisinde bütün olaylar gerçekleştiği için detaylara vâkıf olamıyoruz, atlıyoruz bunları. Objektif baktığımızda olay bundan ibaret. Bir Cumhurbaşkanı seçmişsiniz, (x) Cumhurbaşkanı bir tarihte, ondan sonraki tarihte bir düzenleme yapmışsınız ve süresini kısaltmışsınız. Bu süreyi kısalttığınız zaman önceki Cumhurbaşkanı'na etki eder mi? “Etki eder.” dersek, Cumhurbaşkanı'na azletme yetkisi anayasal olarak elinde yokken Parlatmentonun biz süreyi kısaltmak suretiyle yani dolan yaparak Anayasa'daki düzenlemelere, hile yoluyla Cumhurbaşkanı'na azletmenin bir formülünü buluyoruz. Sonra istediği bir çoğunlukla yine bir Cumhurbaşkanı'na seçince o üç yılı tekrar beş yıla çıkartıyor, böylece Cumhurbaşkanı'na azletmiş oluyor fiilen. Azletmekten kastettiğimiz bu, yoksa 11'inci Cumhurbaşkanı'nın durumuyla ilgili bir şey değil.

Burada hükmün geriye yürümesiyle ilgili husustan bahsettim. Ondan sonra “normun bütünlüğü” meselesine sabah temas etmiştik, bu bir pakettir, Parlamento seçiyor, yedi yıl ve bir daha seçilme hakkı yok, öbüründe ise halk seçiyor, tamamen bir sistem değişikliği, Faruk Bey'e katılıyorum bu anlamda, iki farklı sistemin getirmiş olduğu süreleri de birbiriyle karıştırmamamız lazım. Burada yapılmak istenen, tabii, 11'inci Cumhurbaşkanı'nın süresiyle ilgili bir mesele değil aslında, süreyle ve tekrar seçilmeyle ilgili belirsizliği ortadan kaldırmak. Şimdi, arkadaşlar, tabii “yedi yıl” diyenler şimdi “beş yıl” diyor, işine öyle geliyor, işte bir önceki dönemde “Niye kanunda hüküm yok?” diyor, getiriyoruz “Niye kanunda hüküm var?” diyor yani bu tartışmaların sonu gelmez. Ben size başka bir şey söyleyeyim, sabahleyin aslında Ali Bey ona temas etti biraz, bir yönüyle o aklandı. Peki, varsayalım ki “Cumhurbaşkanı 2 defa seçilebilir.” diyor yeni metin. Peki, şu anki mevcut Cumhurbaşkanı 2 defa mı seçilebilir yoksa bundan sonra 1 defa mı seçilebilir? Yani 7+5 midir, 7+5+5 midir? Şimdi, 7+5 de olsa, 7+5+5 de olsa -çünkü 2 kere seçilme hakkı getirmiş yeni düzenleme- şimdi bütün bunlar tartışılacak ve bundan sonra eğer böyle bir hüküm getirilmezse tartışılabilir.

Şimdi, 7+5 olsa, bakalım: Önceki sisteme göre üst limiti nedir sürenin? Yedi yıldır, 7+5=12; onu aşıyor. Yeni sisteme göre limiti nedir? 5+5=10 yıl, 7+5=12 ediyor, yeni sisteme göre de üst limiti aşıyor. Dolayısıyla burada hukuken aslında çok fazla tartışacak bir nokta da yok.

S. NEVZAT KORKMAZ (Isparta) – “7+3” yapın, eşitleyelim.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – “7+3” yapalım, onun için tabii anayasa değişikliğine ihtiyaç var, bu kanunda bir geçici maddeyle olmaz o Nevzat Bey.

Şimdi, değerli arkadaşlar, dolayısıyla burada sadece süreyle ilgili değil, tekrar seçilmeyle ilgili olarak da tartışmalar doğabilir, devam edebilir. Bizim burada yapmaya çalıştığımız -ben buna inanıyorum ki Sayın Cumhurbaşkanımız da bunu istiyor, belirsizlikle ilgili “Bu konunun vuzuha kavuşturulması gerekir.” diye açıklamaları da oldu- sadece hukuki bakımdan Anayasa’da bize göre açık olan bir hususun hem kamuoyundaki tartışmaları ortadan kaldırmak için kesin olarak vuzuha kavuşturulması hem süreyle ilgili olarak hem tekrar seçilmeyle ilgili olarak vuzuha kavuşturulması meselesidir. Bizim alt komisyondaki düşündüğümüz, düzenlediğimiz maddeyle ilgili tabii bazı tartışmalar olunca artık onlardan da istifadeyle sanıyorum tamamen tartışmaları ortadan kaldıracak bir başka önergeyle işi düzeltme konusunda arkadaşların bir teşebbüsü de var ve o bakımdan bu konuyu artık Türkiye’nin gündeminden kaldırıp Cumhurbaşkanlığı makamının saygınlığına uygun bir durumda kalmasını sağlamamız lazım.

Teşekkür ediyorum efendim.

Konu : Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Münasebetiyle

Dönemi : 24

Yasama Yılı : 2

Tarih : 23/2/2012

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; ben de bu kanunun, değişikliğin çok önemli olduğu kanaatindeyim. Yurt dışında çok önemli sayıda, Türkiye'deki siyasi partilerin oy dengelerini değiştirecek sayıda aslında seçmenimiz var, vatandaşımız var. Onların bugüne kadar aslında oy kullanmalarının sağlanamaması çeşitli sebeplerle yanlış, bu yanlış bu kanun değişikliğiyle düzeltilecek inşallah.

Fakat Faruk Bey'in belirttiği hususların birisine bir itirazım var. Yurt dışı ilçe seçim kurulunda siyasi partilerin temsilcileri var fakat bizim mevcut kanunda ilçe seçim kurulunda temsilciler o ilçe bazında en çok oyu almış dört siyasi parti kriterine göre alınırken...

FARUK BAL (Konya) – İki siyasi parti uyguluyoruz.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Yok, metne bakalım Faruk Bey. Halep orada arşın burada. Şimdi, burada, “Mecliste grubu bulunan siyasi partilerin göndereceği temsilciler.” diyor.

FARUK BAL (Konya) – Bu tasarıda sizin söylediğiniz.

24. Dönem

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Tasarıda.

FARUK BAL (Konya) – Bu tasarımı değil, bundan önceki...

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Eskiye diyorsunuz.

Fakat bunun da ben bu kanuna entegre edilmesi gerektiği kanaatindeyim.

FARUK BAL (Konya) – Şimdi, tartışmayalım da Mustafa Bey, bu da ilçe seçim kurulunun ve sandık kurulunun oluşmasına ilişkin biraz önce anlattığım Seçim Kanunu'na aykırı. Doğru mu Sayın Başkanım?

BAŞKAN – Doğru, yani çelişki var orada.

MUSTAFA ŞENTOP (İstanbul) – Uyumlu değil, entegre değil. O bakımdan, Sayın Bakanın da ifade ettiği gibi belki, alt komisyonda bunu kanunun bütünlüğü içerisine sokacak şekilde bir çalışma yapmak gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

26. DÖNEM

(2 KASIM 2015 – 24 HAZİRAN 2018)

26. DÖNEM
ANAYASA KOMİSYONU

Anayasa Komisyonu Başkanı Mustafa Şentop

Konu : *Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, Öz Geçmişi ve Yeni Çalışma Döneminin Hayırlı Olmasını Dilediğine İlişkin Açıklaması*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 1

Tarih : 16/12/2015

BAŞKAN – Ben de kendimi kısaca tanıtayım: 6 Ağustos 1968 Tekirdağ doğumluyum. Aslen Rumeli muhaciri bir ailenin çocuğuyum, 1926'da Tekirdağ'a yerleşmişler, eski Yugoslavya muhaciri. Tekirdağ'da, ilk, orta, lise; Tekirdağ İmam Hatip Lisesi mezunuyum, 1986. 1986-1987'de, Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimini kazandım, orada bir yıl okudum. 1987'de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1991 İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunuyum. 1993'te Marmara Üniversitesinde akademisyen olarak başladım, daha sonra 2011 seçimleri öncesinde -mart ayı içerisindeydi istifalar, o zaman yeni profesör olmuştum, atanmıştım- istifa ettim. 24, 25, 26'ncı Dönem İstanbul Milletvekiliyim.

Öğrencilik yıllarında da o zamanlar 1980'li yılların sonlarında partilerin 82 Anayasası'na göre gençlik ve kadın kolları kurması yasaktı. 1995 değişikliğiyle, Anayasa değişikliğiyle Siyasi Partiler Kanunu'na da eklendi, girdi. O zamanlar Cumhurbaşkanımız İstanbul İl Başkanıyken biz de fiilen öğrenci hareketi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ağırlıklı olmak üzere, gençlik kolları gibi faaliyet gösteriyorduk. Bir dergi çıkardık 1988-1991 yılları arasında, hukuk dergisi, "Teklif" dergisi. Ben onun yayın yönetmeniydim, 10 bin civarında satan bir dergiydi o yıllarda. Üniversite yıllarında da akademisyen olarak, yazarak,

26. Dönem

konusarak siyasetle de ilgilendim ama resmî olarak 2011 seçimleri öncesinde, 24'üncü Dönem seçimleri öncesinde siyasete girdim. İngilizce, Arapça biliyorum. Evliyim, 4 çocuğum var; 2 kızım, 2 oğlum var. Daha detaylı olarak tanışacağız.

Bu dönemin ve Komisyon çalışmalarımızın hayırlı olmasını ben de Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum. Güzel çalışmalar yapacağız inşallah. Bu dönemin çok ağır yükü var her bakımdan, Komisyonumuz bu konuda öncülük yapacaktır, bunu ümit ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, basına açık kısmını kapatalım, bizim konuşacağımız bazı hususlar var. Yani çok da öyle gizli bir gündemimiz yok da, basını ilgilendirmeyen kısmı bu en azından.

Değerli arkadaşlar, benim, sunuşlar kısmında üç husus var size arz edeceğim. Bunlardan biri, tabii, İç Tüzük'ün 35'inci maddesine göre bizim Komisyonumuz Genel Kurulun çalışma süreleri içerisinde çalışabiliyor normalde, bu konuda Başkanlık Divanının ayrı bir karar vermesi lazım. Biz bunun için başvurduk çünkü aksi hâlde, biz Genel Kurulun çalışma süreleri dışında herhangi bir şekilde toplantı yaparsak buradaki arkadaşlar yok yazılıyorlar Meclisteki yoklamada. Bu bakımdan usulen, zaten böyle bir prosedür daha önce de hep uygulandığı için Başkanlık Divanına yazı yazdık, Genel Kurulun çalışma süreleri dışında da gerek Anayasa Komisyonu gerekse Karma Komisyon olarak çalışabilmemiz için izin verilmesine dair bir talebimiz oldu. Bunu, önce, arz etmek istiyorum.

İkincisi, tabii, malumunuz Anayasa Komisyonu aynı zamanda Karma Komisyonun da bir kısmını teşkil ediyor, Adalet Komisyonu ile Anayasa Komisyonu birlikte ve Karma Komisyonun da Divanı, yönetimi, Anayasa Komisyonunun Divanı olmuş oluyor. Bu bakımdan, dokunulmazlık dosyalarıyla ilgili bütün evrak, dosyalar bizim Komisyonumuza havale ediliyor Meclis Başkanlığı tarafından.

Bugün -dün itibarıyla aldık- 330 tezkere, dosya var, Karma Komisyona havalesi yapıldı. Bunlardan 11 tanesi 26'ncı Yasama Dönemine ait, diğerleri, geri kalanı önceki dönemlerden yenilenmek suretiyle buraya intikal ettirilen dosyalar. Bunlar da 310 dosya, 63 klasör, bir kısmı için ayrıca dosya tanzim edilmemiş, klasör olarak gönderilmiş Adalet Bakanlığı, Başbakanlık tarafından. Bu konudaki tabloyu da bunların tasnifiyle ilgili çalışmayı arkadaşlarımız yürütüyorlar.

Üçüncü husus da tabii, Komisyon yeni başlıyor, dönem yeni başlıyor ama Komisyonumuza önceki dönemlerden intikal eden bazı kanun hükmünde kararnameler, Cumhurbaşkanı tarafından tekrar görüşülmesi için gönderilen

kanunlar var. Biz -Mithat Hocam da muhtemelen onu yapıyordur- derslerde anayasa hukukuyla ilgili bir şey anlatırken... Kanun hükmünde kararnameleri biliyorsunuz, Resmî Gazete’de yayımlandığı gün Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunuluyor ama ne zaman görüşüleceğine dair bir hüküm sevk edilmemiş. Dolayısıyla, 1980’li yılların başlarından beri, 1984... Şu ana kadar -1987 var galiba elimizde- 1987’den bu yana kanun hükmünde kararnameler var. Bunlar komisyona da tabii, Meclis Başkanlığı tarafından sevk edilmiş ama görüşülmemiş. Bunların önemli bir kısmında da birçok esaslı değişiklikler yapılmış daha sonra kanunlarca. Elimizde, bu anlamda, toplam 30 tane kanun hükmünde kararname var. Yine, Cumhurbaşkanı tarafından tekrar görüşülmek üzere önceki dönemlerden 22 kanun var, Meclise gönderilmiş. Bu dönem itibarıyla da bizim Komisyonumuza gelen tasarı yok, 8 tane yeni teklif var.

Tabii, biliyorsunuz, komisyonlarda -biraz sonra detaylı bilgi de verecek Haluk Bey- esas komisyon, tali komisyon ayrımı var. Bunlar 30 kanun hükmünde kararname, 22 Cumhurbaşkanınca iade edilen kanun ve 8 tane yeni teklif, toplam olarak 60; bunun 8’inde biz esas komisyonuz, 22’sinde de tali komisyonuz. Bunlarla ilgili de bir çalışma hazırlıyoruz. Bunları size arz edeceğiz.

Benim genel çerçeve olarak şu anda başlıklar hâlinde sunacağım hususlar bunlar.

Abdulhaluk Bey size Komisyonun daha önceki çalışmalarıyla ilgili genel bilgiler de verecek, uygulamalarla ilgili bilgiler de verecek, akabinde de yemek yemeye gideceğiz. Bülent Bey gelmeyecek yemeğe, değil mi?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkanım, kusura bakmayın, yemek yemeye gelmeyi de çok isterdim. Aslında toplantıdan ayrılp gitmeyi de çok uygun bulmuyorum ama Merkez Yönetim Kurulu toplantımız var, mazeretimizi de bildirmiştım. Bu nedenle, sizlere bundan sonraki bölümde ayrıca müsaadenizle teşekkür ediyorum tekrar. Önümüzdeki dönemde çalışmalara devam edeceğiz.

BAŞKAN – İnşallah.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yalnız, hem Mithat Hocama hem size bir şey diyeceğim: Okulda anlattıklarınız buralarda hiç olmuyor Hocam, bize yanlış anlatmışsınız.

BAŞKAN – İşte, bakalım diye geldik buraya, ne var ne yok.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bu Adalet Komisyonunda da öyleydi yani okulda anlattığınız gibi olmuyor Hocam, bir daha, değiştirin biraz anlatma şeklinizi.

26. Dönem

Saygılar.

BAŞKAN – İyi günler, kolay gelsin.

Konu : *Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, 24'üncü Dönemde Kurulan Anayasa Uzlaşma Komisyonunun Çalışmalarına ve Meclise Sevk Edilen Dokunulmazlık Dosyalarına İlişkin Açıklaması*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 1

Tarih : 14/1/2016

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli katılımcılar, basınımızın kıymetli mensupları; toplantı yeter sayımız vardır. Anayasa Komisyonunun 26'ncı Yasama Dönemi Birinci Yasama Yılı 3'üncü Toplantısını açıyorum.

Bu toplantı gündemi 8 Ocak Cuma günü sizlere yazılı olarak gönderildi, ayrıca TBMM uzantılı e-posta adreslerinize de bildirilmişti.

Bugünkü toplantımızın gündemiyle ilgili, daha önceki toplantıda da ifade etmiştik, aslında bizim görevimiz kanun tasarıları ve teklifleri, bizi ilgilendiren kanun tasarıları ve tekliflerini görüşmek ama buna ilaveten bazı konularda gözlemlerimizi rapor olarak Meclis Başkanlığına sunmak gibi de bir görevimiz var. Bu çerçevede, bir önceki toplantıda Komisyonumuzdan geçen kanunların uygulanmasıyla ilgili, yine Komisyonumuzun görev alanıyla incelediği kanun tasarı ve teklifleriyle ilgili hususlarda bilgi alma bakımından bazı toplantılar yapabileceğimizi, sizlerin de bu konudaki önerilerini beklediğimi ifade etmiştim.

Tabii, gündemimizin en önemli meselelerinden birisi de uzlaşma komisyonu, çalışmaları yavaş yavaş başlıyor, yeni anayasa çalışması.

26. Dönem

Hatırlarsanız, 24'üncü Dönemde yeni anayasayla ilgili bir çalışma yapılmıştı, uzlaşma komisyonu kurulmuştu. Yaklaşık yirmi beş ay kadar görev yapan bir komisyon.

Komisyonun çalışmalarına burada katılan, iştirak eden arkadaşlarımız var; bendeniz, Oktay Bey üye olarak komisyona katılmıştık; Meral Hanım, Meral Danış Beştaş danışman olarak katılmıştı; yine, Mehmet Parsak Bey, gelecek, yolda, o da teknik uzman heyetinde katılmıştı.

Komisyon çalışmaları ve çıktıları, Meclisin yeni anayasayla ilgili hazırlanan web sayfasında da mevcut; biraz sonra arkadaşlarımız daha detaylı anlatacaklar. Tutanak olarak da yaklaşık herhâlde komisyonun yazım ve değerlendirme aşamasında 15 bin sayfaya yakın ama görüş alma aşamasında da 18 bin sayfa civarında, dolayısıyla 33 bin sayfayı bulan tam tutanak tutuldu komisyon çalışmalarında. Tutanak da Meclisin o bahsettiğim web sayfasında da bulunuyor, bunları tarama imkânı da veriyor hazırlanan program.

Biz, bu konuyla ilgili, Komisyonda Meclis Başkanlığımız adına görev yapan uzman arkadaşlardan bir brifing, bilgi alalım dedik, bu konuda derli toplu bir çalışma hazırladılar, bu çalışmayı az sonra sunacaklar. Ayrıca, sizlere arkadaşlarımızın takdim etmiş olduğu dosyada da bir CD var. Onun içeriğinde de bu komisyondaki çalışmalar var; bunların hemen hemen tamamı zaten web sayfasında var ama bunları bir CD içerisinde de sunduk, onların “İçindekiler” kısmını da ben burada sizlere arz edeceğim.

Değerli arkadaşlar, tabii, gündemimizin bir maddesi de Başkanlığın sunuşları. Bu konuda, kamuoyunda Komisyonumuzu ilgilendiren birçok hususta spekülasyonlar yapılıyor, konuşmalar. Özellikle, karma komisyon olarak dokunulmazlık dosyalarıyla ilgili görevimiz bakımından spekülasyonlar yapılıyor. Ben, onunla ilgili, sadece elimizdeki dosyalarla ilgili sayısal bir bilgi vermek istiyorum.

Bugüne kadar Meclis Başkanlığından bizim Komisyonumuza intikal eden dosya sayısı 378. İlk planda 330 dosya gelmişti, geçen hafta da 48 dosya ilave olarak geldi. Bu dosyaların toplam 59 tanesi 26'ncı Yasama Dönemine ait. Yine, partilere göre dosya bazlı dağılım: AK PARTİ milletvekilleri hakkında 38 dosya, Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri hakkında 119 dosya, HDP milletvekilleri hakkında 210 dosya, MHP milletvekilleri hakkında 11 dosya. Tabii, bu dosyaların bir kısmı bir milletvekili hakkında birkaç dosya olmak suretiyle; bazı dosyalar ise birkaç milletvekili hakkında olmak suretiyle hazırlandığı, tanzim edildiği için, Mecliste

hakkında dosya düzenlenen toplam vekil sayısı 98. Bunların da yine partilere göre dağılımını ifade edeyim: AK PARTİ'li milletvekili sayısı 21, Cumhuriyet Halk Partili milletvekili sayısı 40, HDP milletvekili sayısı 32, MHP milletvekili sayısı 5. Tabii, yeni dosyalar, fezlekeler de işte çeşitli süreçler sonrasında komisyonumuza geliyor. Ben bu sayılarla ilgili yapılan değerlendirmelere açıklık kazandırmak için bunları burada arz etmiş oldum.

Değerli arkadaşlar, biliyorsunuz, uzlaşma komisyonu, yeni kurulacak komisyon 24'üncü Dönemde olduğu gibi, partilerin Meclisteki milletvekili sayısı oranlarına göre değil, eşit temsille kurulacak, grubu bulunan her partiden 3'er milletvekili bu komisyona katılacak.

Daha önceki çalışmaların birçok milletvekili, siyasetçi, parti genel başkanları da 24'üncü Dönemde yapılan çalışmaya atıfta bulundular. Yani bu çalışmanın birikimini, neticelerini esas alarak, onun üzerinden devam etme yönünde değerlendirmelerde bulundular. Bu çalışmayı siz de göreceksiniz, gerçekten, yirmi beş ay devam eden, toplamda 585 saat mesai harcanmış ve yazım aşamasında 15 bin sayfa civarında tutanak tutulmuş bir çalışma. Tutanaklarla ilgili az önce de arz ettim “anayasa.tbmm.gov.tr” resmî internet adresinden, yeni anayasa sayfasından tutanaklara ulaşma imkânı var.

Bu konuda komisyonumuzda Meclis Başkanlığı adına görev yapan arkadaşlarımız Salih Sağlam ve İbrahim Halil Tavaşı davet ettik, arkadaşlarımız sunumu yapacaklar. Sunum üzerine daha sonra bilgileri belki daha da açmak, detaylandırmak üzere sorularla genişletme imkânımız olabilir.

Müsaadenizle ben arkadaşlara söz vermek istiyorum.

İbrahim Bey, buyurun.

Konu : *Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, 24'üncü Dönemde Kurulan Anayasa Uzlaşma Komisyonunun Çalışmalarına ve Meclise Sevk Edilen Dokunulmazlık Dosyalarına İlişkin Açıklaması*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 1

Tarih : 14/1/2016

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, tabii, biz şu anda Anayasa Komisyonuyuz, bu dosyalar aslında karma komisyona geliyor. Adalet Komisyonu ile beraber karma komisyonunu oluşturuyoruz. Dosyalarla ilgili bir çalışma yaparsak birlikte karma komisyon toplantısı yapmamız lazım.

İkinci husus şu: Basında tabii çok şey var ama verdiğim sayılara dikkat ederseniz bu sayıları tutturamıyor yok bildiğim kadarıyla, farklı sayılar veriliyor. Dolayısıyla, onun için ben bu sayıları burada sizlerin huzurunda vermek istedim.

Şimdi, dosyalarla ilgili olarak da hakkında fezleke düzenlenen arkadaşlar başvuruyorlar, kendi haklarında düzenlenen fezlekenin bir örneğini kendilerine veriyoruz. Ama herhangi bir arkadaşla ilgili bir fezlekeyi bir başka arkadaşımıza vermiyoruz yani böyle bir uygulama yapmadık şimdiye kadar fezlekelerle ilgili. Ama dosyalar, suç konusuyla ilgili bir çalışma olabilir mi, onu belki hep beraber görüşürüz karma komisyonda daha önceki uygulamaları da gözden geçirerek.

Tabii, biliyorsunuz, bu aşama, Ceza Kanunu'ndaki soruşturma aşamasına benzeyen bir aşama olduğu için Meclisteki aşama, genel olarak soruşturmanın gizliliğine dair esaslar da burada uygulanıyor, bugüne kadarki uygulamalar da bu

26. Dönem

 er evede. Bu bakımdan, dosyalarla ilgili bütün milletvekillerinin, bütün dosyalarla ilgili bilgi alması gibi bir Şey daha önce de olmamış ama herkes kendi Şahsıyla ilgili dosyayı veya bir milletvekili arkadaşına vekâlet vererek, ona temsil yetkisi vererek, Şu anda görevli milletvekili olan bir arkadaŐa yetki vererek dosyasını görebiliyor, inceletebiliyor, bu imkânlar var ama tabii herkes kendi dosyasına bakıyor, bilgi alıyor.

Konu : 24'üncü Dönemde Kurulan Anayasa Uzlaşma Komisyonunun
Çalışmalarına İlişkin Görüşmeler
Dönemi : 26
Yasama Yılı : 1
Tarih : 14/1/2016

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bu CD içeriğinde de çalışma usulleriyle ilgili yapılan 15 maddelik, tabiri caizse Komisyonun iç tüzüğü bitim tarihi itibarıyla, Sayın Meclis Başkanının özet olarak ortaya koyduğu çalışma hakkındaki genel bir değerlendirme.

Yine, anayasa hukuku hocalarının katıldığı toplantıya katılan hocalar, hocaların konu bazlı olarak görüşleri kısaca tasnif edilmiş. Yine, yazım komisyonunun çalışmalarına ilişkin tablolarımız, sürelerle ilgili, toplantı sayılarıyla ilgili, yine takvim, son faaliyet raporu yine bittiği tarihi itibarıyla.

Alt komisyonların dinlediği kurumlar, STK'ların listesi, STK'ların dağılımı, işte vakıftır, dernektir, sendikadır şeklinde. Yine, posta yoluyla gelen görüşlerin tasnifi -sadece sayısal olarak- tam metin anayasa önerisinde bulunanların listesi. Yine, “Türkiye Konuşuyor” toplantılarıyla ilgili kısa bir bilgi notu. Katılım aşamasındaki son faaliyet raporu, katılım aşaması.

Yine, nihai metinde, tam metin, bu 172 maddelik metin, bu metinle ilgili açınca siz de fark edeceksiniz mutabık kalınan kısımlar tam yeşil renkte yazılmıştır. Yine, 3 partinin mutabık kaldığı kısımlar da yeşil yazılmıştır ama onun hemen sonunda -dosyalarda da olması lazım- hangi parti ona muhalif kalmışsa -bazen bir kelimeye

26. Dönem

muhalefet olabiliyor, bazen fıkraya, bazen cümleye- onun da niye muhalif olduğu veya önerdiği metin, neyse, o metin, o kısım orada var. Tam metin bu şekilde oluşturulmuş metin.

Mutabakat sağlanan maddelerin madde başlıkları itibarıyla listesi ve maddelerin de içerikleri burada var, yine mutabakat bulunmayan maddeler, yine bunların başlıkları ve içerikleri burada var. Bir de partilerin önerileri ile son mutabık kalınan metin bir çizelge şeklinde verilmiş yani AK PARTİ, CHP, MHP, BDP önerileri ve sonunda da 5'inci sütun olarak da mutabık kalınan metin şeklinde bir mukayese imkânı vermek için.

Tabii, burada, dikkatinizi çekmiştir, aslında partilerin Komisyona vermiş oldukları anayasa metinleri tam metin olarak var ama madde sayıları farklı. Mesela işte AK PARTİ 113 madde, Cumhuriyet Halk Partisi 171, MHP 132, BDP de 165 maddeydi yani bunlar eksik madde bulunuyor gibi düşünülmemesi lazım, tam bir metindir. Tabii, her parti Anayasa'da bulunmaması gerektiğini düşündüğü hususları bu mevcut 1982 Anayasası'na göre metnine koymamıştır, onun için madde sayısı az.

Evet, yine 4 partinin metinleri de var burada, ayrı ayrı verilmiş. Yalnız orada bir şeyi belirtmek isterim. Tabii, partiler bir metni bütün olarak işte madde numaralarını koyarak vermiş değiller, bölüm bölüm çalışıldığı için, hangi bölüm üzerinde yazım komisyonu çalışıyorsa o bölümle ilgili metni vermişlerdir. Onun için, bu sıralamalar, tasnifler Anayasa'nın son hâlindeki tasnifler değildir, veriliş sırasına göre madde metinleri bu size sunmuş olduğumuz bölümde var. Yine, işte partilerin mutabık kaldığı, 2 partinin 3 partinin o kısımları da var, metin önerileri, bu kadar. Evet yani bunlar esasen Meclisin web sayfasında da var, orada ilaveten tutanaklar da var, maddeler üzerindeki görüşmeler de var.

Konu : 24'üncü Dönemde Kurulan Anayasa Uzlaşma Komisyonunun
Çalışmalarına İlişkin Görüşmeler
Dönemi : 26
Yasama Yılı : 1
Tarih : 14/1/2016

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Tabii, bu sorulara cevap vermeye mezun değiliz biz ancak uzlaşma komisyonu kurulduktan sonra o kendisi çalışma usulleriyle ilgili yani önceki usulleri mi benimser, farklı usuller mi benimser, ona kendisi karar verecek veya önceki çalışmadan nasıl yararlanacak, nasıl değerlendirecek, o konuda kendisi karar verecek.

Ama bir iki noktada bir şeyi söyleyeyim, şahsi görüşümü müsaade ederseniz. Bir kere, katılım... Sayısal veriler var burada ama çok enteresan şeyler de yaşandı oralarda. Mesela biliyorsunuz dinî liderler de, Lozan'a göre azınlık mensuplarının dinî temsilcileri de geldiler Komisyona ve ilk defa Meclise gelmişler ve kendi değerlendirmelerini, bilgilerini verdiler. Ve biz, Komisyonda, ilk katılım aşamasında talep eden herkesi dinledik yani talep edeni “Seni dinlemeyelim, seni dinleyelim.” diye bir ayırım yapılmadı. Tutanaklara zaman zaman bakıyorum, geçen akşam bakarken Galatasaray Üniversitesinden bir fikir kulübünden 3 genç gelmiş, görüşlerini anlatmışlar Komisyona, tutanakta var onların görüş ve değerlendirmeleri. Böyle tutanaklar incelendikçe çok enteresan kayıtlar da ortaya çıkıyor.

Bu mutabakat konusunda birkaç şeyi söylemek isterim. Şimdi, eğer eşit temsille bir komisyon oluşuyorsa, zaten eşit temsilde komisyon oluşmayacaksa komisyona

gerek yok, burada partilerin milletvekili sayısına göre temsil edildiği bir komisyon var. Yeni bir komisyon olacaksa buradan farklı bir mantıkla oluşturulmalı, eşit temsil ama bir komisyon eşit temsille oluşmuşsa o komisyonun da çalışma yöntemi sadece mutabakat olmalıdır şahsi görüşüm. Yani oradaki konuşmayı, şimdi komisyon ayrı çünkü aksi hâlde burada şahıslar bazlı değil parti bazlı değerlendirilir, 4 parti var, 3 parti bir araya gelir, bir metin hazırlar. Tabii, uzlaşma komisyonu metni hazırladığında bu metin bitmiyor ki Meclise gelecek, Meclisten hazırlanan bu metnin geçmemesi durumu söz konusu olabilir. Dolayısıyla burada mutabakatla hazırlanıyor metin, esas bu fakat...

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Meclisten mutabakatla geçmeyecek mi?

BAŞKAN – Sadece mutabakatla hazırlanan maddeler yazılmıyor, burada arkadaşlarımız da ifade etti, 4 parti olursa tam mutabakat, olmazsa 3 partili olanlar, 2 partili olanlar; bunların hepsi de metinde bir çıktı olarak önümüzde var. Dolayısıyla bunu farklı bir şekilde daha sonra Parlamento değerlendirebilir ama eşit temsilli bir komisyonun çalışma yöntemi mutabakat olmalı, aksi hâlde o komisyon netice alamaz.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Yani anayasa yapmayacağız demektir şahsımca.

BAŞKAN – Bir şeyi daha hatırlattı Abdulhaluk Bey.

Markar Bey, bu Komisyon ile o komisyon arasında nasıl bir bağ olacak?

YASAMA UZMANI ABDULHALUK KURNAZ – İlliyyet bağı.

BAŞKAN – İlliyyet bağı var mı, olur mu? Ona yine uzlaşma komisyonu karar verecek yani dikkat ederseniz maddeler arasında bir madde vardı, biz bir anayasa değişikliği mahiyetinde değil bu. Yani 175’inci maddeye göre mi yapılacak, yoksa farklı bir yöntemle mi yapılacak bunun kanunlaşması aşaması? Bununla ilgili de komisyon kendisi bir metin, bir madde hazırlar diye vardı; şimdi bunu mu benimser, farklı bir şey mi düşünülür, onu bilmiyoruz. O bakımdan nihayetinde hazırlanan metin bu Komisyona gelir mi, gelmez mi bu Sayın İyimaya ile Sayın Kuzu arasında önemli bir tartışma konusuydu o zaman. Tabii, Sayın İyimaya Uzlaşma Komisyonunda hazırlanan metnin Anayasa Komisyonuna gelmeden doğrudan Meclise gelmesini istiyordu, o zaman Anayasa Komisyonu Başkanı Sayın Burhan Kuzu Hocamız da “Mutlaka buraya gelmesi gerekir, Anayasa Komisyonuna.” diye tartışıyorlardı aralarında. O tabii, yine uzlaşma komisyonunun çalışma yöntemlerini belirlerken ona karar verecek.

Teşekkür ederim.

Konu : *Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, Siyasi Etik Kavramı ve Bu Konuda Parlamentoda Yapılan Çalışmalara İlişkin Açıklaması*
Dönemi : 26
Yasama Yılı : 1
Tarih : 14/4/2016

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, önce ben çok kısa bir değerlendirme yapmak istiyorum. Değerlendirme derken, bu kanun teklifinin hakikaten önemli bir mazisi var bizim Parlamentomuzda, ona dair birkaç şey söylemek istiyorum.

Öncelikle, Parlamento üyelerine yönelik etik veya davranış kodlarının, kurallarının ilk örnekleri 1968 yılında Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi ve Senatosunda kabul edilen bir kodla ortaya çıkıyor. Yazılı kod olarak ifade ediyorum. 1983 yılında İsrail Parlamentosunca kabul edilen, yine 1990'da Almanya Bundestag'ta kabul edilen kodlar bu bağlamda ilk örnekleri. Daha sonra AGİT tarafından hazırlanan rapora göre 2012 yılı itibarıyla AGİT bölgesinde 11 ülkede 15 parlamentoda etik davranış kodu bulunmaktaydı. Bugün itibarıyla 19 ülkede ve 1'i uluslararası yani Avrupa Parlamentosu olmak üzere 27 parlamentoda etik davranış kodları bulunmaktadır. Ama, hâlihazırda Türkiye, Almanya Bundesratında, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, İtalya, Avusturya, Hırvatistan, Macaristan, Romanya, Rusya, Sırbistan, Slovakya, Slovenya Ulusal Meclisinde, İspanya, Portekiz, Hırvatistan, Hollanda, Danimarka ve Yunanistan parlamentolarında milletvekilleri için özel bir etik davranış kodu bulunmamaktadır.

Etik davranış kodları hukuki mahiyeti itibarıyla ülkeden ülkeye değişen farklı tasarruflarla yürürlüğe konulmaktadır. Kimisi kanunla, iç tüzük değişikliğiyle,

parlamento kararıyla kurulan bir etik komisyon kararıyla veya parlamento bildirgesiyle ortaya konulabilmektedir.

Etik davranış kodlarının bazıları parlamento iç tüzüğünün bir parçası olarak kabul edilmektedir Avrupa Parlamentosu, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya Bundestagında, Belçika Temsilciler Meclisi ve Senatosunda. Birleşik Krallık'ta Avam Kamarası ve Lordlar Kamarasında, Bosna Hersek, Fransa Temsilciler Meclisi, Malta, Polonya, İrlanda, İsrail, İskoçya'daysa parlamento kararı olarak kabul edilmiştir böyle bir kod. Gürcistan Parlamentosunda kabul edilen etik kod bir parlamento bildirgesi olarak deklare edilmiş, açıklanmış. Fransa Senatosundaki etik ilkeler Senato Etik Komisyonu kararı olarak ortaya konulmuş. Bizde şu anda görüşeceğimiz kanunla yapacağımız gibi bunun bir örneği var Litvanya'da, siyasetçiler için davranış kodu kanunla kabul edilmiş.

Türkiye Büyük Millet Meclisi ise bu siyasi etik kavramının üzerinde çeşitli dönemlerde çalışmalar yapmış, 19'uncu Dönemden itibaren başlamış ve 20, 21, 22, 23 ve 24'üncü Dönemlerde bu çalışmalar devam etmiştir. 26'ncı Yasama Döneminde, inşallah bu dönem bu konudaki çalışmaları sonuçlandıracağız.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde siyasi etik, ilk gündeme geldiği adıyla siyasi ahlak, ilk olarak teklifler bu şekilde gelmiş, 1993 yılında kanun tekliflerine konu olmuş, daha sonraki dönemlerde de tespit edebildiğimiz kadarıyla konu kanun teklifleriyle 18 kez Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine taşınmıştır. Daha sonra bu çaba çeşitli isim değişikliğiyle devam etmiş, kimi zaman kanun teklifi, kimi zaman İç Tüzük değişiklik teklifleri olarak gündeme getirilmiştir. Bazı çalışmalar teklife dönüşmeden, Sayın Cemil Çiçek çağrısıyla kurulan Siyasi Etik Uzlaşma Komisyonu çalışması gibi taslak çalışmalar olarak akim kalmıştır. Dolayısıyla, bu konu birazdan başlıklarını ifade edeceğim üzere ilk defa komisyon gündemine gelmiş değildir. Siyasi etik konusu 2 kez Anayasa Komisyonu gündemine de gelmiş ancak çeşitli sebeplerle kanunlaşamamıştır. Bugün görüşeceğimiz teklif 3'üncü kez gündemimize gelmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla, komisyonumuzun ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir hayli birikimi vardır bu konuda.

Geçmişte bir şekilde siyasi etik konusunu Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Anayasa Komisyonu gündemine taşıyan milletvekillerini hem hatırlatmak ve verdikleri emekleri de burada tekrar zikretmek için hızlı bir şekilde bahsedeceğim.

19'uncu Yasama Döneminde Ankara Milletvekili Ali Dinçer ve 4 milletvekilinin 17/11/1993 tarihli Ahlaklı Siyaset ilkeleri, Kamu Yönetiminde Rüşvetin, Yolsuzlukların Önüne Geçilmesi ve Mal Bildirimi Verilmesi Hakkında Kanun Teklifi.

Yine aynı dönem, 19'uncu Yasama Döneminde Ankara Milletvekili Ali Dinçer ve 4 milletvekilinin teklifi, yenilemişler teklifi.

20'nci Yasama Döneminde Kütahya Milletvekili Mustafa Kalemli ve İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı tarafından verilen 30/6/1997 tarihli Siyasi Ahlak Komisyonu Kanun Teklifi.

Yine aynı dönem, 20'nci Dönem Van Milletvekili Mahmut Yılbaş ve 9 milletvekili tarafından verilen 2/12/1997 tarihli Kamu Yönetiminde Ahlak Davranışları Kanun Teklifi.

21'inci Yasama Döneminde İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı 16/6/1999 tarihli Siyasi Ahlak Komisyonu Kanunu Teklifi, daha önceki kanun teklifini yenileyerek o zaman vermiş.

Yine 21'inci Yasama Döneminde Bülent Akarcalı ve 34 milletvekilinin 11/12/2001 tarihli Siyasi Koruma ve Ahlak Komisyonu Kanun Teklifi.

Yine 21'inci Dönemde Konya Milletvekili Mehmet Emrehan Halıcı ve arkadaşlarının 4/4/2002 tarihli ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ve Bakanlıkla Bağdaşmayan İşler ile Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi.

Yine 21'inci Dönem Ankara Milletvekili Uluç Gürkan'ın 8/4/2002 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanun ile Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi.

22'nci Yasama Döneminde İstanbul Milletvekili Algan Hacaloğlu ve 59 milletvekilinin 24/12/2002 tarihli 3069 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanun ile 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununda Değişiklik Yapılması ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Etik Komisyonunun Kurulmasına İlişkin Yasa, kısaca Siyasi Ahlak Yasası Teklifi.

Yine 22'nci Dönemde Sakarya Milletvekili Ayhan Sefer Üstün ve 19 milletvekilinin 19/1/2007 tarihli Siyasi Etik Komisyonu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Teklifi.

Ayrıca, 22'nci Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzük Taslağı "Çeşitli Hükümler" başlığı altında da Siyasi Etik Kurulu düzenlenmiş, ancak bu taslak da bir neticeye varmamış.

26. Dönem

23'üncü Yasama Döneminde İstanbul Milletvekili Algan Hacaloğlu ve arkadaşları, 13/8/2007 tarihli, aynı, az önce zikretmiş olduğum kanun teklifini yeniliyorlar.

Yine 23'üncü Dönem Manisa Milletvekili Bülent Arınç ile Giresun Milletvekili Hasan Sönmez Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzük Değişikliği Yapılması Hakkındaki Teklifi yeniliyorlar. Bunun içerisinde konuyla ilgili düzenleme var.

24'üncü Yasama Döneminde İstanbul Milletvekili Aydın Ağan Ayaydın'ın Siyasi Etik Kanun Teklifi.

Yine 24'üncü Dönem İstanbul Milletvekili Ayşe Eser Danışoğlu'nun Türkiye Büyük Millet Meclisi Siyasi Etik Kanunu Teklifi.

Yine 24'üncü Yasama Dönemi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Ankara Milletvekili Cemil Çiçek'in Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği Kanunu Teklifi.

Yine 24'üncü Dönem İstanbul Milletvekili Umut Oran'ın Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Siyasi Etik Komisyonu Kurulmasına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Siyasi Etik Yasası Hakkında Kanun Teklifi.

Tabii, 25'inci Dönemde, malum, bu konuda bir teklif verilmemiş.

26'ncı Dönemde de Amasya Milletvekili Mehmet Naci Bostancı ile Sakarya Milletvekili Ayhan Sefer Üstün ve 97 milletvekilinin Siyasi Etik Kanunu Teklifi. Bugün görüşeceğimiz kanun teklifi, nihayet önümüzdeki bu teklif.

Tabii, bunlarda birçok hususta farklılıklar olmakla beraber, birçok konuda da birbirini tekrar eden, birbirine paralel düzenlemeler bulunmaktadır bu tekliflerde.

Ben öncelikle teklif hakkında bilgi vermek üzere ilk sözü imza sahiplerinden Sayın Ayhan Sefer Üstün'e vereceğim. Daha sonra, Hükûmetin yaklaşımıyla ilgili olarak Başbakan Yardımcımız Sayın Lütfi Elvan'a söz vereceğim. Daha sonra da istem sırasına göre, Komisyon üyelerimiz öncelikli olmak üzere söz vereceğim.

Konu : *Siyasi Etik Kanunu Teklifi (2/1000) (Alt Komisyon Metni)*
Dönemi : 26
Yasama Yılı : 1
Tarih : 21/4/2016

BAŞKAN – Değerli Bakanımız, Anayasa Komisyonumuzun değerli üyeleri, yine ilgili kurumlarımızdan gelen değerli katılımcılar, basınımızın değerli mensupları; Başkanlık Divanımız adına hepinizi saygıyla selamlıyorum, hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız var.

Anayasa Komisyonumuzun 26'ncı Yasama Dönemi Birinci Yasama Yılı 6'ncı Toplantısını açıyorum.

Bu toplantımızın gündemini 20 Nisan 2016 Çarşamba günü sizlere yazılı olarak tebliğ ettik, ayrıca “tbmn” uzantılı e-posta adreslerinize de gönderdik.

Bugünkü gündemimizde (2/1000) esas numaralı Siyasi Etik Kanunu Teklifi yer almaktadır. Hatırladığınız üzere geçen haftaki toplantımızda teklifin geneli üzerinde görüşülmüştü. Ben bu arada katılan arkadaşlarla ilgili de bilgi vereyim hem kayıtlara geçmesi hem de sizin de bilginiz olması bakımından.

(Komisyona katılan bürokratlar tanıtıldı)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, teklifin geneli üzerindeki görüşmeler tamamlanmış, teklif geneli olarak benimsenmiş ve maddelerin görüşülmesine geçilmişti.

26. Dönem

Komisyonunda temsil edilen 4 siyasi parti grubuna mensup milletvekilleri tarafından verilen ortak önerge doğrultusunda söz konusu teklifin daha detaylı olarak incelenebilmesine imkân tanımak ve bütün grupların temsilini sağlayacak şekilde 9 üyeden oluşmak üzere bir alt komisyon kurulmuştu.

Alt komisyon gerçekten iyi bir emek harcayarak çalışmasını kısa sürede bitirdi ve raporunu dün Komisyon Başkanlığımıza sundu. Bu verimli çalışmaları ve gayretleri sebebiyle alt komisyonunda görev yapan bütün arkadaşlarımıza Komisyonumuz adına teşekkür ediyorum.

Konu : *Komisyonun Çalışma Usul ve Düzeni Hakkında Görüşmeler*
Dönemi : 26
Yasama Yılı : 1
Tarih : 28/4/2016

BAŞKAN – Şimdi, başlamadan önce, burada görüntülü medyadaki arkadaşlar çekimlerini yapıp tamamlasınlar ve dışarı çıksınlar. Tabii, burada medya mensuplarımız için ayrılmış yer var, orada onlar devam edecek. Bizim çalışmalarımızı engellemek maksadıyla çünkü ben ekranı göremiyorum, arka taraf da görülmüyor.

İşte, bu şey yapılsın, rahatlasın.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Sayın Başkanım, ayakta milletvekilleri var, daha geniş bir salon... Şimdi, milletvekilleri hep ayakta duruyorlar. Bu kadar milletvekilini ilgilendiriyor, bu salon kifayetsiz.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Komisyon üyemizin söz talebi var.

BAŞKAN – Sırrı Bey, salonlarla ilgili düşündük, mukayese ettik, en uygun, en büyük salon burası.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Genel Kurulda yapalım.

BAŞKAN – Hayır, hayır, olmaz.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Bundan daha hayati bir şey mi var? Milletvekilinin kendisiyle ilgili bir karar alınacak...

26. Dönem

BAŞKAN – Sırrı Bey, önce basın mensupları bir açsın, bir görelim, uygun yer bulmaya çalışalım, daha sonra şey yapacağız.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Basın mensuplarıyla alakasız bir şey, bir sürü milletvekili ayakta.

BAŞKAN – Arkadaşlar...

Konu : *Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1028)*
Dönemi : 26
Yasama Yılı : 1
Tarih : 28/4/2016

BAŞKAN – (2/1028) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi. Ben bu konuda karma komisyonda bulunan yani bugün görüşeceğimiz teklifin konusu olan dokunulmazlık dosyalarıyla ilgili kısaca bilgi vermek istiyorum.

Malum, bir suç işlendiği varsayılan, bu şekilde itham edilen bir milletvekili hakkında önce bir soruşturma fezlekesi düzenleniyor. Bu fezleke cumhuriyet başsavcılıklarınca düzenlenebileceği gibi, milletvekili seçilmesinden önce yargılanmasına başlanılan ancak ilgili kişi milletvekili seçildiği için -83’teki istisnai durumu tabii bunun dışında bırakıyorum- davası, yargılaması duran hususlar da olabilir, bunlarla ilgili bir fezleke öncelikle düzenleniyor. Her iki durumda da bir durma kararı veya soruşturma fezlekesi düzenlenip öncelikle cumhuriyet başsavcılığından, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne gönderiliyor. Daha sonra Adalet Bakanlığı vasıtasıyla Başbakanlığa dosya ve ekleri Başbakanlık da aldığı dosyayı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderiyor. Meclis Başkanlığınca bir esas numarası veriliyor gelen bütün fezlekeler, dosyalarla ilgili ve bildiğiniz üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzük’ünün 51’inci maddesi gereğince yasama dokunulmazlığı kaldırılması hakkında tezkerelerin hangi milletvekillerine ait olduğu ve sürecin başlaması için kurumun resmî internet

26. Dönem

sitesinde yayınlanıyor. Meclis Başkanı gereği için ilgili dosyayı Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu karma komisyon başkanlığına gönderiyor. Bugün itibarıyla, 28 Nisan 2016 tarihi itibarıyla gelen kâğıtlar listesinin 10, 30, 41, 45, 50, 58, 66, 68, 74, 80, 86, 89, 94, 99 ve 100 numaralarında bu gelen fezlekeler yayınlanmıştır.

Bu kapsamda, söz konusu dosyalar üzerinde yaptığımız incelemeye göre Adalet ve Kalkınma Partisi 46, Cumhuriyet Halk Partisi 179, Halkların Demokratik Partisi 354, Milliyetçi Hareket Partisi 17 ve bağımsız milletvekiline ait 5 adet soruşturma fezlekesi ve eki dosyalar bulunmaktadır.

Hâlihazırda karma komisyon uhdesinde toplamda 600 dosya vardır.

Hakkında dosya düzenlenen milletvekili sayısı açısından da partilere göre dağılıma bakıldığında 27 AK PARTİ, 51 Cumhuriyet Halk Partisi, 49 HDP ve 7 MHP siyasi parti gruplarına mensup milletvekilleri ve 1 adet de bağımsız arkadaşımıza ait olmak üzere, 135 milletvekili hakkında fezleke düzenlendiği görülmektedir. Yine, bu uygulamada çoklu dosya olarak tanımlanan ve birden fazla milletvekilini içeren fezleke ve dosyalar da 44 adettir.

Dosyaların geldiği kaynağa göre iddia ve yargılama mercileri açısından bakıldığında 5'inin idari mercilerden, 538'inin yerel cumhuriyet başsavcılıklarından, 4'ünün Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığından, 2'sinin sulh ceza mahkemelerinden, 37'sinin asliye ceza mahkemelerinden, 11'inin ağır ceza mahkemelerinden ve 3'ünün de Yargıtay ceza daireleri tarafından geldiği anlaşılmaktadır. Bunların bir kısmı soruşturma fezlekeleri olduğu gibi, bir kısmı da yargılama devam ederken verilen durma kararlarından ibarettir.

Anayasa'nın 83 ve 85'inci maddeleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzük'ünün 131 ile 138'inci maddelerinde yasama dokunulmazlığı ve bu amaçla düzenlenen tezkerelerin görüşülme usul ve esasları düzenlenmiştir. 26'ncı Yasama Dönemine ait devredilenler dâhil olmak üzere, dokunulmazlık dosyalarıyla ilgili içeriklerine girmeksizin güncel istatistikler Anayasa Komisyonumuzun web sayfasında yayımlanmaktadır.

Şimdi ilgili teklif hakkında bilgi vermek üzere ilk sözü ilk imza sahiplerinden arkadaşlarımıza vereceğim. Akabinde konuyla ilgili Hükûmet politikasını öğrenmek amacıyla Hükûmet temsilcisine vereceğim. Daha sonra partilerimizin grup başkan vekilleri var, onlara öncelik tanıyacağız, onlara söz vereceğim. Daha sonra da söz sırasında Komisyon üyelerimiz öncelikli olmak kaydıyla milletvekili arkadaşlara söz vereceğim.

Konu : *Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504)*
Dönemi : 26
Yasama Yılı : 2
Tarih : 20/12/2016

BAŞKAN – Hemen gündemin başında son on gün içerisinde terör saldırılarıyla ilgili olarak vefat eden, şehit olan vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum, milletimize başsağlığı diliyorum, yaralı vatandaşlarımıza da acil şifalar diliyorum. Yine, dün gerçekleşen bir suikastla vefat eden Rusya Büyükelçisi Andrey Karlov'un ailesine de başsağlığı diliyorum. Bunlar son olur, inşallah milletimiz bu türden benzer olaylarla bir daha karşılaşmaz temennimizi de ifade ediyorum.

Bugün gündemimizde (2/1504) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi yer almaktadır. Anayasa değişikliği teklifi ile karşılaştırmalı metni çağrı yazımızın ekinde sizlere gönderdiğimiz için genel gerekçeyi burada tekrar okutmaya gerek görmüyorum. Zaten uzmanlarımız metni ekrana da yansıtacaklar, oradan takip edebilirsiniz.

Değerli arkadaşlar, tabii, bu Anayasa Komisyonumuz çok fazla, sık toplanan, çalışan bir Komisyon değil ama Komisyonumuza yüklenen çok önemli görevler var ki onların en başında da Anayasa değişiklikleriyle ilgili bir kurucu iktidar yetkisinin kullanılmasına yönelik bir görev, bir fonksiyon var. Dolayısıyla, daha önce de Anayasa değişiklikleriyle ilgili toplantılar olmuştu, bugün de böyle bir toplantı yapıyoruz. Bu bakımdan bu toplantımızın Meclisimizin diğer komisyonlarında yapılan toplantılar gibi ama ehemmiyeti bakımından daha farklı,

fonksiyonu bakımından farklı bir toplantı olduğunu ifade etmek isterim. Hayırlı neticeler vermesini Cenab-ı Hak'tan diliyorum.

Arkadaşlar, burada birkaç hususa kısaca değineceğim, fazla vaktinizi almayacağım. Bu toplantımıza tabii ki meselenin ehemmiyetine binaen Komisyon dışından arkadaşlarımız, milletvekillerimiz de yoğun olarak bir ilgi gösteriyorlar; siyasi partilerimizin grup başkan vekilleri de burada, geldiler, katıldılar. Konuşmayla, usulle ilgili olarak da birkaç şey söylemek isterim. Malumunuz, zaten, ilk söz teklif sahipleri adınadır. Onu verdikten sonra grup başkan vekillerimiz burada, talepleri olduğu takdirde bir genel konuşma, değerlendirme için kendilerine söz vereceğim. Daha sonra da söz talebine göre sırayla, Komisyon üyelerimiz başta olmak üzere tabii, görüşmelerimize devam edeceğiz. Ben, şimdi, burada tabii -çok yoğun-salonla ilgili de isterseniz baştan bir açıklama yapayım.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Biz bir talepte bulunalım isterseniz Sayın Başkanım salonla ilgili.

BAŞKAN – Ben bir söyleyeyim, farklı bir şeyse söylerseniz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Siz bir açıklama yapıp önden kesmeyin yani konuya giriş yaptığınız için bir şey demedik ama müsaade ederseniz bu konuda bir talebimiz olacak.

BAŞKAN – Ben bir bitireyim Bülent Bey, tabii.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Peki, peki.

BAŞKAN – Şimdi, bu salonda şu anda 132 kişilik oturulacak yer var. Bu büyüklükte oturma yeri sağlayan başka salon yok. Diğer salonlarla ilgili de en fazla Plan ve Bütçe Komisyon salonu 105 kişi, en fazla o da, çok zor, tıks tıks olmak kaydıyla oturma yeri imkânı veriyor. Biz burada -hatırlarsınız- daha önceki Anayasa değişikliğiyle ilgili toplantıda 128 oturma yeri sağlamıştık. Bu sefer biraz daha gayret gösterdi arkadaşlar, 132 tane oturma yeri var. Bundan daha büyük bir salon imkânı da yok. Onun için, peşinen ifade edeyim, daha sonra isterseniz tabii konuşabiliriz.

Şimdi, tabii, görsel basınımız da burada, çekimler yapıyorlar, yaptılar. Görsel basındaki arkadaşlar görüntülerini alsınlar, daha sonra da onları toplantı salonunun dışına alalım. Yazılı basın mensubu arkadaşlar burada tabii ki kalacaklar, kendilerine ayrılan yerde devam edecekler.

Konu : *Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1504)*
Dönemi : 26
Yasama Yılı : 2
Tarih : 23/12/2016

BAŞKAN – Bir önceki oturumda 1504 esas numaralı Kanun Teklifi’nin geneli üzerindeki görüşmeleri sürdürüyorduk. Söz talep edip sırası gelmeyen sayın milletvekillerine şimdi söz vereceğim, talep listesinden de bunu takip edeceğiz.

Ancak, malumunuz, herkes konuştu, ben konuşmadım, benim de konuşma hakkım var. Eğer müsaade ederseniz...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Estağfurullah.

BAŞKAN – Başkan biliyorsunuz sıraya tabi değil. O bakımdan, makul bir süre içerisinde, kimse endişelenmesin.

Değerli arkadaşlar, salı gününden itibaren Komisyonumuz aslında çok önemli bir çalışma yapıyor, bunu ifade ettik, tekrar söylemek isterim. Anayasa Komisyonunun tabii farklı bir yeri var, bizim Meclis komisyonlarımız arasında da farklı bir yeri var. Malumunuz, komisyonlar, genel olarak, hükûmetle bağlantılı, müteakbil bir şekilde tasarlanıyor. Bir bakanlığa veya birkaç bakanlığa mukabil olarak düşünülmüş, ama Anayasa Komisyonumuz böyle bir komisyon değil. Anayasa Komisyonu, görevleri ve ana hatlarıyla, Anayasa, İç Tüzük ve anayasal sistemle ilgili -Seçim Kanunu, Siyasi Partiler Kanunu gibi- önemli düzenlemeler

üzerine çalışıyor. Bir de -bunu baştan söyleyeyim, espri mahiyetinde söylüyorum- bizim tarihimizde de 1920 Büyük Millet Meclisi kurulduğu zaman, komisyon olmadığı hâlde başkanı olan komisyon -başkanın da özel bir yeri var- Anayasa Komisyonu, Başkanı var ama komisyonu yok 1920’de, bir süre böyle, kayıtlarda, tutanaklarda var. Tabii, Komisyonumuz, özellikle anayasa değişiklikleri bakımından kurucu iktidar fonksiyonu, görevi ifa ediyor. Kurucu iktidar nedir? Kurucu iktidar, basit tarifiyle anayasa hukukunda, literatürde anayasa değişikliği yapan iktidardır. Kurucu iktidar ikiye ayrılıyor: Asli kurucu iktidar yürürlükteki, Anayasa’daki usullere bağlı olmaksızın anayasa yapabilen iktidardır. Tali kurucu iktidar ise yürürlükteki Anayasa’da değişiklik usullerine tabi olarak anayasa değişikliği yapan iktidardır. Dolayısıyla, bizim burada “kurucu iktidar” dediğimiz, şu anki çalışmamız itibarıyla tali kurucu iktidar fonksiyonunu kastediyoruz, çünkü bu değişiklik Anayasa’mızdaki 175’inci madde çerçevesinde yapılan, o usullere, esaslara bağlı olarak yapılan bir değişiklik. Birinci husus bu ifade etmek istediğim.

İkinci husus da, bu söyleyeceklerim bağlamında da önemli, onu belirtmek isterim değerli arkadaşlar. Şimdi, tabii, birçok kavram var, Anayasa’mızda da var, siyasi hayatta kullandığımız, kamu hukukunda kullandığımız birçok kavram; işte bunlardan mesela en yaygını, burada kullandığımız, eleştirilerde de geçen mutabakat. Mesela Anayasa değişiklikleri mutabakatla yapılmalı, şüphesiz, buna bir itiraz yok. Fakat bu kavramların, siyasi anlamları itibarıyla içerikleri farklı şekillendirilebilir. Yani bazıları diyebilir ki: “Mutabakat yüzde 100 aranmalıdır, yüzde 100 olmalıdır, yoksa olmaz.” Bazıları diyebilir ki: “İşte, 2 kişi, 3 kişi veya şu kadar kişi, şu kadar grup şu kadar STK itiraz ederse mutabakat olmaz.” falan. Bunun içeriğinde, eğer bir siyasi kavram olarak kullanacak olursak veya günlük hayatımızda onda anlaşabilmek çok zor. Anlaşamadığımız zaman nedir? Hukuk kuralları devreye giriyor. Mutabakatın ne olduğunu, özellikle Anayasa değişikliğinde hukukun aradığı mutabakatın ne olduğunu biliyoruz. Yani Anayasa mutabakata bir somutluk kazandırmış, mutabakatın içeriğine, o da 175’inci maddedeki düzenlemedir. Anayasa mutabakatı, anayasa değişikliğinde mutabakatı şöyle söylüyor: Eğer, Meclis, Parlamento milletvekili sayısının üçte 2’si üzerinde sağlanmışsa bu anayasa değişikliği oylamada, o zaman, diyor ki: “Bu Parlamentodan geçer ve yürürlüğe girer.” Yok, daha altında bir sayıyla mutabakat sağlanmışsa 330, ha, o zaman diyor ki: “Meclisten geçmesi yeterli değil, bunu mecburen referanduma götürmek, referandum sonucunu da buna eklemek gerekiyor.” Dolayısıyla, bu tür konularda, şüphesiz tabii ki herkes dilediği gibi tanım yapabilir, içerik kazandırabilir ama burada ihtilaf olduğunda “Yok, sen böyle diyorsun, ben böyle diyorum, o böyle diyor.” dediğimizde hakem olarak tabii

hukuku, hukuk kurallarını koymak zorundayız. Bütün bu tartışmalarda hukukun aradığı, burada Anayasa'nın aradığı içeriklere bakmamız lazım. Mutabakat bir örnekti sadece burada.

Üçüncü husus değerli arkadaşlar: Tabii, Anayasa değişikliği şu an gündemde olan. Ama esasen yeni anayasa çerçevesinde aşağı yukarı altı yıl kadar bir zamandır -hatta daha geriye, 22 Temmuz 2007 seçimleri sonrasına kadar bunu götürebiliriz, o zamana kadar giden bir dönemde, demek ki on yıla yaklaşıyor- yeni anayasa tartışması var Türkiye'de. Bunun tabii siyasi partilerle beraber menşei aslında milletimizdir. Bunu şöyle ifade edeyim: Bakın, ben Anayasa Mahkemesinin -biraz sonrabaskabir bağlamda değineceğim- bir kararımünasebetiyle...Hatırlarsınız 2008 başlarında üniversitelerde başörtüsü serbestiyetiyle ilgili bir Anayasa değişikliği yapıldı; Anayasa'nın 10'uncu ve 42'nci maddelerinde değişiklik yapılmıştı, sonra, bu, Anayasa Mahkemesine gitti, Anayasa Mahkemesi, bunu, 6 Haziran 2008'de iptal etti. O gün -ben henüz daha siyasete girmemişim, akademisyendim- İstanbul Güngören'de bir arkadaşıma ziyarete gitmişim, orada televizyonlardan aradılar görüş sormak için. Tabii yanımda Anayasa yok, bir kırtasiyeden Anayasa bulayım diye gittiğimde, daha küçük, sokaktan aşağıya birkaç basamak inilerek girilen küçük bir dükkân, fakat girince televizyon açık, Anayasa Mahkemesinin kararı üzerinde yorumları izliyor kırtasiyedeki arkadaşımız, vatandaşımız, şöyle bir bakındım, gördüm bir köşede bir Anayasa var. Dedim: "Hayırlı işler. Bir Anayasa istiyordum ben." Tabii, çok kızgın, öfkeli, "Kardeşim, Anayasa manayasa yok. Yok Anayasa bu memlekette." dedi. Tabii, sonra, anlattım ben, aldık metni, biraz sohbet de ettik. Şimdi, orada, bu bir örnek ama bunun üzerine biz seçim çalışmalarında falan da buna benzer birçok konuyla karşılaştık, yaşadık. Anayasa meselesi aşağı yukarı bir on yıldır, belki daha fazla bir zamandır Türkiye'nin gündeminde ve sıradan vatandaşımız, işinde gücünde vatandaşlarımız bu işi takip ediyorlar. Neyin ne olduğunu da ana hatlarıyla biliyorlar. Bakın, bugün, biz, biliyorsunuz, sürekli her ay düzenli olarak anket çalışmaları yaptırıyoruz. Bu çalışmalarda gündeme dair hususlar da konuşuluyor, soruluyor. Sürekli takip ettiğimiz konulardan birisi de 2012'de teklifimizi verdiğimiz zaman, uzlaşma komisyonu, o tarihten beri de başkanlık sistemiyle ilgilidir. Ne düşünüyorsunuz falan? Sorulardan en önemlisi de "Biliyor musunuz, yani başkanlık sistemi hakkında bilginiz var mı?" diye. Bu son çalışmalarda 70'in üzerinde, bazılarında 80'e yakın "Biliyoruz." diyor insanımız. Tabii, biraz böyle üstenci bir tavırla insanımıza bakanlar tarafından "Ne biliyor ki, neresini biliyor?" falan denebilir ama insan biliyorum diyorsa kendisine yetecek, karar vermesine kâfi derecede bilgi sahibi olduğunu iddia ediyor demektir. Bizim bunu çok fazla tartışabilmemiz mümkün değil. Hepimiz biliyoruz, herkes de kendi

26. Dönem

bildiğinden emindir. Derler ki akılla ilgili olarak tekrar dağıtılmak istenmiş ama herkes kendininkini almış tekrar dağıtıldığında. Şüphesiz herkes kendi bilgisinin, kendi aklının daha doğru olduğuna inanır, buna hiçbir itirazımız yok. Ama başka akıllar olduğunu da, başka bilgiler olduğunu da, başka görüşler olduğunu da bilmek lazım. Hiç bir konuda tek bir görüş, tek bir ifade, mutlak bir hakikat özellikle bu tür değerlendirmelerde yoktur.

Değerli arkadaşlar, Türkiye’de, tabii, anayasa tarihi uzun, bunu uzun uzun anlatan arkadaşlarımız da oldu. Ben sadece birkaç nokta bakımından değinmek istiyorum.

Malumunuz, cumhuriyetimizin ilk anayasası 1924 Anayasası. Bu Anayasa da esastı, 1921, cumhuriyetten önce, daha sonra 1924... Anayasa’da esaslı diyebileceğimiz, bugünkü tartışmalarımız bağlamında da önemli olduğunu ifade edebileceğimiz değişiklikler 1928’de ve 1937’de yapılıyor. Şimdi, 1924 Anayasa’sının 1’inci maddesi bugün de Anayasa’nın aynı maddesidir: Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir. 2’nci madde 1924’teki ilk kabul edildiği hâliyle, malumunuz belki, bunu ifade edeyim, ilk şekli 2’nci maddenin “Türkiye Devletinin dini İslam’dır, resmî dili Türkçedir, makarrı Ankara şehridir.” Yani başkenti Ankara şehridir. 1924’teki şekli bu 2’nci maddenin. Sonra 1928 değişikliğiyle beraber bu 2’nci madde şöyle mahiyet alıyor: “Türkiye Devletinin resmî dili Türkçedir, makarrı Ankara şehridir.” Yani “dinî İslam” ibaresi 2’nci maddeden çıkartılıyor. Şunu da burada hemen belirtmek isterim: Bu ifade sadece 2’nci maddede bir anlam değil, Meclisin görevlerinin sayılmış olduğu maddede de var. Hangi madde? 26’ncı madde, orada diyor ki: “Büyük Millet Meclisi ahkâmışeriyenin tenfizi, kavaninin vazı tadili, tefsiri, fesih ve ilgası...” diye devam ediyor. Yani şeri hükümlerin ki Osmanlı hukuk sisteminin içerik olarak belli bir bölümüdür, onların yerine getirilmesini sağlamak da Meclisin görevleri arasında, 1924’te yazılmış, 1928’de bu ibare de çıkartılmış. Sonra, 5 Şubat 1937 tarihli değişiklikle, teklif İsmet İnönü ve 150 arkadaşının teklifi olarak Meclis kayıtlarında şu şekle dönüşüyor 2’nci madde “Türkiye Cumhuriyeti, cumhuriyetçi, milliyetçi, halkçı, devletçi, laik ve inkılapçıdır. Resmî dili Türkçedir, makarrı Ankara şehridir.” Bu 1937’deki son hâli Anayasa’nın ve 1960 darbesinde 24 Anayasası’nın yürürlükten kaldırıldığı tarihe kadar da varlığını koruyan bir hüküm. Sonra 1961’de, malumunuz, yeni bir anayasa yapılıyor. Bu Anayasa’nın 2’nci maddesini -1’inci madde hepsi aynı anayasalarımızda- okuyorum, 1961’de: “Türkiye Cumhuriyeti insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.” Burada takip bakımından ifade etmek isterim, en son 1924 Anayasası’nda 1937 değişikliğiyle beraber 2’nci maddede -artık “kurucu ilkeler” diyebiliriz, ne dersek diyelim

bunların ifadelendirilmesine- sayılan ilkeler malum Cumhuriyet Halk Partisinin 6 ilkesidir, 6 ok. Bunlar Anayasa'nın 2'nci maddesinden. Bu ilkelerden 5 tanesi 1961'de çıkartılmıştır. Hangileri çıkartılmıştır? Hemen söylüyorum: Cumhuriyetçi, halkçı, devletçi, inkılapçı ve milliyetçi. Milliyetçi yerine millî devlet ilkesi kabul edilmiştir. Aynı mıdır? Tartışılmış bu; hem Temsilciler Meclisinde hem daha sonra...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bizi 1960'la irtibatlandırmanın bir temeli yok...

BAŞKAN – Bir dakika.

...tartışılmıştı Millî Birlik Komitesinde “Niye milliyetçilik değil de millî devlet benimsenmesi?” meselesi uzunca konuşulmuş. Ama bunlar kaldırılmış demek ki 5 tane ilke, 37'de, 27 Mayıs veya darbeyi yapanların getirdiği yeni ilkeler var maddede. Malumunuz, hem 1924'te hem de 1961 Anayasası'nda değişmez, değiştirilmesi teklif edilmez madde 1'inci maddedir sadece, cumhuriyetle ilgili, devlet şekliyle ilgili madde. Daha sonra 1982 Anayasası hazırlanırken 2'nci madde yeniden bir muhtevalandırılmış. Devletin nitelikleriyle ilgili ilkeler 1961'de korunmuş ama başka bazı şeyler eklenmiş. Nedir? Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde insan haklarına saygılı, 1961'de biliyorsunuz “insan haklarına dayanan”dı, 1982 Anayasası biraz daha mesafeli bir ilişkiyi düşünmüş insan haklarıyla, saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı -bu da 1982'de gelen bir ilke- başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan -bu var aşağı yukarı 1961'de de ama başlangıçlar farklı tabii- demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir. Bu ilkeler aynı. Dolayısıyla, bu 2'nci maddedeki düzenlemelerin zaman içerisinde almış olduğu şekil bu. Yine, 1982 hazırlanırken, anayasa teklifi, danışma komisyonundan gelen teklif de yine aynı şekilde Anayasa'nın sadece 1'nci maddesinin değişmezliği esası benimsenmiş.

Yine bir şey eklemek isterim: Anayasa önerisi vardır Ankara Siyasal Bilgiler ve Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinin ortak hazırladığı 1982 Anayasası hazırlık çalışmaları öncesinde 1981'de hazırladıkları, bastıkları bir metin. Orada da aynı şekilde sadece 1'inci maddenin değişmezliği benimsenmiş ama bir açıklama daha getirilmiş, çok fazla uzatmak istemiyorum, ama temas etmem lazım buna: Malumunuz 1961'de değişmez madde 1'inci madde ve Anayasa Mahkemesine Anayasa değişiklikleriyle ilgili daha önce gittiği zaman şeyler denetleme için Anayasa Mahkemesinin Anayasa değişikliğini nasıl denetleyeceğine dair de bir hüküm yok Anayasa'da, 1961'in ilk hâlinde. İlk önce 1960'lı yıllarda bunu denetleyemeyeceğine karar veriyor Anayasa Mahkemesi. Fakat daha sonra, 12 Mart 1971'den sonra yapılan bazı Anayasa değişikliklerini denetlemeye başlıyor ve denetlemeye başlayınca bu sefer şey getiriliyor, “Anayasa değişiklikleri sadece

şekil bakımından denetlenebilir.” diyor. Fakat buna rağmen 1974, 1975’te Anayasa Mahkemesi şekli yeterli bulmuyor, şekle şeyi ekliyor -ilk gün uzunca sizlerin ifade ettiği- “değişmesi teklif edilemez” meselesini. Tabii, o zaman, tek madde cumhuriyet maddesi. Ama diyor ki Anayasa Mahkemesi: “Tabii, cumhuriyet, burada, mutlak anlamda bir cumhuriyet değildir, Anayasa’nın 2’nci maddesinde nitelikleri belirtilmiş bir cumhuriyettir. Dolayısıyla, biz ‘Cumhuriyet maddesi değişmez.’ derken, kastettiği nitelikleriyle beraberdir. Dolayısıyla, ben, bunu, sadece 1’inci madde değil, 2’nci maddenin de değişmezliği olarak anlayabilirim, anlarım.” Ve bunun üzerine oradaki niteliklerden de hareketle 1971-1973 döneminde yapılmış olan Anayasa değişikliklerinin bir kısmını iptal ediyor. İki kararı var Anayasa Mahkemesinin. İşte, bundan hareketle, Ankara Siyasal ve Hukuk Fakültelerinin hazırlamış olduğu Anayasa önerisinde bir dipnot hâlinde bu konu eleştiriliyor, deniyor ki: “Anayasa değişikliği bir kurucu iktidar faaliyetidir. Anayasa Mahkemesinin denetimi şekil bakımından denetim olabilir, o anlaşılabilir bir şey, teklif, oylama çoğunlukları dikkate alınmalı, amenna ama, Anayasa Mahkemesinin kendiyile ilgili şekil sınırlamasını genişleterek muhtevayı kendisinin belirleyeceği ve içeriğe giren bir denetlemesi yanlıştır. Bu bakımdan, şekil denetiminin sadece 1’inci maddeyle sınırlı olduğuna dair bir ibarenin eklenmesini öneriyorlar, o metinde var. Danışma Meclisinden de gelen bu şekilde. Fakat, daha sonra, Milli Güvenlik Konseyinde, malum, Kenan Evren ve arkadaşları -5 kişi- Danışma Meclisinden gelen bu metni yeniden değerlendiriyorlar -üzerinde bir çalışma, bazı değişiklikler var, bazı maddeler birleştirilmiş, bazıları ayrılmış falan- burada “ilk üç maddenin değişmezliği” ilkesini bir 4’üncü madde olarak düzenleme kararı, iradesi Milli Güvenlik Konseyinde ortaya konuluyor ve oradan geçen metnin son hâli bu şekli alıyor. Bunlar sadece bir tespit mahiyetinde değerlendirmeler.

Anayasa Mahkemesinin tutumuyla ilgili burada birkaç şey söylemek isterim. Anayasa Mahkemesi benzer tutumunu sürdürüyor. Buna genel olarak “Anayasa mahkemelerinin aktivizmi” deniliyor. Anayasada kendilerine çizilen sınırlara razı olmayıp, yani nihai bir denetleme mercisi anayasaya uygunluk denetimi yaptığı için burada bunun kapsamını genişlettiği birçok var, daha teknik konular da var. Mesela kanun hükmünde kararnamelerle ilgili kriterler Anayasa’da belirlenmiştir ama Anayasa Mahkemesi bunları genişletmiş, birkaç kriter de kendisi eklemiş falan, bu tip şeyler var. Bunlar arasında, işte, Anayasa Mahkemesinin denetim yaparken en son o 2008’de bahsetmiş olduğum, 6 Haziran 2008 tarihli kararında da 10’uncu ve 42’nci maddelerde değişiklik yapılmıştır. Evet, ama “Ben bunu incelerken teklif edilebilirlik açısından da denetlerim. Teklif edilemezlikle ilgili madde vardır. Önemli olan o maddelerin bizatihi kendilerinin değişmesi değil, bunların

içeriklerinin farklı bir anlam kazanmasını sağlayacak değişiklikler de bana göre bunların değişikliği anlamına gelir.” diye bir kararı var. Bu karar çok eleştirilmiştir. Sadece Anayasa Mahkemesine farklı açıdan bakan belli bir kesim tarafından değil, birçok akademisyen tarafından eleştirilmiştir. Anayasa Mahkemesinin, Anayasa tarafından ve Anayasa değişikliklerini denetlemesine dair getirilen sınırı yok saydığını söylemişlerdir. Anayasa Mahkemesi, bundan sonra da böyle mi davranır, başka türlü mü davranır bilemiyoruz, ama bu, bizim, Anayasada, anayasacılık tarihinde ta 1970’li yıllardan beri önemli bir tartışma konusudur, eleştirilmiştir, farklı mahiyetler kazanmıştır, hatta Anayasa Mahkemesinin “şunları şunları yapamaz” diye sınırlandırılmasına dair bir takım önerileri de olmuştur, “Çünkü biz yetki veriyoruz, görev veriyoruz, e, onu genişletiyor. O zaman neleri yapamayacağını yazalım.” falan diye öneriler de olmuştur. Anayasa Uzlaşma Komisyonunda da -Sayın Beştaş burada, Sayın Parsak burada mı? Değil- bunları uzunca tartışmıştık, Anayasa Mahkemesiyle ilgili farklı öneriler de vardı 24’üncü Dönemde. Şimdi, bu bağlamda baktığınızda bir kere değerli arkadaşlar -Başbakanımız da ifade ettiler- cumhuriyetle ilgili mesele Türkiye’de 1923’te kapanmıştır. Burada bir şeyi daha hukuk tarihçisi sıfatıyla müsaade ederseniz arz edeyim: Bakın, 29 Ekim 1923 cumhuriyetin ilanı tarihidir, cumhuriyetin ilanı tarihidir, kabulü tarihi değil. Niye? Çünkü Türkiye aslında cumhuriyete 1 Kasım 1922’de geçmiştir. Bu anlamda, devletin şekli itibarıyla baktığımızda aslında yeryüzünde iki sistem vardır: Cumhuriyet olanlar ve olmayanlar yani monarşi ve cumhuriyet, üçüncüsü yoktur. Bunun tarifi de... İki farklı ekol vardır tarifte: Birisi Maurice Duverger’in demokrasi ile cumhuriyetin içeriğini biraz ilişkilendiren bir tarifi fakat bu kabul görmez. Esas yaygın olan kamu hukukçusu, Fransız -önemli bir isimdir- Leon Duguit’in tarifidir. Der ki: “Bir ülkede devlet başkanlığı babadan oğula veya biraz daha geniş, irsî suretle geçmiyorsa orası cumhuriyettir. İrsî suretle geçiyorsa cumhuriyet değildir, monarşidir.” Dolayısıyla, cumhuriyetin tanımı devlet başkanının babadan oğula geçmediği bir sistemdir. Demokrasiyle ilişkilendirilmesi falan, o bağlamda değerlendirilmesi ayrı meseledir. Dolayısıyla, saltanatın kaldırıldığı an itibarıyla Türkiye’de cumhuriyete geçilmiştir, artık monarşi yoktur. 29 Ekimde ilanı yapılmıştır 1922’deki cumhuriyetin. Nitekim ilanına dairdir kanunda o zaman değişiklik, 1921 Anayasası’nda normal bir kanunla çünkü yumuşak Anayasa’ydı bir değiştirme usulü, farklı bir usule tabi değildi, kanun değişiklikleri gibiydi, değiştirilmisti. Dolayısıyla, o tarihten itibaren devletin şekli konusunda anayasalarda da görülen, başka her türlü değerlendirmelerde bunu görebileceğimiz şekilde hiçbir tartışma Türkiye’de yoktur. Bu nitelikler konusundaki süreci de ifade ettim. Bugün Anayasa’nın ilk 3 maddesi değişmez maddedir ve tali kurucu

iktidar yetkisi kullanan bir organın -Komisyonumuz, Meclisimiz- bu maddelerde değişiklik yapması doğru değildir, hukuki bakımdan doğru değildir, mümkün değildir çünkü 175'e göre değişiklik yapacaksınız bu Anayasa'daki esaslara göre. Dolayısıyla, bu Anayasa'daki esaslara tabisiniz, bu değiştirilmezlik ve teklif edilemezlik meselesi de bu değişikliği yapacak olanların uyması gereken bir esastır. Bu bakımdan 1'inci madde ve 2'nci maddede sayılan hususlar ve 3'üncü maddedekiler bakımından böyle bir şey söz konusu değil.

Burada da yeri gelmişken bir ufak şeyi daha ifade edeyim. Bakın, 4'üncü maddeyi dikkatli okumamız lazım. 4'üncü madde ne diyor: "Anayasa'nın 1'inci maddesindeki devletin şeklinin cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm..." Yani 4'üncü madde "İlk 3 madde değişmez." demiyor, başka, daha detaylı bir düzenleme yapıyor. "1'inci maddesindeki devletin şeklinin cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile 2'nci maddesindeki cumhuriyetin nitelikleri, 3'üncü maddesi hükümleri değiştirilemez." "2'nci maddesi hükümleri" demiyor, "3'üncü maddesi hükümleri" diyor. 2'nci maddesinde "cumhuriyetin nitelikleri" diyor. İşte, bu ayrım doktrinde tartışılmıştır çünkü 2'nci maddedekilerin hepsi "Nitelik midir, değil midir?" tartışması yapılmıştır? Mesela, işte, "Toplumun huzuru" nitelik midir? "Millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde..." bir nitelik midir, değil midir?" Genel ağırlıklı yaklaşım 61'nci maddede...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Devletin varlık nedeni Sayın Başkanım, tüm devletlerin varlık nedeni.

BAŞKAN – Sayın Tanal, üç saat konuşmuşsunuz dün. Dinlenin biraz bence. Müsaade edin konuşayım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim, özür dilerim.

BAŞKAN – 61'nci maddede de sayılan nitelikler burada da muhafaza ediliyor. Niteliklerle kastedilen şeyin burada "insan haklarına saygılı"-1961'de dayanandı-"Atatürk milliyetçiliğine bağlı..."

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – 1961 Anayasası'nda diyorsunuz değil mi, 61'nci madde değil?

BAŞKAN – Hayır, hayır, 1982'den bahsediyorum şimdi. 1961'de sadece nitelikler sayılıydı, 1982'de biraz daha birtakım yorumlar eklenmiş, "toplumun huzuru, millî dayanışma" falan... Ben şimdi 4'üncü maddede diyorum ki... 2'nci maddede diyor ki: "Cumhuriyetin nitelikleri ile 3'üncü madde hükümleri..." İkisini ayırıyor.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – “61’inci maddede sayılan” dediniz, dil sürçmesi. “1961 Anayasası’nda da sayılan” demek istediniz.

BAŞKAN – Tabii, doğru, 1961 Anayasası’ndaki nitelikler 1982’de var. O niteliklerin kastedildiği, onun dışındaki yapılan yeni ilavelerin nitelik olmadığı, 4’ün korumasında olup olmadığı falan da tartışılmıştır. Bunların niçin bu kadar detayına girdim? Şu: Değerli arkadaşlar, bugün şunu söylersek, 1982 Anayasası’nda 2’nci maddesindeki ilkeler “Bizim İstiklal Harbi’mizin, cumhuriyetimizin kurucu ilkeleridir.” dersek bu anakronik bir şeydir.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Devletin başlangıç ilkeleri...

BAŞKAN – Bir dakika... Çünkü bunlar 1982’de gelmiş, bir kısmı 1961’de gelmiş. 2’nci maddenin içeriğini 1961 öncesine götürebilmek mümkün değil. Bunlara itiraz ettiğim anlamında değil bunlar; içeriklerine, tanımlarına itiraz ettiğim anlamına söylemiyorum ama zaman bakımından bir tespit yapıyoruz. Cumhuriyetin kuruluşunda ilk Anayasa 1928, 1937 -bahsettim bu değişiklikleri- 1961’de ve bugün 1982’deki hususlar Atatürk hayattayken yok, 1924’te yok, 1928’de yok, 1937’de yok, 1960’a kadar yok. O bakımdan, bu tartışmalardan önce -rahmetli Uğur Mumcu’nun da dediği gibi- kanaat sahibi olmadan önce bilgi sahibi olmamız lazım, bilgide tereddüt olmaması lazım yani sizin bilginiz ile bizim bilgimizin aynı olması lazım. Yorumlar elbette değişebilir yani siz farklı, biz farklı, başkası farklı yorumlayabilir ama bilgide farklılıklar olursa o zaman yorumları mukayese etmemiz, değerlendirmemiz, tartışmamız da mümkün olmaz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, biz 27 Mayıs 1960’la beraber Türkiye’de çok önemli bir değişikliğin, devlet paradigmasının, ideolojisinin değiştiğini düşünüyoruz. Ben şahsen öyle söyleyeyim. Hani “biz”i biraz mahcubiyetimizden “ben” dememek için kullanıyorum ama “ben” diye ifade edeceğim. Ben öyle düşünüyorum, 27 Mayıs 1960’la beraber. Bakın, bu benim şahsi görüşüm de değil. Millî Birlik Komitesinde 1961 Anayasası’nın tartışmalarına bakarsanız orada çok açık bir şekilde bu Anayasa’ya teklif ediliyor. “İkinci cumhuriyet Anayasası” diyelim diyorlar 1961 Anayasası’na, “ikinci cumhuriyet Anayasası.” Hani sonra 1980’lerde, 1990’larda biraz daha eleştiri mahiyetinde liberal bazı yazarlar için “ikinci cumhuriyetçi” falan diye ifadeler kullanılıyor. Bunun ilk kullanıldığı dönem 1961’dir. Millî Birlik Komitesi zabıtlarında var, Meclisimizde var kayıtları bunun, elektronik ortamda da var. Tartışılıyor, ikinci cumhuriyet. Niye? Deniyor ki: “Birinci cumhuriyet, dönemini tamamlamıştır. Biz yeniden inşa ediyoruz cumhuriyeti.” Millî Birlik Komitesi üyeleri bunu söylüyorlar. Uzun tartışmalardan sonra vazgeçiliyor. “Bunu koymak doğru olmaz.” diye. “Birinci cumhuriyetle irtibatını tartışılır hâle getirir.”

diyorlar Anayasa'nın, bundan vazgeçiyorlar. Fakat burada yapılan şey bizim kanaatimize göre, benim kanaatime göre: Daha önce bütünüyle millete ve milletin seçtiklerine ait olan iktidar kullanma yetkisinin dağıtılmasıdır.

Bunu egemenlikle ilgili maddede de çok açık bir şekilde görüyoruz. Bakın cumhuriyetimiz ilk Anayasası, 24'üncü maddede 3 ve 4'ü birlikte okuyalım. "3: Hâkimiyet bilakaydüşart Milletindir." "Madde 4: Türkiye Büyük Millet Meclisi milletin yegâne ve hakiki mümessili olup Millet namına hakkıhâkimiyeti istimal eder." diyor. "Hâkimiyet milletindir, millet adına Meclis..." Niye Meclis? "Çünkü temsilcisi milletin." diyor. Fakat 1961'deki madde ve 1982'de de korunan şey budur, hükümdür. Şuraya hemen bakıyoruz, egemenlik maddesi, 4'üncü madde 1961 Anayasası'nın: "Egemenlik kayıtsız şartsız Türk Milletininindir. Millet, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organlar eliyle kullanır." 1982'de de aynı ifade muhafaza ediliyor. Yani milletin seçtikleri veya Meclis değil, 1924'te olduğu gibi, 1924'te böyle. 1961'de hâkimiyet milletin ama millet egemenlik yetkisini Anayasa'nın koyduğu esaslara ve yetkili organlar eliyle... Yetkili organlar teknik olarak baktığınızda yasama, yürütme, yargı oranlarıdır, olmalıdır. Fakat uygulamanın böyle olmadığını, daha doğrusu yorumların, Anayasa Mahkemesinin yorumları dâhil -tabii ki akademisyenlerin yorumları bağlayıcı değil, isteyen istediğini konuşabilir- ama mahkeme yorumu olduğu zaman farklılaşıyor, Anayasa Mahkemesinin yorumunda da bu var. Orada, yorumlarda. diyor ki: "Yetkili organlar daha çok anayasal organlar mahiyetinde anlaşılmaya doğru bir eğilim var." Bunu önemli bir anayasa hukukçumuz YÖK Başkanıyken de ifade etmişti, açık demişti ki: "Sadece Hükümet kullanmıyor millet adına egemenlik yetkisini, biz de egemenlik yetkisini YÖK olarak millet adına kullanıyoruz. Ne münasebetle? Biz de bir anayasal organız. 'Anayasa'da gösterilen yetkili organlar eliyle kullanılır.' dediğine göre biz de bir yetkili organız." Yorum yanlıştır. Yasama, yürütme, yargı organlarıdır millet adına egemenlik yetkisi kullanılan organlar ama bu yorumun -yargı kararları da dâhil olmak üzere- genişletilen bir yorum olduğunu ifade etmek isterim. Böylece egemenlikle ilgili cumhuriyetin kuruluş yıllarındaki paradigma, Anayasa'daki paradigma 1961'den itibaren değiştirilmiştir. Bu paradigma, tabiri caizse, millet ve milletin temsilcileri eliyle kullanılırken egemenlik yetkisi, tabiri caizse, bu egemenlik yetkisini doğrudan milletin temsili suretiyle değil millettten Anayasa'daki bu yeni paradigmaya naklederek buradan yeniden tevzisini, dağıtımını yapmak suretiyle farklılaştırmışlardır. Bu ayrı bir tartışma olarak sürdürülebilir bir şey ama bizim kabulümüz -benim kabulüm- böyle, bununla beraber Anayasa'daki bazı düzenlemeler itibarıyla da bunun somutlaştırıldığını söyleyebiliriz. Yani, tabiri caizse, milletin iradesiyle oluşan bir

iktidarın dışında millet iradesine ihtiyacı olmayan bir iktidar -bürokratik iktidar dediğimiz, vesayetçilik dediğimiz şeyin temelleri budur- oluşturulmuştur.

Bakın, 1961 Anayasası'nın, çok enteresandır -ben esas metni tam olarak bulamadım- ilk hazırlanan hâlinde -Temsilciler Meclisinde tartışılan, Millî Birlik Komitesinde de var- ona rahmetli Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun yazmış olduğu oldukça kapsamlı bir eleştiri vardır, madde madde yazdığı bir eleştiri. O eleştiride ilk hâlimden maddeleri alıntılanarak yaptığı için onu görebiliyorum. Çok enteresandır -Senato, tabii, ilk kuruluyor, malumunuz, Senato- senatör olabilmek için kırk yaşını doldurmuş ve yükseköğrenim mezunu olmuş olma şartı var. Çok enteresandır, sadece seçilenlerle değil seçmenlerle ilgili de bir hüküm var Anayasa'da ve Senato seçimlerinde oy kullanabilmek için ortaokul mezunu olma şartı var. Bunu eleştiriyor Velidedeoğlu, diyor ki: "Yahu, milletvekili olmak için ilkokul mezunu olmayı yeterli görüyorsunuz, Senatoda ise seçmen olabilmek için ortaokul şartı arıyorsunuz." Yani, "Milletvekili olabilecek bir adam Senatoda seçmen olamıyor Senato seçimlerinde." diye bir eleştirisi var orada. Ama onun dışında başka bir şey daha var: Bir hükûmetle beraber aslında Cumhurbaşkanına endeksli birtakım kurullar oluşturuluyor. Daha sonra Millî Güvenlik Kuruluna dönüşen Yüksek Güvenlik Kurulu, bir; Yüksek İdare Kurulu, iki; Yüksek Ekonomi Kurulu, üç; Yüksek Siyaset Kurulu, dört. Bu tartışmalı, sonuncusu çıkartılmış ama bu üçü var metinde. Cumhurbaşkanı başkanlığında, içinde üst düzey askerî bürokratların bulunduğu, Genelkurmayın göstereceği kişilerin de yer aldığı üç kurul: İdare, Ekonomi ve Güvenlik Kurulları. Ve bu kurullar, tabiri caizse, Hükûmeti baypas ederek sadece Cumhurbaşkanı başkanlığında çalışan kurullar, 1961'in ilk hâlinde. Bunu niye söylüyorum? Bu, Anayasa'yı hazırlayanların, 1961'i hazırlayanların millete, millî iradeye bakışını göstermeleri açısından önemli. Tabii, bunu da 1950 ile 1960 arasında, millî iradeye olan güvensizliğin ortaya çıkarmış olduğu bir tablo var esasında, özünde; bu devam ettirilmiştir. Ben 1982 ile 1961'i hazırlayanların paradigmalarının farklı olduğunu düşünmüyorum. 1961'de aksayan yönlerin 1982'de kendilerine göre düzeltildiğini, onlara göre düzeltildiğini düşünüyorum ama anlayışın, paradigmanın 1982'de de devam ettiği kanaatindeyim.

Şimdi, burada, değerli arkadaşlar, Anayasa'daki bu paradigma millete güvensizliği esas alan bir paradigma. 1982'de nasıl olduğunu başka bağlamda söyleyeceğim ama, bakın, 1982'de biliyorsunuz, yürütme güçlendirilmiştir, 1982 Anayasası'nın önemli özelliklerinden birisi budur, yürütme güçlendirilmiştir. Niye? Çünkü 1961 Anayasası'ndaki bu tartışmalar falan yansımıştır, 1982'de yürütme güçlendirilmiştir. Ama Kenan Evren'in Anayasa'yı tanıtım konuşmaları var, 3 cilt hâlinde basılmış daha sonra da. Orada, üzerinde durduğu -il il geziyor-

en önemli husus bu. “1961’de, evet, yürütme zayıftı, biz bunu güçlendirdik, ama malumunuz, parlamenter sistemde yürütme çift başlıdır: Bir seçilmiş siyasi kanadı var, biz onu güçlendirmedik, zaten memleketi onlar 12 Eylül’e getirdi.” diyor. “Biz nereyi güçlendirdik? Cumhurbaşkanını güçlendirdik çünkü Cumhurbaşkanını Parlamento seçiyor ve -onların varsayımı, emekli bir general olacağını veya Genelkurmay Başkanı olacağını varsayıyorlar- onu güçlendirdik.” diyor. Yani, yine Anayasa yapılırken de -Necip Fazıl’ın bir tabiri vardır- beni...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Hata yapmışlar ama.

BAŞKAN – Dur bakalım, oraya...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Siz daha da güçlendirmek istiyorsunuz.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sıkıntı da orada zaten.

BAŞKAN – Dur bakalım, oraya gelmiyoruz daha, geleceğim. Yavaş yavaş, merdiven teorisi.

Şimdi, değerli arkadaşlar, yani, burada Cumhurbaşkanlığının güçlendirildiğini söylüyor ama Cumhurbaşkanı sorumsuz. Dün Grup Başkan Vekili Sayın Erkan Akçay uzunca, daha cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Cumhurbaşkanı-hükûmet-başbakan ilişkilerini anlattı ve 1982’de sorumsuz Cumhurbaşkanı ve çok geniş yetkiler... Nitekim, 1982 Anayasası’nda daha sonra rahmetli yine Bakır Çağlar Hoca’nın -sıra dışı bir anayasa hukukçusuydu- 1980’lerin sonlarında, 1987, 1988’de “Bu Anayasa, Cumhurbaşkanının bu yetkileriyle, bu Anayasa bir parlamenter sistem, klasik parlamenter sistem anayasası değildir. Bu, başbakanlı parlamenter sistem veya Cumhurbaşkanlı parlamenter sistem.” gibi farklı değerlendirmeleri var kendisinin ama yetkilere bakıldığında, bu çok basit. 1961’de Cumhurbaşkanının yetkilerine bakın, 5 cümledir; 1982’de bakın, onun 10 katı bir düzenleme ayrı ayrı tasnif edilmiş, yazılmış. Yani, bunu yapmışlar ama, dediğim gibi, paradigma aynı, hâlâ milletin seçtiği iradeye ülke yönetimini, iktidarı teslim etmemek, bunu mümkün olduğu kadar sınırlamak ve bürokratik oligarşik yapıyı devam ettirmek üzere Anayasada bir paradigma 1961’den itibaren var. Bizim yeni anayasa arayışımız, ifadelendirmelerimiz de böyledir. Bu, sadece bizim değil. Malumunuz, 1990’lı yıllardan itibaren başta TUSİAD, ilk metni TUSİAD ortaya koymuştu, metin değil ilkeler üzerinden yeni anayasa. Daha sonra, 1990’lı yıllarda uzunca tartışıldı, 1995’te önemli değişiklikler yapıldı Anayasada, siyasi partilerin de bir araya gelmesiyle; olumlu değişikliklerdir Anayasada. Ama bir siyasi olarak bunu Türkiye’de ilk defa dile getiren, bir metin olarak ortaya koyan AK PARTİ’dir. Aralık 2007 sonlarında AK PARTİ bu metni kamuoyuna açıklamıştı, tartışılacaktı;

malumunuz, arkasından kapatma davasıyla karşılaşıldı 2008’de. Çok detaya girmeyeceğim ben. Yeni anayasayı, bunu yapması muhtemel bir siyasi hareketin dile getirmesinin karşılığının 2008 başlarında kapatma davası olduğunu söylemek isterim. Ama daha sonra, malumunuz, 12 Haziran 2011 seçimleri öncesinde bütün siyasi partilerimiz buna çalıştı ve arkasından Uzlaşma Komisyonunda da yirmi beş ay devam eden gayet güzel çalışmalar yaptık.

Şimdi, bir şey daha: Bu bizim bağlamımıza gelirse, hükûmet sistemi tasarımının 1924 ve 1961 anayasalarında bunun farklı olduğunu öncelikle ifade etmek isterim. Birisi şu: 1924 Anayasası’nın -burada bir arkadaşımız konuşurken tutanaklara bir atıf yaptı 1924 Anayasası’nın; bunlar, biliyorsunuz, görüşmelerle ilgili husus, tutakların hepsi Şeref Gözübüyük Hoca’mızın Zekai Sezgin’le beraber hazırladığı bir kitap olarak basılmıştı, burada var- 1924’te ilk gelen, Komisyondan gelen hâlinde, 31’inci madde -Cumhurbaşkanının seçimiyle ilgili madde- orada şöyle diyor: “Türkiye Reiscumhurunun Büyük Millet Meclisi Heyet-i Umumiyesi tarafından yedi sene için intihabolunur. Tekrar intihabolunmak caizdir.” Yani, Komisyondan yedi sene olarak geliyor ve iki dönem sınırlaması falan yok, tekrar sınırsız olarak seçilme imkânı var.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Reddediliyor sonra, Meclis vermiyor o yetkiyi.

BAŞKAN – İşte, anlatacağım. Oraya gelmedim ki daha, Komisyondan gelen metinden bahsediyorum.

Sonra Mecliste görüşülüyor. Mecliste görüşülürken bu konu tartışılıyor. Tartışmayla ilgili hususlar ve gerekçeleri de var. Başta Komisyon Sözcüsü olmak üzere diyorlar ki: “Bu yedi sene şu bakımdan sakıncalıdır: Parlamentonun intihap devresi o dönemde -seçim dönemi- dört yıl. Cumhurbaşkanı yedi yıl seçiliyor. Dolayısıyla, bir seçilen Cumhurbaşkanının birden fazla seçim döneminde Parlamentoyla çalışması gerekiyor. Hükûmet Parlamento içinden seçiliyor. Uyum problemi olur. Dolayısıyla, biz bunu dört yılın ötesinde -esas tartışmada görüyoruz- Meclisin seçim dönemiyle endeksleyelim.” diyor ve bu kabul ediliyor Anayasa’da. Nedir mülahaza? Mülahaza şu: Cumhurbaşkanı var. Parlamenter sistem tartışılabilir, 1924 Anayasası’yla ilgili itirazlar olabilir ama ana hatlarıyla parlamenter sistemdir. 1924 Anayasası’nda çift başlıdır: Cumhurbaşkanı ve hükûmet. İkisinin birlikte uyumlu çalışabilmesi için bu seçim dönemlerinin eşitlenmesi, senkronize edilmesi gerekir. Ve ne hâle dönüşüyor?

Biliyorsunuz, Meclis seçimi yapılıyor. Erken seçim de olsa yapıldığında yeni Meclis Cumhurbaşkanını yeniden seçiyor. Peki, aynı Meclis aynı zamanda hükûmet de çıkarıyor. Dolayısıyla, Meclis çoğunluğunun seçtiği Cumhurbaşkanı aynı çoğunluğun desteklediği hükûmetle birlikte çalışıyor, sistem böyle. Tek parti

dönemi falan, bunlar ayrı ama teorik olarak Anayasa'ya bakıyoruz ve geçerli olan, yürürlükteki Anayasa bu. Çok partili dönemde de uygulanmıştır. İşte, 1946'dan itibaren, 1950'den sonra fiilen de uygulanmıştır ve her seçim, Meclis seçiminden sonra önce Cumhurbaşkanı seçilmiştir, sonra hükûmet çıkmıştır ve hükûmet ile Cumhurbaşkanı aynı Parlamento çoğunluğunun desteklediği, ortaya çıkardığı bir makam, mevki sahibi olmuştur.

Şimdi, 1961 ne yapmıştır? 1961 bu sefer Cumhurbaşkanı'nı değiştirmiş. İki önemli husus var farklılaşan: Birisi, Cumhurbaşkanlığı süresini yedi yıl yapmış tek sefer seçimle ama Meclisin seçim dönemi 1924'te olduğu gibi dört yıl. Dolayısıyla, bir Cumhurbaşkanı birden fazla Meclisle çalışma imkânını kazanmış erken seçim olursa üç de olabilir bu. Meclis içinden çıkan hükûmetle Meclis çoğunluğuyla Cumhurbaşkanı'nı seçen çoğunluğun aynı olması ihtimali her zaman gerçekleşmez ancak bazen tesadüf edebilir. Dolayısıyla, farklı bir Cumhurbaşkanıyla siyasi görüşleri itibarıyla bir hükûmetin çalışma mecburiyeti getirilmiş. Yetkilerle ilgili kısıtlamalar, sınırlamalar genel gerekçemizde de var, bunlara girmek istemiyorum ama buradaki mesela bir de buna ikinci olarak "Cumhurbaşkanının siyasi partisiyle ilişkisi kesilir" ilkesi 1961'de ekleniyor. Böyle bir şey bir kere başkanlık sisteminde esasen yok, olamaz, başkanlık sisteminde sistemin tabiatı icabı siyasi partilidir başkan. Yarı başkanlıkta da Cumhurbaşkanı siyasi partilidir, hiç tereddüt yok. Parlamenter sistemlerde Cumhurbaşkanı'nın partisiyle ilişkisinin kesilmesine dair tek bir hüküm Macaristan Anayasası'nda var bizden başka, onun dışında anayasalarda böyle bir hüküm yok. Biliyorsunuz, Almanya parlamento seçiyor, Dışişleri Bakanını Sosyal Demokrat Partili aday gösterecekler mutabık kalındı, bu zatın partisiyle ilişkisinin kesilmesine dair bir hüküm Alman Anayasası'nda yok.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Almanya'da memurlar, üst düzey bürokratlar da üye.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, şimdi, tamam da kıyas hukuk mantığı diye bir şey var. Hukuk mantığı, tefsir. Ben doktora dersi olarak verdim bunu.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Sayın Başkan, öbürünün hiç mantığı yok mu acaba Cumhurbaşkanının partili olmamasının?

BAŞKAN – Bir dinle, belki çıkar, bir anlatayım da.

Çok fazla detaya böyle girmemize gerek yok ama bir kıyas yapıyorsak kıyasta birbiriyle kıyaslanabilir şeylerin kıyaslanması lazım çünkü anayasa metinleri üzerinden Cumhurbaşkanı ve hükûmet ilişkisinin nasıl olduğunu, 1924 ve 1961'de anlatıyorum ben. Ha, dersiniz ki arkadaşlar, "Mecliste milletvekili sayısı da farklıydı." E, farklıydı tabii ama onu anlatmıyorum ben. Cumhurbaşkanı

hükûmet ilişkisi bağlamında 1924 ve 1961'i karşılaştırıyorum. Başka farklılıklar da bulabilirsiniz ama o değil konum benim.

Şimdi, hükûmet sisteminde bir farklılaşma var. İki şey: Bir, Cumhurbaşkanını hükûmetten ayırmak suretiyle farklı bir siyasi kulvara koşmuşlar.

Siyasi partisiyle ilişkisi olmaz meselesini de özellikle bir siyasetçi kişinin Cumhurbaşkanı olmasını engellemek için düşünmüşler. Nitekim biliyorsunuz, Cemal Gürsel darbenin lideriydi, Cevdet Sunay, Fahri Korutürk, Kenan Evren... Tasarlanan buydu. Rahmetli Özal bu tasarımı bozdu Türkiye'de aday olarak çıkmak suretiyle. Ne kadar o günkü tartışmalarda zor şartlarda olduğunu burada ifade etmek istemem.

Şimdi, hükûmet sistemi tartışmaları değerli arkadaşlar -dün uzunca Sayın Erkan Akçay Bey ifade etti bunu ve birçok örnekte de anlattı- Türkiye'de çok eski bir tartışmadır. Öncelikle bu konu AK PARTİ'nin gündeme getirdiği, Sayın Cumhurbaşkanımızın gündeme getirdiği bir tartışma değil. Ben çok hızlı bir şekilde bir kronoloji vereceğim, özür dilerim, vaktinizi alacağım ama.

Cumhurbaşkanımız bunu ilk defa esaslı bir şekilde -ve arkasından Türkiye Barolar Birliğinin bir hükûmet sistemiyle ilgili bir sempozyumu vardır hemen, bir altı ay kadar sonra düşündükleri, basılmıştır da bu- 20 Nisan 2003 tarihinde bir televizyon programında dile getiriyor. O tarih itibarıyla kısa bir Tayyip Erdoğan, hükûmet, Meclis portresi çizmemizde fayda var. Cumhurbaşkanımız 3 Kasım 2002'de aday olamadı uygulamalar sebebiyle. 8 Mart 2003'te seçildi Siirt'ten, 14 Mart 2003'te Başbakan oldu. Benim söylediğim otuz beş, otuz altı, otuz yedi gün sonra 20 Nisan 2003 televizyon programında diyor ki: "Türkiye'nin parlamenter sistemle devam edebilmesi mümkün değil." Gazetenin arşivlerinden bakılabilir, 21 Nisan 2003 tarihli bütün gazetelerde bu zaten manşet. "Yarı başkanlık veya başkanlık sistemine Türkiye'nin geçmesi lazım." diyor. Oradaki arkadaş soruyor muhabir, gazeteci diyor ki: "Yarı başkanlık mı, başkanlık mı sizin düşünceniz?" Diyor ki: "Bize göre ideal olan başkanlık sistemidir." 20 Nisan 2003. AK PARTİ daha beş ay kadar hükûmet olmuş, ondan önceki hükûmet beş yıllık dönemde iki buçuk yıl kadar devam etmiş, erken seçim kararı almış, 28 Şubat süreci -Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu ifade etmek için söylüyorum- Cumhurbaşkanını Parlamento seçiyor, 2007'de seçim olarak ama henüz daha dört yıldan fazla bir zaman var.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Cumhurbaşkanı olmadan önce ne söylüyordu?

BURCU KÖKSAL (Afonkarahisar) – 1996 yılında ne söylüyordu? "Demokrasi araçtır bizim için." diyordu.

TANJU ÖZCAN (Bolu) – Başkanım, 1993'te ne söylüyor?

BAŞKAN – Bir dur, geleceğim, Tanju Bey, daha 1993 değil, ben geri doğru geliyorum tarihte, 2003. Daha sonra malum, biraz daha geriye gittiğimizde o zaman...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Demokrasi amaç olacak, araç değil.

BAŞKAN – Arkadaşlar, “Demokrasi” falan, yani bunlar çok şey yani ben size matematiğin çok özel bir konusunu anlatıyorum, siz diyorsunuz ki “Dört işlem şöyle yapılır.” yani ne alakası var.

Şimdi, geriye doğru, 1998'de malum, Demirel. Rahmetli Demirel'le ilgili genelde şey denirdi hani “Kendisi için istiyor.” falan denirdi fakat o bunu söyleyenlere de cevap veriyor, “Arkadaşlar, Türkiye'de ben geldim, yedi yıl Cumhurbaşkanlığı yaptım gidiyorum -söylüyor, şimdi, hatırlamayacağım- şu kadar hükûmet kurulması görevi verdim ben yedi sene içerisinde. Varsa başka formülünüz siz söyleyin. Türkiye'de böyle bir sorun var.” diyor 1998'de. Neyse, geriye doğru, Özal, rahmetli, 1988'de bunu dile getiriyor, o zaman tartışmalar var bu konuya dair. O zaman biz de bir dergi çıkartıyorduk o dergide... İstanbul İl Başkanıydı Cumhurbaşkanımız, kendisinden görüş aldık biz, derginin başkanlıkla ilgili kapağı var Nisan 1988 sayısı, başkanlık sistemi üzerine. Hukuk fakültesi öğrencisiyim, derginin yayın yönetmeyim o zaman. O sayıya yetiştiremedik, bir sonraki sayıda yayınlandı o, var dergide. “Başkanlık sistemi Türkiye için doğrudur. O zaman hükûmetle ilgili, ANAP Hükûmetiyle ilgili eleştirilerimizi mahfuz tutmak kaydıyla.” diyor. İstanbul'da İl Başkanı olduğu parti henüz daha Türkiye'de barajı aşmamış, yüzde 10'u aşp Meclise girmiş bir parti değil, o zaman da söylüyor. “Kendisi için istiyor.” belki diyebilirsiniz. Bu kadar ileri görüşlü olduğunu biliyoruz Cumhurbaşkanımızın.

Biraz daha geriden size bir şey göstereceğim, bakın bu bir kitap arkadaşlar, Meclis Kütüphanemizden, Birikim Yayınları...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Padişahlığa götürüyor.

BAŞKAN – Söyleyeceğim.

Nisan 1982'de kitap basılmış, kitabın uzunca bir adı var: “İki Seminer ve Bir Reform Önerisinde Tartışılan Anayasa” Derleyen: Osman Balcıgil. “İki Seminer ve Bir Reform Önerisi...” İki seminer de ayrı, birisi Siyasal Bilgiler Fakültesinin İstanbul Barosuyla yaptığı seminer, birisi Tercüman gazetesinin semineri. Reform önerisi ise Yeni Forum dergisinin ek olarak verdiği Mayıs 1980'de bir reform

önerisi. Bu önemli. Bunu hazırlayan Adnan Başar Kafaoğlu ve Coşkun Kırca. Bu öneri şöyle önemli: Rahmetli Bülent Tanör'ün "İki Anayasa" kitabında, 1961-1982'yi karşılaştırdığı kitapta derki: "1982 Anayasası yüzde 80'e yakın hüküm bazlı olarak bu reform önerisinden alınmıştır." Ama bir dipnot: "Bu reform önerisi yarı başkanlık sistemini savunuyor." Fransa yarı başkanlık sistemini savunan bir öneri bu. Şimdi, bakın, bu kitabı kategoriler hâlinde düzenlemiş. Bir tanesi de hükûmet sistemiyle ilgili bölüm kitapta. Bir cümle okuyacağım sadece, uzun değil arkadaşlar.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Uzun konuşun Sayın Başkan.

BAŞKAN – Yok.

Başlık şu: "Başkanlık-Yarı Başkanlık" Bu bölümde Osman Balcıgil derleyen olarak görüşlerini aktardığı Orhan Aldıkaçtı'dan Turhan Feyzioğlu'na, Yaşar Karayalçın Hocamıza kadar çok farklı kişilerin görüşleri burada aktarılıyor konuyla ilgili. Kendisi kısa bir giriş, üç paragraf yazmış. Nisan 1982'de basılmış bir kitaptan bahsediyorum. İlk cümlesini okuyorum: "Başkanlık sistemi son on yıldır Türkiye'nin siyaset gündeminin tartışılan belli başlı konularından biridir." İlk başlığı bu. "Son on yıldır" ne demek? 1972'ye götürüyor bizi. Yani 1972'den itibaren -kitabı derleyen arkadaşına göre- Türkiye'de en çok tartışılan belli başlı konulardan birisi başkanlık. Nitekim bakıyoruz, 1980'de, 1979'da, Adalet Partisinin, Demirel'in yarı başkanlığı savunduğunu, önerdiğini, Fahri Korutürk sonrası Cumhurbaşkanlığı seçilememesi sebebiyle Cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçilmesine dair anayasa değişikliği önerisinin gündeme getirildiğini, Cumhuriyet Halk Partisi içerisinde bazı isimlerin o zaman gazeteci Yalçın Doğan Bey mesela, onun yazıları var, yarı başkanlığının doğru olduğuna dair. 1970'li yıllar hülâsa olarak Türkiye'de, yarı başkanlık üzerine kurulu 1962 Fransa Anayasası'nın etkisiyle yarı başkanlığın tartışıldığı bir dönem. 1973'te Millî Selamet Partisinin seçim beyannamesinde başkanlık sistemi öneriliyor. Başkanlık sistemi ve kısa bir tanım: "Cumhurbaşkanlığı makamıyla başbakanlık makamı birleştirilmek suretiyle tek bir makam hâline getirilecektir." diyor 1969'da. Bunları özellikle söylüyorum, Cumhurbaşkanımızın içinden geldiği siyasi kültür bağlamında bunu, görüşlerini, niye böyle "Başkanlık" diyor falan diyenlere bir açıklama olsun diye söylüyorum. 1969 Millî Nizam Partisi parti programında "Başkanlık sistemini getireceğiz." diyor. Bu programı yazan Necip Fazıl'dır rahmetli, kaleme alan. Arada bir Fransızcasını metinlerinde konuşturur, parantez içinde yazmış "presidentiel systeme" diye de parti programına bunu yazmış. Daha önceki dönemlerde daha sonra farklı görüşleri var ama rahmetli Türkeş'in bunu dile getirdiğini görüyoruz. 1965'ten itibaren de hükûmetin güçlendirilmesine dair tartışma... Yani Türkiye'de

özet olarak, Sayın Cumhurbaşkanımız Tayyip Erdoğan'ın ortaokula gittiği yıllardan beri başkanlık sistemi Türkiye'de öneriliyor, ağırlıklı olarak merkez sağ ve sağ politikacılar ve partiler tarafından öneriliyor ve tartışılıyor. Bunun sebebini başa bağlıyorum. 1960 darbesiyle beraber Türkiye'de yeni bir paradigma getirilmiştir. Bu paradigma millet iradesini, milletin seçtiği iktidarı devre dışı bırakmaya, sınırlamaya yönelik bir paradigmadır. Onun için, millet iradesiyle iktidara gelenler her zaman, daima bu iktidarın güçlendirilmesini ve bürokratik oligarşinin, vesayet alanının daraltılmasını önermişlerdir ve bu sebeple hükûmet sistemi tartışması Türkiye'nin gündeminde. Bununla ilgili, bu teorik açıklaması, pratik bir zaruretimiz de var Muharrem Bey; o noktaya geliyorum. Cumhurbaşkanının yetkileri 1982'de artırılmış ve buradan itibaren Türkiye'de parlamenter sistem mi, değil mi tartışması var. Ama, bir şey daha oluyor, burada kalmıyor. Ne oluyor? 21 Ekim 2007 referandumuyla Türkiye'de Cumhurbaşkanının halk tarafından doğrudan seçilmesi benimseniyor. Kısa bir çizgi özeti: 1961'de Parlamentonun seçtiği sembolik yetkilere sahip Cumhurbaşkanı, 1982'de Parlamentonun seçtiği çok geniş yetkilere sahip Cumhurbaşkanı, 2007'de halkın doğrudan seçtiği çok geniş yetkilere sahip Cumhurbaşkanı, bu çizgiyi biraz uzatırsanız başkanlık oluyor zaten; bir.

İkincisi: Bütün anayasa hukuku kitaplarına bakın ama 2007 öncesi baskılarını önermek isterim çünkü fikir değiştirenler var içlerinde, hocalardan. Bir kere bu parlamenter başkanlık, bu arada da yarı başkanlık, bir kısmı parlamentere yakın yarı parlamenter gibi, bir kısmı başkanlığa yakın, yarı başkanlık ağırlıklı. Bunlarla ilgili çok basit izah şudur, kriter: Parlamenter sistemde tek seçim ve tek meşruiyet vardır, bir seçim yaparsınız, Parlamentoyu seçersiniz; hükûmet meşruiyetini ayrı bir seçimden değil, Parlamentodan alır. Cumhurbaşkanı da aynı şekilde meşruiyetini Parlamentodan alır; bu, parlamenter sistemdir basit olarak. Eğer ikinci bir meşruiyet alanı açılırsa bu alan parlamenter sistemde, o çift başlı yapıda Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi alanıysa yani Cumhurbaşkanı meşruiyetini Parlamentodan değil, Parlamento seçimi dışında başka bir seçimden alıyorsa, almaya başlamışsa yarı başkanlık sistemidir tereddütsüz. İki meşruiyet varsa, iki seçim varsa parlamenter sistem yoktur, yarı başkanlıktır. Ha, eğer hükûmetin bütünü, sadece Cumhurbaşkanlığı değil, yürütmenin bütünü Parlamentodan değil de meşruiyetini ayrı bir seçimden alıyorsa o zaman başkanlık sistemi vardır. Yani, bu üçlü ayrımın temel özü, ruhu budur kriter olarak. Tek meşruiyet, parlamenter sistem; birden fazla meşruiyet ama sadece Cumhurbaşkanını içeriyorsa seçim, yarı başkanlık ama yasama ayrı bir meşruiyet ve seçime, yürütme ayrı bir meşruiyet ve seçime dayanıyorsa başkanlık sistemi

vardır. Dolayısıyla, 2007'den itibaren Türkiye esasen, özü itibarıyla yarı başkanlık sistemine geçmiştir.

Tartışma şuradadır: İlk tasarımı 1982'de parlamentarizm üzerine kurulu olan Anayasa bazı yetkiler, bazı düzenlemeler bakımından da parlamentarizm ilkelerini içeriyor ama özü itibarıyla da yarı başkanlık olmuş. Dolayısıyla, Türkiye 2007 itibaren de esasen bir hükûmet sistemi karmaşası içerisinde; bazı ilkeleri parlamenter sistemden kalan 1982'de ama özü itibarıyla, bu meşruiyet kriteri itibarıyla da yarı başkanlık üzerine oturan bir sistem. Bu da bir pratik zaruret. Nitekim, Uzlaşma Komisyonunda biz tartışırken bütün siyasi partiler Cumhuriyet Halk Partisi, MHP, o zaman DTP'ydi, HDP.

BURCU ÇELİK (Muş) – BDP.

BAŞKAN – O da var ama o daha eski.

Ve biz AK PARTİ olarak şunda mutabık kaldık: Bu sistem bir karmaşadır, bu sistemin, hükûmet sisteminin yeniden yazılması lazım. Nasıl yazılacak, orada tabii ayrışıyoruz. Cumhuriyet Halk Partisinin önerisi 1961 Anayasası'ndaki gibi Parlamentonun seçtiği sembolik Cumhurbaşkanı önerisiydi, bizimki o zaman da başkanlık sistemi önerisiydi 2012'de. Ama, bu sistemin bir karmaşa olduğu, bunun değişmesi gerektiği, bir anayasal zeminin netleşmesi gerektiği konusunda mutabakatımız vardı 2012'de. Değerli arkadaşlar, bu da pratik zarureti, hükûmet sistemi değişikliğini...

Bunun dışında, yaşadıklarımızı falan Erkan Bey ifade ettiler, onlara tekrar mahiyetinde olmaması için girmeyeceğim.

Şimdi, burada, bu konu Anayasa'nın malum 2'nci maddesinde bir değişiklik yapmıyor, 3'üncü maddesinde yapmıyor, ilk 3 madde, hatta 4 maddeyle ilgili bir değişiklik yok. Şey deniyor, konuşuldu zaten, burada iki iddia var. Bir: Öncelikle bu teklifte ilk üç maddedeki ilkelerin içerikleriyle ilgili ihlaller var; bir iddia bu. İkincisi de, "Bu konu anayasa değişikliğinin denetiminde de kullanılabilir ve Anayasa Mahkemesinin kullanması bunu muhtemeldir, beklenir önceki kararlarına göre." deniyor. Bu iki iddianın da doğru olmadığını ifade ediyorum. Bir: Anayasa Mahkemesinin böyle bir denetim yapması... Daha önce yaptı evet, yaptığı yanlıştı, 367 kararı da verdi, o da yanlıştı; yanlış, böyle bir denetimi Anayasa Mahkemesi yapmaz, yapamaz, yapmamalıdır, yapacağını da düşünmüyorum Anayasa Mahkemesinin. O aktivist tutumunun 2008 itibarıyla sona erdiği kanaatindeyim Anayasa Mahkemesinin, 2008 kapatma davası kararıyla beraber sona erdiği kanaatindeyim mahkemenin, pik yapmıştı, aşağı inişe geçti 2008'den itibaren; bu, Anayasa Mahkemesi aktivizmi. Ama, bu ilkelerle ilgili bir şey var

mi? Onunla ilgili bir durum yok, bir kere cumhuriyetle ilgili arz ettim, heyetinize. Cumhuriyetle ilgili tanım nedir, eğer babadan oğula veya irsî olarak intikal etmiyorsa cumhuriyettir ve cumhuriyet konusunda Türkiye’de hiçbir tartışma yoktur. Bazı ülkelerde vardır, Yunanistan’da, işte, monarşi taraftarı siyasi akımlar vardır, yazarlar vardır falan, bazı ülkelerde vardır. Türkiye’de 1923’ten bu yana monarşi taraftarı siyasi akım olmadığı gibi, STK mtk falan olmadığı gibi, şahıs bile yoktur. Bir iki isim söyleyebilirsiniz. Belki mutabık olabiliriz onlarda, yazar olarak, tarihçi olarak. Ama, cumhuriyet karşıtı bir siyasi görüş, bir görüş Türkiye’de yok. Dolayısıyla, bu konu bitmiş, kapanmış bir konudur. Dediğim gibi, 1923’tede değil, 1 Kasım 1922’de kapanmıştır, bu konu bitmiştir. O akşam iki gece süren tartışmalar var Meclis tutanaklarında, onların uzunca okunması Türkiye tarihi bakımından da önemlidir; saltanat niye kaldırılıyor, hangi mülahazalarla, o önemli.

Niteliklerle ilgili meseleye gelince, nitelikler arasında bununla ilişkili gördüğümüz şey demokrasidir. Bir kere prensip olarak bir hükûmet sistemi değişikliğinin demokrasi ilkesine aykırı olduğunu söyleyebilmek mümkün değil. Demokrasi bu anlamda hükûmet sistemiyle ilgili herhangi bir şey getirmiyor, bir ölçü, bir kriter, bir önerisi yok demokrasinin. Dolayısıyla, birçok ülkede, Almanya’da parlamenter sistem vardır, işte, Amerika Birleşik Devleti’nde başkanlık, birçok ülkede, Fransa’da yarı başkanlık sistemi vardır ama sonuç itibarıyla hepsi demokrasidir. Bir hükûmet sistemiyle ilgili zorunlu bir şartı yoktur demokrasinin. Bizim önerimizin içeriğine de geleceğim.

Şimdi, burada, önce, şunu kısaca ifade edeyim: Anayasa yapım sürecini, hani oturuldu, yazıldı, birkaç kişi yazdı falan deniyor, tabii, bunları işi biraz dramatik hâle getirmek için söylenen sözler olarak görüyorum; öyle değil tabii ki, hiçbir partide 2 kişi oturup bir metin yazmaz. Partilerde bununla ilgili komisyonlar çalıştı, uzun süre çalıştılar ama bu çalışmanın esası var, evveliyatı var, 2011’de Uzlaşma Komisyonu var, yine burada bir arkadaşımız söyledi, bakacak olursanız galiba Bülent Bey siz söylediniz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yüzde 99.

BAŞKAN – O metinle mukayese ettiğinizde, değil mi? Kaç diyorsunuz siz, oran?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yüzde 99.

BAŞKAN – Ben daha aşağı veriyordum, yüzde 95 falan diyordum ama 99, tamam.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Doğru.

BAŞKAN – Yani, 2012’de AK PARTİ’nin sunduğu metnin yüzde 99 olarak bu önümüze gelen metin olduğunu görüyoruz. Yani, 2 arkadaş hazırladı, bilmem kapalı kapılar ardında falan değil. 2011’de nasıl bir çalışma yaptık? Burada bilen arkadaşlarımız vardır.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Mehmet Parsak’a iletmek üzere not alalım o metnin yüzde 99’uymuş diye.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, arkadaşlar, bir dakika...

Şimdi, o zaman işte -Sayın İyimaya da burada, Komisyonumuzun üyesi olarak Sayın İyimaya da burada- biz altı ay görüş topladık Türkiye’nin genelinden. Değil mi, Meral Hanım burada?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Evet. O görüşler nerede?

BAŞKAN – Görüşler Meclisimizin web sayfasında var, tasnif de edildi bunlar.

BURCU ÇELİK (Muş) – Orada kaldı.

BAŞKAN – Hayır kalmadı, kalmadı.

Bu görüşlerle ilgili, her maddeyle ilgili çalışmamızı yaparken bu görüşleri partiler kendileri çalıştılar. Ama, burada şöyle bir şeyi de söyleyelim: Yani böyle hani “Anayasa yapacağız, hadi herkes görüş bildirsin.” Baktığımızda “Niye bize sorulmadı?” falan diyorlar, sorduk ama cevap vermediniz. Üniversitelerde nasıl olduğunu biliyor musunuz? Bunu Başkanımız Cemil Bey açıkladı. YÖK’e yazı yazıyor, “Üniversitelerden görüş istiyoruz.” Üniversiteye yazıyor YÖK, üniversite diyor ki: “Bunu anayasa, bunu hukuk fakültesine gönderelim.” Üst yazıyla hukuk fakültesine gönderiliyor. Fakülte diyor ki: “Ya, konu Anayasa’yla ilgili, anayasa hukuku bölümü ana bilim dalı başkanlığına gönderelim.”, oraya yazıyor. Ana bilim dalı başkanı hoca da bakıyor ki “Ya, bu işi kim yapar? Şuradaki en kıdemsiz arkadaşla verelim, bir çalışma yapsın.” Yapıyor. Sonra onu anayasa ana bilim dalından hukuk fakültesine, oradan rektörlüğe, oradan YÖK’e, oradan Komisyonumuza geliyor üniversitenin görüşü. Böyle bir görüş falan yok aslında.

MURAT EMİR (Ankara) – Hangi üniversitede oldu bunlar?

BAŞKAN – Onu söylemeyeyim ben şimdi. Bir tanesi için değil bu, birçoğu böyle yapmış.

Büyük STK’larımız var, hani bu konfederasyonlar falan arkadaşlar, konfederasyonlar ise bu işi, Türkiye’de yapan ikili üçlü gruplar hâlinde 3 anayasa hukuku hocası topluluğu var, bütün STK’lar anayasa metinlerini onlara

26. Dönem

hazırlatmışlar. Bakıyorsunuz, gelen metin aynı. Bunun dışında, 14 bin küsur derneğe iki kere teyiden yazı yazdı Meclis Başkanımız. Bunlar arasında çok az STK'dan görüş geldi.

Ayrıca, dinleme yaptık biz, 20 bin sayfa tutarında dinleme var. Ben hatırlıyorum, Komisyonumuzda Sayın Atilla Kart vardı, beraberdik, bir de Faruk Bal vardı. Oraya Galatasaray Üniversitesinden bir öğrenci kulübü geldi, görüş bildirdi, birkaç saat dinledik kendilerini, çalışmaları da vardı ellerinde ama sözlü olarak dinledik. Aynen burada olduğu gibi tam tutanak tutuldu bütün oradaki görüşmelerimizde. Dinledik, bunlar toplandı.

Onun dışında, bir de Türkiye genelinde 15 civarında yuvarlak masa toplantıları yapıldı. Yani, altı ay boyunca görüşler toplandı Türkiye'den.

Elbette tabii ki biz de çalıştık. Partimizde o zaman Genel Başkan Yardımcımız Sayın Bakan Ömer Çelik Başkanlığında bir heyet, Komisyon üyelerimiz ve akademisyenlerle biz haftada en az iki üç toplantı yapmak suretiyle böyle bir metni o zaman oluşturduk Komisyon tartışmalarının ötesinde. Yani, demek ki bu metin...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir cümle söyleyeyim, devam edin.

O Komisyon tutanaklarının bir çoğunu okudum. Onların hiçbirisinde sizin bu önerinize de getirdiğiniz, hani “Ondan yararlandık.” diyorsunuz ya, “Meclisten, Cumhurbaşkanının vetosundan sonra beşte 3 çoğunlukla yeniden kanun geçer.” diye bir öneri yok; bir. Hiçbirisinde fesih yetkisine ilişkin öneri yok. Bunlar nereden çıktı?

BAŞKAN – Bülent Bey, Kanarya Sevenler Derneğinden böyle bir öneri bekleyebilir miyiz? Dernek, STK dediklerimiz bunlar. Bunlar genel görüş söylediler, onlar dediler ki: “Anayasa böyle olsun.”, “Başkanlık olsun.”, “Yok, olmasın.” falan, görüşler böyle ama “Meclise kanun iade edilince nitelikli çoğunlukla mı gelir?” falan, bunu STK'lardan falan bulabilmeniz kolay değil.

Bir şey daha söyleyeyim, şimdi, şu: Bu görüşlere -hocaların yazdıkları arasında da incerseniz- bütün gelen metinlere bakarsanız bu metninlerin aşağı yukarı aynı kalemnden, aynı paradigmadan çıktığını görebilirsiniz burada. Yani, bu, Türkiye tablosudur sonuç itibarıyla. Böyle olunca, “Katkı yapalım. Bizi niye çağırmadınız?” dediklerinde, buyurun yazın diyorsunuz, kimse yazmıyor. Zorla görüş alıyorsunuz bir çok yerden, üniversitelerden. Kaç kere yazdı, tek tek aradı rektörleri Cemil Bey o zaman.

Neyse yani böyle bir çalışma ki yedi yıldan fazla bir zamandır olan ve biz, malum, gene, sizin de içinde bulunduğunuz -hemen şeyden sonra- 26'ncı Dönemde

Komisyon oluşturuldu, Mutabakat Komisyonu falan, o Komisyon öncesinde, daha sonraki aşamaların her birinde biz yeniden toplanarak bu heyetle görüşlerimizi revize ettik, bir kısmını değiştirdik, yeni şeyler ekledik, çıkardık vesaire. Yani, bu çalışma böyle iki arkadaşın bir ay içerisinde yaptığı bir çalışma değil, öyle olmayacağını hepimiz biliyoruz. Bu, yedi senedir bizim üzerinde çalıştığımız bir metindir. Bununla ilgili olarak müzakerelerimizde, her aşamada da ayrıca devam etti, birincisi bu.

İkincisi: Burada -bu metnin hazırlığıyla ilgili söylüyorum- hükûmet sistemiyle ilgili düzenlememiz bizim, az önce söylediğim yani adı “cumhurbaşkanlığı sistemi.” Cumhurbaşkanlığı muhafaza ediliyor kavram olarak ama sistem olarak baktığımızda parlamenter, yarı başkanlık, başkanlık var. Teknik olarak bizim önerdiğimiz model başkanlık modelidir literatüre göre. Niye? Çünkü iki meşruiyet var: Yasama ayrı bir seçim ve meşruiyete dayanıyor, yürütme ise ayrı bir seçim ve meşruiyete dayanıyor. Böyle olan bir hükûmet sistemi artık, başkanlık sistemidir teknik olarak bakacak olursak. Buradaki düzenlemeleri biz, tabii, ne zamandır anlatıyoruz? Benim ilk adaylığım 12 Haziran 2011 seçiminin öncesindeydi. Ben hep Anayasa anlattım seçim çalışmalarında. STK’ları gezdik, birçok büyük kapsamlı toplantılar, sendikaların düzenlediği toplantılar oldu seçim öncesinde, anlattık. Yani, biz, aslında, 2008-2009’dan itibaren Anayasa anlatıyoruz, 12 Eylül 2010 referandumu kısmi bir değişiklikti, onun öncesinde de anlattık. Bu referandumdaki değişikliğin yeni anayasanın önünü açacağını söyledik. O zaman o oldu, Uzlaşma Komisyonunun kurulması falan buna işarettir. 60 madde değişikliği çok önemlidir -mutabık kaldığımız değişiklik olmadı- 4 partinin bu kadar uzun müzakerelerde bunda mutabık kalması çok önemliydi ama bunu Meclise, en azından kısmi değişiklik de olsa... Malumunuz, o zaman Cumhurbaşkanımız Başbakan’dı, dedi ki: “Anlaştığımız maddeleri getirelim Meclise en azından.” Başta bir olumlu bir yaklaşım oldu Cumhuriyet Halk Partisinde, sonra vazgeçildi. Bütün partilerin hepsi imzalarsa diye oldu; olmadı, bunu sağlayamadık ama bu, hepsinin mutabık kaldığı bir metindi, olmadı ama bu süreç devam etti.

Bizim, yine, onu burada ifade edeyim tutanaklara geçmesi için.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hangisi, bütün partilerin mutabık kalıp Cumhuriyet Halk Partisinin mutabık kalmadığı?

BAŞKAN – 24’üncü Dönem. Uzlaşma Komisyonunda 60 maddede bütün partiler mutabık kalmıştı.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Evet.

BAŞKAN – Cumhurbaşkanımız dedi ki: “Madem devamını, bunun hepsini bir arada yapamıyoruz, yeni bir anayasa yapamıyoruz, mutabık kalınan maddeleri, 60 maddeyi Meclise getirelim.” O zaman bütün partilere açık davet yaptı. İlk başta, Cumhuriyet Halk Partisi buna olumlu bakacağını söyledi. Daha detayları da hatırlıyorum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sonunda da söyledi.

BAŞKAN – Hayır, bir dakika, “Meclise getirelim bu 60 maddeyi” dedi 2013 Kasımında. “Getirelim Meclise, bunu geçirelim; bunlar anlaştıklarımız. Geri kalanı üzerinden tekrar devam ederiz.” demişti. Bunlar var kayıtlarda, basın kayıtlarında var.

Şimdi, geldiğimiz nokta da bu. Sonuçta, tabii, burada ben özellikle Sayın Erkan Akçay’a çok önemli bir atıf daha yapmak istiyorum. “Türkiye 15 Temmuz hadisesinin, olayının yaşanmadığı gibi davranamaz.” dedi burada, bu çok önemli. 15 Temmuz Türkiye’de çok kritik tarihlerden, sayacağımız bu bütün tarihlerin içerisinde en önemlilerinden biri, hatta en önemlisidir. O tarihten sonra yeniden bu konunun gündeme geldiğini biliyoruz. Artık, bu da Türkiye’nin bu hükûmet sistemi karmaşasından bir an önce çıkması ve bunu netleştirmesi gerekiyor.

Şimdi, bizim önerdiğimiz metin, tabii, uzun, maddelerinde bunu ayrıca konuşacağız. Şimdi, bu metne bakarken dört önemli hususun atlanmaması gerektiği kanaatindeyim. Birisi şu: Önce değerli arkadaşlar, burada bir hükûmet sistemi farklılığı var mevcut metne göre. Mevcut metin, dediğim gibi, özü itibarıyla yarı başkanlık ama bazı düzenlemeleri itibarıyla klasik parlamenter sistem 1982 Anayasası’nın ilk tasarımı itibarıyla. Bizim önerdiğimiz metin, literatürdeki ifadesi de başkanlık. Dolayısıyla, bir örnekle söylüyorum: Bir arkadaşımız kalkıp da “Bunda niye güvenoyu yok.” derse o zaman buna nasıl cevap veririz bilmiyorum. Çünkü, bu hükûmet sistemi farklılığı. Az önce bahsettim, parlamenter sistemde hükûmet güvenoyuyla kurulur çünkü parlamenter sistemde hükûmet meşruiyetini Parlamentonun onayından alır ve gensoru...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Parlamenter sistemde hükûmetin yetkisini burada monte ederken...

BAŞKAN – Öyle değil, yok Bülent Bey, monte değil o, onu söyleyeceğim.

Burada parlamenter sistemde güvenoyu olduğu için gensoru da var. Gensoru nedir? Güvenoyunun geri alınmasıdır. Dolayısıyla, parlamenter sistemde olur gensoru, güvenoyu. Bizim model başkanlık, “Gensoru yok mu?” diye soru abesle iştigaldir. Yani, bu “Otomatik vitesli arabada ikinci vitesi nereye takıyoruz?”

diye sormaya benziyor, yok öyle bir yer yani o başka bir şey. Gensorunun, güvenoyunun olmaması bir hükûmet sistemi farklılığı dolayısıyla yeni bir öneri olduğu için burada bir farklılık var. Onun için, bazı hususları tartışırken bu hükûmet sisteminin farklılığını göz ardı edersek o zaman bu eleştirilerden bizim istifade etme imkânımız olmaz. Birincisi bu, bunu göz ardı etmeden yapmamız lazım tartışmamızı.

İkincisi: Şimdi, Türkiye'nin bir sistemi var. Bu sistem, şu anda Anayasada yürürlükte olan düzenlenmiş bir sistem. Burada hükûmet var, yetkileri var; Cumhurbaşkanı var, yetkileri var yani genel itibarıyla bir yürütme var bizim şu anki Anayasa'mızda, yasama var, yürütme var; yasamanın yetkileri var, yürütmenin yetkileri var, bir. Bizim önerdiğimiz modelde de bir yasama, yürütme var. Şimdi, konuşurken, anlatırken, bu yetkileri konuşurken mesela dediğimizde, "Ya, bu yetki nereden, niye verildi Cumhurbaşkanı?" Ya, o yetki yürütme içinde Cumhurbaşkanının yetkisi.

Bugün kime ait, kim yapıyor bunu bugün? Gene yürütme yapıyor. Yani, biz yasamaya ait bir yetkiyi alıp da Cumhurbaşkanıya yani yürütmeye vermiş değiliz önerimizde.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Kararname yetkisi...

BAŞKAN – Kararnameden bahsedeceğim, bahsedeceğim bir dakika... Kararnameden bahsedeceğim.

Vermiş değiliz yasamadaki bir yetkiyi, yargıdaki bir yetkiyi yürütmeye vermiş değiliz; biz, zaten yürütmede olan bir yetkiyi yine yürütmeye vermişiz. Fark ne? Fark şu: Bugünkü sistemde yürütmenin iç dizaynı farklı, Cumhurbaşkanı, Başbakan, Bakanlar Kurulu dizaynı var ki parlamenter sistem bu. Ha, bizim önerdiğimiz yürütmede Başkanlık sistemi olması hasebiyle özü itibarıyla ya da literatüre göre, bu sistemde yürütmenin iç dizaynı farklı; yoksa yürütmenin yetkisini yürütmeye verdik, yasamadan alıp oraya vermedik, yargıdan alıp oraya vermedik; bunu göz ardı etmemeliyiz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Başbakanlık kalkıyor, onun yerine Cumhurbaşkanı...

BAŞKAN – Bir saniye, bir dakika...

Kararname yetkisi, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi yetkisi derken, sanki bugünkü yürütmenin hiç böyle bir yetkisi yok, düzenleme yetkisi. Ne var? Bir; olağan dönem kanun hükmünde kararnamesi var, kanun hükmünde, altını çiziyorum, kanun gücünde ama bir yetki kanunu alınması gerekiyor ama kanun

gücünde oluyor. Olağanüstü hâl dönemlerinde yetki kanununa da ihtiyaç yok, kanun gücünde, kanun hükmünde kararname yetkisi, bir de Bakanlar Kurulunun bugün tüzük yetkisi var; bu üç yetki var, düzenleme yetkisi.

Kararnameyle ilgili olarak, Cumhurbaşkanına kararnameyle verilmiş olan yetki nasıl bir yetki; şimdi onu mukayese ediyorum; diyoruz ki burada:

1) Cumhurbaşkanını, yürütmeye ilişkin konularla ilgili kararname çıkartabilir.

2) Anayasa'nın kişi haklarıyla ilgili bölümü ve siyasi haklarla ilgili bölümlerinde düzenleme yapılamaz. Bu, aynı şekilde biliyorsunuz KHK'larla ilgili de bir sınırlama olarak var ama daha önemlisi "Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenecek olan hususlarda kararname çıkartılamaz." diyoruz. Nedir bu? Anayasa, birtakım ilkeler koyuyor, diyor ki "Kanunla düzenlenir." falan. Ha, burada kararname olmaz; bir. İkincisi...

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – Yapmayın Sayın Başkan, idarenin kanuniliği ilkesi vardır.

BAŞKAN – Sayın Pekşen, bir saniye, bir saniye...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Yetki yine Mecliste...

BAŞKAN – Bir saniye...

Neden var o ilke? Anayasa'da yazdığı için var. Anayasa değişikliği yapıyoruz beyefendi zaten, zaten anayasa değişikliği yapıyoruz. Siz şimdi mevcut Anayasa'ya göre yazılan bir anayasa hukuku kitabından bir şey söylüyorsunuz bana; ee, onu değiştiriyoruz biz işte, zaten onu değiştiriyoruz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Kararnamede yetki yine Mecliste, onlar yetki kanunuyla...

BAŞKAN – Bülent Bey, doğru.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – OHAL haricinde...

BAŞKAN – Bir dakika ama kanun hükmünde; bu, kanun hükmünde değil, onu anlatmaya çalışıyorum.

1) Münhasıran Anayasa'da kanunla bırakılan hususlarda olmuyor; bir. Burada kalmamışız, aynen yine bir arkadaşımızın söylediği, bakanımızla ilgili söylemişti "Vapurdaki satıcı gibi" devam ediyorum; burada kalmıyoruz. "Bir konuda kanunla düzenleme bir alanda yapılmışsa kararname çıkartılamaz." diye yazmışız; bu çok geniş bir alan; tersini de söylemişiz "Bir konuda kararnameyle bir düzenleme yapılırsa arkasından kanun çıkartılırsa kararname hükümsüz hâle gelir." demişiz. Burada

da kalmamışız, demişiz ki: “Bir konuda kanunda bir hüküm var, kararnamede bir hüküm var çelişiyorlarsa kararname uygulanmaz kanun uygulanır.” Bir şeyi daha demişiz: “Cumhurbaşkanlığı kararnameleri Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi.”

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Veto edilirse 301’le geçer diye bir hüküm...

BAŞKAN – Tabi; o tabii, sistemin en önemli özelliği o. Amerika’da üçte 2 arıyorlar.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Kararname tek bir imzayla bir saniyede çıkabilir, kanunun çıkartılması aylar sürüyor.

BAŞKAN – Ah keşke bir saniyede çıksa, ne kadar sürdüğünü Bakanımıza sorun.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Nurhayat Hanım, müsaade edin ben anlatayım.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – KHK’ları...

BAŞKAN – Ben anlatayım, siz not alın, konuşun; not alın.

Şimdi, bizim düzenlememizde Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, hukukçular açısından söylüyorum, normlar hiyerarşisinde kanun altı bir normdur, kanuna uygunluğu denetlenebilecek bir normdur. Bunu çok açık ve birçok kriterle beraber çizmişiz zaten. Bunu niye verdim? İşte, bugün de var yürütmenin yetkisi yeni önerdiğimiz modelde de var; bu ikinci kriter.

Üçüncü kriterimiz şu: Başkanlık sistemlerinde durum nasıl? Çünkü bir arkadaşımız söyledi burada, hatırlıyorum ama söyleyemeyeceğim şimdi tam net. Amerika Birleşik Devletleri’nde başkanlık kararnamesi var. Anayasa’ya bakarsanız yok, Amerikan Anayasası’nda ama Amerika Birleşik Devletleri Anglosakson hukuk kültürüne dayandığı için anayasa dışı anayasal teamüller var ve bu bir anayasal teamül olarak kabul edilir ve 1804 yılından beri Amerika Birleşik Devletleri’nde başkanlık kararnamesi çıkar. Bu başkanlık kararnameleriyle Amerika Birleşik Devletleri’nde kanunlarda değişiklik yapılmıştır. Roosevelt döneminde özellikle ceza yargılamasıyla ilgili bir kanunda bile değişiklik yapılmıştır başkanlık kararnamesiyle, tartışılmıştır uzun süre Amerika’da. En son Obama, 4 artı 4, iki dönemi içerisinde 280’in üzerinde kararname çıkarmıştır. Bunlardan birisini hatırlayacaksınız, tartışmalı bir konuydu...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yani yasama yetkisi, çok iyi biliyorsunuz...

BAŞKAN – Değil, değil, yasama...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır efendim, idari kararname onlar, normal, idari kararname.

BAŞKAN – Bülent Bey, değil. Bu, birincil düzenleme yetkisidir bu kararnameler, başkanlık kararnamesi. Kemal Gözler, kitabında uzunca anlatıyor bunu; oraya bakarsanız, birincil düzenleme yetkisidir bu.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Kemal Gözler’in son iki makalesini lütfen okuyun Başkanım.

BAŞKAN – Okudum onları, onları da okudum. Kemal Gözler’e atıf yapınca bütün görüşlerini kabul etmem gerekmiyor herhâlde. Yani başkanlık kararnamesinin birincil düzenleme yetkisi, yasama yetkisi gibi birincil düzenleme yetkisi olduğunu o da Amerikan sistemini anlatırken “Devlet Başkanları” kitabında söylüyor, örnekler de veriyor buna. Şimdi, bu sadece onun görüşü de değil.

Obama, bu silahlanma yetkisinin daraltılmasıyla ilgili olarak bir konuda, bundan bir iki yıl önce herhâlde konuşmuştu ve “Bu iş yani silahlanma çok kolay, ruhsat falan... Bu işi zorlaştıralım. Bu iş Kongrenin işidir.” dedi. Ne demek? “Kanunla yapılması lazım bunun.” dedi ama silah lobileri Meclise, Kongreye baskı yaparlar, Kongre bunu yapamaz ve onun için “Ben bunu kararnameyle yapıyorum.” dedi ve kararname çıkarttı bu konuda. Kararnameyle yaptı yani...

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – Başkanım, 24’üncü Dönemde bu konu hiç tartışılmış mı?

BAŞKAN – Sayın Pekşen, başkanlık kararnamesi...

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – 24’üncü Dönemde hiç tartışılmış mı? Yok. Bütün tutanaklarınızı okudum, Komisyon bunu hiç tartışmamış.

BAŞKAN – Sayın Pekşen, Uzlaşma Komisyonunda tartışılmadı. Niye? Çünkü sizin arkadaşlarınız dediler ki “Biz prensip olarak bunu tartışmayacağız.”

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – Yapmayın ama şimdi, yani askıya almışsınız.

BAŞKAN – Siz şimdi, kendi kararınızı delil olarak önüme getiriyorsunuz. Öyle şey olur mu? Siz kendiniz “Tartışmayacağız” demişsiniz, şimdi de “Tartışılmış mı?” diye benim önüme getiriyorsunuz. Siz demişsiniz bunu.

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – Milliyetçi Hareket Partisi bile o dönem bununla ilgili hiçbir şey kabul etmemiş.

BAŞKAN – Siz şimdi kendi partinizden bahsedin, onlar kendi görüşlerini açılıyorlar zaten; yetkilileri var burada, yetkilileri var.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Amerika’da başkanlık kararnamesi kanuna eş değer, hemen hemen diyorum yine ihtiyat koymak üzere, kanuna eş değer bir yasama yetkisidir ve Başkanda vardır ve kullanıyor Başkan bunu. Biz Meclisimizin Araştırma Merkezine de bu konuda bir çalışma hazırlattık “Amerika başkanlarının düzenleyici norm yetkisi” diye; bunu talep ettik ve 20 Aralık 2016’da böyle bir çalışma da hazırlayıp milletvekillerimizin istifadesine sundular. Yani bizim önerdiğimiz Cumhurbaşkanlığı kararnamesi Amerika’daki başkanlık kararnamesine göre normlar hiyerarşisinde daha alt hukuk normudur. Amerikan kararnamesinin, başkanlık kararnamesinin denetimiyle ilgili bir de sıkıntı vardır, Federal Yüksek Mahkemeye birkaç vaka gitmiştir, onun dışında tartışmalar var bir tarafta da.

Onun için, 3’üncü kriterimizi söylüyorum son olarak bitirirken, kriterimiz bu: Bu sistemi incelerken başkanlık sistemlerinde durum nedir, ona bakarak konuşalım. Yani diyelim ki “Yok orada.” falan “Burada var.” Ha, bu, ayrıca konuşulabilecek bir şey.

Son bir kriterimiz de bu değerlendirmede önemli olan, Cumhurbaşkanının yetkileriyle ilgili 104’üncü madde çok önemli. Bu madde müstakil okunmaz, sadece 104 okunmaz. 104’ü sadece tek başına 104 olarak okursanız hata ederseniz. Cumhurbaşkanının gerek gördüğü takdirde Anayasa değişikliklerini referanduma sunma yetkisi var. Nasıl sunacak? 20 kişi değişiklik teklifi verdi, 139’la da geçti Meclisten; bunu sunacak mı referanduma? Buna bakarsanız sunabilir, yetkiyi yazmışız. Hayır, bu yetkinin 175’le beraber okunması lazım.

Yine, işte, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar vermek. Nasıl? Bununla ilgili özel bir madde var Anayasa’da; ona göre yazılmış, onunla beraber okumak lazım. Yani Cumhurbaşkanının buradaki yetkilerine sadece bakıp “Ya, böyle yetkiler veriyorsunuz.” falan. Bir kere bu yetkiler bugün kimde?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, sadece oraya bakmayın Sayın Başkan.

BAŞKAN – Ya, size söylemiyorum Bülent Bey, ama bunu yapan arkadaşlarımız oldu.

Bugünkü 104’e bir bakın neler var? Bir; çoğu aynı zaten birkaç istisna, farklılık dışında.

İkincisi, bu yetkiler burada sadece yetki olarak yazılmış ama bu yetkilerin nasıl kullanılacağına dair Anayasa’nın ilgili maddelerinde de ayrıca usul ve esasları düzenlenmiş yetkiler bunlar. Dolayısıyla, bu 104’ü de birlikte okumak gerekiyor.

Şimdi, burada bizim farklı olarak, Amerika'daki sistemden farklı olarak getirdiğimiz ne var? Cumhurbaşkanlığı kararnamesi farklı değil, başkanlık sistemi uygulamasında olan bir şey. Burada, bir; eş zamanlı seçim var yani yasama ve yürütme organının birlikte seçim yapması meselesi.

Şimdi, bu konu değerli arkadaşlar, literatürde tartışılan bir konu. Biz bunu kendimiz bir araya gelip “Ya, şöyle bir şey olsun.” falan diye çıkartmış değiliz. Şimdi, bu konu Amerika Birleşik Devletleri'nde özellikle 80'li yıllarda çok uzun konuşulmuş, tartışılmış. Bunu öneren akademisyenler, senatörler var. Niçin? Ee, çünkü Türkiye dışındaki ülkelerde şöyle bir yönetim tasavvuru yok: Yürütme organı bir partiden olsun, yasama organında da çoğunluk başka partiden olsun; bunlar her gün kavga etsinler, kavga dövüş, ülke böyle yönetilir. Böyle düşünmüyorlar; tam aksine yasamanın ve yürütmenin uyumlu çalışması için neler yapılabilir bununla ilgili tartışmalar uzun yıllar Amerika'da 80'lerde çok tartışılmış ama elli yıl geriye götürebiliriz. Makaleler var burada; bu eş zamanlı seçim ilkesi öneriliyor. Senatoda senatörler arasında da bunu dile getiren, söyleyen, yazan çok kişi var Amerika Birleşik Devletleri'nde.

Bir şey daha; başkanlık değil ama yarı başkanlık, Fransa için söyleyeceğim. Fransa'da bu konu 1990'lı yıllar boyunca tartışıldı. 1962'yle şekillenen yarı başkanlık sistemi Fransa'da, esasen Parlamento çoğunluğu ile Cumhurbaşkanının aynı partiden olacağı varsayımına dayanıyordu. Bu, hakikaten de böyle oldu. Ne zamana kadar? 1983 veya 1984'te Mitterrand'ın seçilmesine kadar. İlk defa o zaman sol kökenli bir cumhurbaşkanı ama sağ kökenli partilerin çoğunlukta olduğu bir Parlamentoyla çalışmak zorunda kaldı. Buna Fransızlar kendi dillerinde “kohabitasyon” diyorlar, diye isimlendirmişler. Nikâhsız bir arada yaşamak demektir Fransızcada. Bu şekilde ilk defa...

MURAT EMİR (Ankara) – Birlikte yaşamakla ne alakası var?

BAŞKAN – Anlamı bu.

MURAT EMİR (Ankara) – “Cohabitation” birlikte yaşamak anlamına gelir İngilizcede. Nikâhla ilgili bir şey değil.

BAŞKAN – Yok, hayır. Etimolojik kökenine bakın.

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam, hiç ilgisi yok.

BAŞKAN – Var bu.

MURAT EMİR (Ankara) – Biyolojik canlılarla birlikte yaşıyorlarsa “kohabitasyon” anlamına gelir.

BAŞKAN – Ya, o genelleşmiş, umumileşmiş anlamıdır. Etimolojik kökeni bu dediğim ve bu literatürde var Murat Bey, Fransızca literatürde var bu.

MURAT EMİR (Ankara) – Bilimsel bir şey söylüyoruz da bunun nikâhla ilgisi yok. Mutaassıp taraflara böyle seslenmeye ihtiyacımız yok Sayın Başkan.

BAŞKAN – Bir bakın, “kohabitasyon”un ilk kullanılması ve etimolojisi o zaman 1980’lerin başında...

MURAT EMİR (Ankara) – Bakteriler bile yan yana yaşıyorlarsa “Cohabitation” diyorlar.

BAŞKAN – Hayır, bu tartışma çok önemli değil de buna işaret ederek yapılmış bir tartışmadır bu 1983’te Fransa’da.

Şimdi, buradan itibaren tartışma başlıyor ama Mitterrand uyumlu bir çalışma sürdürüyor 1980’li yıllarda. Daha sonra bu 1990’larda tartışılıyor ve Fransa’da 2000’de bir değişiklik yapılıyor. Bu değişiklikte Cumhurbaşkanı seçilecek, kısa bir süre sonra -buna yakın zamanlı seçim diyorlar- Meclis seçilecek. Fakat bir şey var; Cumhurbaşkanı bir yetki veriyor. Cumhurbaşkanı eğer “Bu seçilen Meclisle ben uyumlu çalışmıyorum.” diyorsa -sebepe gösterme mecburiyeti yok- Meclisi feshedip seçimi yenileyebiliyor. Bunu 2000’in başında getirmişler. Niye? Uyumlu çalışmayı esas alıyor. Bunun için başka bir enstrüman vermiş Cumhurbaşkanı Fransa’da, yarı başkanlık bu. Ama sadece yasama yürütme uyumu bakımından tartışmalar ve bununla ilgili öneriler, enstrümanlara sadece atıf yapmak için bunu söyledim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ama Sayın Başkan, siz bir karar verin; yarı başkanlık mı başkanlık mı cumhurbaşkanlığı mı?

BAŞKAN – Yok, yok hiç tartışma yok.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Başkanlıkta fesih yetkisi olmaz ki.

BAŞKAN – Hiç tartışma yok; başkanlık sistemidir literatüre göre bizim önerdiğimiz model, yarı başkanlık değil, hükûmet seçiliyor.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ama fesih yetkisi olmaz.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Cumhurbaşkanlığı sistemi değil yani?

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Başbakanı ayırıyorsunuz. Başbakan “Cumhurbaşkanlığı sistemi” dedi.

BAŞKAN – Beyler, pazarda falan bunu anlatırsınız da burada öyle yapmıyoruz, burası mutfağımız, burada biz literatüre göre konuşuyoruz. “Başkanlığa Cumhurbaşkanlığı dediler.” falan, pazarda olur bu, yaparsınız da burada olmaz. Burası ihtisas komisyonu, ihtisasa hürmeten, onun için ben size sadece doktrinden yararlanarak konuşuyorum.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Başkanlık sistemi diyoruz öyle mi?

BAŞKAN – Bu literatüre göre böyle ama bizim dediğimiz, Türk tipi diyoruz ya, bizim siyasi tarihimizin bazı unsurları bu sisteme katıldı. Biz bununla beraber “Cumhurbaşkanlığı” tabirinin Türkiye’de yerleşmiş bir tabir olması hasebiyle burada bunu sürdürmeyi, Cumhurbaşkanlığı...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Pazarda anlatmak için Cumhurbaşkanlığı dedik ama mutfakta başkanlık...

BAŞKAN – Kafalar karışmasın diye bunu söylüyorum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Öyle dedi ama.

BAŞKAN – Cumhurbaşkanlığı sistemi diyoruz buna biz önerimizdeki metinde.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yani Sayın Başkanım, pazarda anlatmak için “Cumhurbaşkanlığı” diyeceğiz ama mutfakta başkanlık diye bakacağız.

BAŞKAN – Sizin öyle bir tercihiniz olabilir, bizde yok.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ama siz söylediniz, ben söylemedim.

BAŞKAN – Hayır, ben itiraza söyledim bunu. Bu, ancak orada geçer bir itiraz dedim, ihtisas komisyonunda böyle bir lafın yeri yok, onu dedim. Değerli arkadaşlar, şimdi, bu eş zamanlı...

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – “Cumhurbaşkanlığı” sözcüğü başkanlığı perdelemek için kullanılıyor, öyle mi diyorsunuz Sayın Hocam?

BAŞKAN – Sayın Havutça, bir dakika... Daha anlatacağım, belki yeni şeyler çıkabilir size.

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – Bir insanın inanmadığı bir şeyi anlatması ne zor bir şey.

BAŞKAN – Bu sistemde arkadaşlar, eş zamanlı seçimin sebebi bu, özelliği bu; bu, önerilmiş bir şey. Eş zamanlı seçim. “Cumhurbaşkanı seçilen Parlamentoda da çoğunluğu sağlar.” dersiniz, bu, bir ihtimaldir, doğrudur ama dediğim gibi, bakın, anlamak için dedim ya 4 kriter önemli. Peki, bugün nasıl? Bugün yürütmeyi kuran,

yürütmeyi elinde tutan, oluşturan ekip ile Parlamento çoğunluğu farklı partilerden mi oluyor? Parlamenter sistem zaten zaruri olarak..

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Doğru, güçler ayrılığı.

BAŞKAN – Bir dakika... Parlamenter sistem zaruri olarak, mecburi olarak Parlamento çoğunluğu ile yürütmeyi aynı ele veriyor zaten.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Evet, doğru ama Cumhurbaşkanı denge unsuru oluyor.

BAŞKAN – Ha, ama başkanlık sisteminde ise en azından Cumhurbaşkanının siyasi partisi ile Parlamento çoğunluğunun farklı olması ihtimali var. Bu ihtimal bile yok parlamenter sistemde. Parlamenter sistemde zaruri olarak zaten aynı olması gerekiyor bunların, aksi hâlde hükûmet çıkmaz, hükûmet düşer.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Peki, esas siyasal kriz o zaman çıkar.

BAŞKAN – Dolayısıyla, bir kere, bunu ihtimal olarak veriyor.

İkinci husus: Milletimizin basiretine biz güveniyoruz.

Ve 1999 seçimlerini burada hatırlatmak isterim. 1999'da, biliyorsunuz, mahalli idareler seçimi ile milletvekili genel seçimleri birlikte yapıldı ve o seçimde mesela Fazilet Partisi girdi o seçime, Fazilet Partisi milletvekili genel seçiminde aldığı oyun yüzde 7,5 fazlasını mahalli idarelerde aldı -yan yana sandıklar- bu, 3 milyon seçmen demektir o tarih itibarıyla. 3 milyon seçmen yerel seçimde Fazilet Partisine veriyor, milletvekili genel seçiminde başka partiye veriyor. Aynı şey Demokratik Sol Parti için oldu, tersinden.

MURAT EMİR (Ankara) – O, baraj korkusundan Başkanım, o, faşist anayasaların sizin de koruduğunuz maddesinden kaynaklanıyor.

BAŞKAN – Demokratik Sol Partiye de yerel seçimde verdiği oyun yüzde 6 fazlasını milletvekili genel seçiminde verdi. Bunun siyasi, sosyolojik tartışması yapılabilir. Demek istediğim şu: Aynı gün seçim yapılması, yan yana sandıkların kurulması, farklı sandıklarda aynı sonuçların çıkacağı anlamına gelmiyor; bunu göz ardı etmeyelim, bir.

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – Çıkmazsa zaten feshediyor.

BAŞKAN – Bir şey daha söyleyeceğim, bu, tartışmaların hiçbirisinde gündeme getirilmemiş bir şeydir: Bakın, bugün parlamenter sistemde tek meşruiyet tek seçim olduğu için oyunu kullananlar hem Parlamento seçtiklerinin hem de

hükûmet seçtiklerinin farkındalar. Dolayısıyla bir hükûmet oluşması yani istikrar gözeterek de oy veriliyor.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Bir örnek verebilir misiniz?

BAŞKAN – Yani bazen insanlar iktidar sorunu olmasa, hükûmet çıkma sorunu olmasa, istikrarlı hükûmet sorunu olmasa belki başka partiye verecek oyunu ama “Aman, istikrar bozulmasın.” diye de oy kullanabiliyor. Parlamenter sistemin tabiatı gereği bu; tek oy veriyorsun hem yaşamayı hem yürütmeyi seçiyorsun ama biz bunu ayırıyoruz, sert kuvvetler ayrılığı işte bu. O zaman insanlar diyecek ki: “Biz yürütmeyi seçiyoruz ayrı sandıkta, al sana istikrar.” Ha, yaşamayı seçerken ise artık istikrar mülâhazası olmayacağı için oy kullanmada bunun sandıktan çıkacak sonuçları etkileme ihtimali de var, bunu zaman gösterecek tabii. Dolayısıyla bu eş zamanlı seçim ilkesinin birçok boyutları var, bunu belki ilgili maddede de ayrıca tartışacağız, birisi bu.

İkincisi de, fazla şey söylemeyeceğim, bunu söyleyip bitireceğim konuşmamı: Seçimlerin birlikte yenilenmesi, fesih dediğiniz, mesela birlikte yenilenmesi. Fesih bir hukuki varlığın başka bir hukuki varlığı sona erdirmesi geneli itibarıyla. Parlamenter sistem, bugünkü sistemde Cumhurbaşkanı Parlamenti feshediyor ama bunun kendisine bir etkisi yok.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir şartla var ama, bir şartla.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Farklı efendim, 116 çok açık.

BAŞKAN – Şimdi, şu: Bizim önerdiğimiz modelde birlikte seçim önerisi var. Bu, zaten eş zamanlı seçim ilkesini benimsemişseniz bir kere onun zaruri bir sonucu. Çünkü eş zamanlı seçim yaparsınız, üç sene sonra Meclis seçim kararı alır, eş zamanlı olmaktan çıkar seçimler. Dolayısıyla bu ilkeyi benimsemişseniz erken seçim ihtimallerinde de bunu uygulanabilir hâlde tutmanız lazım. Onun için erken seçim kararlarının da eş zamanlı olmasını gözettik bir de, bir kere bu.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – İkisi de yanlış diyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Şimdi, bir dakika...

İkincisi: Bu, yine, bizim bulduğumuz bir öneri değil. “Latin Amerika” diyen arkadaşlar oldu. Latin Amerika ülkelerinde böyle bir şey yok. Latin Amerika ülkelerinde tek taraflı fesih vardır. Devlet başkanının, başkanın Parlamenti fesih yetkisi vardır, başkanlık sistemidir, fesih yetkisi, bu, tartışılır. “Başkanlık sisteminde yasama yürütme arasındaki o terazideki kefe arasındaki denge gözetilmelidir.” denir, dolayısıyla birine ağırlık koyduğunuzda bu denge bozuluyor, oradaki bir

yanlış uygulamadır. Bizimkinde şu var: Meclisin seçimlerinin yenilenmesine karar verebilir ama verdiği anda kendi seçimlerini yenileme mecburiyeti de var ve eş zamanlı, aynı gün sandığa gidilir. Dolayısıyla bunun kendi içinde bir müeyyidesi var. Cumhurbaşkanı seçim yenilemesi kararı alırken kendi süresinin kısaltılmasını göze almak zorundadır.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bir gün bile göze almaz.

BAŞKAN – Beş artı beş. Göze alacak, süresi kısaltılacak. Niye alsın, bir.

İkinci husus: Bu kriz dönemleri için Amerika Birleşik Devletleri’nde bahsettiğim, elli yıldır önerilen bir modeldir, elli yıldır. Amerika Birleşik Devletleri’nde Kongre ile Başkan arasındaki hususlarda, ihtilaflarda bir çıkış yolu yoktur. Böyle bir çıkış döneminde kullanılabilecek bir anahtara ihtiyaç var krizi aşmak için, kullanılır kullanılmaz, biz bunu çok konuştuk ve dedik ki bu birlikte seçim meselesi bizim kanaatimize göre hiç kullanılmayacak bir yetkidir. Bu, karşılıklı bir dengeyi öngören bir yetki olarak önerilmiştir. Bir kriz olursa ve başkan süresini kısaltmak pahasına bu krizi aşmanın başka bir yolu olmadığına kanaat getirirse bu yolu kullanabilir ama hiç kimse durup dururken “Benim iki yılım daha var, olsun, boş ver, ne olacak, geçeyim, seçime gidelim.” demez. O bakımdan, bir kere, bu, sadece bir fesih değil -Meclisin feshi- kendi seçimlerini de yenilemeyi göze almak zorunda. Bu, kendi için de bir müeyyidedir. Dolayısıyla ancak zor zamanlarda kullanılabilecek bir şey ve birlikte seçimi öngören bir modeldir. Bu da var literatürde, konuşuldu.

MURAT EMİR (Ankara) – Peki, üçte 2’ye niye bağladınız Sayın Başkan?

BAŞKAN – Üçte 2 değil, beşte 3, Parlamentonun seçimi için beşte 3. Parlamentoda...

MURAT EMİR (Ankara) – Nitelikli çoğunluk arıyorsunuz da...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Salt çoğunluk.

BAŞKAN – Tabii. Parlamento seçimlerinin yenilenmesinde beşte 3. Parlamentonun karar vermesinde orada tabii bir şey var, Parlamento daha kolay karar verebilir bu bakımdan çünkü müeyyidesi yok, gidersin seçime bir daha gelirsin. Parlamentoda engel yok. Biz başkana iki dönemlik sınırlama koyduk, onun bunu göze alması, değerlendirmesi gerekiyor karar verirken. Parlamentonun böyle bir şeyi değerlendirme şeyi yok ilk dönem açısından.

Değerli arkadaşlar, bu bakımdan bu seçimlerin yenilenmesi meselesi de böyle. Son bir şey söyleyeceğim. Bazı arkadaşlarımız bahsetti, bu gensoru, güvenoyu bağlamında Amerika Birleşik Devletleri’nde bakan olarak -sekreter deniyor onlara

tabii Amerika'da- bunların atanmasından önce Senatonun görüşü alınıyor. Niye Senatonun da Temsilciler Meclisinin değil biliyor musunuz? Amerika'da bu federal yetkidir, federal. 50 tane "state" var. Başkanın kullandığı bakan yetkisi Kongrenin değil, Senatonun yetkisidir. Senatoya soruyor çünkü federal bir yetki kullanıyor Başkan. Bu federasyondan kaynaklanan bir husustur, gensoru, güvenoyuyla alakası yok bunun. O Amerikan Anayasası...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Denetimle alakası var.

BAŞKAN – Hayır, denetim de değil. Federal yetkidir. Bakın, Amerikan Anayasası'nın hazırlandığı dönemdeki çok tartışılmış hususlardan birisi budur. Bunun bir federal yetki olarak muhafaza edilmesini istemiştir çeşitli eyaletlerden, "state"lerden gelen temsilciler o dönemde. Dolayısıyla, tabii federasyonun olmadığı bir yerde bunu değerlendirmek, "Orada var, burada olsun." falan demek tartışılması gereken bir husustur kısaca.

Ben, geneli hakkındaki görüşlerimi böylece müsaadenizle -dinlediniz, çok teşekkür ediyorum- burada ifade etmek istedim.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Sayın Başkan, ben bir şey söyleyeceğim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Şimdi, arkadaşlar, bir dakika... Bülent Bey, bir şey söyleyebilir miyim.

Siz konuştunuz, benim size söyleyeceklerim vardı, konuşmadım. Başka arkadaşlarımız da öyle. Burada arka arkaya cevap veren bir şey yok, sıra kimdeyse öyle devam ediyoruz. Başkanın sadece istisnai bir yetkisi vardır. Özgür Bey, grup başkan vekillerinin daha fazla istisnai yetkileri oldu tabii ama Başkan 1 kere konuştu, bitirdi.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun müsamahanız için de.

Konu : *Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi'ne (2/1783) ve 15 Temmuz Gazilerine Şifa, Şehit Yakınlarına Başsağlığı Dilediğine İlişkin Açıklaması*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 2

Tarih : 12/7/2017

BAŞKAN – Bu toplantımızın gündemi 10 Temmuz 2017 Pazartesi günü sizlere yazılı olarak tebliğ edildi. Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi uzantılı e-posta adreslerinize de gönderildi.

Bugünkü toplantı gündemimiz, (2/1783) esas numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi'dir. Müsaade ederseniz, görüşmeleri başlatmadan önce ben bu değişiklik teklifi ve İç Tüzük'le ilgili kısaca birkaç kelam etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, parlamentolar kendi çalışma usul ve esaslarını yaptıkları iç tüzüklerle belirlemektedir. Bu itibarla, Anayasa'nın 95'inci maddesi Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarını İç Tüzük hükümleriyle yürüteceğini ve 88'inci maddesi de kanun tasarı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülme usul ve esaslarının İç Tüzük'le düzenleneceğini hükme bağlamıştır. Genel gerekçede de açıklandığı üzere, hâlen yürürlükte bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü, Cumhuriyet Senatosunun da bulunduğu çift meclisli dönemde, 5 Mart 1973 tarihinde kabul edilmiş ve 1 Eylül 1973 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu İç

Tüzük'te yapılan 14 değişiklikle 156 madde değiştirilmiş, bazen aynı madde birden çok kez değiştirilmiştir. Bu İç Tüzük kırk dört yıldır uygulanmaktadır. Yine, bu süre içerisinde birçok İç Tüzük değişiklik girişimi de farklı gerekçelerle sonuca ulaşamamış ve kadük kalmıştır. Bu kırk dört yıllık süre içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün çeşitli maddelerinde yapılan değişiklikler İç Tüzük'ün sistematüğini de bozmuştur. Mevcut bazı hükümler hiç uygulanamazken İç Tüzük'te dayanağı olmayan bazı uygulamalar da çok güçlü teamüller oluşturmıştır.

Genel olarak iktidar partileri kanun yapım sürecinin yavaşlığından, muhalefet partileri ise denetim sürecinin etkisizliğinden, Parlamento çalışmalarının planlı, programlı olmayışından şikâyet etmişlerdir bu süre boyunca. Öte yandan, Parlamento çalışmalarının Genel Kurul ağırlıklı olması komisyon çalışmalarını etkisizleştirmekte ve yasama sürecinin istenilen kaliteye ulaşmasını da engellemektedir.

Bildiğiniz üzere, iç tüzükler parlamentoların yasama ve denetim faaliyetlerini yerine getirirken usul ve esasların belirtildiği, parlamentonun normatif çerçevesinin belirlendiği sessiz anayasalardır. Parlamento tarihlerinin temel belgelerinden olan iç tüzükler, parlamentoların işlev ve vazifelerini yerine getirmede kolaylaştırıcı, verimliliği, etkinliği artırıcı nitelikte olmalıdır. İç Tüzük değişikliği her yasama döneminde gündeme gelmekte ve İç Tüzük uzlaşma komisyonlarının kurulmasına gerekçe teşkil etmektedir. Bu anlamda, 23'üncü ve 24'üncü Yasama Dönemlerinde uzlaşma komisyonları kurulmuş ancak çalışmalar çeşitli nedenlerle sonuca ulaşamamıştır. Bu çalışmalar yapılırken birçok kaynağa başvurulmuş, kitaplar, makaleler taranmış, Anayasa Mahkemesi kararları, usul tartışmaları gözden geçirilmiş, konunun uzmanı akademisyenler dinlenmiş, bazı ülkelerin iç tüzükleri -Almanya, Danimarka, Fransa, İngiltere, İspanya, İtalya ve Avrupa Parlamentosu iç tüzükleri- Türkçeye tercüme ettirilmiş ve detaylı bir biçimde çalışılmıştır. İç Tüzük uzlaşma komisyonlarına Meclis üst düzey yöneticileri ve yasama uzmanları mukayeseli hukuktan da istifade ederek Fransa Millet Meclisi, Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi ve İngiltere Avam Kamarasının çalışma usul ve esaslarıyla ilgili sunumlar da yapılmıştır. Bu bağlamda, ortaya konulan teorik bilgilerin uygulamasını yerinde görmek maksadıyla da bu ülkelerin parlamentolarına, Fransa Millet Meclisi ve Fransa Senatosu, Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi ve İngiltere Avam Kamarasına çalışma ziyaretlerinde de bulunulmuştur.

Tabii, 23'üncü Yasama Dönemi'nde kurulan İç Tüzük Uzlaşma Komisyonu tarafından kabul edilen ilkeler ve hedefler istikametinde somut olarak bir metin de hazırlanmıştır, daha sonra bunları görüşeceğiz, üzerinde tartışacağız.

Önümüze gelen ve geneli üzerinde görüşmeye başlayacağımız (2/1783) esas numaralı İç Tüzük Teklifi'ne baktığımızda, kısaca bazı başlıklarla ilgili, düzenlemeyle ilgili özet bilgi vermek istiyorum.

Teklifle milletvekili genel seçimi kesin sonuçlarının ilanının ardından Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun toplanması için gereken süre kısaltılmaktadır. Ant içmekten imtina eden milletvekillerinin milletvekili sıfatından kaynaklanan haklardan yararlanamaması benimsenmektedir. Danışma Kurulu önerilerinin görüşmesiz oylanması, grup önerileri üzerindeki görüşme sürelerinin yeniden düzenlenmesi, tasarı, teklif ve kanun hükmünde kararnamelerin doğrudan Genel Kurul gündemine alınmasına ilişkin önerilerin haftada bir kez yapılabilmesi ve bu kapsamda her hafta farklı siyasi parti gruplarından bir milletvekiline söz verilmesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun çalışma gün ve saatleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarının televizyon yayın sürelerinin artırılması; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık kürsüsündeki başkan ve kâtip üyelerin kıyafetlerinin yeniden düzenlenmesi; yine, usul hakkındaki konuşma sürelerinin teamüle uygun hâle getirilmesi; Meclis çalışmalarına başlanmasında toplantı yeter sayısının tespiti için yapılan yoklamanın elektronik oy düğmesi ya da imzalı oy pusulasıyla yapılması, uygulamanın oraya prensip olarak aktarılması anlamında ve bir milletvekili veya bakanın tutanaktaki beyanının düzeltilmesi ve kanun tasarı ya da tekliflerinin herhangi bir komisyona havalesine itiraz eden milletvekilinin talebinin yazılı olarak Meclis Başkanlığına sunulması; Anayasa değişiklikleri hariç kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün açık oylamaya tabi işlerden olmaması durumunda en az 20 milletvekilinin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde bunların tümünün ve maddelerinin oylanmasının işaret oyuyula yapılması; Genel Kurulda değişiklik önergelerinin iki kez okunması uygulamasına son verilmesi, aynı mahiyetteki önergelerden sadece en kısa olanın okutulması; genel görüşme ve Meclis araştırması önergelerinin Genel Kurulda okunması işleminin kaldırılması, açık oylama yapılması için istemde bulunması gereken milletvekili sayısının 20 olarak düzenlenmesi; kınama ve Meclisten geçici çıkarma cezası gerektiren hâller ile bu disiplin cezalarında uygulanacak ödenek ve yolluk kesintilerinin düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Buna dair düzenlemeler 18 maddelik teklifte bulunmaktadır.

Değerli arkadaşlar, bu arada şunu da ifade etmek isterim: Malumunuz, 15 Temmuz yaklaşıyoruz, 15 Temmuz öncesinde yapmış olduğumuz bir toplantı. 15 Temmuz Türkiye tarihinde çok önemli bir dönüm noktası, milletimizin millî iradeye, demokrasiye, anayasal organlara sahip çıkması suretiyle bir darbe teşebbüsünü engellemesi tarihimizde ilk defa gerçekleşmiş bir hadise. 15 Temmuzda şehit olan vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum, gazilere şifalar

26. Dönem

diliyorum, şehitlerimizin yakınlarına başsağlığı diliyorum, Allah bir daha böyle günleri ülkemize yaşatmasın. Milletimizin demokrasiye ve anayasal kurumlara sahip çıkması suretiyle Türkiye'nin geleceğine güvenle bakma imkânını buluyoruz. Onun yıl dönümünde bunu belirtmeyi de bir vazife addediyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, biz dün de bugün de farklı siyasi partilerimizin temsilcileriyle görüştük. Bu teklifin alt komisyonda değerlendirilmesi yönünde bir ortak kanaat, bir mutabakat oluştu. Bununla ilgili de sanıyorum bir teklif var Komisyon Başkanlığımıza. Alt komisyon çalışmasından sonra tekrar toplandığımızda değerlendirmelerimizi hem geneli üzerinde hem maddeler üzerinde yapacağız, bunda mutabıkız.

Konu : *Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, İç Tüzük Teklifi Üzerindeki Görüşmeler Sırasında Konuşmaların Mümkün Olduğu Kadar Madde İçeriğine Bağlı Kalınarak ve Süreyi de Makul Kullanarak Yapılması Konusunda Hassasiyet Gösterilmesini İstirham Ettiğine İlişkin Açıklaması*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 2

Tarih : 18/7/2017

BAŞKAN – Dün, pardon, bugün -gece tarihi itibarıyla bugündü- 5'inci maddenin görüşmelerinin üzerinde kalmıştık. Yalnız, bir şey ifade etmek istiyorum arkadaşlar, 4 madde, dün saat malumunuz, 11.00'de başladık, gece saat herhâlde üç buçuk gibiydi, değil mi?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Aslında ikide bitti de ikiden sonra Sayın Elitaş'ın özel seansı vardı.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – İki buçukta bitti.

BAŞKAN – Sadece Elitaş göze batıyor, diğer grup başkan vekilleri batmıyor.

Yani üç buçuk, dolayısıyla aşağı yukarı on beş saate yakın bir görüşme, arada belki birtakım yemek araları falan oldu, araları, onları düşersek aşağı yukarı 4 madde, madde başına asgari üç saatten görüşülmüş oluyor. Şüphesiz tabii, konuşma üzerine hepimiz vurgu yapıyoruz da malum, burası da Anayasa Komisyonu, ihtisas komisyonu. Anayasa'ya göre, burada İç Tüzük teklifinin maddelerini -ki teknik

düzenlemeler çoğu- bunları görüşmek gerekiyor. Konuşmak isteyen arkadaşlar var ve Komisyonumuzun üyeleri de Komisyonun çalışmalarını sürdürmesini istiyor yani madde üzerinde konuşulmasını, maddelerle ilgili bir açıklığa, vuzuha kavuşulmasını istiyor. Ben arkadaşlarımızdan bunu istirham ediyorum, mümkün olduğu kadar maddeler üzerinde konuşma ve süreyi de makul bir sürede tutmak... Her ne kadar Komisyonumuzun, malumunuz, bir süre sınırlaması öngörülmemişse de Komisyon gündemine hâkimdir, bununla ilgili daha önce de burada da bunu yaşadık, başka komisyonlarda da uygulamaları var, Komisyon bunu da temin edebilir ama İç Tüzük gibi önemli bir teklif görüşmesi üzerinde böyle bir noktaya varmayalım. Hepimiz bir makuliyet içerisinde, birbirimize saygı göstererek bu süreci devam ettirelim. Ben istirham ediyorum, konuşmaları daha biraz makul seviyede tutmak ve madde üzerinde, madde içeriği üzerinde, bağlı kalarak sürdürmek noktasında bir hassasiyet olursa memnun olurum. Başlarken bunu ifade etmek istedim.

Konu : *Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın (2/1783) Esas Numaralı İç Tüzük Teklifi'nin 15'inci Maddesi Üzerinde Yaptığı Konuşmasındaki Bazı İfadelerine İlişkin Açıklaması*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 2

Tarih : 20/7/2017

BAŞKAN – Birkaç şeye, kesmemek için Sayın Tanal'ı, girmedim. Birisi, bu üniter yapıyla ilgili Sayın Tanal. Tabii, idari yapıyı sadece oradaki ibareden iki kelime olarak alırsanız idari yapı yorumu müsait ama o ibarenin tamamı şu: “Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü esasında Anayasa'da düzenlenen idari yapısına aykırı...” diyor. Anayasa'da “üniter” kavramı yok, kullanmıyor Anayasa. Üniterliği biz nereden çıkarıyoruz? İşte buradaki ifade, 3'üncü maddedeki “Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü”nü biz üniter yapı anlamında siyaset biliminde karşılıyoruz. Ama Anayasa üniter yapıdan bahsetmiyor. İşte, bizim koyduğumuz bu ifadeyle üniter yapıyla tahsis etmiş oluyoruz bu idari yapı tartışmasını yani köyü, işte mahalleydi falan tartışmasının burada yeri yok, o, onu sınırlıyor. İbarenin tamamı bu.

Dolayısıyla “üniter yapı” tabirini Anayasa kullanmadığı için biz de burada onu kullanmadık. Anayasa'nın üniter yapıya tekabül eden ifadesini, ibaresini biz alıp 3'üncü maddeden buraya koyduk.

İspat hakkı meselesi de Anayasa'nın 39'uncu maddesinde var. Her yerde ispat hakkı yok, Anayasa'daki 39'daki tanımıyla ispat hakkı mahkeme önünde olur.

Sanıktan bahsediyor orada, sanık ispat hakkına sahiptir kamu görevlerine ve hizmetlerine karşı. Nerede? Mahkemede. Dolayısıyla, ancak mahkeme önünde bir şeyle suçlanan sanığın, hakaretle suçlanan sanığın ispat hakkı vardır. Burada ispat hakkı...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – “Ön yargıyla” mı diyeceğiz Sayın Başkanım?

BAŞKAN – ...teknik anlamıyla burada, Mecliste birisine hakaret ettiniz, “İspat hakkım var, delil getirdim.” Delil, bakalım doğru mu? Kim karar verecek? Mahkeme.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Mahkeme değil efendim. Örneğin diyelim ki sizin...

BAŞKAN – Mahkeme önünde...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Diyelim ki siz bana “Mahmut Tanal, hırsızsınız.” dediniz.

BAŞKAN – Onu hepimiz diyebiliriz birbirimize yani o kolay. Hakarette sınır olmaz, merak etme. Senin lafın var, benim de lafım olur.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir dakika...

BAŞKAN – Bir dakika... Bak, ben seni dinledim değil mi? Bekle dedin, onun için bekledik. Şimdi ben de söylüyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Buyurunuz.

BAŞKAN – Para cezası konusunda da biraz hayret ediyorum. “Parayı veririm, hakaret ederim.” Para cezasına kategorik olarak mı karşısınız, yoksa burada olmasına mı karşısınız? Para cezası var, ceza hukukunda da var, disiplin hukukunda da var, Parlamento disiplin hukukunda da var. Kategorik olarak ben para cezasına karşıyım ceza hukukunda diyen arkadaşımız varsa ceza olarak, amenna, o ayrı bir tercihtir, o ayrıca konuşulabilir. Ama var mı bizim Ceza Kanunu’muzda para cezası? Var.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Tartışma o değil ki.

BAŞKAN – Hem mahkûmiyetlerin paraya çevrilmesi var hem de doğrudan verilmiş olan para cezaları var. Para cezası var, ceza hukukunda da disiplin hukukunda da. Para cezasına karşıysanız ayrı bir tartışma, “Burada karşıyım.” diyorsanız o da ayrı bir tartışma. Nedir? Para cezası Almanya’da var, Alman Parlamentosunun İç Tüzük’ünde uygulanıyor, İngiltere Parlamentosunda da var. Para cezası var milletvekilleri için. “Parayı verirsem yaparım.” E, parası olan yapar.

Sizde olur, bizde olur, bizden arkadaşlarda... Peşin de ödeyebiliriz. Olabilir, ödeme kısmı ayrı, onu Meclis Başkanlığı bir tahsilat bürosu kurabilir. Ama para cezası tartışmasında iki şeyi ayırmamız lazım: Para cezasına mı karşısınız? Ne olsun yani? “Başka bir ceza türü istiyorum ben, para cezasına kategorik olarak karşıyım.” diyenler varsa ceza hukukunda da karşı olun, disiplin hukukunda da karşı olun. Ama “Yok, onu tartışmıyoruz, burada İç Tüzük’le ilgili getirilen bu maddeyle ilgili tartışıyorum.” derseniz o ayrı bir tartışma.

Konu : *Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir ve Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın (2/1783) Esas Numaralı İç Tüzük Teklifi'nin 16'ncı Maddesi Üzerinde Yaptıkları Konuşmalardaki Bazı İfadelerine İlişkin Açıklaması*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 2

Tarih : 20/7/2017

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, hem Sibel Hanım hem Kadim Bey konuşmadığımızı söyledi. Aslında ben tutanakları takip ediyorum. Burada konuşan kişi sayısına değil, ortaya koyulan görüş miktarına, sayısına bakmak lazım. Dolayısıyla, bu metinler üzerinde mesela bir görüşü 10 kişinin on defa söylemesi buradaki tartışmayı çoğaltmıyor, önemli olan görüş sayısı. Dolayısıyla, biz, kısaca, maddelerle ilgili görüşlerimizi de ortaya koyuyoruz.

Müsaadenizle ben bu maddeyle ilgili birkaç şey söylemek durumundayım. Geçen maddede söylemedim çünkü orada parayla ilgili bir husus yoktu ama bunu aramızda konuşmuştuk, “15 ile 16’yı birlikte değerlendireceğiz.” diye. Onun için, hani bunu bir yanlışlık olarak ifade etmiyorum. 15 ve 16’yı birlikte konuştuk ama ben 16’yla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum öncelikle.

Şimdi, 16'ncı madde İç Tüzük'ün 163'üncü maddesinde değişiklik yapıyor. Şu anda 163'ün başlığı “Disiplin cezalarında savunma ve özür dileme”, bu başlık önce değiştiriliyor, “Disiplin cezalarında savunma, özür dileme ve kesinti” şeklinde değiştiriliyor.

Burada beş fıkra var 163'üncü maddede, buna bir fıkra daha ekleniyor, önerinin özü de o zaten. “Kınama cezasına çarptırılan milletvekilinin bir aylık ödenek ve yolluğunun üçte biri, Meclisten geçici olarak çıkarma cezasına çarptırılan milletvekilinin bir aylık ödenek ve yolluğunun üçte ikisi kesilir.” şeklinde bir fıkra ekleniyor.

Yani bu fıkralarla disiplin hükümlerinin düzenlendiği kısımda, verilecek disiplin cezalarının bir kısmına... Burada aslında sayılan üç disiplin cezası var; uyarma, kınama ve Meclisten geçici çıkarma. Sayıları üç ama bir tane de buna daha sonraki bir maddeyle -159'la belki denebilir- ilave ceza yapılmış, o da “söz söylemekten yasaklama” diye bir ceza daha var, disiplin cezası. İki kez uyarma cezası verilen kişiyle ilgili olarak 159'da tekrerrürden dolayı söz söylemekten yasaklama da var.

Şimdi, burada iki disiplin cezası, kınama ve Meclisten geçici çıkarma cezasıyla birlikte uygulanmak üzere; belki bu iki cezanın bir sonucu anlamında ödenek ve yolluklardan da kesinti öngörülüyor. Şimdi, bu hususta bir ara Sayın Sancar'la kısa bir tartışmamız oldu. O, Almanya'yla ilgili durumu anlattı. Almanya'da bunun İç Tüzük'te değil de kanunla yapıldığını söylüyor. “Etik kodlara aykırı davranış” olarak kanunda sonuçta kabataslak “para cezası” diyebileceğimiz bir düzenleme var. Fakat, tabii, dünya Almanya'dan ibaret değil, o da bazı ülkelerden bahsetti.

Genel olarak baktığımızda iki tür uygulama var parlamentolarda. Birisi, para cezasını yani ödenek ve yolluktan kesintiyi, uyarma, kınama, geçici çıkarma falan gibi disiplin cezalarından birisi olarak ama müstakil bir ceza olarak düzenlemiş. Mesela Avrupa Parlamentosundaki düzenleme böyle. Avrupa Parlamentosu İçtüzüğü'nde “Cezalar” başlıklı 153'üncü maddede “Verilecek ceza aşağıda sayılanlardan bir tanesi ya da birden çoğu olabilir.” diyor, saymış, “a) Kınama, b) İki ile on gün arasında ödenekten mahrum bırakma...” demiş. Yani ödenekten mahrum bırakma, ödenek kesintisi Avrupa Parlamentosunda müstakil bir ceza olarak düzenlenmiş ama tek başına değil, tek başına uygulanabilir ama başka bir cezayla birlikte de uygulanabilir. Dolayısıyla, bu para cezasını, ödenek ve yolluk kesintisini müstakil bir disiplin cezası olarak düzenleyen parlamento iç tüzükleri var.

Bunu başka bir cezanın zorunlu sonucu olarak düzenleyen, yani otomatik olarak böyle bir cezaya da bir cezayla birlikte hükmedilmesini öngören iç tüzükler de var. Mesela Fransa Millet Meclisi İçtüzüğü böyle. Bir yerinden okuyorum, 71'inci madde, 5'inci bent diyor ki: “Diğer üyelerin sözünü kesen, onlara hakarete bulunan, tahrik ve tehdit eden üyeye de tutanaklara geçirilen uyarma cezası verilir.” 6'ncı bent: “Böyle bir ceza alan üyenin otomatik olarak bir aylık ödeneğinin yüzde 25'i kesintiye uğrar.” diyor mesela Fransa Millet Meclisi İçtüzüğü'nde. Yine, 76'ncı

madde: “Kınama cezası almış bir üyenin aylık ödeneğinin yarısı otomatik olarak kesilir.” İkinci fıkra “Kınama ve geçici uzaklaştırma cezasına çarptırılan üyenin ise -yani iki cezaya birden- iki ay boyunca aylık ödeneğinin yarısı kesilir.” diyor.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Tam maaşı kesiliyor ama iki ayda alıyor.

BAŞKAN – İki aya yansıtıyor.

İngiltere Avam Kamarasının İçtüzüğü’nde de 43’üncü maddede mesela “uygunsuz davranış” diye Türkçeye çevirmişler, “Kamara başkanı ya da oturumu yöneten başkan vekili büyük ölçüde uygunsuz davranışlar içerisinde olan bir üyenin o günkü birleşimin geri kalan kısmında Genel Kurulda bulunmamak üzere derhâl Kamaradan ayrılması talimatını verir ve bunu uygulatır.” diyor. Buna “toplantıdan men cezası” diyorlar. Sonra, bakın, 45/(a)’da, Avam Kamarası İçtüzüğü’nün 45/(a) maddesi “Kamara faaliyetlerine katılmaktan men edilen bir üyenin maaşı, cezalı olduğu süre boyunca ödenmez.” diyor, “Maaşı hiç ödenmez.” diyor.

Dolayısıyla, başka örnekler de var. Yani maaştan veya başka bir ifadeyle ödenek ve yolluktan kesinti iki türlü uygulanıyor parlamento iç tüzüklerinde; ya doğrudan müstakil bir ceza olarak veya verilen kınama, uyarma, geçici çıkarma cezalarına ek, onların zorunlu bir sonucu olarak. Bizim bu düzenlemede önerilen, kınama ve geçici çıkarma cezasının zorunlu sonucu olarak ödenek ve yolluktan kesinti de bir ceza olarak önerilmiş oluyor. Dolayısıyla, bunun örnekleri var. Para cezası uygulaması, disiplin hukuku bakımından da örnekleri var, kabul edilir edilmez.

Mithat Hoca’nın söylediği husus şu... Burada, tabii, üzerinde çok tartıştığımız için... 15’inci maddede 161’inci maddenin birinci fıkrasının (3)’üncü bendiyle ilgili bir değişiklik öneriyoruz. Tabii, 161’i yeniden yazmıyoruz, sıfırdan yazmıyoruz. 161 var İç Tüzük’te şu anda, geçici çıkarma cezası öngörülen hâller var ve bunlar altı bent olarak sayılmış burada. (3) zaten var burada, (3)’te değişiklik yapıyoruz biz. Bir de (4) var mesela. Aslında Şenal Hanım bahsetti biraz Anayasa’yı ihlalden, işte ona benzeyen bir şey var (4)’üncü bentte, diyor ki: “Görüşmeler sırasında halkı veya Devlet kuvvetlerini yahut kamu organ, kuruluş ve görevlilerini kanun dışı hareketlere, ayaklanmaya veya Anayasa hükümlerini bozmaya teşvik veya tahrik etmek.” Böyle bir ceza da, suç da öngörülmüş ve bu da geçici çıkarma cezası olarak düşünülmüş. Biz, bir de buna, altı bende (7)’nci bir bent olarak “fiilî saldırıda bulunmak” diye bir bent ekliyoruz.

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) – Biz onu 160’dan alıp buraya getirdik.

BAŞKAN – Evet.

Şimdi, burada, bu cezalarda yani 16'ncı maddede, 163'e eklediğimiz ödenek ve yolluktan kesinti cezalarında -konuşmalar o şekil aldı ki (3)'üncü bentle ilgili olarak- sanki Mecliste sadece öyle bazı konuşmalar yapmak, onun karşılığında bir para cezası düzenleniyormuş gibi anlaşıldı; öyle değil. Kınama gerektiren fiiller var orada, geçici çıkarma gerektiren fiiller -işte yedi oluyor bununla beraber- bunların hepsiyle ilgili olarak... Mesela "Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna veya komisyonlara silahlı olarak girmek", geçici çıkarma cezası buna öngörülüyor; onunla beraber, ödenek ve yolluktan kesinti de bununla birlikte öngörülüyor. Dolayısıyla bu sadece konuşmayla ilgili bir husus değil; bütün disiplin cezalarında, kınama ve geçici çıkarma gerektiren hâllerde onlara ek olarak, otomatik olarak aynen İngiltere ve Fransa Parlamentolarında olduğu gibi düzenlenmiş bir cezadır. Bunun uygulamaları var, denebilir ki: "Şu suç için olmasın da bu suç için olsun." Olabilir, o ayrıca tartışılabilir. Ama böyle bir ceza vardır, disiplin hukukunda da vardır, iç tüzüklerde de vardır dolayısıyla "Bu hiç dünyada yok, Türkiye'de var." demek yanlıştır. Anayasa'ya aykırılık meselesini zaten biz geneli üzerindeki tartışmalarda burada tartışmış ve değerlendirmiştik. O anlamda, disiplinle ilgili hüküm koyma bakımından Anayasa'ya aykırılık söz konusu değil çünkü Anayasa disiplin hükümleriyle ilgili genel ilkeler de dâhil olmak üzere hiçbir düzenleme içermemektedir. Bu aykırılık bu anlamda söz konusu olamaz.

Teşekkür ederim.

Konu : *Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir ve Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın (2/1783) Esas Numaralı İç Tüzük Teklifi'nin 16'ncı Maddesi Üzerinde Yaptıkları Konuşmalardaki Bazı İfadelerine İlişkin Açıklaması*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 2

Tarih : 20/7/2017

BAŞKAN – Arkadaşlar, bitti ama bir şeyi ifade etmek istiyorum çünkü çok ayıp olur, bu metinler bir taraftan da tarihe kalıyor. Burada az önce Sayın Kadim Durmaz da söyledi, daha önce ben iki arkadaştan daha duydum, “Meclis konuşma yeri, konuşulan yer.” diye. Bu doğru değil. Meclis Arapça kökenli “celese”den geliyor. “Celese” oturmak anlamındadır. Hani, eskiden bu Meclisteki oturumların karşılığı “celse”, duruşmalarda da “celse”.

Celse, “duruşma” veya “oturum” anlamına geliyor. “Meclis” de “oturmak” ama oturmak değil, “oturup müzakere etmek, toplanmak, toplanılan yer, oturulup konuşulan yer” anlamına geliyor, “parlamento” Latince “konuşulan yer”, doğrudur. Tabii, her dilin kendi etimolojisi vardır. Malûm, elmanın içindeki o “çekirdek” diyoruz şimdi ona, “çekirdek” diyor Batılılar ama bizim kullandığımız da, “eşek” denir yani işe yaramayan bir kısmı gibi düşünülür ama bunun kendi bir teorisi var, İsmet Özel’in uzunca bir yazısı var buradan bir felsefe çıkartıyor. O bakımdan “meclis”i düzeltmesek ayıp olurdu. Bu tarihe kalacak bir metin. Yani “Meclis: Konuşulan yer.” Yani “Parlamento”nun bire bir karşılığı değil, kendi, bizim siyasi düşüncemiz içerisinde üretilmiş, ona karşılık gelen, tekabül eden bir kavram olarak üretilmiş. Bunu ifade etmek isterim.

Konu : 24 Kasım Öğretmenler Günü'nde Bütün Öğretmenleri Tebrik
Ettiğine ve Anayasa Komisyonu Başkan Vekili Burdur Milletvekili
Reşat Petek'e Geçirdiği Operasyon Nedeniyle Geçmiş Olsun
Dileğine İlişkin Açıklaması

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 3

Tarih : 24/11/2017

BAŞKAN – Ben toplantımızın açılışında öncelikle, bugün 24 Kasım Öğretmenler Günü, bütün öğretmenlerimizin özel olarak onlara ayrılmış bu gününü tebrik ediyorum. İnşallah, daha iyi şartlarda yarının Türkiyesinde öğretmenlik yapma imkânlarının olacağını ümit ediyoruz. Ellerinden öpüyoruz.

Bir de, Komisyonumuz Başkan Vekili Sayın Reşat Petek bir operasyon geçirmiştir; kendisine buradan geçmiş olsun diyoruz, acil şifa dileklerimizi iletiyoruz.

Konu : *Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi'nin (2/1929) İçeriğine İlişkin Açıklaması*
Dönemi : 26
Yasama Yılı : 3
Tarih : 24/11/2017

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, tabii, alt komisyon kurulacağı için geneli üzerinde görüşmelere -işte, teklif sahibinin, Sayın Bakanımızın, diğer arkadaşların-girmemiş idik, girmeyeceğiz ama birkaç şey söylemek istiyorum ben de metnin içeriğiyle ilgili en azından.

Şimdi, malumunuz, Yüksek Seçim Kuruluyla ilgili, teşkilat ve görevleriyle ilgili müstakil bir kanun yok. Yüksek Seçim Kuruluyla ilgili düzenlemeler ağırlıklı olarak 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'da, bir kısmı da diğer kanunlarda; Mahalli İdareler Seçimi Kanunu, Milletvekili Seçimi Kanunu, Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu'nda az da olsa bazı düzenlemeler var. Bu düzenleme, esasen, farklı kanunlardaki dağınık olan Yüksek Seçim Kurulunun teşkilatı ve görevleriyle ilgili hükümlerin toplanmasını esas alıyor, ana yapısı, omurgası bu. Burada içeriğiyle ilgili çok kısa birkaç hususa değinmek istiyorum. Tabii, bunlar yeni getirilen hükümler değil muhtevası itibarıyla.

Yüksek Seçim Kurulunun üye sayısı, üyelerin seçimi, görev sürelerine ilişkin herhangi bir değişiklik yapılmamakta, Anayasa'da belirlenen esaslar ve diğer kanunlardaki esaslar buraya taşınmakta. Kurulun bağımsızlığı daha güvenceli hâle getirilmekte. Hiçbir organ, makam, merci ve kişinin Yüksek Seçim

Kuruluna emir ve talimat veremeyeceği hususen belirtilmekte. Merkez ve taşra teşkilatı oluşturulmakta. Ayrıca, merkez teşkilatına ihtiyaca binaen yeni hizmet birimleri eklenmektedir. Tabii, işte, yakından ilgilenen arkadaşlarımız burada, milletvekillerimiz, seçim işleriyle çalışan arkadaşlarımız var, onlar biliyorlar ama belirtmek isterim: Yüksek Seçim Kurulu, tabii, sadece seçimlerden seçimlere çalışan bir kurul değil aslında. Türkiye’de odalar, borsalar seçimleri de dâhil olmak üzere -taşrada- bütün bunlarla ilgili olarak da Yüksek Seçim Kurulunun görev ve sorumlulukları var, ilçe seçim kurulları ve nihayetinde tabii, Yüksek Seçim Kurulunun. Dolayısıyla Yüksek Seçim Kurulu çoğumuzun tahmin ettiğinden, bildiğinden çok daha yoğun bir faaliyet gösteriyor ama çalışmalarıyla ilgili temel esasları düzenleyen 298 sayılı Kanun 1961 tarihli bir kanun. Yani o tarihten bu yana Türkiye’de çok önemli gelişmeler, bu anlamda Yüksek Seçim Kurulunun yöneteceği ve yargısal olarak karara bağlayacağı çok önemli yeni konular ortaya çıkmasına rağmen, bu çerçeve teşkilat yapısı bu şekilde devam ediyordu. Şimdi, onunla ilgili, biraz daha bunu güçlendiren burada teklifler var.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanı ve hizmet birimlerinin görevleri yeniden düzenleniyor. Yüksek Seçim Kurulunun öngörülen teşkilat yapısına uygun şekilde yeni kadrolar ihdas edilmekte. Seçim müdür ve müdür yardımcılarının nüfusa kayıtlı oldukları ilçelerde görev yapamayacakları esası getirilmekte. Seçim müdür ve müdür yardımcılarının bir yerde altı yıldan fazla çalışamayacakları, görev süresi bitenlerin bölge esasına göre rotasyona tabi tutulacağı burada belirtilmekte. Bu konuda alt komisyonda ve daha sonra burada da tartışmalar yapacağız. Ama bir kere ilçe seçim müdürlükleriyle ilgili kadroların önemli bir kısmı boş, vekâleten idare ediliyor. Bunun dışında bunlar çok eskiden beri belli kriterler belirlenmediği için -burada Yüksek Seçim Kurulundan arkadaşlarımız tabii sayısal verilere daha fazla hâkim, ben tahminî olarak, eski bilgilerime dayanarak söyleyeceğim- ilkökul mezunu ilçe seçim müdürlerimiz var, bir yerde yirmi sekiz yıldan fazla görev yapan ilçe seçim müdürlerimiz var ve ağırlıklı olarak da dört yıllık lisans mezunlarının sayısı oransal olarak daha az şu anda, toplama baktığımızda. Bu bakımdan ilçe seçim müdürleriyle ilgili hem birtakım kriterler -üniversite özellikle hukuk ve siyasal mezunu olma gibi bir kriter- bir de ayrıca nüfusa kayıtlı oldukları ilçede görev yapmama ve belli bir süre görev yapma gibi kriterler getiriliyor burada. Kurula görev alanıyla ilgili konularda yurt içinde ve yurt dışında...

Malumunuz, yurt dışı işi daha yeni yeni Türkiye’nin gündemine geliyor ama Yüksek Seçim Kurulunun organizasyon şemasında buna dair -eski olduğu için- birtakım düzenlemeler, imkânlar yoktu, bu bakış açısıyla da bir düzenleme yapılıyor. Tabii, sandık kurulu başkanlarının ilçede görev yapan kamu görevlileri

arasından ilçe seçim kurulu başkanı ki ilçe seçim kurulu başkanı -malumunuz- ilçedeki en kıdemli hâkim oluyor, bu hâkim tarafından belirlenmesi esası; bir de müşahitlikle ilgili olarak bir düzenleme getiriliyor.

Burada genel olarak mevcut hükümlerin derlenmesi söz konusu. Arkadaşlarımızın da belirttiği gibi, tartışılabilir hususlar olarak sandık kurulu başkanlarının belirlenmesiyle ilgili değişiklik ve müşahitlerle ilgili bir düzenleme -düzenleme her zaman bir sınırlamadır aynı zamanda- bir sınırlama var. Bunlar alt komisyonda muhakkak tartışılacak.

Son olarak şunu ifade etmek isterim: Sayın Mithat Sancar Hocamızın belirttiği gibi, Türkiye 1950'den beri şaibesiz, dürüst seçimler yapan, yürüten bir ülke. Bu konuda zaman zaman tartışmalar olmuştur ama hepimizin, özellikle siyasetçilerin Yüksek Seçim Kurulu ve seçimlerle ilgili süreçlere, süreçler üzerinde bir şaibe, bir gölge, bunlar üzerinde bir istifham oluşturacak yaklaşımlardan da kaçınması gerekir. Elbette eleştirilerimizi teknik olarak yapabiliriz. Şunu ifade etmek isterim: İlçe seçim kurullarında siyasi partilerin temsilcileri var ve bunlar seçim kurulunun üyesi. İlçe seçim kurulları esasen seçimi yönetiyorlar, en yakın yönetim organı -tabiri caizse- onlar, ilk kararlar orada alınıyor, itirazlar ilk orada değerlendiriliyor. Burada siyasi partilerin, son seçimde en çok oy almış 5 partinin temsilcisi var ve bunların oy hakkı var, hâkimin başkanlığında toplanıyorlar. Daha sonra buraya itirazlar yapılabilir. Bu itirazlar il seçim kurullarında değerlendiriliyor. Burada da siyasi partilerin temsilcileri var, oy hakları bulunmamakla beraber, bu, hâkimlerden oluşan bir heyet -il seçim kurulu- ama müzakerelere katılabiliyorlar, izleyebiliyorlar. Yine Yüksek Seçim Kurulunda da aynı şekilde siyasi partilerin temsilcileri var, oy hakları yok ama bunların bütün müzakereleri takip ettiğini ve bunlara katıldığını biliyoruz. Dolayısıyla bu süreçler katılımcı süreçler düzenlemelerde, bu bakımdan Türkiye'deki seçimlerin işleyişiyle ilgili dürüstlüğe, şaibesizliğe, tartışmasızlığa sahip çıkmamız, bunu güçlendirecek düzenlemeler, teklifler tabii ki olabilir, bunlar üzerinde çalışmamız lazım. İşte, bunları çalışmak, değerlendirmek için de bir alt komisyon kuracağız. Bütün siyasi partilerimizin de bu yönde bir iradesi var. Ben de kısaca bunları ifade etmiş olayım.

Teşekkür ediyorum.

Konu : *Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi (2/1929) (Alt Komisyon Metni)*
Dönemi : 26
Yasama Yılı : 3
Tarih : 27/11/2017

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, ben de bir Komisyon üyesi olarak görüş beyan etmek istiyorum bu konuyla ilgili, önergelerle ilgili. Aslında Murat Bey'in söyledikleri üzerine bunu belirtmek istedim.

Şimdi, birinci husus şu: Yüksek Seçim Kurulu, kurul olarak çalışıyor fakat Kurulun daimî olarak Başkanı görev yapıyor Kurulda, diğer üyeleri ise yapılan işleri, müzakereleri yürütürken toplantılar için geliyorlar. Dolayısıyla burada Kurulda Kurulun yönetimiyle ilgili, personelle ilgili olarak orada sürekli olarak bulunan bir kişi olarak Başkanın yönetmesi bakımından bir kolaylık sağlayacağını buradaki düzenlemenin -önergeler değil- kolaylık sağlayacağını düşünüyorum.

Murat Bey'in söylediği husus bende çağrışım yaptı. Şimdi, eğer bu atamalar Kurul tarafından yapılırsa malumunuz Kurul kararları aleyhine herhangi bir merciye başvurulamıyor. Atamayı Kurul yaptığı takdirde idari dava açılmaz. Ama Başkan kararı olduğu zaman atamalar, o zaman idari davaya da idari işlem olması hasebiyle konu olabilecektir diye düşünüyorum. O bakımdan bunun Başkana verilmesinin yargısal denetimi de sağlayacağını düşünüyorum. Bu bakımdan ben şahsen, sadece Komisyon üyesi olarak katılmadığımı ifade etmek istiyorum.

Konu : *Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi (2/1929) (Alt Komisyon Metni)*
Dönemi : 26
Yasama Yılı : 3
Tarih : 27/11/2017

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, ben de çok kısa birkaç şey söylemek istiyorum müsaadenizle.

Şimdi, bu 10’uncu maddenin uygulamasıyla ilgili önemli bir husus var (12)’nci fıkra: “Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar Kurul tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.” Dolayısıyla burada sayılan her şey, bu tartıştığımız bütün konularla ilgili olarak öncelikle Yüksek Seçim Kurulu, Kurul olarak bir yönetmelik çıkaracak uygulama esaslarıyla ilgili yani gerek Adalet Bakanlığında görevlendirme, işte o yerdeki adalet hizmetlerinde görevlendirme falan neyse, bunların nasıl yapılacağına, hangi ölçülerle, kriterlerle yapılacağına dair bir yönetmelik peşinen Kurul tarafından çıkartılacak. Bu bakımdan mesela, bu (6)’ncı maddede “Başkanın teklifi üzerine” diyor ama bunun nasıl yapılacağını, hangi durumlarda yapılacağını yönetmelikle Kurul belirleyecek. Dolayısıyla buradaki uygulamaların hepsi Kurulun çıkartacağı bir yönetmelikteki esaslarla yapılacak.

Diğer söyleyeceğim, burada (3)’üncü fıkra: “Seçim müdürü ve seçim müdür yardımcıları, Kurul personeli arasında yapılacak veya yaptırılacak sınavla” deniliyor. Kurumda tabii çalışan birçok kişi var ama bunların seçim müdürü olarak atanması için sözlü sınav ve yazılı sınav var. Kurulda görev yapanların

seçim müdürü olması daha farklı bir durum. Bu bakımdan ayrı bir sınava tabi tutulmaları gayet tabii ama sözlü sınav tartışması için de çok daha genel şeyler söylenebilir; ona arkadaşlarımız temas etti.

(5)'inci fıkrada ise, ilk defa atanacak diğer personel için uygulamalı sınav ve sözlü sınav aranabiliyor. Bu bakımdan görevde yükseltme sınavıyla olanlar yani kurum içerisinde yükselenler için burada sözlü, uygulamalı sınav söz konusu değil bu (5)'inci fıkra bakımından.

(6)'ncı fıkradaki “Başkan” dediğimiz -bazı konuşmalarda geçti- ilçe seçim kurulu başkanı değil, malumunuz ilk tanımlar maddesinde bu başkanın Yüksek Seçim Kurulu Başkanı olduğunu yani Türkiye'nin bütünündeki bu Adalet Bakanlığı, taşra veya merkez teşkilatında görevlendirmeyi yapacak olan Yüksek Seçim Kurulu Başkanıdır. Yani ilçe seçim kurulu başkanları bu (6)'ncı fıkraya göre işlem yapmayacak.

(9)'daki husus ise “...müsaade edebilir.” diyor. Yani bu “müsaade edebilir”i ben şöyle anlıyorum, bilemiyorum arkadaşlar farklı düşünüyorlarsa değerlendirsinler yani resen bir görevlendirme değil bu. Bir talep olacak, bu talep üzerine o da buna müsaade edecek, edebilecek. Dolayısıyla bir talep üzerine müsaade edecek yani burada tek taraflı olarak sadece ilçe seçim kurulu başkanı resen, seni buraya, onu buraya gönderiyorum geçici olarak şeklinde bir karar vermeyecek, başka bir talep üzerine bunu yapacak.

Şimdi, burada da tabii, Türkiye'nin genelini değerlendirmemiz lazım yani bu her tarafta uygulanacak bir hüküm değil. Çok yoğun olacak, bazı arkadaşlarımız dediler personel ve kurul içerisindeki bazı genel müdürlüklerle ilgili işler yoğun olduğu için bunu söylüyoruz ama her ilçesinde de Türkiye'nin işler çok yoğun değil ve sadece seçimden seçime görev yaptıkları ilçeler de var. Dolayısıyla o zaman bir ilçede seçimden seçime görev yapan personel, seçim sonrası dönemlerde belki on ay, on bir ay oturacak bekleyecek.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Bankamatik memurları.

BAŞKAN – Evet.

Dolayısıyla zaten çok küçük mesela bir adliye var diyelim orada, birkaç personel, gerekirse Adalet Bakanlığı personeli, Yüksek Seçim Kurulu veya ilçe seçim kurullarında görevlendiriliyor geçici olarak. Bunun tersi de söz konusu olacak burada. Bu bakımdan bu (9)'la ilgili de bence Türkiye'nin bütünü değerlendirmemiz lazım, büyük şehirleri dikkate alarak yapılan değerlendirmeler yanıltıcı olabilir.

Son olarak, (11)'deki o "...bunlar dışında da gerekli gördüğü kimseleri çalıştırabilir." ifadesi malumunuz 298'de var zaten, yani bugüne kadar da uygulanan bir husus. Buradaki görevlendirmeler, Kanun'da özel olarak sayılmış olan işlerle ilgili görevlendirmeler değil yani buradan birisini tutup da ilçe seçim müdür yardımcısı falan yapacak değil buradaki ilçe seçim kurulu başkanı. Onların zaten kimler olacağı ayrıca 298'de sayılıyor. Burada diyelim ki, küçük bir yerde taşımayla ilgili işlerde, işte sandıkların veya sandıklardan çıkan oyların çuvallarla taşınmasında kamuya ait olan araçlara şoför bulunamadı, yeterli olmadı, oradan bir görevlendirme yapacaktır. Bununla ilgili bir sorun yaşandığını da ben doğrusu bilmiyorum, hatırlamıyorum yani bu kamu görevlileri, işçiler ve memurlar dışındaki kişiler arasından yapılan görevlendirmelerde seçim iş ve işlemleriyle ilgili. Bunlar tabii ki o güne mahsus görevlendirmeler, bir gün öncesi veya bir gün sonrasına ait. Bu uygulanan bir hüküm, var olan bir hüküm 1961'den beri; bununla ilgili bir sorunun yaşandığına dair de bir şey duymadım.

Teşekkür ediyorum.

Maddenin müzakeresini böylece tamamlamış olduk.

Önergeler var, önergeleri geliş sırasına göre okutup, sonra aykırılık derecesine göre işleme koyacağım.

Konu : *İç Tüzük'ün 33'üncü Maddesi Uyarınca Komisyon Toplantılarında Tam Tutanak Tutulmasına İlişkin Karar*
Dönemi : 26
Yasama Yılı : 3
Tarih : 27/2/2018

BAŞKAN – Başkanlık sunuşları içerisinde yer alan ikinci husus, bütün ihtisas komisyonlarınca alındığı gibi, bir konuda Komisyon olarak karar almamız gerekmektedir. Bu kapsamda, İç Tüzük'ün 33'üncü maddesi uyarınca, Komisyon toplantılarımızda tam tutanak tutulması hususu.

Malumunuz, her Komisyonun oluşumu döneminin başında böyle bir karar alıyoruz. Bunu oylarınıza sunacağım.

Anayasa Komisyonu 26'ncı Yasama Döneminin 2'nci devresi için tam tutanak tutulmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Karma Komisyonla ilgili de tekrar üyelerimizi... Karma Komisyon ilk toplantısında bu şekilde bir karar almayla gündemi de karara bağlayacağız. Değerli Komisyon üyeleri, aldığımız bu kararla bağlantılı olarak, kısa bir bilgi arz etmek istiyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Hizmetleri Başkanlığınca teknik bir sıkıntı olmadıkça Komisyon toplantıları en geç bir gün sonra internete açılmaktadır. Ayrıca, konuşma yapan milletvekillerinin konuşmaları deşifre edilip temize geçirildikten hemen sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi uzantılı e-postalarına gönderilmektedir. Bu konuşma da aynı zamanda Türkiye Büyük

26. Dönem

Millet Meclisi internet sayfasında sayın milletvekillerinin öz geçmişlerinin altında “Komisyon Konuşmaları” sekmesi altında yer almaktadır. Ayrıca, her yasama yılı sonunda e-kitap olarak taşınabilir belleklerle kendilerine verilmektedir.

Bu işlemin olabilmesi için Komisyon Başkanının usulü dairesinde söz taleplerine izin vermiş olması gerekmektedir. Söz alınmadan yapılan konuşmalar ve laf atmalar bu kapsamda kayda dâhil olmuyor.

Konu : *Çanakkale Milletvekili Muharrem Erkek ve 3 Arkadaşının (2/2137) Esas Numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya Aykırı Olduğu Gerekçesiyle İç Tüzük'ün 38'inci Maddesi Uyarınca Reddedilmesi Gerektiği Hakkında Görüşmeler*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 3

Tarih : 5/3/2018

BAŞKAN – Arkadaşlar, biliyorsunuz, geçen toplantımızda, salı günü yaptığımız toplantıda tümü üzerinde görüşmeleri tamamlamış, maddelere geçmeyi oya sunmuş, maddelere geçme kararı almıştık; arkasından, alt komisyon kurulmasına dair verilen önergeyle alt komisyon kurmuştuk.

Şimdi, burada Sayın Muharrem Erkek, Sayın Akın Üstündağ, Sayın Fatma Kaplan Hürriyet ve Sayın Tufan Köse tarafından verilen bir önerge var, Anayasa'ya aykırılık önergesi. Bu önergeyle ilgili bir şey ifade etmek istiyorum. İki husus var Sayın Erkek, birisi şu: Tabii, siz genelinin Anayasa'ya aykırılığını iddia ediyorsunuz, bütünü üzerindeki görüşmelerde buna dair bir önerge verilmedi. İkincisi: Tabii, kanun teklifleri birçok maddeden oluşmayabilir, 1 madde, 2 madde olabilir. Dolayısıyla kanun teklifinin kendisinin Anayasa'ya aykırılığı söz konusu olabilir ama bu şekilde, 26 farklı madde ve bazı ufak değişikliklerle beraber yaklaşık 30'un üzerinde maddede değişiklik yapan bir teklif... Mesela, belediye başkanlığı ve belediye meclis üyeliği seçiminde, muhtarlar ve ihtiyar heyeti seçiminde seçilme yaşını 25'ten 18'e indiriyoruz. Dolayısıyla, bu kadar farklı konuda düzenlemeler

26. Dönem

yapan bir metnin bütününün Anayasa'ya aykırılığını iddia etmek ne kadar doğrudur diye soruyorum sadece. Anayasa'ya aykırılık konusu, maddelerde her maddeyle ilgili olarak, aykırılık düşündüğünüz maddelerle ilgili olarak olabilir. Ama bu konuda önergeyi biz aldık. İsterseniz müzakereye açalım, oylamaya sunalım, sonra devam edelim.

Konu : *Ankara Milletvekili Levent Gök'ün Yaptığı Açıklamasındaki Bazı İfadelerine İlişkin Açıklaması*
Dönemi : 26
Yasama Yılı : 3
Tarih : 5/3/2018

BAŞKAN – Bu söylediklerinizle ilgili, tekrar, arada kaynamış olmasın, tutanaklara geçsin diye söylüyorum, ifade ediyorum, isteyen arkadaşlar tutanaklara bakabilir: Geçen toplantıda biz geneli üzerinde, bütünü üzerinde görüşmeleri tamamladık ve maddelere geçme kararı aldık.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yanlış yapılmış.

BAŞKAN – Bir dakika, senin söylediklerinin hepsi yanlıştı ama her cümleden sonra söylemem lazımdı, söylemedim ben. Bitirdinizse bitirin, ben de konuşayım. Bitirince siz de not alın, sonra söyleyin, tamam mı?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkan, niye geriyorsunuz Komisyonu?

BAŞKAN – Ben konuşmayayım o zaman, hep siz konuşun, olur mu?

Şimdi, Levent Bey bir şeyler sordu, bir şeyler söyledi. Söyledikleri yanlış, ben de onu söylüyorum şimdi, müsaade edin, delillendireyim olur mu?

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan, bir söz verir misiniz?

BAŞKAN – Söz vereceğim, hiç kaçak göçek bir şey yok, kaçacak bir şey yok. Değerli arkadaşlar, şimdi, bakın, alt komisyon yok İç Tüzük'te biliyor musunuz?

LEVENT GÖK (Ankara) – Evet.

BAŞKAN – Biliyorsunuz.

Alt komisyon yok İç Tüzük'te. Alt komisyon teamüli bir komisyondur, uygulamalarla çıkmış ve alt komisyon uygulamalarında, hepsinde ana komisyon sürecinin her aşamasında alt komisyonlar kurulabilmiş. Bunlar bazen belli maddelerle ilgili, belli bölümüyle ilgili kurulmuş. Biz bu komisyonu, tümü üzerindeki görüşmeleri tamamladık, maddeleriyle ilgili kurduk, maddelerine geçildi, 1'inci madde de okutuldu.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Siz tamamladınız Sayın Başkan, biz tamamlamadık.

BAŞKAN – Siz zaten hiç tamamlamıyorsunuz, komisyondan geçse de tamamlamıyorsunuz siz ama İç Tüzük bir hüküm koymuş, burada oylama yapılıyor, bir karar veriliyor, karar verince tamamlanmış oluyor; siz tamamlamayabilirsiniz, belki yasama dönemi bitince de tamamlamazsınız, ayrı mesele, onun bir hükmü yok hukuken.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Bir söz verir misiniz Sayın Başkan?

BAŞKAN – Sen bana söz versene Akın Bey, ben konuşmayacak mıyım yani? Sen mi konuşacaksın?

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Ama konuşamadık.

BAŞKAN – Başlamadın ki sen daha. Ben başladım, sen kesiyorsun benim konuşmamı. Nasıl olacak bu? Sana vereceğiz. Ee, ben konuşayım...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Böyle mi yöneteceksiniz toplantıyı?

LEVENT GÖK (Ankara) – Sakin olun Sayın Başkan.

BAŞKAN – Yok, ben sakinim de baksanıza siz konuşacaksınız, bütün konuşma hakkı sizin. Biriniz bitince öbürü başlayacak, biz cevap bile veremeyeceğiz, böyle şey olur mu?

LEVENT GÖK (Ankara) – Cevap verirsiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Bir dakika, Levent Bey'in söylediklerine, Komisyon Başkanı olarak uygulamayı yapan biziz, Başkanlık Divanı, dolayısıyla muhatabı biziz bunun, buna cevap vermem gerekiyor.

Alt komisyon bir İç Tüzük'e göre kurulmuş komisyon değil çünkü İç Tüzük'te alt komisyon yok, teamüli komisyon. Teamüllere de bakıyoruz geriye dönük olarak. Farklı komisyon uygulamalarıyla ilgili olarak da tabii, arkadaşların çok acele söyleyecek şeyleri geldiği zaman beklemiyorlar, bizimkiler kenarda duracak, önce sözü size vereceğiz. Ya, Levent Bey konuştu, ben Levent Bey'e cevap veriyorum.

Akın Bey sana söz vereceğim.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Vereceksiniz tamam, vermiyorsunuz da ondan yani...

BAŞKAN – Allah Allah, konuşuyorum, nasıl vereyim? Ben konuşurken beraber mi konuşacağız sen bir taraftan, ben bir taraftan. Ben konuşuyorum. Sonra size söz vereceğim, tamam.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Genelde de vermediniz, hiçbir şey yapmayın.

BAŞKAN – Arkadaşlar, geneli üzerinde zaten istememişsiniz burada, alın, bakın buradaki kayıtlara. Bereket kayıtlar var elimizde, olmasa neler söyleyeceksiniz daha.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Dediğiniz çok yanlış “Söz istememişsiniz.” demek, çok yanlış bir şey.

BAŞKAN – İstememişsiniz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Alt komisyona daha gitmeden, gelmeden, biz niye geneli üzerinde isteyelim? Bunu anlatmaya çalışıyoruz size.

BAŞKAN – “Geneli üzerinde görüşmeler tamamlandı, söz isteyen? Yok.” denmiş.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Alt komisyona gidecek diye biz Komisyon üyeleri olarak söz istemedik Sayın Başkan. Alt komisyondan geldikten sonra zaten hem geneli hem de maddeleri...

BAŞKAN – Peki, Sayın Hürriyet...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – O anda oldubittiye getirdiniz, genelini oyladınız “Hadi maddelere geçiyoruz.” dediniz.

BAŞKAN – Hayır, sizin belki daha sonra aklınıza bazı şeyler geldi anladığım kadarıyla, o zaman yoktu, o zaman söz istememişsiniz, sonra aklınıza geldi bunlar, bunları dile getiriyorsunuz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Böyle usul olur mu Sayın Başkan.

BAŞKAN – Böyle konuşursanız ben de böyle konuşmaya başlarım. Belli bir usul dâhilinde konuşacaksak...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Lütfen, biraz daha sakın olun Sayın Başkan. Böyle şey olur mu?

LEVENT GÖK (Ankara) – Biraz daha sakın olalım Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Levent Bey, iyi de bak, konuşmaya ben başladım, bütün arkadaşlarınız konuşturmamaya çalışıyor beni. “Burada bizi konuşturmayorsunuz.” Kim kimi konuşturmuyor arkadaşlar? İşte, tablo ortada bakın. Yani bir cümle söylüyorum, başlıyorsunuz konuşmaya. Arkadaşımız söz istemiş, bütün arkadaşlarımız söz istedi. Söz istemenin ayrıcalığını buradaki işareten başka bunu dile getirmeye gerek var mı? Yok. Müsaade edin, ben bir izah edeyim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Peki, buyurun.

BAŞKAN – Geneli üzerindeki görüşmeler, tümü üzerindeki görüşmeler tamamlandı, maddelere geçme kararı alındı, 1’inci madde okutuldu.

Arkasından alt komisyon kurulması kararı alındı. Alt komisyon teamüli bir komisyon. Bunu komisyonlar kuruyor, Meclis komisyonları. Dolayısıyla sayısını biz belirliyoruz, neyin görüşüleceğini biz belirliyoruz, sınırını sınırlıyoruz, genişletiyoruz. Bunların hepsi bu Komisyonun takdirinde.

İstersek daha sonraki aşamalarda başka bir alt komisyon kurup 3-5 maddenin görüşmesini, derin incelemesini o komisyona da verebiliriz. Bunların her birinin örnekleri Meclis uygulamamızda var. Dolayısıyla biz bu alt komisyonu, maddelerin tümü görüşülüp daha sonra maddelere geçildikten sonra kurmuş olduk ve alt komisyonun yaptığı çalışma da buna yönelik bir çalışma. Dolayısıyla geneli üzerindeki görüşmeler bu bakımdan tamamlandı. Bunu kurmamızın İç Tüzük’te, teamülde yeri var, örnekleri var, emsali var.

Konu : *Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni)*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 3

Tarih : 5/3/2018

BAŞKAN – Şimdi, değerli arkadaşlar, tabii Anayasa Komisyonu görüşmelerinde yaklaşık üç senedir hiçbir zaman hiçbir milletvekili arkadaşımızın sözünü kısmamaya gayret ettik ve süre koymadık. Diğer komisyonlarda, biliyorsunuz süreli konuşuluyor ama ben Anayasa Komisyonu uygulamasında özellikle süre koymak istemiyorum. Ama uygulamada şöyle bir sorunla karşı karşıyayız: Milletvekili arkadaşımız geliyor burada konuşuyor yarım saat, yirmi dakika, gidiyor ama bizler burada Komisyon üyeleri olarak bekliyoruz. Söz vermesek bu sefer “Söz vermediniz.” oluyoruz. Burada hepimizin bu görevi yaparken karşılıklı iyi niyet ilkesiyle hareket etmemiz lazım. Ben öncelikle Komisyon üyelerine söz verilmesi yönünde... Zaten öyle, İç Tüzük’ümüz de onu söylüyor. Komisyon üyesi olmayan arkadaşlar da ya kendileri belirli bir süre koysunlar ya belirli bir mutabakat yapalım ona göre söylesinler. Çünkü hep tekrar oluyor, biraz sonra mesela maddelere geçeceğiz, bu konuşulanların hepsi bir daha konuşulacak, bir daha konuşulacak, bir daha konuşulacak. Çalışmada bir verimlilik sağlanmıyor. Ya bir karar alalım -ki ben bunu istemiyorum- ya da lütfen milletvekili arkadaşlarımız kendilerini sınırlasınlar. Ben bu konuda son kez Başkanlık Divanı olarak bir uyarılmış olayım. Uygulamada bunun aksi bir şey görürsek görüşmelerin ilerleyen kısmında bir karar alırız bu konuyla ilgili.

Konu : Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni)

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 3

Tarih : 5/3/2018

BAŞKAN – Şimdi, değerli arkadaşlar, bu 9’uncu madde 298 sayılı Kanun’un 98’inci maddesinde değişiklik ihtiva ediyor. Birçok konu konuşuldu zaten, ben tekrar yapmayacağım. Bu çizikle, lekeyle ilgili mesele anlaşıldı herhâlde. Daha ilk günden itibaren bu konuda “tweet” atan arkadaşlarımız oldu CHP’den. Fakat bu, zaten vardı kanunda, farklı bir şekilde tanzim edildi. Bu, birinci husus.

İkinci husus şu: Sandık kurulu tarafından mühürlenmemiş olan zarfların geçersizliğine dair prensip korunuyor aynı fıkranın ilk cümlelerinde.

Peki, ne oluyor? “Ancak” diye başlayan bir ifadeyle yani çizik olmaması lazım, leke olmaması lazım, sandık kurulu mührü olması lazım, prensip bu. Fakat bu prensibe istisna getiriliyor burada. İki istisna: Leke, çizik meselesi; ikincisi de sandık kurulu mührünün bulunmaması meselesi. Buna bir istisna getiriliyor. Hem “Geçersizdir.” diyen bir hüküm var hem de “Sandık kurulunun mührünün bulunmaması hâlinde geçerli sayılır.” hükmü var. Buradan nasıl anlayacağız bunu? Bunu şöyle anlıyoruz: Prensip, sandık kurulu mührünün bulunmasıdır. Ancak istisnai olarak sandık kurulu mührünün bulunmamasına rağmen Yüksek Seçim Kurulundan geldiği anlaşılan... Nasıl anlaşılacak? Filigranlı olmasından anlaşılacak.

Filigran, malumunuz, Türk Dil Kurumunun Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğünden okuyorum: “Bazı kâğıtların dokusuna sahteciliği önlemek amacıyla özel bir baskı tekniği kullanılarak basılan ve ışığa tutulduğunda görülebilen çizgi veya resim.” Yani bu, kâğıda sonradan ilave edilen bir şey yani mühür gibi bir şey veya üstüne Yüksek Seçim Kurulunun ambleminin basılması gibi bir şey değil, kâğıt üretilirken kâğıt üretme aşamasında kâğıdın dokusunun içerisine işlenen bir şey. Dolayısıyla bunun aslı gibi yapılabilmesi mümkün değil, hele hele zamanımızda mümkün değil. Paralarda da oluyordu ama yakın zamanlarda o şekilde para hikâyeleri, haberleri duymuyoruz.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Geçen hafta haberlerde vardı.

BAŞKAN – Vardır ama yani basına yansımadı, ciddi bulunmamış.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O, sahteciliğin başarısını gösteriyor yalnız, başarısızlığını değil.

BAŞKAN – Haber değeri bulmamış demek. Şimdi, bir kere, bu anlamda, filigran Yüksek Seçim Kurulundan geldiğini gösteriyor.

İkinci husus, Yüksek Seçim Kurulunun amblemi, basılı. Üçüncü husus, Yüksek Seçim Kurulu mührü var. Bunların hepsi mevcut. Bir tek, sandık kurulu mührü yoksa eğer. Şimdi, bu konuda -sonra gelecek 11’inci maddede de oy pusulalarıyla ilgili var- daha önce de tartışmalar oldu. Sandık kurulu mührü neden, ne zaman getirilmiş? Bu düzenlemeler, bu kanun esasen 1961 tarihli bir kanun, muhtelif değişiklikler yapılmış ama sandık kurulu mührü 1961’den beri var burada; zarflarda da oy pusulalarında da var. Fakat 80’lerden sonra bu filigran meselesi çıkmış ve kullanılmaya başlanmış ve o tarihlerden itibaren, 1984’ten itibaren de Yüksek Seçim Kurulu kanunda bu hüküm bulunmasına rağmen istikrarlı bir şekilde sandık kurulu mührünün basılmamış olmasını geçersizlik sebebi saymamış kasıt olmadığı takdirde. Yani şu anlamda söylüyorum bunu: Yani prensip ile istisna arasındaki farkı göstermek bakımından da 300 tane zarf var, 300’ü de mühürsüz sandık kurulu tarafından; ha, orada bir sıkıntı var yani bunu geçersiz sayıyor. Ama burada, sabahleyin mühürlerken arka arkaya zarflara mühür basıyor dediğiniz gibi, alta; çevirirken 2 tane atlamış, 1 tanesi mühürsüz. Vatandaşa da o verilmiş ve gelmiş, onu kullanmış. Bunu geçerli saymış Yüksek Seçim Kurulu.

1984’te bir karar var. 1/4/1987 tarihli Yüksek Seçim Kurulu Kararı. Sosyaldemokrat Halkçı Parti başvurmuş geçerli sayılsın diye ve aynı, buradaki yapılan değerlendirmelere istinaden Yüksek Seçim Kurulu o zaman geçerli saymış bunu. Yine, 89’da var, 8 Nisan...

TUFAN KÖSE (Çorum) – Sandık bazında mı Sayın Başkan bunlar?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – “İstisna” diyor ya...

BAŞKAN – Şimdi, sandık bazında da hani, bir sandık değil bu.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Yani genel bir kural...

BAŞKAN – Anladım da şöyle: Bir sandık değil bu yani Türkiye genelinde bir sürü ilçede, beldede falan, gelmiş bunlar, toplanmış. Bir kısmı ilçe düzeyinde, ilçe seçim kurulunda hallolmuş, karara bağlanmış, bir kısmı il seçim kurulunda bağlanmış, bir kısmı Yüksek Seçim Kurulunda bağlanmış. Bunları topladığınız zaman, toplam sayısını bilmiyoruz, ayrı bir çalışma yapmak lazım ama bir tane değil Yüksek Seçim Kuruluna gelen. Yani Yüksek Seçim Kurulu tabii, üst merci olduğu için, alttaki kurullarla beraber aynı istikamette karar vermiş. Az önce Sayın Parsak'ın bahsetmiş olduğu bu Cumhuriyet Halk Partisi il başkanlığının Maltepe'de itiraz ettiği husus, 7 Haziran 2015 seçimlerinde, orada sandıkta bu geçerli sayılmış. Buna itiraz edilmiş ilçe seçim kurulunda Maltepe'de. Maltepe İlçe Seçim Kurulu bunun geçersiz olacağına hükmetmiş. Sonra il seçim kuruluna Cumhuriyet Halk Partisi il başkanlığı adına başvurulmuş, o da geçerli saymış bunu. Dolayısıyla hani sadece bir karar değil bu bahsettiğimiz, birçok karar var bununla ilgili. Bir seçimde birçok karar var, birçok oy pusulası ve zarf geçerli sayılmış.

Şimdi, bu, 1984'ten bugüne kadar yapılan bütün seçimlerde istisnasız. Bir istisnai karar var, onu da söyleyeyim, bir yanlışlık olmasın. Yüksek Seçim Kurulunun 2014 yılında bir istisnai kararı var ama bunun dışında, 1984'ten bugüne kadar istikrarlı bir şekilde bu kararı vermiş Yüksek Seçim Kurulu. Niye? Yaklaşımı da bu. Bütün partilerin, söyleyeyim, AK PARTİ'nin de itirazı var geçerli sayılsın diye, CHP'nin de var, MHP'nin de var, başka bütün partilerin var, daha önce Refah Partisinin var, geriye gittiğimizde Anavatanın var, hepsinin var. Ama bir de enteresan bir durum var özellikle ilçe ve il düzeyine indiğinizde; arkası mühürsüz olan, sandık kurulu mührü olmayan oy pusulası veya zarf, zarftan sonra çıkan oy pusulası, bir partinin lehine değilse, başka bir partiye verilmiş bir oysa o parti ona itiraz etmiş geçersiz sayılsın diye. Yok, kendi partisine verilmişse, bütün partiler için söylüyorum, istisnasız...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İşin doğası bu zaten. Yani o yüzden de kanıt olmaktan, argüman olmaktan uzaktır. CHP, bilmem ne.

BAŞKAN – Hayır yani o ayrı mesele.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Siyasi parti kendi lehine başvuruyu yapar yani.

BAŞKAN – Buna itiraz etmiş. Kendi lehineyse de bunun kabulü yönünde itiraz etmiş eğer aksi karar varsa.

Şimdi, buradaki mesele şu: Tabii bütün gerekçelendirme onun üzerine kuruluyor. Mesela siz, biz, ben gittim. Şahsen ben sandık kurulundan almış olduğum zarfa -yani bazen baktığımı hatırlıyorum ama her zaman baktığım kanaatinde değilim, farkında değilim- acaba sandık kurulu mührü var mı yok mu diye bakmadım. Koyuyoruz içine, atıyoruz; çoğunuz da öyledir yani burada samimi olarak söylememiz gerekirse. Sonra geçersiz sayıyor bunu buradaki hükme göre sandık kurulu veya daha sonraki süreçlerde seçim kurulları. Peki, benim kabahatim nedir? Benim bir kabahatim, kusurum yok. İşte vazifemizi yapmak için gitmişiz sandık başına ve oyumuzu kullanmak için de gerekli olanları yapmışız, kullanmışız. Sandık kurulu başındaki... Bunu çoğu zaman sandık kurulu beraber de yapmıyor, biliyorsunuz, bir görev taksimatı yapıyor, işte, tutanaklar sana, zarflar sana, oy pusulaları da sana, onu sen mühürle, bunu sen mühürle filan, böyle bir görev taksimatı yapıyor. Oradaki bir arkadaşın dalgınlığı sebebiyle 1 tanesi atlanmış, 5 tanesi atlanmış, bu da denk gelmiş bana mesela. İşte aynı mantıkla hareket ediyor. Önemli olan, burada seçmenin iradesinin geçerli sayılması, öncelikle sandığa yansıyan idarenin geçerli sayılması. Burada bu iradeyi daha sonra sıkıntıya sokan hususlar varsa, işte oy pusulası, zarf filigransızdır, ilçe seçim kurulu mühürlememiştir falan gibi hususlar varsa amenna, tamam, orada bir hile falan durumu varsa amenna ama burada sadece bu sebeple yani sandık kurulundaki bir arkadaşın ihmali sebebiyle ise bunu geçerli saymış, sonraki süreçlerde saymış. Yüksek Seçim Kurulu zaten son referandumda da oy pusulaları sayılmadan önce bunu deklare etti, bunu kabul edeceğini deklare etti. Çünkü bu konuda daha sonra sayım işlemleri yapılmadan önce dile getirilen bazı hususlar olunca sandıklardan -çünkü yansıyor bunlar seçim kurullarına- Yüksek Seçim Kuruluna gidiyor. Yüksek Seçim Kurulu buna eğer sonuçlar alındıktan sonra karar vermiş olsaydı “Geçerlidir.” veya “Değildir.” diye karar vermiş olsaydı bu tartışma makul bir tartışma olurdu ama henüz daha oyların “evet” mi “hayır” mı olduğu belli olmadan, Yüksek Seçim Kurulu bunları geçerli sayacağına dair peşinen bir karar vermiş. O bakımdan bu tartışmayı peşinen kaldırıyor, belki çıkanların çoğu hayırdı, belki çıkanların çoğu evetti, belki eşitti, belki de oranın aynıydı. Muhtemelen bütün hepsi, sandık başındakiler, oy kullananlar da milletimizin ferdi olduğuna göre muhtemelen oran aynıdır aşağı yukarı burada. O bakımdan bunu da bilmiyoruz ve Yüksek Seçim Kurulunun 1984’ten beri istikrarlı kararlarıyla ilgili olarak bunu kanuna hüküm olarak getiriyoruz.

Şimdi, burada sizin dediğiniz husus... Arkadaşlarımız da söylediler, önce alıyor sandığı, getiriyor, ondan sonra içerisinden çuvalı açıyorlar, sabahleyin sayıyorlar bunları. Daha sonra oylar sayılıyor, tutanaklara hepsi yazılıyor, artan oylar da burada kullanılmayan oylar da ayrıca hem pusulalar hem zarflar ayrı ayrı sayılıyor. Dediğiniz husus şu sizin: Bunu başka bir yerden aldı yani o sandık içerisindeki oyların dışında. Ya başka bir sandıktan aldı...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Verilmiş olabilir o.

BAŞKAN – Verilmiş olabilir, tamam da bunun mutlaka bir sandıktan alınması lazım. Yüksek Seçim Kurulu bunları bastırdığı zaman, tabii belli bir sayı fazlası bastırıyor... Bize göre de sayı çok şu anda ama o konuyu da konuştuk zaten, ona girmeyelim dedik. Yüksek Seçim Kurulu da fazla olduğu kanaatinde bunun. Şimdi, bunları bastırıyor. İlçelere, illere... Önce il seçim kurullarına gönderiyor, il seçim kurulları da ilçelere göre sayı fazla olmak kaydıyla gönderiyor. Bunların hepsi mühürlü, tutanaklı vesaire göndermeler. Ondan sonra ilçe de bunları sandıklara dağıtıyor tekrar. Bunların hepsinin sayısı belli. Yani bu dağıtılanlar, mühürlenmiş, tutanak altına alınmışlar dışında bir oy pusulası veya zarf yok ortada. Bunların bir sandıkta... O sandıktan olmayan bir zarfın oy pusulasının gelmesi ancak başka bir sandıktan gelmesi anlamına gelir bunun. Orada bir eksik olur.

Diyelim ki geldi, burada nedir mesele? Öbüründen de bir şey çıktı diyorsunuz, oradan da bir eksik mi oldu? Yani öbürünün cebine attı o sandıktan aldığını falan.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Dinlemediğiniz için asla anlamıyorsunuz yani.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Yok dinleme değil. Fantezi bir durum olduğu için...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Fantezi değil ya!

BAŞKAN – Şunu söyleyeceğim işte, iki şey... Markar Bey bir dakika.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir saniye bizi dinlemiyorsunuz ki. Ben bambaşka bir şey anlatıyorum, siz bambaşka bir şey anlıyorsunuz. Başka bir sandık...

BAŞKAN – Bir dakika, sözümü bitireyim.

Şimdi, bir zarfın veya oy pusulasının o sandık dışından gelmesi demek başka bir sandıktan o oyun alınması veya o sandıktan da olabilir, alınması demek. Şimdi, bunun olması niçin mümkündür yani hangi sebeple insanlar bunu yapabilirler? Bunun için başka bir sandıktan falan gelmesine veya dışarıdan gelmesine de gerek yok, aynı sandıkta da bu yapılabilecek bir iştir. Yani sabahleyin birisi gelir, oy

26. Dönem

pusulasını alır, kullanmaz, cebine koyar, çıkar. O dışarıdan birisine verir, böylece sandıkta bir tane oy pusulası, zarf eksik olur ama o sandıkta kimin kime oy verdiği belirlenebilir.

Yani bunun için illa başka sandıktan gelmesine gerek yok ve bunların hepsinin arkasında sandık kurulunun mührü de olabilir. Yani sandık kurulu tarafından arkası mühürlenmiş zarflar ve oy pusulalarından bir tane eksik olmak kaydıyla... Bu yaşanmış bir örnek, bir sandıkta yaşanmış bir örnek bu, parayla oy almak isteyen bir kişi tarafından yapılmış bir şey.

Konu : *Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni)*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 3

Tarih : 7/3/2018

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Aydın.

Değerli arkadaşlar, devam ediyoruz görüşmeye. Malumunuz İç Tüzük’e göre yapıyoruz ya. İç Tüzük’te Başkanın söz konusunda bir sırası yok, “Başkan istediği zaman söz alabilir.” diyor. Kendi kendine verdiği için bir iltimas geçmiş İç Tüzük herhâlde. Birkaç hususu söylemek istiyorum.

Birisi şu, değerli arkadaşlar: Hani İç Tüzük’te de var, bütünü üzerinde konuşuluyor -Sayın Bekaroğlu da olsa memnun olurdum, biraz onun söylediklerine binaen söyleyeceğim- maddeler üzerinde görüşülüyor. Bunun şöyle bir anlamı var: Tam tutanak tutuyoruz burada. Ben şahsen hukuk tarihi çalıştım. Zamanında Meclis tutanaklarıyla ilgili çok çalıştım. Zaman zaman bakıyorsunuz. Şimdi, mesela, dün, evvelki gün geçmiş olduğumuz maddeler var, kabul edilmiş, burada tartışılmış, konuşulmuş üzerinde, itirazlar olmuş onlara cevaplar verilmiş. Mesela sandık kurulunun başkanının kamu görevlisi olmasıyla ilgili. Hani bir şey konuşuluyor ki partiler veriyor, işte kura çekiliyor. Acaba en son referandumda sandık başkanlarının kaçı kamu görevlisi? Kaçı partilerin verdiği listeden çıkmış? Bunu konuştuk biz. Sayıları verdik. Hangi partiden kaç kişi sandık başkanlığı

yapmış kuradan. Bunları konuştuk. Aradan iki gün geçiyor -tutanakları çalışan tabii akademisyen sırayla bakacağı için- bakıyorsunuz 30 sayfa önce tartışılmış, bir şekilde karara bağlanmış konu. Hatta özellikle burada 98'deki o zarflarla ilgili konuda çok uzun bir tartışma oldu, tam olarak birbirimizi ikna edemedik burada, grup başkan vekilleri de vardı burada Cumhuriyet Halk Partisinden ama makul bir noktaya vardık, başlangıçtaki gibi keskin bir tablo çıkmadı ortaya. İşte geçersiz oyları geçerli sayacaksınız falan noktasının dışında bir noktada bir terazi, denge kuruldu.

Uğur Bey vardı herhâlde, bilmiyorum.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – O konuda yoktum.

BAŞKAN – Yok muydunuz...

Fakat aradan 30 sayfa sonra bakıyorsunuz aynı tartışma bir daha açılmış. Ya buraya nasıl gelindi diye bir illiyet bağı arar. Yani ben arıyordum.

Eski metinlerde var. İnanın eski tutanaklarda bu var. Genel Kurulda da var, komisyonda tam tutanak tutulan dönemlerde de var.

Şimdi, bu “sandık taşıma” yani “birleştirme” dediğimiz şeyler yine özellikle seçmenlerin seçim bölgesi içerisinde olmak kaydıyla birleştirilerek aynı binada veya aynı aile içerisinde farklı sandıklara dağıtılmasıyla ilgili konu konuşuldu, o ilk maddemizdi zaten, bizim maddelere geçtikten sonra konuştuğumuz konu.

Şimdi, bir kere “seçim bölgesi” deyince -ben tutanaklara da bakıyorum- arkadaşlar bölgeyi sanki sözlük anlamıyla kabul ediyorlar. Hâlbuki kanunda tarif ediyor, diyor ki: “Her muhtarlık bir seçim bölgesidir.” Dolayısıyla seçim bölgesi içinde kalır dediğiniz zaman uzak bir yere göndermiyorsunuz onu. Yani aynı okul içerisinde farklı bir sınıfta veya aynı okulda değil ama yakındaki komşu bir okulda ama aynı muhtarlık bölgesinde kalmak kaydıyla. Teknik bir konu. İhtisas komisyonu olmasının amacı da bu zaten.

Şimdi, bunun maksadı da, sandıkların birleştirilmesinin maksadı da şu: Seçim günüyle ilgili bir sorun değil. Seçim günü güvenlik sorunu yaşanmıyor. Seçim günü sandıklarda oy kullanma da, güvenliği de büyük ölçüde sağlanıyor. Bunları çözecek başka yöntemler var kanunda. Buradaki mesele “oyun gizliliği” ilkesini tam anlamıyla korumak. Hedef bu, buradaki amaç.

Nedir mesele? Niye aynı binada oturanları farklı sandıklara dağıtabilir diyoruz? İhtiyaç olursa. Bu “ihtiyaç olursa”ya buna seçim kurulu karar verecek yani hâkim. İlçe seçim kuruluyla orada zaten 4 siyasi partinin de üyesi var seçim kurulu

üyesi olarak. Niye verilecek? Şunun için verilecek bu karar: Burada, İstanbul'da -İstanbul milletvekilleri var- bazı bölgelerde... Ben söyleyeyim -Başakşehir'in bazı mahallelerinde- benim seçim günü şahit olduğum olaylar. Bir bölgemizden gelip bir aile bir binaya yerleşiyor, bütün aile aynı binada, kalabalık bir aile. Komşu aile yine belki yakın akraba aileler. Bunlar bir sandıkta oy kullandıkları zaman sandığın büyük bir çoğunluğunu bunlar teşkil ediyor. Bunlar -veya bir köy olarak düşünürseniz köyde- tehdit ediliyor. Seçim günü için değil tehdit. Seçim günü tehdidini icraya kadir değil terör örgütü ama seçim sonrası tehdit ediyor. Bu köyden veya bu sandıktan başka partiye oy çıkarsa zarar vereceğiz size, malınıza, canınıza falan. Bu yaşanmış olaylar var. Sandıktan farklı oy çıktığı için tehdit edildiler.

Biz bunun için diyoruz ki: Bu köydekilerin hepsi hangi partiye oy vermiş bu belli olmasın. Bunlar farklı sandıklarda kullanırlarsa... 3 köy diyelim mesela. 3 köy 3 farklı sandıkta ama karma olarak kullandı. O zaman hangi köyden hangi partiye oy çıkmış bunu bilebilmek zorlaşıyor. Bu, oyun gizliliği ilkesinin tam manasıyla gerçekleştirilmesi için düşünülmüş bir imkân bu sadece. Ha, bakarsınız hiç ihtiyaç olmayabilir, hiç de kullanılmayabilir. Yani bu böyle olacak anlamında değil.

Peki, işte, boş binada -Erkan Bey söylediler- olan birisi falan... Şimdi, seçimle ilgili seçmen listelerinin iki tür ilanı var. Birisi bütün bir seçmen listesi ilan ediliyor. Bu listede Yüksek Seçim Kurulu sandıklara atanmadan önce seçmen listesini ilan ediyor. Buna bir itiraz imkânı var. Siyasi partilere bu listeler veriliyor. Yani komşunun itirazına falan gerek yok. Siyasi partiler ilde, ilçede bunu inceliyorlar ve sonra buna itiraz edebiliyorlar. Bu liste, ilk sandığa atanmamış seçmen listesi. Burada bir yanlışlık varsa, olmayan, boş binada oturan falan bunları tespit etmek mümkün. Sonra sandığa atandıktan sonra tekrar bir ilanı var listelerin. Burada da bunu sadece komşular falan takip etmiyor. Komşulara bırakmamış kanun. Siyasi partiler de takip ediyorlar ayrıca. Önceki listelerle mukayese... Biz böyle yapıyorduk. Ben seçim işleri başkanlığı yaptığım için, bütün ilçelerde de önceki seçimlerdeki seçmen listeleriyle de mukayese ediyorduk. Yani bu anlamda, listede olmayan seçmenlerin yazılması, onlara oy kullandırılması falan gibi endişeler teknik olarak mümkün değil seçimin işleyişi, sürecin işleyişiyle bağlantılı, alakalı olarak söylüyorum.

Şimdi, bir başka husus şu: Tek listeyle seçime girme -Erkan Bey yine temas etti buna- Avrupa ülkelerinde var. Meclis araştırma merkezimiz de bu konuda bir çalışma yaptı. Birçok arkadaşımız talep etti biz de talep ettik. Bu uygulama var.

Şimdi, orada partilerin barajı aşp aşmamasına bakılıyor mu? Bakılmıyor. Barajla ilgili bir başka husus var. Mesela Macaristan örneğini hep verdik daha çok.

Onu daha biraz alışık olduğumuz için kullanıyoruz, yaygınlaştı da. Macaristan'da seçim barajı yüzde 5, iki parti ittifak yaparsa yüzde 10 oluyor, üç parti olursa yüzde 15, dört parti yüzde 20, beş parti yüzde 25. Parti sayısı kadar artıyor.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Sonuçta baraj var.

BAŞKAN – Tabii...

Şimdi, mesela son seçimde iki büyük seçim ittifakı var, iki partili ittifak var. Onda yüzde 10 barajı uygulanmış. Beş partili bir sol ittifak var, o ittifak da ikinci olmuş. Birinci iki partili ittifak şu an hükûmeti kuran, ikinci de beş partili sol ittifak olmuş. O partilerin önceki yıllardaki oylarına baktığımızda -yapılan analizler falan da var Macaristan'da- beş partili olduğuna göre baraj yüzde 25, parti başına düşünürsek yüzde 5. Ama içlerinde yüzde 1,5-2 gibi olan partiler var. Ama Macaristan'da bu parti 1,5'tu, ittifaka girdi hep beraber barajı aştılar, nasıl oldu falan diye bir tartışma yaşanmamış. Çünkü ayrı bir sistem getiriyorsunuz yani bir seçim ittifakıyla ilgili ayrı bir sistem getiriyorsunuz...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Orada partiler ayrı listelerle mi seçime gidiyorlar, yoksa tek listeyle mi?

BAŞKAN – Hayır, tek listeyle giriyorlar.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – O ayrı bir şey ama.

BAŞKAN – Hayır, ama onun neyi fark ettirdiğini ben... Burada olumlu bir fark var, partinin oy oranını görüyorsunuz bir de burada ilave olarak.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ona bakarsanız SYRİZA da ittifak...

BAŞKAN – Şüphesiz. İşte, Yunanistan'da da var. Ama Macaristan örneği biraz daha detay çalışıldığı için...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ortak listeyle giriyorlar.

BAŞKAN – Evet ama ortak listeyle, partilerin farklı listeyle girmesi arasında olumsuzluk anlamında, arkadaşların söylediği anlamdaki olumsuzluklar bakımından değerlendiriyorum yani baraj tartışması yapacaksa orada, orada da bir baraj tartışması var. Ama niye yapılmıyor orada? Çünkü ittifak dediğinizde ayrı bir kategori olmuş oluyor orası.

İkinci husus: Burada daha önce de temas edildi, bunlara da aslında cevap verildi. Siyasi partilere hazine yardımıyla, devlet yardımıyla ilgili hiçbir düzenleme yok burada. İlgili maddede hiçbir düzenleme yapılmadı. Peki, hazine yardımının partilere dağıtılmasıyla ilgili bir farklılaşma söz konusu olabilir mi ittifak

dolayısıyla? Milletvekili dağılımında var. Nasıl olabilir, nasıl yapıyoruz? İşte, getirilen sistemde, önce ittifakın -ki esas olan bu- bir bütün olarak kabul edilmesi ve milletvekili dağılımında ittifakın bir bütün olarak, ittifak olarak esas alınması, milletvekillerinin dağıtılması, sonra da ittifak içi bir dağıtım var. Ama hazine yardımı böyle değil, hazine yardımında sadece siyasi partilerin oy oranları dikkate alınacak. Peki, burada ittifakın ortak oyu var, bunu dağıtıyoruz ama oranına göre dağıtıyoruz, oran değişmiyor ki.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Sayı artmış oluyor.

BAŞKAN – Hayır, sayı artıyor ama oran değişmiyor.

Dolayısıyla, hazine yardımı orana göre verildiği için -oy sayısına göre verilmiyor- siyasi partilerin aldığı oya göre verildiği için, biz de orana göre dağıttığımız için ittifakın ortak oyun da oy oranında bir değişiklik yok. Dolayısıyla, hazine yardımını etkileyen hiçbir unsur doğrudan olmadığı gibi -doğrudan zaten yok madde değişikliğinde- dolaylı olarak da yok burada. Ha, “Var.” diyen arkadaşımız olursa memnuniyetle dinlemek isteriz, biz böyle bir şey yapmak istemedik, varsa da onu düzeltiriz ama böyle bir şeyi de kimse söylemedi somut olarak. Hazine yardımının partilere dağılımını nasıl etkilediğini izah eden, etkilendiğini ortaya koyan arkadaş olursa düzeltiriz onu, memnuniyet duyarım o konuda.

Şimdi, burada bir başka husus da tabii, bu tek zarf meselesi. Malum, bu bir tercihtir, kanunla yapılmış bir şey. Böyle bir ilke yok seçim hukukunda yani hepsinin tek zarfa konulacağı veya ayrı zarfa konulacağına dair. Bizim kanunumuz daha önce ayrı zarf tercih etmiş, başka ülkelerde tek zarf yapanlar var, tek zarfa hepsini koyanlar var, bu bir tercih meselesi. Bu nereden ortaya çıktı? Bunu da açıkça söyleyeyim: Hatırlarsınız, 30 Mart 2014 seçimlerinde muhtar oy pusulalarının belediye meclisi veya belediye başkanlığıyla ilgili oy pusulalarıyla aynı zarfa konulması sebebiyle çok iptaller yaşandı, iptal sebebi çünkü bu, açıkça yazıyor. Önceki seçimlerle mukayese ettiğimizde çok önemli ölçüde iptaller olunca sayı olarak, oransal olarak bu sorunu çözmek için gerek Yüksek Seçim Kuruluna... Diğer siyasi partilerin de bu konuda itirazları oldu “Geçerli sayılsın.” diye ama yapamıyoruz dolayısıyla bunu çözecek bir ortak formül düşündük. Bu bakımdan, bu, kanundaki bir tercihtir, tek zarfı da esas alırsınız, ayrı ayrı da koyabilirsiniz, fark etmez ama seçim hukukunun genel ilkelerinde böyle bir şey yok, “Ayrı zarf olacak.” diye bir ilke yok.

Ben böylece ifade etmiş olayım.

Konu : Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni)

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 3

Tarih : 7/3/2018

BAŞKAN – Şimdi, köy için söyledim, mesela köyde kolay. Köyde kaç oy var? 150 oy. Geliyor seçimden önceki gece birileri, teröristler diyelim, diyorlar ki bu köye, muhtara filan: “Bu köyden bütün 150 oyun 150’si de filan partiye çıkacak. Bunun dışında başka bir partiye 1 oy, 2 oy çıkarsa -kimin olduğu şahsen belli değil ama köyden başkasına oy çıkmış- zarar verimiz.” Nasıl zarar veriyor? İşte ahırını yakıyor, bilmem, malına filan zarar veriyor ama toplu cezalandırma yani şahıs olarak değil, köyden başka partiye oy çıktı diye.

Biz diyoruz ki: Bu karma olursa, 3 köy mesela, o zaman o köyden başka partiye oy çıkıp çıkmadığı belli olmayacak. Böylece oyun gizliliği ilkesinin daha iyi sağlanmasını, gizli oy ilkesinin daha iyi sağlanmasını sağlayacağız.

Bina meselesine gelince, büyük bir apartman düşünelim, nerede, Güvercintepede, Başakşehir’de, söyleyeyim, yan yana 2-3 apartman, Güneydoğu’ndan bir köyden veya bir mahalleden gelmiş bir aile, büyük bir aile, aşağı yukarı 150-200 kişi belli. Birkaç bina da var yanda, o yan binada oturanların hangi partiden olduğunu da biliyorsunuz ama o binalardakilerin size oy vermesini sağlayacak enstrümanlarınız var, nedir o? Tehdit, korku filan.

Şimdi, bunların, bu binada oturan ailelerin hane bütünlüğünü koruyoruz. Yani bu ne demek? Yani 10 daire varsa daire daire o bütünlüğü bozmadan... Mesela 5'inci dairede oturanları yine bir sandığa veriyorsunuz ama bütün o 10 dairede oturanları aynı sandığa vermiyorsunuz. O zaman değiştirebiliyorsunuz.

Burada işte o zaman diyor ki: Yani buradan çıkarsa -aşağı yukarı tahmin ediyor, yüzde 100 bir tahmin değil ama- zarar veriyor, ev ev gezip tehdit edildiğine dair şikâyetler biz aldık, muhtarlıklardan da aldık orada.

Ha, “Bugüne kadar bu sağlanmadı mı?” meselesine geleyim, sağlandı. Ama buna dair şikâyetler vardı. Biz Yüksek Seçim Kurulundan bunu talep ettik, yani bir kanun değişikliği yapmadan önce bunu biz talep ettik. Önceki seçimlerde de, 2014’te, 2015’te, öncesinde de ve “Bunu sağlayın, gerekirse birleştirme yapın.” dedik. “Birleştirme yapamam.” dedi Yüksek Seçim Kurulu, “Bunun kanuni bir temeli olması lazım birleştirme yapabilmem için.” dedi. Dolayısıyla biz de dedik ki: O zaman, madem öyle, ihtiyaç olduğu takdirde sizin birleştirme yapabilmenize imkân veren bir hukuk kuralını o zaman biz de düzenleyelim, ihtiyaç olursa yaparsınız, olmazsa yapmazsınız. Dediğimiz bu. Yani gizli oy ilkesinin nasıl zedelendiğini bilmiyorum anlatabildim mi?

Konu : *Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni)*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 3

Tarih : 8/3/2018

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bu maddeyle ilgili ben de birkaç şey söylemek istiyorum. Çünkü madde, bazı kanunlarda maddelerin veya fıkraların yürürlükten kaldırılmasına dair olduğu için, bunun mahiyetiyle ilgili kayda geçmesi için söyleyeceğim.

Malumunuz, 24’üncü madde, “298 sayılı Kanun’un 83’üncü maddesi, 2972 sayılı Kanun’un 8’inci maddesinin (2)’nci fıkrası ve 32’nci maddesinin (2)’nci fıkrasıyla (3)’üncü fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırmıştır.” diyor.

Şimdi, önce 2972 sayılı Kanun. Bu kanun, Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun. Bu kanunun 8’inci maddesinin (2)’nci fıkrası yani bu maddede yürürlükten kaldırıldığı söylenilen fıkra şu: “Milletvekili Seçimi Kanununun 7’nci maddesinin son fıkrası gereğince yapılan seçimler hariç, milletvekili genel veya ara seçiminden önceki veya sonraki bir yıl içinde yapılması gereken mahalli idareler organlarına veya bu organların üyeliklerine ilişkin genel veya ara seçimler, milletvekili genel veya ara seçimleri ile birleştirilir.”

26. Dönem

Malumunuz bir yıl içerisindeki seçimler birleştirildi, bu, Anayasa gereğiydi. Biz yaptığımız son Anayasa değişikliği ve referandumla beraber, bu hükmü kaldırmıştık, çıkartmıştık Anayasa metninden. Ona uyarlamayla ilgili bir düzenleme bu, 8'e 2 bu.

Yine burada, 32'nci maddesinin (2)'nci fıkrası, aynı kanunun. 32'nci maddenin (2)'nci fıkrası şu: "Her seçim çevresinde usule uygun olarak konmuş sandıklarda o çevre seçimi için oy kullanılır."

Buradaki kasıt, ayrı ayrı belediye başkanlığı seçimi, belediye meclis üyeliği seçimi, muhtarlık seçimlerinde ayrı ayrı sandıkların olmasıydı. Biz şimdi aynı zarfa konulmasını oy pusulalarının benimsediğimiz için, bunların hepsi tek bir sandıkta kullanılacağından, bu fıkra yürürlükten kaldırılıyor.

Yine, 32'nci maddenin, aynı maddenin, (3)'üncü fıkrasının son cümlesi, o cümle de şu: "Oy pusulası Yüksek Seçim Kurulunca hazırlanan özel zarfa konularak oy sandığına atılır." ifadesi. Bu da aynı şekilde, ayrı ayrı zarflar söz konusu olduğu için, şimdi tek zarf olacağından, bu ayrı zarflar için konulmuş bu hükmü de buradan çıkartmış oluyoruz.

Şimdi, 83'üncü madde kaldırıldı. 83'üncü madde niye yürürlükten kaldırılıyor? Bu madde sandık alanını düzenliyor. Sandık çevresi 82'nci maddede, sandık alanı ise 83'üncü maddede düzenleniyor, 298'in. Şimdi sandık alanını kaldırdığımız için, yeniden tanımlandı sandık çevresi. "Sandık alanı" kavramı kaldırılmış oldu. Dolayısıyla, ona ilişkin yasaklar getiren düzenleme de bu bakımdan yürürlükten kaldırılıyor ama 83'üncü madde yürürlükten kaldırılırken bu madde içerisinde sandık çevresinde uygulanacak olan fıkralar 82'nci maddeye taşındı. Şimdi bunun (1)'inci fıkrası kalkıyor. (2)'nci fıkra, yani "Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri dışında, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtalrı gibi görevliler de dâhil olmak üzere, resmî üniforma ve silah taşıyan kimseler sandık alanına giremez." ifadesi, uyarlanarak 82'nci maddeye bir fıkra olarak taşındı. Yani, silahlı, görevli olmayan silahlı kamu görevlileri dâhil, siviller, silah taşıyamıyorlar, resmî üniformayla yine sandık çevresine giremiyor, o yukarı taşındı 82'ye.

Yine (4)'üncü fıkra, "Siyasi parti, adaya ait rozet, amblem vesaire işaretler, propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz."la ilgili fıkra, yine 82'nci maddeye (8)'inci fıkra olarak eklendi.

Yine, aynı şekilde, sandık alanında güvenliği ve burada kanunlarda belirtilen esaslara göre süreci yürütmesine dair seçim kurulu başkanlığına tanınan yetkilerle ilgili son fıkra da 82'nci maddeye eklendi.

Şimdi tabii, 82 ve 83'teki düzenlemeler yasakları belirtiyor, sınırları, burada cezalar yok. Cezalar için kanunda ayrı bir bölüm var, 298 sayılı Kanun'da. 7'nci bölüm kanunun "Seçim Suçları ve Cezaları" başlıklı bölüm. Bu bölümde sandığın bulunduğu yerde, sandık çevresinde 82'nci maddede yer alan yasaklara uymayanlar, yine 83'teki fıkraları 82'ye taşıdığımız için, o fıkralardaki yasaklara uymayanlarla ilgili cezalar var. Mesela, 153'üncü madde "Oy kullanmaya engel olmak." başlıklı. Burada farklı fıkralarda düzenlemeler getirilmiş. Bu maddelere atıf yapmadığı için, 83'ü çıkartmamızın buradaki cezaların uygulanmasıyla ilgili bir değişiklik getirmediği çok net. Çünkü 83'e aykırı davranış falan demiyor, tanımıyor, yapılan fiili tanımıyor cezalarda. Mesela, burada yine, "sandık düzeni oy vermeyle ilişkili suçlar" demiş 158'inci madde. O da bir suç tanımıyor ve ceza getiriyor.

Yine, "sandık başında müdahale ve ihtara riayetsizlik" gibi birçok tabii suç ve ceza var, daha sürecin başlamasından itibaren düzenlenmiş.

Dolayısıyla, burada sadece sınırlamalar, yasaklamalar düzenleniyor 82 ve 83'te. 83'te biz sandık alanına münhasıran, sandık alanına ilişkin olanları çıkartmış olduk ama sandık çevresiyle ilişkili olabilecek olan fıkraları 82'nci maddeye dercettik. Böylece, tabii burada riayetsizliğin bir suç olduğu ve yine cezanın da aynı şekilde ilgili bölümde, kanunun ilgili bölümünde düzenlendiğini ifade edeyim. Böylece içeriğiyle ilgili 24'üncü maddenin de bilgi vermiş oldum.

Bir şey son olarak söyleyeceğim. Sayın Bayraktutan okuduğu metinden zarflarla ilgili filigran kullanılmasının olumlu bir düzenleme olduğunu ifade etti. Yalnız o 98'de oy zarflarıyla ve yine 101'de oy pusulasıyla ilgili filigran hükmünü biz kanuna eklemekle beraber, bu uygulamada zaten kullanılmaktaydı. Doğrusu, oy pusulalarında filigran olduğunu, itiraf edeyim, ben biliyordum ama zarflarda filigran olduğunu doğrusu ben de bilmiyordum ama varmış.

Burada, isterseniz, benim söylemem yerine belki Yüksek Seçim Kurulundan... Ayhan Bey, zarflarda ve oy pusulalarında filigranla ilgili hüküm ekledik biz metne fakat bunun uygulamada, çünkü zarflarla ilgili bilgi verildiğinde söylemişlerdi, bunun daha önce de uygulandığını, önceki seçimlerde de zarflarda ve oy pusulalarında filigranın varlığını, kanunda olmamakla beraber uygulamada olduğunu öğrenmiştik, isterseniz ben size söz vereyim, siz ifade edin.

Konu : *Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni)*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 3

Tarih : 8/3/2018

BAŞKAN – Evet, değerli arkadaşlar, 25’nci madde üzerinde yani “Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.” maddesi üzerinde görüşmelere devam ediyoruz. Sayın Üstündağ’ın burada dile getirmiş olduğu, malumunuz geçen hafta salı günü başladık geneli üzerinde görüşmelere, bugün onuncu gündeyiz. Maddeler üzerinde de görüştük. Söylenen hususların hepsi konuşuldu.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Yoğun bir çalışma oldu.

BAŞKAN – Tabii, yoğun bir çalışma... Hepsi konuşuldu, hepsinin cevabı da verildi. Ben hem burada teklif sahibi olarak söylüyorum hem Komisyon Başkanı olarak Sayın Üstündağ’ın ifade etmiş olduğu hususlarla ilgili tutanaklarda saatlerce verilmiş cevaplar var, yapılmış değerlendirmeler var. Bunları tekrarlamayı çok doğru bulmuyorum burada. Onun için bunlara bakacak olanlar varsa daha önceki sayfalardan bunların cevaplarına bakabilirler.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Genel bir toparlama yapmış oldum.

BAŞKAN – Bir şey sadece ifade edeceğim burada, bunu da dile getirdik burada, başka arkadaşlarımız da dile getirdi. Bu bir kanun metni düzenlemesidir. İttifak

yapan siyasi partilerin oylarının toplamının yani ittifakın oylarının partilerin oylarının toplamından daha fazla olacağına dair bir kural yok, bir prensip yok. Bazı partiler ittifak yaparsa oyları düşebilir, bazı partiler yaparsa yükselebilir. Onun için, birlikte olduklarında oylarının düşeceğini düşünen partiler tabii ki ittifak yapmayacaktır. Birlikte olduğunda oylarının yükseleceğini düşünenler ittifak yapacaktır ve bunu yükseltmek için çalışacaklardır.

Yine, aynı şekilde, ittifakların alacağı milletvekili sayısının çok olacağına dair de bir prensip yok burada. “Mutlaka o sonuç çıkar da burada.” demiyoruz. Bazıları ittifak yaparsa milletvekili sayısı azalabilir, bazıları yaparsa çoğalabilir. Dolayısıyla bu soyut bir kanun düzenlemesidir. Bu bakımdan, partilerin yapacakları somut ittifakları görmek lazım, sonuçlara göre şekillenecek diye ifade edeyim.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Başkanım, biz yaparsak oyumuz artar, öyle öngörüyorsunuz.

BAŞKAN – Yani siz de öyle çalışın, sizin de olsun, nazar etmeyin, ne olur, çalışın, sizin de olur.

Konu : *Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt Komisyon Metni)*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 3

Tarih : 8/3/2018

BAŞKAN – Şüphesiz ama bunu şu anlamda konuştuk bakın: Yüksek Seçim Kurulunun 1984’ten beri bu yönde kararı var, sandık kurulu mührü bulunmayan oy pusulaları ve zarfların geçerli sayılacağına dair. Niye 1984? Çünkü o tarihten itibaren kâğıtlar filigranlı kağıt olarak kullanılmaya başlanmış; bu bakımdan sandık kurulunun ihmali sebebiyle mühürlenmemiş olan oy pusulalarında bunda hiçbir kusuru olmayan seçmenin iradesinin yok sayılmasının yanlış olacağına dair bir kararı var Yüksek Seçim Kurulunun, 1984’ten beri. Ve çok ilginçtir, 1984’te, ilk defa, sandık kurulu mührü bulunmayan zarfların ve oy pusulalarının geçerli sayılmasına dair talep Sosyaldemokrat Halkçı Parti tarafından Yüksek Seçim Kuruluna iletilmiş, 1984’te.

Yine, en son elimizdeki bir talep, İstanbul’un Maltepe ilçesindeki bir sandıkla ilgili. 7 Haziran 2015 seçimlerinden sonra Cumhuriyet Halk Partisi İl Başkanlığı tarafından sandık kurulu mührü bulunmayan oy pusulalarının geçerli sayılmasına dair bir talep. Cumhuriyet Halk Partisi İl Başkanlığı tarafından il seçim kurulu başkanlığına verilmiş ve il seçim kurulu da... Cumhuriyet Halk Partisinin dilekçesi de uzun, bir arkadaşımız okudu burada, çok uzun meseleler bunlar, bir daha

tekrarlamak çok sıkıcı olacak, on gündür arkadaşlarımız burada. Yüksek Seçim Kurulunun 1984'ten beri vermiş olduğu kararlara atıf yapıyor Cumhuriyet Halk Partisi İl Başkanlığı, diyor ki: "Hep böyle zaten, bunları geçerli kabul ettiniz, bunu da kabul edin." O da kabul ediyor zaten. Dolayısıyla hani 16 Nisan'da sandık kurulu mührü bulunmayan oy pusulalarının geçerli kabul edileceğine dair YSK'nın yaklaşımı, bütün partiler tarafından bilinen bir yaklaşım, 1984'ten beri öyle çünkü.

Bir başka husus da şu: Sandıklar açıldıktan, mühürlü, mühürsüz oy pusulaları ayrıldıktan sonra böyle bir karar vermedi Yüksek Seçim Kurulu; tam aksine, daha sandıklar açılmadan önce, bunu geçerli sayacağına dair, önceki kararlarına atıf yaparak yani bu oy pusulalarının hangilerinin "evet" hangilerinin "hayır" olduğu belli olmadan önce, önceki kararlarına göre bir prensip kararı verdi çünkü bu tartışma yavaş yavaş ortaya çıktığı için.

DURSUN ÇİÇEK (İstanbul) – Başkanım, onların hepsini biliyorum. Yani kriz çıkaracak bir noktayı aydınlatmak, kapatmak yerine onu yasal hâle getirmek bu krizin çıkmasına yardım ve yataklık yapmak değil mi yani benim vurgulamak istediğim o.

BAŞKAN – Ama tam aksine, böyle bir ihtiyaç sebebiyle, 1984'ten beri de uygulama böyle ve bütün partiler de bu uygulama olsun diye talepte bulunmuş; bir de böyle bir durum var yani. Biz de bu uygulamayı, istikrar bulmuş bu uygulamayı, YSK böyle diyor, ilçe seçim, il seçim kurulları böyle diyor, bütün siyasi partiler de bunu talep etmiş; böyle bir uygulamayı biz de, 1984'ten bugüne olan uygulamayı da "Bir kanuni temele kavuşturalım da partiler işlerine geldiği zaman kabul edilsin bu oy pusulaları, işlerine gelmediği zaman da kabul edilmesin demesinler artık, bunun bir temeli olsun ve bu tartışma kapansın." diye bunu getirmiş olduk yani işin özü bu.

Konu : *Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım ve Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ile 7 Milletvekilinin Milletvekili Genel Seçiminin Yenilenmesi ve Seçimin 24 Haziran 2018 Tarihinde Yapılması Hakkındaki Önergesi (4/147)*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 3

Tarih : 19/4/2018

BAŞKAN – Bu toplantımızın gündemini 18 Nisan 2018 Çarşamba günü sizlere yazılı olarak tebliğ etmeye başlamıştık. Ayrıca, TBMM uzantılı e- posta adreslerinize de gönderdik. Yine, önerge sahibi milletvekillerini de toplantı gündemi konusuyla ilgili bilgilendirdik. Ancak bugün Genel Kurulda alınan karara istinaden kırk sekiz saat beklemeksizin toplantı yapma imkânı ortaya çıktı. Dolayısıyla, yarın saat sekizdeki toplantıyı bugün saat 18.00’e çekmiş olduk.

Göndermiş olduğumuz gündemden de anlaşılacağı üzere, gündemimiz, Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım ve Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ile 7 milletvekilinin milletvekili genel seçiminin yenilenmesi ve seçimin 24 Haziran 2018 tarihinde yapılması hakkındaki önergesi.

Komisyonumuzun geçmiş uygulamalarında olduğu üzere, ilk önce (4/147) numaralı önergeyi okutacağım. Akabinde, görüşmeleri başlatacağım.

Konu : Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2312)

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 3

Tarih : 23/4/2018

BAŞKAN – Bu toplantımızın gündemi 20 Nisan 2018 Cuma günü sizlere yazılı olarak tebliğ edilmeye başlandı. Ayrıca, TBMM uzantılı e-posta adreslerinize de gönderdik. Yine, teklifte imzası bulunan Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı da toplantı gündem konusuyla ilgili olarak bilgilendirildi, toplantıya davet edildi. Ayrıca, Komisyon üyesi arkadaşlarımızın daha iyi inceleme yapabilmesi için e-mail adreslerine karşılaştırmalı tabloyu da gönderdik.

Bugünkü toplantı gündemimiz Anayasa değişikliğine uyum sağlamak amacıyla hazırlanan ve huzuruza gelen, (2/2312) esas numaralı, İstanbul Milletvekili Mustafa Şentop ve Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı'nın Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'dir.

Önce kanun teklifi hakkında bilgi vermek üzere ilk sözü teklif sahiplerine vereceğim, daha sonra Hükûmetin görüşü için Sayın Bakanımıza, daha sonra da arkadaşlarımızın müzakeresine açacağız.

İmza sahibi olarak Sayın Mustafa Kalaycı.

Buyurun Sayın Kalaycı.

Konu : *Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2312)*

Dönemi : 26

Yasama Yılı : 3

Tarih : 23/4/2018

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Erkek.

Sayın Murat Emir’de söz ama üç noktada kısaca bir izahta bulunmak istiyorum ve maddelerde bunu tabii konuşacağız.

Öncelikle, Cumhurbaşkanı aday adayları için imza verenlerden ikamet belgesi gibi belge aranmıyor; metinde bir ikamet belgesi var ama o adaylık için başvuran kişiden alınacak. Yani Yüksek Seçim Kuruluna aday adaylığı için başvuran kişide kimlik ve adres kayıt belgesi aranıyor ama ona imza verecek olan, destek için imza verecek olanlarda bu aranmıyor, gerek de yok çünkü ilçe seçim kuruluna vereceği için bunu, ilçe seçim kurulu kayıtlarına baktığında onu görebilme imkânına sahip.

İkinci husus ikameyle ilgili. Tabii, o maddede muhtemelen biraz daha detaylı konuşacağız da oradaki sıkıntımız şu: Bu konuda, çok kısa bir zaman içerisinde, biliyorsunuz birinci tur yapıldıktan sonraki pazar değil bir sonraki pazar günü ikinci tur yapılıyor. Dolayısıyla, yurt dışında oy kullanmayı da mümkün olduğu kadar erken başlatmak zorundayız. Daha önce kanunda o, oy kullanmadan yedi gün önce bitiriliyordu, şimdi onu, mesafeyi biraz daha azalttık “üç gün önce” diye bu teklifte var, üç gün önce bitirilecek fakat buna rağmen bir an önce yurt

dışında oy kullanmanın da başlatılması lazım. Bunun için de adayların belli olması lazım çünkü oy pusulaları basılacak. Dolayısıyla, eğer bir ikame yapılacaksa bunun sonuçlar belli olduktan sonra bir an önce yapılması ve buna göre de oy pusulalarının basılması ve yurt dışına gönderilmesi gerekiyor. Oradaki sıkışıklık biraz oradan kaynaklanıyor. Tabii, Resmî Gazete’de kesin sonuçların ilanı pazar günü seçim yapıldıktan sonra yaklaşık cuma gününe kadar bir vakit alıyor çünkü itirazlar var ilçelerde, ilçelerden illere, ilden Yüksek Seçim Kuruluna. Eğer bu süre beklenirse -cuma günü- arkasından ikame yapılırsa bir gün de ona koysak cumartesi, oy pusulaların basılması, üç gün önce de biteceği için, yurt dışında oy kullanmak için birkaç gün gibi çok kısa bir süre kalacak. Dolayısıyla, burada da belki onu görüşürken tartışacağız. Belki geçici sonuçların ilanı esas alınabilir, o da belki bir gün daha verebilir buraya. Onu konuşacağız.

Son husus da kayıtlı olduğu ilçe seçim kurulunda imza vermesi meselesi. Bir taraftan ilçe seçim kurullarının hazırlıklarıyla ilgili bir şey çünkü burada kanunda o hususu da belirtiyoruz. Bu konuda ilave personel kullanma imkânı falan da kanunla veriyoruz ilçe seçim kurullarına. Belli yerlerde yoğunlaşmalar olabilir. Bunun planlanabilir, yürütülebilir bir süreç olması için çapının, kapsamının tahmin edilebilmesi lazım en azından ama herkes istediği yerden bu tür imza verme imkânına ilçe seçim kurulunda sahip olursa o zaman bunun yoğunluğunu planlayabilme, yürütebilmede sıkıntılar yaşanabilir gibi bir endişemiz var. Bu, ondan dolayı düşünülmüş bir husus.

27. DÖNEM

(25 HAZİRAN 2018 – 14 MAYIS 2023)

27. DÖNEM
ANAYASA KOMİSYONU

TBMM Başkan Vekili Mustafa Şentop

Konu : *Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772)*
Dönemi : 27
Yasama Yılı : 2
Tarih : 4/10/2018

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Değerli Anayasa Komisyonu Başkanım, Komisyon üyelerimiz, değerli grup başkan vekilleri, milletvekillerimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün İç Tüzük değişikliğiyle ilgili, Meclis Başkanımız İzmir Milletvekilimiz Sayın Binali Yıldırım'ın vermiş olduğu bir teklif üzerinde görüşmek için toplandık. Ben çok kısa bu teklifin çerçevesi, içeriğiyle ilgili hususlara değineceğim.

Öncelikle, malumunuz, Anayasa'da bir değişiklik yaptık. 27 Nisan 2017 tarihinde yürürlüğe giren değişiklik, birçok kanunda olduğu gibi, Meclis İçtüzüğü'nde de değişiklik yapılmasını zorunlu kılıyor. Meclisin yeni sisteme göre çalışmalarını yürütebilmesi için İç Tüzük'ünü Anayasa'ya uygun hâle getirmesi gerekiyor, aksi hâlde Meclis uygulamalarının ya İç Tüzük'e lafzi olarak uygun ama Anayasa'ya aykırı veya Anayasa'ya uygun ama İç Tüzük'ün lafzına aykırı bir hâlde yürümesi gerekecek. Bu bakımdan, bu uyumun, teknik uyumun başta olmak üzere, bu uyumun sağlanması gerekiyor. İşte bu teklif de esasen en asgari düzeyde bu uyumu sağlamak üzere hazırlanmış, düşünülmüş bir teklif.

Bu teklifi, teklif içindeki maddeleri kabaca 4 grupta toplayabiliriz. Bunlardan birincisi ve esası, teklifin ağırlıklı kısmı, Anayasa değişikliğinin zorunlu kıldığı değişiklikler. Bunlar içerisinde büyük bir çoğunluğu lafız değişiklikleri, kavram

değişiklikleri. Mesela, malumunuz, “kanun tasarısı” çıktı, “Hükûmet” kavramı çıktı, “Bakanlar Kurulu” kavramı yok artık eskisi gibi, “Başbakan” yok. Dolayısıyla, bu tür düzenlemeler başta olmak üzere, yine milletvekili sayısı 550’den 600’e çıktı, İç Tüzük’te hâlâ 550 olarak görünüyor. Bunun dışında, bu kelime, kavram değişikliklerinin dışında, uygulamayla ilgili hususlarda değişiklikler var. Daha önce de Cumhurbaşkanının veto yetkisi vardı, fakat yeni Anayasa değişikliğiyle bu veto yetkisi farklı bir mahiyet kazandı; zorlaştırmacı, güçleştirici veto yetkisine dönüştü. Bu bakımdan, kanun yapımı aşamasında Cumhurbaşkanının veto ettiği kanunların görüşülmesiyle ilgili usullerde değişiklikler yapılması gerekiyor. Yine “kanun hükmünde kararname” kalktı, dolayısıyla “kanun hükmünde kararname”nin geçmiş olduğu birçok İç Tüzük maddesi var, bunlarda düzenlemeler yapılması lazım. Ama bunun yerine şöyle bir farklılık var, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin doğrudan İç Tüzük’le alakası yok ama olağanüstü hâl döneminde Cumhurbaşkanının çıkarttığı kararnamelerin Meclise gönderilmesi ve Mecliste görüşülmesi gerekiyor, bununla ilgili süreler de var. Bu usulle ilgili yine düzenlemeler var.

Denetim kısmında da malumunuz “güvenoyu” ve “sözlü soru” kaldırıldı, yeni sistemin tabiatı icabı bunların bulunmaması gerekiyor ama İç Tüzük’te bunlara dair düzenlemeler var. Bunların da yine Anayasa’ya uyum bakımından düzenlenmesi gerekiyor.

Genel olarak esas aldığımız hususlar, düzenlemenin ağırlığı, sayısal olarak da mahiyeti itibarıyla da Anayasa değişikliğine uyum bakımından yapılması gereken düzenlemeler.

İkinci grup, belki yine bu da geniş anlamda Anayasa’ya uyum olarak düşünülebilir. Yeni sistemin işleyişinde, yeni sistem içerisinde yasama çalışmalarının yürütülmesinde katkı sağlayacak düzenlemeler. Bunlara bir örnek olarak uluslararası anlaşmaların uygun bulunmasına dair kanun sürecinin İç Tüzük’te düzenlenmesi.

Üçüncü grup, tabii, çok az bu düzenlemeler. Üçüncü grupta olanlar ise, daha önce Anayasa veya başka mevzuatla kaldırılmış, fiilen de uygulanma imkânı bulunmayan bazı hususlar İç Tüzük’te düzenleme olarak mevcut. Mesela, idam cezasıyla ilgili düzenleme hâlâ var İç Tüzük’te. Hâlbuki, malum, Anayasa’da kaldırıldı.

Yine, Mecliste daha önce güvenlikle ilgili Muhafız Taburu bulunuyordu. Muhafız Taburu, daha önce ilgili bir düzenlemeyle kaldırıldı, Meclisten çıkartıldı fakat İç Tüzük’te var. Dolayısıyla, daha önce Anayasa dâhil başka mevzuatla kaldırılmış olan bazı uygulamalar İç Tüzük’te mevcut, onları İç Tüzük’ten çıkartıyoruz.

Son olarak da yine Meclisler, malum, İç Tüzük'le esas olarak çalışıyor ama tabii, teamülleler de Meclis çalışmaları bakımından çok önemli. Bu teamüllerin çok kuvvetli hâle gelenlerinin bir kısmını Meclisin işleyişini kolaylaştırmak bakımından İç Tüzük'e aktarma yönünde de bir düzenlememiz var. Özellikle elektronik yolla tebliğ, milletvekillerimize yasama evrakının elektronik yolla gönderilmesine dair hususlar var burada. Bu çalışma, bu teklif, Anayasa'ya uyum bakımından Meclisimizin çalışmalarını hem kolaylaştıracak hem de yeni sisteme uygun hâle getirecek bir teklif.

Hayırlı olmasını diliyorum.

Komisyonunuzun takdiriyle üzerinde müzakere edip daha da iyileştirecek adımlar atılacaktır. Teşekkür ederim.

Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Konu : *Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772)*
Dönemi : 27
Yasama Yılı : 2
Tarih : 4/10/2018

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; Murat Bey bana bir soru tevcih etti, birisi de verilen teklifle ilgili. Eski başbakan ve bakanların cezai sorumluluğuyla, soruşturmasıyla ilgili, verilen teklifte bir hüküm bulunmadığını söyledi. Bu, eklenebilir ama bunun bulunmaması bunlarla ilgili bir soruşturma yapılmayacağı anlamına gelmez. Normal olarak düşünürseniz, bu buraya konulmazsa zaten normal yargılama usulüne tabidir; milletvekili olmayan, bakan olmayan vatandaşlar gibidir anlamına gelir ki onlar açısından güvenceli bir durum değil, güvencesiz bir durum ortaya çıkarılır ama bunu yazmamak bunların... Bu, mevcut bakanların veya Cumhurbaşkanı yardımcılarının yargılanma prosedürüne göre yargılanmayacağı anlamına gelmiyor. Öbür taraftan, Anayasa'nın 106'ncı maddesine bakmışsınızdır; orada da yok önceki başbakanların, bakanların yargılanmasıyla ilgili çünkü buna gerek yok. Ve hatırlarsınız, değişiklikten önceki Meclis soruşturmasında da yoktu önceki bakanlar, başbakanlar ama mevcutların yargılanma veya soruşturma usulüne uygun olarak yapılıyordu. Bunun yazılmamış olması buraya tabi olmayacağı anlamına gelmez. Anayasa maddesinde de yok, 106'da. Teklif, İç Tüzük'te bu maddeye göre tanzim edildiği için yazılmadı. Yazılabilir mi? Yazılabilir tabii ki, bunda bir sorun yok.

Diğer hususa gelince, Komisyonun teklifte bulunması, kanun teklifinde bulunması istisnai bir durumdur. Normalde komisyonlar kanun teklifinde bulunamazlar. Değişiklikten önceki Anayasa’da, biliyorsunuz, kimler teklifte bulunabiliyordu? Milletvekilleri ve hükûmet, tasarı oluyor hükûmetinki. Komisyonlar bulunabiliyor muydu, değişiklikten önceki Anayasa’da komisyonlara kanun teklifinde bulunma yetkisi veren bir hüküm var mıydı? Yoktu ama İç Tüzük’te var. Ne diyor hâlen, şu anki İç Tüzük 35’inci maddenin ikinci fıkrasında? “Ancak, komisyonlar, 92 nci maddedeki özel durum dışında kanun teklif edemezler.” İç Tüzük’ün 92’nci maddesi ne diyor? “Ölüm Cezalarının Yerine Getirilmesine Dair Kanun Tasarıları ile Genel veya Özel Af İlanını İçeren Kanun Tasarı ve Teklifleri Madde 92- Ölüm cezaları hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararlarının yerine getirilmesine dair Başbakanlık yazıları, esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna havale edilir. Adalet Komisyonu, bu yazıyı inceleyerek cezanın yerine getirilmesinin onaylanması veya onaylanmaması yönünde bir kanun metni hazırlar.” Dolayısıyla, Anayasa’da kanun önermek, milletvekillerine ve -daha önceki sistemi söylüyorum- hükûmete ait iken, komisyonların ayrıca kanun teklifinde bulunacağına dair bir hüküm yok iken İç Tüzük komisyonların bir kanun teklifinde bulunacağını düzenlemiş zaten. Şimdi, bizim yaptığımız: Ölüm cezası kalktı, bunu kaldırıyoruz ama tamamen ona benzeyen, aynı, uluslararası anlaşma ve uygun bulma kanunu. Burada da ölüm cezası, mahkeme kararı; ona uygun bulma kanunu düzenlenmiş, ona şeklen benzeyen bir öneri bu. Başka alternatifler konuşabilir, tartışılabilir, ayrı mesele ama “Bu yoktur, Anayasa’ya aykırıdır.” demek yanlış bence düzenlemelere göre.

Teşekkür ederim.

Konu : *Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772)*
Dönemi : 27
Yasama Yılı : 2
Tarih : 4/10/2018

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Erkan Bey tabii bana, konuşmama atıf yaptığı için çok kısa, cevaben bir şey söyleyeceğim.

Ben bu İç Tüzük değişikliğinin en önemli gerekçelerinden biri olarak bunu söyledim fakat bu bir trajedi ifadesi değildi yani birbiriyle eş değer iki ihlalden bahsetmiyorum. Malumunuz, burada büyük bir çoğunluk hukukçu. Hukuk kurallarının çatışması söz konusu olduğu zaman bunun çözümü için 3 yol var. Bunlardan ilk dikkate alınacak olan üst norm-alt norm kuralıdır, ilişkisidir. Eğer bir üst norm varsa alt norm değil, üst norm uygulanır çatışma olduğu zaman. Dolayısıyla Anayasa ile İç Tüzük arasında bir çatışma varsa tabii ki Anayasa'yı esas alarak hareket etmemiz lazım.

Dolayısıyla temmuzdaki uygulamamız, burada Anayasa değişikliği ve Anayasa kurallarını esas alarak yapmış olduğumuz bir uygulama. Bu doğruysa niye bunu yapıyoruz? Bu doğru ama bir çatışma da var ortada, bunu da giderelim diye bugün bunu yapıyoruz. Dolayısıyla temmuzdaki uygulama yanlış mı? Değil. Elbette İç Tüzük yapsak daha iyi olurdu ama o acil bir düzenlemeydi. Biliyorsunuz, İç Tüzük için vaktimiz yoktu, İç Tüzük değişikliğini gerçekleştirmek için. Bugün bu imkân

27. Dönem

varken bir an önce bunu yapalım, daha sonra yasama faaliyetine devam ederiz dedim. Bu anlamda çelişkili bir durum olmadığını ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

Konu : *Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772)*
Dönemi : 27
Yasama Yılı : 2
Tarih : 4/10/2018

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Değerli Başkanım, siz büyük ölçüde açıkladınız, sabahleyin de bu minval üzere bir konuşma olmuştu ama şimdi yeri olduğu için kayda geçmesi bakımından bir ifade etmek isterim.

Mevcut hâliyle de şu anki teklifte Anayasa’ya aykırılık söz konusu değil. Anayasa’nın 88’inci maddesi 2 fıkradan oluşuyor. İlkinde, teklifin sadece milletvekilleri tarafından verileceği söyleniyor. İkinci fıkrada ise (88/2) bu tekliflerin nasıl verileceğine dair düzenleme var “Usul ve esaslar İç Tüzük’te düzenlenir.” diyor. Dolayısıyla Milletvekilleri teklif verir.” demek, milletvekilleri dışında başkalarının teklif veremeyeceğini ifade ediyor ama milletvekillerinin teklifi nasıl vereceği, münferiden mi yoksa birlikte mi verecek veya başka bir şekilde mi verecek, bu ise ikinci fıkranın atfıyla İç Tüzük’e bırakılmış. Nitekim daha önce, şu anki mevcut düzenleme, değiştirdiğimiz düzenleme, arkadaşlarımızın da okuduğu gibi İç Tüzük’teki 35’inci madde “Komisyonlar kanun teklif edemez.” diyor; evet ama neyi istisna tutmuş? İç Tüzük’ün 92’nci maddesini. İç Tüzük’ün 92’nci maddesi ölüm cezalarıyla ilgili hususta... Buna, yaptığımız işe çok da benziyor oradaki düzenleme çünkü ölüm cezasına dair karar veriliyor, Yargıtayda

kesinleşiyor, bunun uygun bulunmasına dair bir kanun çıkarılması; aynı, anlaşma gibi yani anlaşmada oluyor, uygun bulma kanunu... Uygun bulma kanunu Adalet Komisyonunun hazırlayacağı bir teklifle oluyor. Hâlbuki bu değişiklik öncesi, 16 Nisan öncesi 88'inci madde nasıldı? Hem Bakanlar Kurulu öneride bulunabiliyor, ona “tasarı” diyoruz hem de milletvekili öneride bulunabiliyor, ona “teklif” diyoruz. Yani Anayasa sadece Bakanlar Kurulunun ve sadece, onunla beraber milletvekillerinin kanun önerisinde bulunabileceğini yazdığı hâlde İç Tüzük'ün 92'nci maddesi Adalet Komisyonunun da kanun teklifi verebileceğini düzenlemiş; önceki hükümler bakımından söylüyorum.

Biz de ona tam aynı, bu teklifte yer alan, bu sefer 92'ye değil de 90'ıncı maddeye atıf yaparak bir düzenleme getiriyoruz. Dolayısıyla bu da Anayasa'ya aykırı değil çünkü komisyon da olsa milletvekilleri vermiş oluyor. Fakat bu önerinin, değişiklik önerisinin, biraz da benim fikrim olması hasebiyle de daha uygun olacağını da düşünüyorum, onu da ifade edeyim. Bu da Anayasa'ya aykırı değil.

Bu anlamda bir Anayasa'ya aykırılık sorunu yok, Anayasa hükmü ve İç Tüzük düzenlemeleri bağlamında baktığımızda. Kayda geçmesi için ifade ettim.

Konu : Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/772)
Dönemi : 27
Yasama Yılı : 2
Tarih : 4/10/2018

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Şimdi, bu İç Tüzük tabii 1973’te yapıldı. Mehaz olarak daha önceki nizamname de alınmış olabilir, onda sorun yok fakat o zaman da bu görüşülmüş, müzakere edilmiş. Mülahazalar aynı değil, belki o da bunun içinde, onu dışlayan bir şey değil ama bu usulün yerleşik bir usul olduğuna dair bir kanaat var.

Anayasa Mahkemesinin denetimine gitmemiş bir şey hakkında lehte de aleyhte de bir görüş beyan edemeyiz. Gitseydi ne olurdu, uygun bulur muydu, bulmaz mıydı? Ama gitme ihtimali vardı; hani siz “Anayasa Mahkemesi denetimi daha sonra, 61’de.” diyorsunuz ama İç Tüzük 73’te çıkmış, dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin denetim yapabileceği bir dönemde çıktığı için...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O tarihte var da örneği aynen devraldıkları nizamname döneminde yoktu.

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Fark etmez ama yeni bir metin. Yani biz şimdi burada aynı hükmü benimsesek, yeni bir değişiklik yapsak gider mi? Gider Anayasa Mahkemesine. Dolayısıyla 73’te çıktığı için Anayasa Mahkemesi denetimine gidebilirdi, gitmemiş. Gitmemiş bir şeyle ilgili lehte, aleyhte bir görüş beyan edemeyiz Anayasa Mahkemesi bağlamında.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler.

Tabii, Sayın Şentop da hâliyle açıkladı ama ne kadar zor olduğunu, sorunlu olduğunu farkında kendisi de.

Şimdi, açıkçası, ölüm cezalarına ilişkin...

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Hocam, hayır, sizin yorumunuz olabilir de öyle bir zorluk olduğunu düşünmüyorum şahsen.

Konu : *TBMM Başkan Vekili Mustafa Şentop'un, İç Tüzük Teklifi'nin Komisyondan Geçmesi Sebebiyle Hayırlı Olmasını Dilediğine ve Emegi Geçen Herkese Teşekkür Ettiğine İlişkin Açıklaması*

Dönemi : 27

Yasama Yılı : 2

Tarih : 4/10/2018

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Değerli Başkanım, değerli arkadaşlar; ben de öncelikle bu İç Tüzük teklifinin Komisyondan geçmesi sebebiyle hayırlı olmasını diliyorum Cenab-ı Hak'tan. Sonra, buna katkısı olan başta Komisyon Başkanımız olmak üzere Anayasa Komisyonunun değerli üyelerine, grup başkan vekillerimize, bütün siyasi partilerimizin temsilcilerine çok teşekkür ediyorum.

Çok kısa bir şey ifade edeceğim. Bu çalışma, bu teknik çalışma esasen 16 Nisan'daki referandumdan sonra dönemin Meclis Başkanı Sayın İsmail Kahraman'ın talimatıyla Kanunlar Kararlardaki yasama uzmanlarımız tarafından başlatılmış bir çalışmaydı, ana hatlarıyla orada hazırlandı. Daha sonra taleplere göre, tartışmalara göre değişiklikler içerdi. Başkanımızın, Sayın Binali Yıldırım'ın teklifi vermesinin sebebi de bu. Aslında Meclis bu uyumla ilgili teknik bir çalışmayı esasen hazırlamıştı. Emegi geçen arkadaşlarımıza da, yasama uzmanlarımıza da burada huzurunuzda teşekkür ediyorum.

Hayırlı olsun.

Tabii, şunu ifade etmek isterim: Burada birçok arkadaş dile getirdi, 1973 yılında hazırlanmış bir İç Tüzük hâlen bu, birçok değişiklik geçirmesine rağmen. Anayasa

27. Dönem

değişikliği Türkiye’de bir h k met sistemi değişikliği getirdi. Bu değişiklikle, bu büyük değişiklikle beraber Meclisimizin de yeni bir i  tüzüğe, baştan sona kadar yeniden tasarlanmış, yeni yazılmış bir i  tüzüğe ihtiya ı var. İnşallah, buradaki mutabakat, i  tüzük konusunda daha güzel bir çalışmanın, yeni bir i  tüzük çalışmasının da yapılabileceğini gösteriyor, en azından bize bu ümidi veriyor.

Bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum, sağ olun.

27. DÖNEM

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TBMM Başkan Vekili Mustafa Şentop

Konu : TBMM Başkanı Vekili Mustafa Şentop'un, TBMM Başkanının Vekâleti Kendisinde Olduğu İçin Toplantıya Katıldığına İlişkin Açıklaması

Dönemi : 27

Yasama Yılı : 2

Tarih : 31/10/2018

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben de usulle ilgili değerlendirmelere cevaben birkaç şey söyleyeceğim.

BAŞKAN – Efendim, sadece Komisyon üyelerimiz usule ilişkin konuşabiliyor.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ama bize soru yönelttiler, ona cevap veriyorum, bir usul tartışması açmıyorum.

BAŞKAN – Peki, soruya cevap verelim, evet.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Burada Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesi görüşülüyor, bir kurum bütçesi. Sayın Meclis Başkanının şahsiyle ilgili bir durum söz konusu değil. Meclis Başkanı kurumu temsilen burada bulunacaktı. Bugüne kadarki uygulamalarda da mümkün olduğu kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanları bulunmuşlar fakat bulunamadıkları zamanlar da var. Ben onlara örnekleri önce söyleyeyim.

BAŞKAN – Kameraman arkadaşlar, lütfen, ayarlamalarınızı yapın ve ayrılın, bakın salonu göremiyorum.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – 2010 yılında Sayın Mehmet Ali Şahin KEİPA toplantısı için Trabzon'dayken Başkan Vekili Nevzat Pakdil katılmış. 2011 yılında Sayın Cemil Çiçek, 2012'de Sayın Cemil Çiçek katılmış ama 2013'te Sayın Cemil Çiçek resmî bir ziyaret için yurt dışındayken yerine Sayın Ayşe Nur Bahçekapılı katılmış. 2014'te Sayın Cemil Çiçek katılmış. 2016'da Sayın İsmail Kahraman katılmış.

2016'da katılamamış, Sayın İsmail Kahraman'ın yerine Sayın Ahmet Aydın katılmış, 2017'de yine Sayın İsmail Kahraman katılmış. Dolayısıyla hem buna dair uygulamalar var hem kurum bütçesi olduğu için burada kurumu temsilen en üst kişi olarak Sayın Meclis Başkanının katılması, katılamaması hâlinde de vekâleti olan kişinin katılması gerekiyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ahmet Aydın yoktu o zaman.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Vardır.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – O gün Ahmet Aydın yoktu.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Vardır.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, o gün orada değildi.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir dakika Sayın Paylan, bir dakika.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın kayıtlara.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Kayıtlara bakmama gerek yok, başka bir şey söyleyeceğim. Bence, konuşmanızdan çıkarttığım, yanılabilirim, bilmediğiniz bir şey söyleyeceğim: Şimdi, Meclis Başkan Vekilleri 4 tane İç Tüzük'e göre ve bu Meclis Başkan Vekillerinin İç Tüzük'e göre esas görevi Meclis Başkanı adına Genel Kuruldaki müzakereleri, görüşmeleri yürütmek ve bununla ilgili tutanakları tanzim edip imzalamak. 4 Meclis Başkan Vekili de var, bunların hangisinin hangi sırayla bu işi yapacağı Meclis Başkanı tarafından belirleniyor ama bunun dışında Meclis Başkanı burada bulunmadığı zaman -ki Meclis Başkanının tek görevi Genel Kurulu yürütmek değil, başka görevleri var burada, işleri var- diğer işleriyle ilgili olarak da Meclis Başkanı, Meclis Başkan Vekillerinden birisine vekâlet veriyor burada bulunmadığı zaman. Onun için orada tabii, dikkat edilecek kadar biraz ince bir husus- dikkatlerden kaçabilir- "Meclis Başkan Vekili" ile -uygulamada, bizim teamülde- "Meclis Başkanı Vekili" farklı. Meclis Başkanının kendisi yerine vekâlet verdiği Meclis Başkan Vekiline "Meclis Başkanı Vekili" diyorlar ve Meclis Başkanı adına birçok

imza var burada, işlemler var ve temsil görevleri var. Yurt dışında da bazen Meclis Başkanının gidemediği toplantılara Türkiye Büyük Millet Meclisini temsilen onun vekâlet verdiği kişi gidiyor. O zaman Meclis Başkan Vekili sıfatıyla değil, Meclis Başkanı Vekili yani Başkanın vekili olarak gidiyor. Bu vekâletnameyi de yazılı olarak veriyor. Bakmama hiç gerek yok ama bakarız, mutlaka Ahmet Aydın'ın da vardır. Vekâlet benim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – O, o tarihte değildi efendim. Bir tek sizsiniz.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Hayır, siz şeyi karıştırıyorsunuz: Mesela bugün vekâlet bende, Genel Kurulu yönetme vekâleti de bende.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yok yok, onu biliyorum.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ama haftaya da olabilirdi bu. Mesela, haftaya Sayın Levent Gök de Genel Kurulu yönetme konusundaki görevlendirmeye tabi. Ama vekâlet bende olduğu için burada yine ben bulunacaktım, Sayın Levent Gök değil. Vekâleti kime verirse başkan vekillerinden, temsilen o bulunuyor burada. Dolayısıyla, niye başka arkadaşlar değil de ben bulunuyorum, bunun izahı, sebebi bu. Sayın Meclis Başkanının vekâleti bende, o münasebetle buradayım.

Teşekkürler.

Konu : 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) Hakkında Sunumu

Dönemi : 27

Yasama Yılı : 2

Tarih : 31/10/2018

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Değerli Komisyon Başkanı, değerli üyeler, değerli milletvekilleri, kurumlarımızın kıymetli yönetici mensupları, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Hem bütçe görüşmelerinin hem de bütçemizin, 2019 bütçemizin hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Bugünkü toplantıda Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe sunumunu Sayın Binali Yıldırım yapacaktı. Zatıalileri G20 Meclis Başkanları Zirve Toplantısı'na katılmak üzere Arjantin'e gittiler, bu sebeple toplantıya katılamamışlardır. Sayın Başkanımızın selamlarını ve saygılarını sizlere, Komisyona iletmemi istediler. Bu kapsamda toplantıya Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı adına katılıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin, 2017 Yılı Kesin Hesap Kanunu görüşmelerinin, 2019-2021 dönemi Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin ve kurumlarımızın 2019 yılı bütçelerinin Meclisimize, milletimize, ülkemize şimdiden hayırlı olmasını da niyaz ediyorum.

Sözlerimin başında, verdikleri mücadeleyle Türk milletinin yeniden tarihin öznesi olmasını sağlayan başta Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk Başkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, Birinci Meclisimizin merhum üyelerini, İstiklal Mücadelemizin bütün kahramanlarını ve ecdadımızı en samimi duygularla yâd ediyorum, ruhları şad olsun, mekânları cennet olsun.

Millî iradenin tecelli ettiği Türkiye Büyük Millet Meclisi yegâne yasama organıdır. Ülkemizi, devletler ailesinin şerefli bir üyesi olarak yaşatma iradesine sahip olan Meclisimiz, 23 Nisan 1920’den günümüze kadar iradesine tavizsiz bir şekilde sahip çıkmıştır.

Yüce Meclisimiz kurucu, yönetici ve yönlendirici vasıflarıyla ülkemize bugüne kadar büyük hizmetlerde bulunmuştur. “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” düsturuyla 23 Nisan 1920’de Ankara’da yeniden açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi, iki gün önce coşkuyla kutladığımız cumhuriyetin ilan edildiği yerdir.

Çoğulcu demokrasiye geçene kadar ülkemiz önemli siyasi tecrübeler geçirmiştir. Meclis-i Mebusan’dan itibaren yüz kırk iki yıllık bir tecrübeyi ifade eden Türkiye Büyük Millet Meclisi, bu sene kuruluşunun 98’inci yılını kutladı. 14 Mayıs 1950 tarihinde başlayan çok partili hayatımız, 27 Mayıs 1960’ta gerçekleştirilen askerî darbeyle kesintiye uğradı. Üzülerek ifade etmek gerekirse, o tarihten itibaren de Türkiye’de sistemi vesayet altına alan kötü bir darbe, darbe girişimi ve muhtıra geleneği başladı.

Ülkemizde bugüne kadar 17 darbe, darbe girişimi ve muhtıra girişiminde bulunulmuştur. 12 Mart, 12 Eylül, 28 Şubat gibi bunların bazıları başarılı olmuş, bazıları da henüz teşebbüs aşamasındayken bastırılmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisini dağıtıp, seçilmiş hükûmetleri yıkmak gayesiyle yapılan bu darbe girişimlerinin en alçağı da 15 Temmuz’da gerçekleştirilmiştir.

15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilmek istenen darbe girişimine karşı Meclisimiz ve milletvekillerimiz demokrasiden yana tavır koymuşlar, bütün siyasi partilerimize mensup milletvekilleri o gece Genel Kurul salonuna gelerek millî iradeye sahip çıkmış ve demokrasimizi yaşatmak için ant içmişlerdir. Esasında Türkiye Büyük Millet Meclisinin varlık sebebi de demokrasidir. Bu sebeptendir ki Meclisimiz kendisini var eden sebepleri yaşatmak için bugüne kadar olduğu gibi, gelecekte de vazifesini dirayetli bir şekilde yapmaya devam edecektir.

Bizler Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri olarak gücümüzü milletten alıyoruz; milletimize, devletimize, demokrasimize yöneltilen her saldırı karşısında milletimizin bağımsızlığını korumak ve hürriyetimize sahip çıkmak zorundayız.

Bu çatı altında zaman zaman tartışmamız gayet tabiidir. Her konuda uzlaşmamız gerekmiyor. Esas olan müzakere ortamını muhafaza etmek ve müzakerelerin insicamını bozmamaktır, çoğulcu demokrasinin gereği de budur.

Bizler Gazi Meclisin şerefli mensupları olarak tali meselelerde ihtilafa düşsek de millet menfaatlerine zarar verecek asli meselelerimizde asla ihtilafa düşmeyiz, düşemeyiz.

Değerli Başkan, değerli üyeler; yüce Meclisimiz 26'ncı Yasama Döneminde tarihi önemi haiz bir karar alarak 1982 Anayasası'nda köklü bir değişiklik yapmıştır. Kurulan komisyonlar, yapılan müzakereler ve Genel Kurul görüşmeleriyle tamamlanan Anayasa değişikliği 16 Nisan 2017 tarihinde referanduma sunulmuştur. Aziz milletimiz Anayasa değişikliğini onaylamış ve Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçişimiz böylelikle kabul edilmiştir. Önümüzdeki beş yıllık sürede ülkemizi yönetecek olan Cumhurbaşkanımız milletimizin oylarıyla seçilmiştir. Aynı şekilde, yasama ve denetleme görevini yerine getirecek olan siz değerli milletvekillerimizin seçimi de 24 Haziran 2018'de yapılan seçimlerle gerçekleştirilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı seçimi ile milletvekili seçimleri birlikte gerçekleştirilmiş ve 27'nci Dönem Meclisi teşekkül etmiştir. Bu yeni dönemde Meclisin önemli hususiyetlerinden biri de temsilde adaletin sağlanmış olmasıdır. Meclisimiz yapılan Anayasa değişikliğiyle uzlaşma kültürünü daha da geliştirme imkânına kavuşmuştur. Zira oy veren vatandaşlarımızın yüzde 97'si yüce Meclisimizde temsil imkânına kavuşmuştur. Yeni dönem yürütmede güven ve istikrarı temin ederken yasama Meclisinde de temsilde adaleti getirmiştir, bunun yasama faaliyetlerine de olumlu katkı sağlayacağına inanıyorum. Diğer yandan, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle birlikte yasama, yürütme ve yargı erkleri birbirinden kesin hatlarla ayrılmıştır. Yeni dönemde Hükûmetten kanun tasarısı gelmeyecek, kanun teklifleri bizzat milletvekilleri tarafından verilecektir. Teklifler konusunda ayrıntılı hazırlık çalışmalarının gerekliliği, milletvekillerinin yasama faaliyetlerine daha etkin bir şekilde katılımını da sağlayacaktır. Böylece ülkemiz millî iradenin güçlendirildiği ve milletimizin tercihlerinin öne çıkarıldığı bir sisteme kavuşmuş olacaktır uygulamada da. Ayrıca Meclis araştırması, Meclis soruşturması, yazılı soru önergeleri ve genel değerlendirme gibi mekanizmaların yeni dönemde etkin bir şekilde uygulanmasını mümkün hâle getirecektir. Kanun tekliflerinin hazırlanıp Genel Kurula gelme sürecinde siyasi parti gruplarına ve ihtisas komisyonlarına da büyük görevler düşmektedir. Yeni dönemde Hükûmetin bütçe kanunu teklif etmek dışında Türkiye Büyük Millet Meclisine kanun teklifi gönderme yetkisi

yoktur. Bir başka ifadeyle kanun yapma yetkisi tamamen Meclisimize ve değerli milletvekillerimize aittir. Bu durum yasama organını çok daha önemli hâle getirmektedir. Bu kapsamda, komisyonların insan kaynaklarıyla fiziki ve teknolojik altyapısı güçlendirilmiştir. Ayrıca kanun tekliflerinin hazırlanmasına destek olacak kanun teklifi hazırlama süreçleri iyileştirilmiştir.

Değerli Komisyon üyeleri, 27'nci Dönem İkinci Yasama Yılı'nın ilk yasama faaliyeti olan ve tüm siyasi partilerin desteğiyle kısa bir süre içerisinde kabul edilen İç Tüzük değişikliği sebebiyle siyasi parti gruplarına ve milletvekillerimize teşekkür ediyorum. Komisyonlarımızın ve Genel Kurulun daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak üzere yapılan bu düzenleme 16 Ekim 2018 tarihli mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama ve denetim faaliyetlerinde önemli bir rolü olan Plan ve Bütçe Komisyonumuz yeni dönemde de ihtisas komisyonu olma özelliğini devam ettirmektedir. Ülkemizi ve vatandaşlarımızı yakından ilgilendiren mali nitelikteki pek çok kanun teklifinin görüşülmesi sürecinde Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Sayın Başkan ve üyelerine başarılar diler, yoğun mesailerinden dolayı da teşekkür ederim.

Millî mücadeleyi bizzat yönetmesi ve 15 Temmuz hain darbe girişimine maruz kalması sebebiyle iki kere gazi olan Meclisimize bu dönemde önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Bu çatı altında yapacağımız çalışmalar Türkiye'nin istikbalini temin edecek önemi haizdir. Yasama ve denetim görevleriyle Meclisimiz bir yandan milletimizin ve devletimizin ihtiyaç duyduğu yasaları hayata geçirirken diğer yandan da Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin, Cumhurbaşkanının ve bakanlıkların icraatlarını daha etkin ve verimli yapabilmesine imkân sağlayan yasal taleplerini de değerlendirecektir. Anayasa'mız, yasalarımız ve İç Tüzük'ümüz çalışmalarımıza yön verecek ve yol gösterecektir. Muhakkak ki Meclisimizin yeni dönemde yapacağı çalışmalarla bazı yeni teamüller ve uygulamalar da oluşacaktır. Bu kapsamda Komisyonumuzun siz değerli üyelerinin karşılıklı anlayış ve işbirliği içerisinde verimli bir şekilde çalışmaları yürütmesinin oluşacak yeni teamüllere katkı sağlayacağını düşünüyorum. Yeni dönemde şüphesiz yüce Meclisin bütün üyeleri, bütün milletvekilleri ülkemizin ve milletimizin beklentileri doğrultusunda en güzel şekilde görev yapmanın gayreti içerisinde olacaktır. Görevimiz, yürütmenin görevlerini daha etkin şekilde yaparak milletimize hizmet edeceği düzenlemeleri yapıp millî irade adına yürütmeyi denetlemek olacaktır.

Yeni dönemde yasama ve yürütme organlarının uyumlu çalışması, ülkemiz içinde ve dışında karşılaştığımız zorlukların aşılmasını kolaylaştırmada bize yardımcı olacaktır. Bu sebeple bu dönemde bütün milletvekillerimize ve

Komisyonumuzun siz değerleri üyelerine yapacağınız katkılar sebebiyle şimdiden teşekkür ediyorum. Milletvekilleri olarak bu yasama döneminde yeni sistemin ruhuna uygun bir şekilde çalışacağımıza inanıyorum.

Değerli Komisyon üyeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2019-2021 dönemine ait bütçe teklifimizle ilgili değerlendirmelere geçmeden önce yasama, denetim ve idari çalışmalarımızla ilgili bilgi vermek istiyorum.

Bildiğiniz üzere, 15 Temmuz hain darbe girişimi sonucu Külliye’imizde büyük bir tahribat oluşmuştur. Ana Bina, Ziyaretçi Kabul Binası ve Dikmen Caddesi’ne bakan ön bahçede oluşan tahribat, başlatılan çalışmayla kısa zamanda onarılmış, yürütülen restorasyon çalışmaları büyük oranda tamamlanmıştır.

Milletvekili sayısının 600’e çıkması sebebiyle Halkla İlişkiler Binası ve Ana Bina’da ortaya çıkan milletvekili çalışma odası ihtiyacı karşılanmıştır. Ayrıca, Genel Kurul proje müellifine yeniden düzenleme projesi yaptırılarak milletvekili koltuk sayısı 600’e çıkartılmıştır. Mermer basamaklar geriye çekilerek milletvekili masaları ilave edilmiştir. Ses sistemi elden geçirilerek Genel Kurul Salonu’muz 1 Ekim tarihindeki açılışa hazır hâle getirilmiştir.

Üyeler Lokantası’ndaki yoğunluğu hafifletmek için Tören Salonu’nun altındaki mevcut salon lokanta yapılmıştır. Külliye içerisinde yer alan Tepe Kafeteryanın bakım ve onarımı yapılarak tekrar hizmete açılması sağlanmıştır.

Ana Bina İktidar Kulisi iç bahçesinde yer alan mevcut zeminlerdeki andezit taşların bakım ve onarımı yapılmıştır. Külliye içerisinde değerli milletvekillerine en iyi şekilde hizmet vermek için gerekli diğer tadilat çalışmaları da hızla devam etmektedir.

Bu kapsamda, Ana Bina Üyeler Lokantası Mutfağı, 1960’lı yıllarda işletmeye alınmış olup zaman içerisinde kapasitesi ve kapsamı büyük ölçüde değiştiğinden fiziki ve teknik altyapının yenilenmesi ihtiyacı doğmuştur. Yemek servis alanının onarım ve tadilatı tamamlanmış olup lokantada yemek hizmeti taşınalı olarak sunulmaktadır. Söz konusu iş, yıl sonunda tamamlanacaktır.

Ana Bina’ya atılan bomba neticesinde ahşap kapılar ciddi ölçüde hasar görmüş olup bir kısmı geçici olarak onarılmıştır. Kapıların orijinal yapısına uygun olarak yeniden elden geçirilmesi için ihale yapılmıştır.

Güvenlik Koordinasyon Kurulu ve Başkanlık Divanı kararı doğrultusunda, izolasyon alanı uygulamasına başlanmış olup alınan karar doğrultusunda Basımevi önüne yeni bir personel giriş yolu yapılmıştır.

27. Dönem

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Değerli Başkan ve üyeleri; Genel Kurul ve komisyonlarımızın 24 Haziran 2018 seçimlerinden sonra başlayan 27'nci Yasama Döneminde şu ana kadar yapılan çalışmalar konusunda da sizlere açıklamalarda bulunmak istiyorum.

Yasama faaliyetleri kapsamında şu ana kadar Başkanlığımıza 922 kanun teklifi sunulmuştur. 5 kanun teklifi Genel Kurul gündemine girmiş olup tamamı kanunlaşmıştır. 916 kanun teklifi ilgili komisyonlardadır. 17 Danışma Kurulu toplantısı yapılmıştır. Yapılan toplantılar neticesinde Genel Kurulda 5 Danışma Kurulu önerisi ve 7 grup önerisi kabul edilmiş, 28 grup önerisi reddedilmiş ve 3 grup önerisi işlemden kaldırılmıştır. Bazı kanun tasarı ve teklifleri birleştirilmek suretiyle 3 kanun kabul edilmiş ve 13 Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı alınmıştır.

26'nci Yasama Döneminden intikal eden 268 kanun hükmünde kararname ilgili komisyonlarda bulunmaktadır. Ayrıca, Anayasa'nın 121'inci maddesi kapsamında 1 kanun hükmünde kararname Başkanlığa sunulmuş olup Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 128'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 15 Ekim 2018 tarihinde doğrudan Genel Kurulun gündemine girmiştir.

6 kanun hükmünde kararname ise yetki kanunu çerçevesinde Başkanlığımıza sunulmuş olup komisyonlarda bulunmaktadır.

Denetim faaliyetleri kapsamında Başkanlığa 4.719 yazılı soru önergesi verilmiştir. Bunlardan 32'si mükerrer olduğundan işleme konulmamış, 5'i gelen kâğıtlara girmeden geri alınmış, 40'ı ise Anayasa ve İç Tüzük hükümlerine aykırı oldukları gerekçesiyle iade edilmiştir. İşleme alınan 4.642 önergeden 282'si süresi içinde cevaplandırılmıştır. 1.031 yazılı soru önergesi hâlen işlemde, 126'sı ise imzadadır. 394 Meclis araştırması önergesi verilmiştir. 2 genel görüşme önergesi verilmiş olup önergeler Genel Kurul gündeminde yer almaktadır.

26'nci Yasama Döneminde görüşülüp sonuçlandırılmayan ve hükümsüz sayılmadığı için bu döneme intikal eden Sayıştay Başkanlığı tezkerelerine bağlı 3346 sayılı Kanun uyarınca, 6085 sayılı Kanun kapsamında Sayıştay denetimine tabi kuruluşlarla ilgili olarak hazırlanan 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 ve 2016 Yılı Denetim Raporları Başkanlığımıza sunulmuş olup ilgili komisyonlarda bulunmaktadır.

Diğer yandan, 2017 Yılı Dış Denetim Raporları kapsamında Sayıştay tarafından hazırlanarak Başkanlığımıza sunulan; Genel Uygunluk Bildirimi, Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu, Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporu, Kalkınma Ajansları Genel Denetim

Raporu ve 207 adet kamu idarelerine ilişkin denetim raporu olmak üzere toplam 212 adet Sayıştay raporu da Başkanlığımıza sunulmuş olup ilgili komisyonlarda bulunmaktadır.

Tutanak Hizmetleri kapsamında; Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu 27'nci Dönem Birinci Yasama Yılında 10 birleşimde 26 oturum yapmıştır. Yapılan birleşimlerde 51 saat 46 dakika çalışılmış ve çalışmalarla ilgili olarak 1.765 sayfa tutanak tutulmuştur. Ayrıca, ihtisas komisyonları ve Meclis araştırması komisyonlarında 35 saat 38 dakika çalışılmıştır. Çalışmalarda toplam 479 sayfa tutanak tutulmuştur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı kabulleri ve basın toplantısı, Başkanlık Divanı, Danışma Kurulu ve diğer görevlerde de 10 saat 57 dakika çalışılmıştır, toplam 200 sayfa tutanak tutulmuştur.

Değerli milletvekillerimizin Genel Kurul ve komisyon toplantılarında yaptıkları konuşmalar e-postalarına gönderilmektedir.

Milletvekillerimizin Genel Kurul ve komisyon toplantılarında yaptıkları konuşmaları, yasama ve denetim çalışmaları ile idari teşkilatın faaliyetlerini içeren bilgilerin yer aldığı belgeler her yasama yılı sonunda taşınır belleklerle kendilerine ulaştırılmaktadır.

Bu arada, Ses Tanıma ve Görüntülü Tutanak Metinleri Projesi için altyapı çalışmaları da devam etmektedir.

Dış İlişkiler ve Protokol Hizmetleri kapsamında; devletlerarası ilişkilerin gelişiminde parlamenter diplomasinin rolü her geçen gün artmaktadır.

Bu çerçevede ikili ve çok taraflı ilişkilerimizin güçlendirilmesine katkıda bulunmak gayesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi geçtiğimiz yasama yılında diğer ülke parlamentoları, parlamenter asambleler ve uluslararası kuruluşlarla temaslarını yoğun biçimde sürdürmüştür. Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye olduğu 12 parlamenter asambleyle bölgesel ilişkiler, Türkiye-Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonu da Avrupa Birliği nezdindeki ilişkilerimiz yeni bir hız kazanmıştır.

2018 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı olarak 250 civarında uluslararası faaliyet gerçekleştirdik. Önceki dönemde 132 ülke, yeni dönemde ise 143 ülke ile dostluk grubu kurulmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Söz konusu dostluk grupları parlamenter diplomasiyi zenginleştirmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin etkinlik coğrafyasının genişlemesine katkı sağlamıştır. Türkiye Büyük

Millet Meclisi olarak birçok uluslararası faaliyetin yanı sıra Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi Meclis Başkanları Zirvesi'ne de Mayıs 2018'de ev sahipliği yaptık. Bu dönemde parlamenter diplomasinin etkin yürütülmesi kapsamında 39 ülkeden 22 meclis başkanı ve 15 meclis başkan yardımcısının katılımıyla 8-11 Ekim 2018 tarihleri arasında Avrasya Meclis Başkanları 3'üncü Toplantısı'nı Antalya'da gerçekleştirdik. Toplantı sonunda ortak bir bildiri yayımladık. Çevre kirliliği, iklim değişikliği, açlık, terör, savaş gibi büyük sıkıntılarla karşı karşıya olan dünyamızda barış, istikrar ve refaha kavuşmak için düzenlediğimiz toplantının önemli katkılarda bulunacağına inanıyoruz.

Söz konusu ülkelerle iş birliğini kurumsallaştırmaya ve bölgesel barış ve istikrara katkı sağlamaya yönelik olarak Avrasya Parlamenter Asamblesinin kurulmasına ilişkin etkin çabamız önümüzdeki dönemde de devam edecektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı olarak yakın coğrafyamızdaki ülkelerle ilişkilerimizin gelişmesine büyük önem vermekteyiz. Mutat olduğu üzere Sayın Meclis Başkanımızın ilk yurt dışı ziyareti 15 Ağustos 2018'de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine, ikinci yurt dışı ziyareti ise 28 Ağustos 2018'de Azerbaycan'a yapılmıştır. Ardından, 20-21 Eylül 2018'de Azerbaycan Millî Meclisinin 100'üncü Kuruluş Yıldönümü törenlerine katılmıştır. Son zamanlarda hızlı bir gelişme gösteren Türkiye-Özbekistan ilişkilerinin 23-26 Eylül 2018 tarihlerinde Özbekistan'a yapılan ziyaretle daha da gelişeceğine inanıyoruz.

Son olarak, Sayın Meclis Başkanımız tarafından 12-15 Ekim 2018 tarihlerinde İsviçre'nin Cenevre şehrinde düzenlenen Parlamentolararası Birlik Toplantısı'na katılım sağlanarak Genel Kurula hitap edilmiş, Asya Parlamenter Asamblesi Dönem Başkanı sıfatıyla APA üyelerinin toplantısına Başkanlık edilmiştir.

Diğer taraftan, Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamentoları Asamblesi 8'inci Genel Kurulu ile Asya Parlamenter Asamblesi 11'inci Genel Kurulu da önümüzdeki aylarda ülkemizde gerçekleştirilecektir.

Bilgi ve Bilişim Hizmetleri Kapsamında; İş Sürekliliği Merkezi kurularak Türkiye Büyük Millet Meclisi bilişim sistemlerinde kesintisiz hizmet verilmesi sağlanmıştır. Sistemlerimizde siber güvenlik zafiyetleri olmaması için rutin siber güvenlik testleri yapılmıştır. Kamera güvenlik sistem alt yapısı genişletilmiştir. Elektronik belge yönetim sistemi uygulamaya alınmıştır. 7/24 Bilişim Destek Servisi ile Entegre Bilişim Teknolojileri Yardım Masası uygulaması hizmete açılmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Güvenlik Koordinasyon Kurulu kararıyla Turnike Güvenlik Sistemi kurulmuştur.

Milletvekili sayısının 600'e çıkması sebebiyle Genel Kurul Salonu oylama, yoklama üniteleri taşınmış ve sistemle entegrasyonu gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Hizmetleri kapsamında ise; yasama faaliyetlerine bilgi desteği sağlamak ve milletvekillerimizden gelen bilgi taleplerini karşılamak üzere rapor, bilgi notu, bilgi derleme ve doküman derleme türünde 207 çalışma gerçekleştirilmiştir. Avrupa Parlamento Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi aracılığıyla çeşitli ülke parlamentolarından gelen 44 adet bilgi talebi de karşılanmıştır.

Kütüphane hizmetleri kapsamında ise 2018 yılında 44.148 okuyucuya hizmet verilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi koleksiyonuna 4.899 yeni kitap eklenmiş ve kütüphanede bulunan yayın sayısı 313.552'ye çıkartılmıştır. Bu yıl dijitalleştirme faaliyetleri kapsamında 196 adet kitap dijital ortama aktararak toplamda 5.082 elektronik yayına ulaşılmıştır. Ayrıca, kurumsal yayınları ve dijitalleştirilmiş kaynakları vatandaşların hizmetine sunan Türkiye Büyük Millet Meclisi Açık Erişim Sistemi yıl içerisinde 116.782 kişi tarafından kullanılmıştır.

Basın-yayın ve halkla ilişkiler hizmetleri kapsamında Genel Kurulun Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyonundan yayınları salı günü 15.00- 21.00, çarşamba ve perşembe günleri 14.00-21.00 saatleri arasında TRT3 üzerinden canlı olarak yayınlanmaktadır. Genel Kurulun saat 21.00'den sonra devam eden çalışmaları Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyonu tarafından, resmî internet sitesi ve mobil uygulama üzerinden, birleşimin tamamlanmasına kadar canlı yayınlanmaya devam edilmektedir.

27'nci Yasama Döneminde Genel Kurul çalışmaları TBMM TV'den kırk altı saat, internet üzerinden otuz buçuk saat canlı yayınlanmıştır. Siyasi parti grup toplantıları on üç saat canlı yayınlanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyonu Haber Merkezinden dokuz saat on dakika haber yayını yapılmıştır.

Meclis Haber Dergisi 3 sayı çıkartılmış; toplam 8 bin adet baskı yapılarak 880 bin sayfa olarak yayınlanmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevinde gündem, kanun tasarısı ve teklifleri sıra sayısı, geçen tutanak özeti vb. konularda 629.774 sayfa basım yapılmıştır.

Bu yasama döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi külliyesini 110.414 kişi ziyaret etmiştir. Ayrıca 2.486 kişiye rehberlik hizmeti verilmiştir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2019-2021 dönemine ait bütçe teklifimizle ilgili değerlendirmelere geçmeden önce, 2017 yılı kesin hesap sonuçları ile 2018 yılı bütçemize ilişkin kısa bilgiler vermek istiyorum.

27. Dönem

2017 yılı bütçemiz 981 milyon 589 bin Türk lirası olarak kanunlaşmış, yıl içinde yapılan aktarmalarla birlikte 1 milyar 46 milyon 677 bin 734 lira 80 kuruş olmuştur. Yıl sonu itibarıyla bu rakamın 919 milyon 190 bin 404 lira 64 kuruşu harcanmış, yüzde 87,8 oranında bir gerçekleşme sağlanmıştır.

2018 yılı bütçemiz 1 milyar 255 milyon 124 bin Türk lirası olarak kanunlaşmış, yıl içinde yapılan aktarmalar ve ödenek ilaveleriyle birlikte eylül sonu itibarıyla toplam ödenek 1 milyar 299 milyon 34 bin Türk lirası olmuştur. Bu ödenğin eylül ayı sonu itibarıyla 783 milyon 43 bin Türk lirası, diğer bir ifadeyle yaklaşık yüzde 60'ı harcanmıştır.

Sayın milletvekilleri, şimdi de 2019 yılı bütçe teklifimizle ilgili olarak kısa bilgi vermek istiyorum.

2019 yılı bütçe teklifi 1 milyar 816 milyon 197 bin Türk lirası olarak Komisyona sunulmuştur. 2019 yılı bütçe teklifinde personel giderleri yüzde 52,9; Sosyal Güvenlik Kurumu devlet primi giderleri yüzde 7,3; mal ve hizmet alımı giderleri yüzde 9,3; cari transferler yüzde 13,1; sermaye giderleri yüzde 17,3; sermaye transferleri ise yüzde 0,1 oranında ağırlığa sahiptir.

Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı olan Kamu Denetçiliği Kurumuna hazine yardımı olarak 27 milyar 215 bin TL pay ayrılmıştır. Bu tutar toplam bütçemizin yaklaşık yüzde 1,5'ini oluşturmaktadır.

Bu yıl ilk defa 2019 yılı Radyo ve Televizyon Üst Kurulu için hazine yardımı olarak 40 milyon Türk lirası pay ayrılmıştır. Bu tutar toplam bütçemizin yaklaşık yüzde 2,2'sini oluşturmaktadır.

2019 yılı bütçe teklifi, 2018 yılı başlangıç ödeneği olan 1 milyar 255 milyon 124 bin TL'ye göre yüzde 44,7 artarak 1 milyar 816 milyon 197 bin TL olmuştur.

Bu artışın temel sebeplerini kısaca özetlersek; 2019 yılı bütçe teklifinde 2018 yılı başlangıç ödeneğine göre cari giderlerdeki 486 milyon 535 bin Türk liralık artış, milletvekili ve danışman sayısı ile personel sayısındaki artış, taşeron işçilerin kadroya geçirilmesi sebebiyle gerçekleşen artış, enflasyon oranındaki artış, Türkiye Büyük Millet Meclisi eski üyelerinin tedavi giderleri ile temsil tazminatlarındaki artış, Kamu Denetçiliği Kurumu ve Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna yapılacak transferler, memurların öğle yemeğine yardım ile uluslararası kuruluşlara yapılan üyelik aidatı ödemelerindeki artıştan kaynaklanmaktadır. Yatırım giderlerindeki 74 milyon 538 bin TL'lik artış ise yapım, bakım, onarım ve bilişim giderlerindeki artıştan kaynaklanmaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişme, küreselleşme, demokrasinin ve katılımcılığın artan önemi, milletvekillerinin Meclisimizden beklentilerindeki değişim gibi hususlar yönetim anlayışı, hedef, araç, yöntem ve işleyiş değişimlerini de gerekli kılmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin teknolojik imkânlardan en iyi şekilde faydalanarak daha etkin, verimli ve hızlı hizmet üretebilmesi için bu alandaki çalışmalarımıza büyük önem veriyoruz.

Bu kapsamda 2018 yılı bütçe hedefimiz, yasama yetkisini kullanan değerli milletvekillerimizin çalışma şartlarını iyileştirmek, yasama sürecini ve kalitesini geliştirmek olacaktır.

Sonuç olarak, 2019-2021 dönemi bütçe teklifi 2019 yılı için 1 milyar 816 milyon 197 bin TL, 2020 yılı için 1 milyar 850 milyon 603 bin TL,

2021 yılı için de 1 milyar 836 milyon 552 bin TL olarak öngörülmüştür.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2018 yılı bütçe uygulamasıyla önümüzdeki üç yıllık döneme ait bütçe teklifimizle ilgili açıklamalarda bulundum. Bu çerçevede bazı proje, rakam ve bilgileri sizlerle paylaştım. Bu konulardaki detaylı bilgileri sizlere dağıtılan kitapçıklarda yer almaktadır.

Değerli Başkan, değerli üyeler; Türkiye Büyük Millet Meclisinin ihtiyaç duyduğu hizmetlerin yürütülmesi gayesiyle yaptığımız çalışmalarda sizlerin de gereken desteği sağlayacağına inanıyorum.

2019 yılı bütçemizin hayırlı olmasını niyaz ediyor, siz değerli milletvekillerimize saygılarımı ve en iyi dileklerimi sunuyorum.

Konu : 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay Tezkereleri
A) Türkiye Büyük Millet Meclisi
B) Kamu Denetçiliği Kurumu
C) Sayıştay Başkanlığı

Dönemi : 27
Yasama Yılı : 2
Tarih : 31/10/2018

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Değerli Başkan, değerli üyeler, milletvekillerimiz; hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum. Arkadaşlarımızın konuşmaları, değerlendirmeleri, eleştirileri için peşinen teşekkür ediyorum.

Yapılan konuşmaların ağırlıklı bir kısmı aslında yapılan Anayasa değişikliği ve hükûmet sistemiyle ilgiliydi. Ben, bazılarında süre tuttum, değerli arkadaşlarımızın, konuşanların asgari olarak yüzde 40 civarında sürelerini Anayasa değişikliği ve bununla ilgili hususlara ayırdıklarını gördüm. Burada birkaç hususa temas edeceğim ona dair.

Malumunuz, 16 Nisan’da Anayasa değişikliği referandumla kabul edildi. Bu konuyla ilgili, kısaca, yapılan değişiklik Türkiye’deki hükûmet sistemi değişikliğidir. Türkiye, parlamenter sistemden Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçti. Bu konu birdenbire ortaya çıkmış bir konu değil, biraz o tarihten geriye doğru hızlıca

birkaç tarihe işaret edeceğim. 12 Haziran 2011 seçimlerinden sonra yeni bir Anayasa yapımıyla ilgili bir komisyon oluşturulmuştu, Uzlaşma Komisyonu. Bu Komisyon, 2011 yılının Kasım ayında çalışmalara başladı, 2013 yılının yine Ekim ayı civarında bu çalışmaları bitirdi, yaklaşık iki yılın üzerinde bir süre çalışma yürüttü. Burada AK PARTİ'nin, sadece AK PARTİ'nin değil, dört siyasi partinin Meclisin web sayfasında da bulunan, Uzlaşma Komisyonuna sunmuş oldukları bir bütün anayasa teklifleri vardır ilk defa. AK PARTİ'nin yeni anayasa teklifinde de esasen hükümet sistemi başkanlık sistemidir ve 2012 yılında verilen, o sistemle ilgili teklifin çok büyük bir kısmı, önemli bir kısmı 16 Nisandaki değişiklikle de bazı değişikliklerle değerlendirilmiştir. Daha geriye gittiğimizde, Sayın Cumhurbaşkanımızın veya AK PARTİ temsilcilerinin, sözcülerinin başkanlık sistemiyle ilgili açıklamaları var. Ben çok detaya girmeyeceğim, birçok siyasi parti başkanının, Cumhuriyet Halk Partisi yetkilileri hariç olmak üzere, ta 1960'a kadar götürebileceğimiz hükümet sistemiyle ilgili değişiklik teklifleri var.

Bir husus kapsayıcı olduğu için değineceğim. Nisan 1982'de Birikim Yayınları'ndan çıkan bir kitap var; İki Seminer ve Bir Reform Önerisinde Tartışılan Anayasa, Osman Balcıgil derlemiştir. “İki seminer” dedikleri, 1980'in Ocak ve Mart aylarında, biri İstanbul Siyasal Bilgiler Fakültesi, biri İstanbul Barosunun öncülüğünde yapılmış olan iki seminer. “Reform önerisi” ise Forum dergisinin o zaman eki olarak yayımlanan, aslında bir anayasa taslağı içeren, Coşkun Kırca ve Adnan Başer Kafaoglu tarafından hazırlanmış bir reform önerisidir. Bu çok önemlidir, bunu arkadaşlarımız da 82 Anayasası'nı mukayese ettiklerinde de görecektir; 82 Anayasası'nın çok önemli kısmı, iskeleti bu reform önerisi üzerine oturur. Bütün bunlardan hareketle hazırlanmış bir kitaptır bu. Bu kitapta bir bölüm, derleme, başlık “Başkanlık, Yarı Başkanlık” başlığıdır. Burada diyor ki: “Son on yıldır Türkiye'de en çok tartışılan konuların başında başkanlık sistemi gelmektedir.” 1982'de basılmış bir kitaptan bahsediyorum. Demek ki yazara göre -ki bu konudaki çalışmaları takip eden biri- en azından 1972'den 82'ye kadar on yıl tartışılmış bir konu. Daha geri de götürebiliriz, detaya girmeyeceğim. Yani bu konu birdenbire ortaya çıkmış değil, 1961 Anayasası'nın kabulünden itibaren Türkiye'de bir hükümet sistemi tartışması vardır. Yarı başkanlık sistemini mesela Profesör Yaşar Karayalçın Hoca -Allah sıhhat, afiyet versin- o, Fransız sistemini önermektedir o seminerlerden birisinde. Başkanlık sistemini, yarı başkanlık sistemini önerenler var; siyasetçiler var, akademisyenler var. Yani bu tartışma Türkiye'de devam eden bir tartışmadır ve nihayetinde bu hükümet sistemi değişikliği gerçekleşmiştir. Üzerindeki çalışmalar da yetersiz, eksik, aceleye getirilmiş falan değil; 2012'den beri bizim üzerinde çalıştığımız bir metin. Daha

sonra Milliyetçi Hareket Partisinden arkadaşlarımızla beraber de üzerinde ayrıca bir çalışma yapıldı, daha sonra referanduma sunulan metin hâline geldi.

İç Tüzük'le ilgili değişikliğe gelince, tabii, esas Türkiye'de, Sayın Kalaycı'nın da bahsettiği gibi, yeni bir iç tüzüğe ihtiyaç var. Bu 1973'te hazırlanmış bir iç tüzük; üzerinden bir Anayasa değişikliği geçmiş, daha sonra yeni bir Anayasa geçmiş ve Anayasa değişiklikleri ve arkasından hükûmet sistemi değişikliği. Türkiye'nin yeni baştan, sisteme uygun bir iç tüzük hazırlaması gerekiyor. Doğrudur fakat iç tüzüğün mutabakatla hazırlanması, büyük ölçüde bir mutabakatla hazırlanması gerekir diye düşünüyoruz. Bizim yapmış olduğumuz, bu yeni Meclis açıldıktan sonra ilk teklif olarak verilen ve şu anda kanunlaşan İç Tüzük değişikliği, sadece Anayasa'ya uyumla ilgili teknik düzenlemeler içeren bir metindi.

Dolayısıyla, yeni sisteme aykırı olan hususlar büyük ölçüde temizlenmiş, sistemin getirdiği bazı vazgeçilmez unsurlar da yine mutabakatla sağlanmıştır. Ama yeni bir iç tüzük konusunda bütün siyasi partilerin katılacağı bir çalışmanın yapılması gerektiğini ben de düşünüyorum.

Şimdi, burada dile getirilen hususlarla ilgili, hepsine cevap vermeye çalışacağım vaktim yettiği miktarda ama bütün arkadaşlarımızın ağırlıklı olarak dile getirmiş oldukları, personelle ilgili bir husus var, önce buna değineceğim.

Şimdi, personel arasındaki ücret politikası, eşit işe eşit ücret politikasıyla ilgili ağırlıklı olarak sorular vardı. Burada statü farklılığına tabi olarak ortaya çıkan ücret dengesizlikleri Türkiye Büyük Millet Meclisinde olduğu gibi diğer kamu kurumlarında da mevcuttur. Dolayısıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisinde statü farklılığından kaynaklanan bir ücret dengesizliğinin tüm kamu personeli sisteminde yapılacak genel düzenlemelerle çözümlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir. 666 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle kurumumuzda 15 Ocak 2012 tarihinden sonra göreve başlayan personele diğer kamu kurumlarıyla birlikte ücret eşitliği getirilmiştir.

657 sayılı Kanun'un 4/C maddesine tabi geçici personelin 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesine göre sözleşmeli personel statüsüne geçirilmesi hakkında sorular vardı. 4/C fıkrasına göre geçici personel çalıştırılmaktayken 696 sayılı KHK'yle geçici personel pozisyonlarında çalıştırılmakta olan, hâlen yürütmekte oldukları hizmetleri aynı şekilde yerine getirmeye devam etmek üzere 1.373 personel 657 sayılı Kanun'un 4/B fıkrasına göre sözleşmeli personel statüsüne geçirilmişlerdir. Bu personele 222 TL net zam yapılmıştır bu statü değişikliğinden sonra.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yemek yiyebiliyorlar mı?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Tabii.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Neyle yiyebiliyorlar?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir dakika, geleceğiz onlara.

Yardımcı hizmetler sınıfından genel idare hizmetleri sınıfına geçmek isteyen personelin durumu hakkında, yine arkadaşlarımız dile getirdiler, Türkiye Büyük Millet Meclisinde yardımcı hizmetler sınıfında 279 personel bulunmaktadır. Bu personelin genel idare hizmetleri sınıfına atanabilmesi için Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği'ne göre yapılacak sınavda başarılı olması gerekmektedir. 2018 Kasım ayı içerisinde sınav yapılması için ilana çıkılacaktır. Kamuda yardımcı hizmetler sınıfı kadrosunda 110 bin personel çalışmaktadır. Yardımcı hizmetler sınıfındakilerin genel idare hizmetleri sınıfına geçme yönündeki talepleri sürekli gündeme gelmekte, iki yılda bir kamu memur sendikaları ve konfederasyonları tarafından toplu iş sözleşmesi masasında da gündeme gelmektedir. Bunun toplu bir şekilde, kamudaki yardımcı hizmetler sınıfındaki bütün personeli kapsayacak şekilde bir düzenlemeyle ele alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Yine, bu yardımcı hizmetler sınıfındaki kavaslarla ilgili de bir husus vardı. Bununla ilgili olarak da yine Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği'ne göre iki yıllık eğitim veren fakülte mezunu olmak, 4/A kadrosunda iki yıl görev yapmış olmak, yapılacak sınavda başarılı olmak gibi şartlar var. 2014 yılında yapılan bir sınavda 2 personel kadroya atanmış, 7 kadronun 5'i boş bulunmaktadır. Şu anda 2'si kavas unvanlı, 6'sı hizmetli kadrosunda olup fiilen kavaslık yapan toplam 8 personel tarafından kavaslık hizmetleri yürütülmektedir.

Diğer hususla ilgili, taşerondan kadroya geçen arkadaşların durumuyla ilgili farklılık onların daha önceki statülerinden kaynaklanıyor. Başkanlık Divanında da bu konu geçen ay görüşülmüştü, bunu çalışıyor arkadaşlarımız, Meclis Başkanımız "Eğer Meclis yönetimine, Başkanlığa verilmiş bir yetki varsa bu hususla ilgili ben kendim bu konuda düzenleme yapacağım." demişti, o konuda bir değerlendirme yapılıyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yani bir yemek yemeleri niye problem? Yemek yesinler, maaşlarından düşmesin. Bunlara biz idare olarak karar veremez miyiz? Ne var? 270 kişi yemek yesin, niye maaşından kesiyoruz? Niye yıllık izinlerini maaşlarından kesiyoruz? Neden servis sağlamıyoruz?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Şimdi, bir dakika... Sorular soruldu. Yemek ücretleriyle ilgili maaşlarında yemek ücreti olarak bir kalem var, öyle bir ödeme yapılıyor kendilerine.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama yemek yedikçe kesiyorlar maaşlarından.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Hayır, yemek için bir para veriliyor kendilerine.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yemek yemiyorlar o yüzden bakın. Kaç gün yediyse o kadar kesiyorsunuz değil mi? Olur mu böyle bir şey.

Yemek yemiyor o yüzden insanlar, yetmiyor maaşları. Yemek yemiyorlar, sandviç getiriyorlar evden.

BAŞKAN – Sayın Paylan...

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Şimdi, Sayın Paylan, maaşlarda yemek bedeli diye bir kalem, bir ödeme yapılıyor, bu ödeme de yemek yendiği zaman alınıyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Çalışanın sandviç getirmesi olur mu Sayın Başkan?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Anlatamıyorum muyum ben? Maaşına yemek ücreti diye bir kalem veriliyor, bu niçin veriliyor?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama bu maaşı, aldığı para. Yemiyor, bakın, sandviç getiriyor çünkü maaşından kesiliyor.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Anlayamıyorum yani o zaman “Bu yemek ücreti maaşa ilave edilmemeli, yemek için lokanta hizmetlerine verilmeli.” onu mu diyorsunuz?

BAŞKAN – Sayın Başkanım, burada önemli olan, tabii, akşamları kaldıklarında personel ilave yemek ücreti almıyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – On altı saat çalıştırıyor Sayın Başkan buradaki personeli, İş Kanunu’na aykırı.

BAŞKAN – Yani ilave bir fazla mesai veriliyor ama bir yemek ücreti ödemesi yapılmıyor.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Onunla ilgili bilgi verdim, Başkanımızın Başkanlık Divanındaki açıklaması vardı, ona binaen

bir çalışma yapılıyor o farklılıklarla ilgili. Yani bir kanun düzenlemesi yapılmadan halledilebilecek bir çözüm var mı diye, onunla ilgili bir çalışma yapılıyor.

BAŞKAN – Bir de çalışanların teşviki kesildi, herhâlde onunla ilgili de bir düzenleme, çalışma yapılıyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İnsanların izin paralarını neden kesiyorsunuz mesela? İzne çıktıklarında maaşları kesiliyor.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – İş Kanunu’nu uygulayın.

BAŞKAN – İzne çıktıklarında yol ve yemek paraları kesiliyor yani maaşın içerisindeki yol ve yemek düşüyor.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Şimdi, arkadaşlar, yazılı soru, genel görüşme, Meclis araştırması önergelerinin iade edilmesiyle ilgili bir husus dile getirildi. Burada, Meclis İçtüzüğü’nün 67’nci maddesine göre, kaba ve yaralayıcı sözleri içeren yazılı soru, genel görüşme, Meclis araştırması önergeleri, yine İç Tüzük’ün 96’ncı maddesine göre kişisel görüş ve özel yaşama ilişkin konuları içeren yazılı soru önergeleri, yine İç Tüzük’ün 97’nci maddesine göre istişare amaçlı konuları içeren yazılı soru önergeleri, Anayasa’nın 138’inci maddesine göre yargı yetkisinin kullanılmasıyla ilgili yazılı soru, genel görüşme, Meclis araştırması önergeleri gerekli düzeltmeleri yapmak üzere önerge sahiplerine iade edilmektedir.

Başkanlığa sunulan önergeler, Anayasa ve İç Tüzük’te öngörülen emredici hükümlere uygunluk bakımından Başkanlıkça yapılan değerlendirme sonucu işleme alınmakta veya sahibine iade edilmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 67’nci maddesinin ikinci fıkrası “Başkanlığa gelen yazı ve önergelerde kaba ve yaralayıcı sözler varsa, Başkan, gereken düzeltmelerin yapılması için, o yazı veya önergeyi sahibine geri verir.” hükmünü haizdir. Bu bakımdan bir değerlendirme yapılmaktadır.

Tabii, söylediğinizle ilgili bir bilgim yok o konuda ne var ama iade edilenlerle ilgili bazı hususları burada söyleyebilirim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, ben de size söyledim neden iade edildiğini.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – “Çözüm değil, çatışma tercih edilmiştir.” “Barışta değil, savaşta ısrar edileceğinin göstergesi olmuştur.” “Düşük yoğunluklu savaş” Birçok araştırma önergelerinde ve soru

önergelerinde geçmesi... “Sivil Kürtlere yönelik olarak gerçekleştirdiği katliamlar” tabiri... “Şakilerin, baldırı çıplakların, çapulcuların had bilmez kalkışması” “toplu katliamlar” “savaş politikaları” “savaşı çağıran politikalar” “Kürt kentleri” vesaire gibi burada birçok husus, ibare var.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, ben size 150 tane sayabilirim.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Var tabii. Siz de içinden bir seçme yapmış olabilirsiniz, olabilir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, siz özel seçmişsiniz de onlarda da bir şey yok. Bir siyasetçi bunları söyleyebilir, demokrasi...

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Peki, kaba ve yaralayıcı ifade ne olacak, orada bir süs olarak mı kalacak 67’nci maddede?

Öyle bir şey olamaz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Efendim, bunlar kaba ve yaralayıcı ifadeler değil.

BAŞKAN – Müsaade eder misiniz arkadaşlar. Sayın Paylan, lütfen, tecrübeli bir üyesiniz siz, böyle bir usul olmadığını biliyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – “Kaba ve yaralayıcı” diyor Sayın Başkan.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Paylan, şimdi, sizin de dile getirdiğiniz bir husus var. Burada bir kitap göstereceğim Mimar Ziya Payzın’ın. Meclisteki yapıyı yapan Holzmeister’la beraber mimarı olan bir zat. Buradaki yapı topluluğunu “külliye” olarak ifade ediyor kendisi. “Kemal Paşa Külliyesi ve Yedi İlkesi” diye bir kitap var.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Nereyi, burayı mı ilan etmiş?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Evet, evet, burayı.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kemal Paşa Külliyesi mi?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Yani Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün talimatıyla burada bir düzenleme yapıldığı için o tarihlerde, daha başlangıçta...

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Kemal Paşa Külliyesi olarak kalır o zaman, hepsi beraber.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – İşte, öyle demiş ama bu sadece Meclis...

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – “Külliyeyi buradan aldık.” dersiniz Kemal Paşa...

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Tatlıoğlu, müsaade edin, ben anlatayım.

Bu, burada Meclisin de içinde bulunduğu, bu Güvenpark’ın da içinde bulunduğu bir alandan bahsediyor bu yapılan çalışma. “Külliyeye” tabirine itiraz vardı ya...

CAVİT ARI (Antalya) – Ediyoruz Sayın Başkan.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – ...sizin itirazınız “külliyeye” tabirine değil de öncesine. O ayrı bir konu, isterseniz onu da anlatayım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Külliye ne demek Sayın Başkan?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – “Külliyeye” tabiri burada geçiyor. “Külliyeye” belli bir amaca tahsis edilmiş, birden fazla yapıdan oluşan bir yapı topluluğu şeklinde...

CAVİT ARI (Antalya) – Türk Dil Kurumundaki karşılığı nedir Sayın Başkanım?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Cami ve etrafındaki yapı topluluğu...

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Osmanlı Devleti’ndeki külliyelerle ilgili öyle bir tabir var ama bu konuda...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Camisiz külliye olur mu?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Olur.

Bu konuda “kampüs”, “yerleşke” ve “külliyeye” tabirleri beraber kullanılıyor.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, Beştepe’ye “külliyeye” demenize bir şey demedik ama buraya demeyin.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – “Külliyeye” tabirinin veya kampüsün veya yerleşkenin kullanılmasıyla ilgili bir hukuki düzenleme yok.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – O kitaba bakabilir miyiz?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Külliye için de yok ama kampüs için de yok, yerleşke için de yok. Dolayısıyla bu konuda daha önce yazılmış bir eser de var, bir tercihtir bu.

CAVİT ARI (Antalya) – “Meclis” demeniz daha uygun Sayın Başkan, “külliye” demek zorunda değiliz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kitaba bakabilir miyiz?

BAŞKAN – Arkadaşlar, böyle bir usul yok lütfen. Sayın Arı...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kitaba bakabilir miyiz?

BAŞKAN – Tamam, kitaptan isteyeceğim Sayın Sındır.

Sayın Başkan, Komisyon üyelerimize dağıtmak için bize o kitaptan 30 tane gönderebilirseniz dağıtalım lütfen.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bulabilirsek tabii, arkadaşlarımız bir baksınlar.

CAVİT ARI (Antalya) – Gerek yok efendim, neyi isteyeceğiz biz. Türkiye Büyük Millet Meclisi burası, “külliye” diye yeni bir tabir çıkarılması uygun değil efendim.

BAŞKAN – Sayın Arı, müsaade edin.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi şu an içinde bulunduğumuz bina fakat burada daha önce “Halkla İlişkiler Binası” diye bir bina vardı, şimdi başka bir bina daha var.

CAVİT ARI (Antalya) – “Külliye” diye bir ifade kabul edilemez.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Arka tarafta çiçek üretilen bir bölge var. Meclisin bütününe kastediyoruz, şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisi binasının da bulunduğu bir alanı kastediyoruz. Bunun için bir ifade kullanmamız lazım. Biz de bunu kapsayacak bir ifade olarak... “Külliye” zaten “her şeyi”, “tamamı” anlamına gelen kapsayıcı bir ifadedir.

CAVİT ARI (Antalya) – Türk Dil Kurumundaki karşılığı olarak...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – O zaman Türkçedeki karşılığı...

CAVİT ARI (Antalya) – Efendim, yeni bir tanımlama uydurmaya çalışmayın. Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi, yeni bir tanımlama uydurmaya çalışmayın.

BAŞKAN – Arkadaşlar, ama bakın... Sayın Arı, Sayın Paylan; rica ediyorum. Sayın Arı, hadi, siz yenisiniz de Sayın Paylan, siz çok tecrübelisiniz, yapmayın bunu. Yapmayın... (Gürültüler)

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Devam ediyorum Sayın Başkanım...

CAVİT ARI (Antalya) – Türkiye Büyük Millet Meclisiyle ilgili yeni bir tanımlama uydurmaya çalışmasınlar.

BAŞKAN – Arkadaşlar, hiç kimse Türkiye...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ya yeni bir tanımlama değil, eskiden de kullanılıyormuş “külliye” diye.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir müsaade edin... Sayın Aydemir, bir müsaade edin.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Ama niye konuşuyor burada.

BAŞKAN – Sayın Arslan, müsaade edin.

CAVİT ARI (Antalya) – “Türkiye Büyük Millet Meclisi”dir buranın adı, “külliye” olamaz.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Allah Allah, arkadaşım, başka bir şey diyen var mı sanki.

BAŞKAN – Hiç kimse Türkiye Büyük Millet Meclisini tartışmaya açamaz zaten, böyle bir şey söz konusu değil. Rica ediyorum. Hiç kimse Türkiye Büyük Millet Meclisini tartışmıyor, tartışmaya da açamaz zaten. Mesele o değil.

CAVİT ARI (Antalya) – “Külliye” ifadesiyle burası tanımlanamaz Sayın Başkanım. Beştepe’ye diyecekseniz siz deyin oraya.

BAŞKAN – Sayın Başkan genel anlamda yerleşkeyi tanımlamak yerine, “yerleşke” yerine “külliye” adını kullandı. Siz de “yerleşke” dersiniz, “kampüs” dersiniz. (Gürültüler)

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Neyse arkadaşlar...

Sayın Başkan, ben genele hitap ediyorum. Daha fazla, daha detay, daha açıklayıcı bilgi isteyen arkadaşlar olursa dışarıda onlara ben anlatabilirim, anlamalarına yardımcı olabilirim.

CAVİT ARI (Antalya) – Kullanamazsınız efendim. Türk Dil Kurumundaki karşılığı bellidir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – TDK ne diyor?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ya, kullanana söyle sen. Kim kullanıyor?

CAVİT ARI (Antalya) – Siz kullanıyorsunuz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Önceden kullanılmış zaten, yeni kullanılmıyor ki bu.

BAŞKAN – Arkadaşlar bakın... Ya arkadaşlar, 18.30’da biz diğer bütçe görüşmelerine başlayacağız.

CAVİT ARI (Antalya) – “Türkiye Büyük Millet Meclisi”dir burasının adı.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Önceden yok mu? Yeni olan bir şey yok.

BAŞKAN – Bakın, size yazık, seslerinize yazık, gırtlaklarınıza yazık. Yani kendinize şey yapmayın. Sayın Başkan Vekilimiz, siz devam edin lütfen, buyurun.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Yine, Sayın Paylan’ın dile getirdiği tutuklu Milletvekili Leyla Güven’le ilgili hususta Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına hukuken...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, kitaba bakmak için rica ediyorum, geri vereceğim kendisine.

BAŞKAN – Vereceğim, vereceğim, isteyeceğim efendim.

Sayın Başkanım, kitabı bir beş dakikalığına ödünç alabilir miyiz; Sayın Sındır’a gönderelim. Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, on dakikanız kaldı. Buyurun.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Değerli arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının milletvekilleriyle ilgili olarak, yargı aşamasında bulunan hususlarla ilgili olarak yapacağı bir şey yoktur. Malumunuz, Anayasa’daki “kuvvetler ayrılığı”, “hukukun üstünlüğü” prensipleri karşısında Başkanlığımızın yargının bu yetkisini kullanmasına karşı bir tasarrufta bulunamayacağı hepimizin malumu olmalıdır. Anayasa’nın 138’inci maddesinin ikinci fıkrası, hiçbir organ, makam, merci veya kişinin yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceğini, genelge gönderemeyeceğini, tavsiye, telkinde bulunamayacağını hükme bağlamıştır.

5/12/2016 tarihinde 31’inci Birleşimde de Meclis Başkanı tarafından Genel Kurulda bu hususlara dikkat çekilmiş, Anayasa’nın geçici 20’nci maddesi kapsamında sürmekte olduğu ifade edilmiştir.

15 Temmuz darbe girişiminin ardından Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan tadilatlarla ilgili birçok husus dile getirildi. Bunları çok hızlı bir şekilde ifade edeceğim.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan tadilat ve onarım çalışmaları hakkında Meclis Başkanlık Divanına ve TBMM Başkanlık Divanına katılan tüm partilerin

grup başkan vekillerine bilgi verilmiştir. Söz konusu çalışmalar Meclis Başkanlık Divanınca TBMM Başkanlığına verilen yetki kapsamında Millî Saraylar Bilim ve Değerlendirme Kurulu onayıyla, TBMM ile GYODER konsorsiyumu arasında imzalanan 24/8/2016 tarihli protokol kapsamında, GYODER konsorsiyumu iş ortaklığı tarafından bedelsiz olarak yaptırılmıştır.

15 Temmuz sonrası yapılan başlıca işler: Genel Kurul binası, Başkanlık makam odası, ziyaretçi kabul binası; ön bahçede meydana gelen tahribat, yapılan bakım, onarım çalışmalarıyla kısa zamanda giderildi. Ana binadaki asansörler yenilendi. Ana bina kapılarının tadilat, bakım, onarımları yapıldı. İç bahçede bomba düşen bölgelerin etrafı şeffaf camla kapatılarak ziyarete açıldı.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Hiçbir şey duyamıyoruz, anlamıyoruz; yavaş ol. Sayın Başkan, hiçbir şey anlamıyoruz.

BAŞKAN – İyi bir doktor biliyorum üstat, tavsiye ederim şeyden sonra. Yani ben duyuyorum.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Başkanlık Divanı Toplantı Salonu günün şartlarına uygun hâle getirildi.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Vermesin cevap. Ya böyle bütçe müzakeresi mi olur? Bu ne ya! Ayıp, ayıp ya!

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Kulisler milletvekillerinin talep ve ihtiyaçları dikkate alınarak daha uygun hâle getirildi. Günümüz sivil savunma şartlarına uygun, her türlü afete ve saldırıya karşı Meclisin etrafı donanımlı ve fonksiyonel hâle getirildi... (Gürültüler)

BAŞKAN – Ama arkadaşlar, bakın, hakikaten yani biraz sessiz olursak hepimiz anlayacağız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Mikrofona yaklaşır mısınız, sesiniz duyulmuyor.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Duymamanızın sebebi mikrofon değil, tam arkanızdaki Sayın Bekaroğlu'nun gürültüsü.

...Santral sistemi kurularak sabit telefonlar daha teknolojik hâle getirildi. Üst düzey güvenlik önlemleri alındı. Antidrone test sistemi kuruldu. Siber saldırılara karşı en üst düzeyde tedbirler alındı. Acil müdahale gerektiren durumlarda stratejik personelden oluşan, 7/24 hizmet veren Acil Durum Merkezi kuruldu. Ana binanın

muhtelif noktalarına 68 turnike kuruldu. Bilgi işlem ve elektronik ağ sistemleri en ileri teknolojiyle donatıldı.

Burada Sayın Bekaroğlu'nun bir sorusunu cevaplayayım, belki daha sakinleşebilir.

Meclisin dış denetimi ve Meclis Hesapları İnceleme Komisyonu ile ilgili bir beyanı vardı. Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış denetimi 6253 sayılı Kanun'un 37'nci maddesi gereğince her yıl Sayıştay tarafından görevlendirilen 3 denetçiden oluşan bir komisyon tarafından hesaplar ve bunlara ilişkin belgeler esas alınarak yapılmaktadır. Bu komisyon tarafından hazırlanan dış denetim raporu her yıl Başkanlık Divanında görüşülmektedir, ayrıca, inceleme sonuçları da Genel Kurulun bilgisine sunulmaktadır. Bilindiği üzere, İç Tüzük'ümüzün öngördüğü Hesapları İnceleme Komisyonu 5018 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle önce 2919 sayılı Kanun, akabinde ise 6253 sayılı Kanun'daki denetime ilişkin düzenlemeler neticesinde kadük kalmıştır. Nitekim, Hesapları İnceleme Komisyonunca 22/11/2006 tarihli toplantısında Meclisin 2005 yılı hesapları incelenip ibra edildikten sonra faaliyetlerine son verilmiştir. Dolayısıyla 6253 sayılı Kanun'un 37'nci maddesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış denetiminin nasıl yapılacağı hususu düzenlenmiş olup bu hükümler doğrultusunda İç Tüzük'te yer alan Hesapları İnceleme Komisyonunun faaliyetini sürdürmesinin imkânı kalmamıştır.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – İç denetçilerin işine son verilmiş mi? Denetçiler var, iç denetçiler.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Onlar devam ediyor ama onlar bu işi yapmıyorlar, bu başka. Sayın Durmuş Yılmaz'ın külliyeyle ilgili danışmanların otoparkı konusuyla ilgili bir sorusu vardı.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Külliye değil, Millet Meclisi.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ya ne var külliye diyorsa?

CAVİT ARI (Antalya) – “Türkiye Büyük Millet Meclisi”, değiştirin lütfen, “külliye” değil.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Allah Allah! Buyurun, siz konuşun o zaman.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Hâlâ “külliye” diyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – “Hâlâ” derken sanki kabahat işlemiş gibi bir tavır ortaya koyuyorsunuz arkadaşlar.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Benim ne söyleyeceğime siz mi karar vereceksiniz?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Nasıl hitap edeceğinizi...

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Arkadaşlar, ben istediğim gibi konuşurum.

CAVİT ARI (Antalya) – Konuşamazsınız efendim, burası Türkiye Büyük Millet Meclisi.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Varsa siz istediğiniz zaman konuşursunuz.

CAVİT ARI (Antalya) – Konuşamazsınız.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Konuşurum. Nasıl konuşamam?

CAVİT ARI (Antalya) – Konuşamazsınız tabii ki.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Konuşamazsınız.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sen mi konuşacaksın benim yerime? Sen mi konuşacaksın?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Arkadaşlar, geçmişte de kullanılmış, mazimizde de “külliye” kullanılmış, ne var bunda?

CAVİT ARI (Antalya) – Kim kullanmış?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Mazimizde de kullanılmış.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kullanamazsınız.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Şimdi kötü kelimeler kullanacağım, tutuyorum kendimi. Ne demek? Sana mı soracağım ne söyleyeceğimi, sana mı soracağım? Sen istediğini konuşursun, ben de konuşurum.

CAVİT ARI (Antalya) – Konuşamazsınız efendim, siz Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekilisiniz.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Cevap vermen gerekiyorsa, buradaki usule ve İç Tüzüğe göre vermen gerekiyorsa verirsin cevabını. Sana mı soracağım?

CAVİT ARI (Antalya) – Sizin konuşmanız bağlar.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Evet, doğru.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Önce bir “siz” demeyi öğrenin.

CAVİT ARI (Antalya) – Konuşamazsınız. Siz temsil noktasındasınız. Temsil noktasındaki kişi böyle konuşamaz.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Allah Allah! Sen benim konuşacağımı takdir edeceksin, kelimelerime itiraz edeceksin, ondan sonra...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Meclis Başkan Vekili nasıl konuşacağını bilmiyor mu?

SALİH CORA (Trabzon) – Sizin söyledığınıze cevap dahi veremeyecek, öyle mi?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Şuraya bak!

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Terminolojide sıkıntı varsa ben buranın milletvekiliyim...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Siz niye müdahale ediyorsunuz?

CAVİT ARI (Antalya) – Yanlış konuşamaz. Kendisini savunur, sana ne?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Her milletvekili konuşabilir.

SALİH CORA (Trabzon) – Siz istediğiniz gibi konuşabildiğiniz gibi, o da istediği gibi konuşacak.

CAVİT ARI (Antalya) – Cevabını kendisi verebilir, sen veremezsin.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Başkan, bir ara verin, müdahale edin buna ya!

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Değerli milletvekillerimiz, lütfen...

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Başkan, burada konuşan birçok arkadaşımızın konuştuğu sözlerde bilgi eksiklikleri var, yanlışlar var, değerlendirmeler var. Bir şey dedik mi? Demedik, sükûtle dinledik, notumuzu aldık. Varsa arkadaşlarımızın söylediklerimize bir itirazı not alırlar, kalkarlar, söylerler.

CAVİT ARI (Antalya) – Var efendim, söylüyoruz işte. Buranın adı “külliye” değil, itirazımız bu, Türkiye Büyük Millet Meclisi.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ne demek bu artistlik, ayağa kalkmak falan? Nedir? Ne bu?

Evet, “külliye” kelimesini kullanıyorum, kullanıyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Kullanamazsınız.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Siz yenisiniz herhâlde, arkadaki arkadaşla söylüyorum. Daha önce de var burada, daha önce de kullanıldı. Bu Komisyonda bu tartışma 2016’da yapılmış.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – “Külliye” diyorum, ne var bunda? Ne var bunda arkadaşlar, niye büyütüyorsunuz? Ne var bunda?

CAVİT ARI (Antalya) – Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi, külliye değil burası. Külliye başka yerde arayın.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – “Külliye” diyorum, ne var bunda?

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Her isteyen istediği tanımlamayı yapamaz Türkiye Büyük Millet Meclisi yerine.

CAVİT ARI (Antalya) – Tanımlamanızı başka yerde yapın efendim.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, müsaade edin.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yapıyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Yapamazsın kardeşim, burası Meclis.

BAŞKAN – Bir dakika Sayın Arı...

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı konuşsun.

BAŞKAN – Sayın Kadıgil, Sayın Arslan... Müsaade edin, bakın, tek tek isimlerinizi söylüyorum. Arkadaşlar, gerçekten şaşkınlıkla izliyorum buradan.

CAVİT ARI (Antalya) – Evet, biz şaşıyoruz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin adını “külliye” koyanlara şaşıyoruz.

BAŞKAN – Müsaade edin.

Komisyonumuzun böyle bir çalışma üslubu yok. Sayın Başkan ısrarla “külliye” olarak nitelemeye devam edeceğini ifade ediyor.

CAVİT ARI (Antalya) – Biz de ısrarla itiraz edeceğiz Başkanım, böyle bir tanımlamayı kabul etmiyoruz.

BAŞKAN – Efendim, müsaade edin.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı külliye başkanı değil Sayın Başkan.

BAŞKAN – Müsaade eder misiniz Sayın Arslan.

Sizin itirazlarınız tabii ki son derece değerli ama...

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı gibi konuşsun, olur mu öyle şey ya?

BAŞKAN – Sayın Arslan, itirazları yapıyor olmanın bile bir usulü var.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Ama usulü var da...

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Sayın Başkan, ben de usulüne göre söz istiyorum.

BAŞKAN – Yani bakın, bazen usulün esasın önüne geçtiği durumlar vardır. Şu an, usul, esasın önündedir. Rica ediyorum, lütfen...

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Usule göre söz istiyorum.

KAZIM ARSLAN (Denizli) – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı gibi konuş.

CAVİT ARI (Antalya) – Usule göre söz talep ediyor sayın vekilimiz.

BAŞKAN – İçerikle ilgili olarak son söz milletvekilidir. “Son söz milletvekilidir.”i kullanarak Sayın Başkanın da bütün bu cevapları bittikten sonra ben bir milletvekili arkadaşımıza söz veririm “Son söz milletvekilidir.” diyerek de arkadaşlarımız bu konuda düşündüklerini net bir şekilde ortaya koyarlar.

Sayın Başkan, siz de lütfen toparlarsanız, son üç dakika.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Evet, bitirmeye çalışıyorum bu soruları.

BAŞKAN – Yani cevap veremediklerinizi yazılı gönderirsiniz.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Doğru, onları yazılı olarak ifade edeceğiz zaten.

BAŞKAN – Evet.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Değerli arkadaşlar, Sayın Yılmaz’ın sorusundaydık. 12/9/2017 tarihli 43 sayılı Türkiye

Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı Kararı'yla Türkiye Büyük Millet Meclisi külliyesine yaya ve araç girişleri 3 noktadan yapılmaktadır.

Çankaya kapısı, protokol kapısı olarak kullanılmaktadır; Dikmen kapısından resmî heyetler başta olmak üzere güvenlikten muaf makam sahipleri, resmî araçların girişi sağlanmaktadır; Ayrancı kapısı lojistik kapı olarak kullanılmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisinde görev yapan basın mensupları dâhil tüm personelin girişleri ayrıca düzenlenmiş ve kendilerine özel park alanları oluşturulmuştur. Bu park alanlarından, otoparklardan çalışma ofislerine sürekli ring servisi araçlar konulmuştur. Ziyaretçilerse yaya olarak Dikmen kapısından geçerek ziyaretçi kabul salonuna giriş yapmaktadır. Tüm personel, danışmanlar ve basın mensupları kendileri için özel olarak düzenlenen otoparklara alınmak suretiyle milletvekillerinin kendi otoparklarını daha rahat kullanmaları sağlanmaktadır.

Sayın Aksu'nun danışmanlardan işsizlik sigortası primi kesintisi yapılmaması ve kıdem tazminatı ödenmemesiyle ilgili dile getirdiği bir husus vardı. 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 46'ncı maddesinde "190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat kanunlarındaki hükümlerine göre sözleşmeli personel statüsünde çalışanlar ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre geçici personel statüsünde çalışanlar bu kanun kapsamına dâhil değildir." hükmü bulunmaktadır. 6253 sayılı Teşkilat Kanunu'nun 30'uncu maddesinde "Bu kapsamda çalıştırılan tüm personele sözleşme ücreti dışında, mali ve sosyal haklar kapsamında herhangi bir ad altında ödeme yapılamaz." hükmü yer almaktadır. İlgili mevzuat hükümleri gereğince kamu personel sisteminin bir gereği olarak tüm kamu kurumlarında geçici statüde çalışan personelde olduğu gibi Türkiye Büyük Millet Meclisinde de çalışan danışmanlara da kıdem tazminatı ödenmemekte ve işsizlik sigortası prim kesintisi yapılamamaktadır.

BAŞKAN – Sayın Başkanım, bir de, yirmi dokuz yıldır ödenen şu teşvik ikramiyeleri... Bu eylül ayında ödemesi yapılmadı, bununla ilgili düşüncenizi de alırsak efendim.

TBMM GENEL SEKRETERİ MEHMET ALİ KUMBUZOĞLU – İmzada, imzada.

BAŞKAN – Efendim?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – "İmzada." diyor Genel Sekreterimiz.

BAŞKAN – Tamam, imzadaysa mesele yok, ödenecek yani.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Yazılı soru önergeleriyle ilgili sayısal bilgileri vermiştim, bazı arkadaşlarımız buna temas etti.

Değerli arkadaşlar, şu andaki birikimin esas sebebi tatille ilgili husustur. Genel Kurulun tatilde bulunduğu dönemde Başkanlığa sunulan soru önergelerinin bakanlığa havalesi hakkında bir sınırlama, sıkıntı var İç Tüzük'te. Bunların Başkan tarafından ilan edilmesi, daha sonra bakanlıklara gönderilmesi gerekiyor. Tatil döneminde bu ilan işlemi yapılamadığı için bakanlıklara gönderilmesi de gerçekleştirilemiyor. On beş günlük süre bakanlıklara gönderildikten sonra başlıyor, bu da tatil ve ara vermeden sonra başlatılmaktadır. Bununla ilgili gerekli tekitleri Meclis Başkanlığımız yapmaktadır.

Sayın Emecan'ın "Meclis bir süredir haftada iki gün çalışıyor, bu teamül hâline geldi." şeklinde bir ifadesi vardı. Yazılı kurallar varken teamül söz konusu olamaz. Dolayısıyla İç Tüzük'e göre salı günleri 15.00-21.00; çarşamba, perşembe günleri 14.00-21.00 saatleri arasında çalışmaktadır Meclis.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Başkanım, toparlarsanız lütfen.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Tabii, Meclisin çalışmalarıyla ilgili bu genel kuralın Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurul tarafından değiştirilmesi mümkündür. Bu sebeple, bu Mecliste daha önceki dönemlerde cumartesi, pazar günleri dâhil Meclisin çalıştığını gördük ama bazen tabii perşembe günleri de Meclisin gündemine dair husus olmadığı için çalışma yapılmadı.

BAŞKAN – Efendim, bunların hepsi bütün siyasi partilerin ortak kararı olarak Genel Kurula çıkıyor.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Evet, bu tamamen Danışma Kurulu ve Genel Kurulun aldığı kararlar çerçevesinde düzenleniyor.

BAŞKAN – Aç-kapa da yapılmadı efendim, direkt kapatıldığı için bütün partilerin Genel Kuruldaki temsilcilerinin, grup başkan vekillerinin imzalarıyla yapıldı o işlem.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Evet.

27. Dönem

Burada Sayın Tatlıoğlu'nun komisyonlardaki üye dağılımıyla ilgili dile getirdiği husus şu: Tabii, 600'deki oran ile 26'daki oran aynı olmuyor.

İnsanlar söz konusu olduğunda sadece tam sayılara göre dağılım yapabiliyoruz.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Bu yanlış hesap efendim.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ondalık sayılar yapamıyoruz.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Yanlış.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ben burada size bahsediyorum, bunu size verebilirim.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Hayır, iradeyi yansıtmıyor.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Milletvekili sayılarıyla ilgili... Benzer bir şey seçim sonuçlarıyla ilgili olarak, illerde ve ilçelerdeki oranların, onların aynen oransal yansıması Mecliste de söz konusu değil.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Hayır, öyle değil efendim. Genel Kuruldaki denge komisyonlarda yok.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Tatlıoğlu, bir dakika, bahsediyorum işte size.

Genel Kuruldaki dengeye göre şöyle: AK PARTİ'nin, yüzde olarak, 550'de 290 ya, yüzde kaç? 49,23 küsur; Cumhuriyet Halk Partisi, 24,44 küsur; HDP, 11,03; MHP, 8,48; İYİ PARTİ, 6,79 küsur, 100 üzerinden yaptığımızda bu.

Şimdi, geliyoruz Komisyondaki oranlara, ihtisas komisyonları eğer 26 kişiden oluşuyorsa AK PARTİ'nin 12,80; Cumhuriyet Halk Partisi, 6,35; HDP, 2,86; MHP, 2,20; İYİ PARTİ, 1,76.

Tabii, 1,76 kişi veya 2,20 kişi olamayacağına göre bunları eğer 5'in üzerindeyse, 2,5'in üzerindeyse 3'e tamamlıyoruz, altındaysa alttaki sayıya tamamlıyoruz.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan, özür diliyorum. Sayın Başkan, çok farklı şeyler konuşuyoruz. Lütfen, bir dakikanızı rica ediyorum.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Müsaade edin, bir dakika, ben söyleyeyim önce, siz söylediniz değil mi?

Şimdi, burada Plan ve Bütçe Komisyonunda 30 kişi bulunuyor. Burada 30'u aynı oranlara aldığımızda, yani 290 bölü 600 yaptığımızda...

BAŞKAN – Tam da Sayın Tatlıoğlu buna itiraz ediyor, “Niye 32 değil?” diye soruyor?

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – 31 olduğunda eksik oluyor efendim.

BAŞKAN – Efendim, 31 olmuyor zaten, tek olmuyor.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – 14,69.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – 2 üye düştü, 598 yapmanız lazım.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Hayır, tam sayı üzerinden yapıyoruz, öyle şey olur mu?

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Yok, yok, 294, doğru efendim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Meclisin 600 üyesi yok mu?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Hayır, 600 üye Meclisin tam sayısı, yani şu anda şahıslar üzerinden yapılmaz o hesap. Burada 30 üzerinden AK PARTİ'nin oranı 14,69; Cumhuriyet Halk Partisi, 7,29; HDP, 3,29; MHP, 2,53; İYİ PARTİ, 2,02.

BAŞKAN – Tam da 0,69 ben oluyorum işte.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – 25 yaptığınızda 12,25.

Bakın, burada esas olan şu. Bir dakika dinler misiniz? Bir dakikanızı rica ediyorum.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – O, Başkanlık Divanının kararı.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Esas olan, pratik olarak şunu söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Başkan, bitirdiniz mi?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bitirmedim, isterseniz sonra konuşsun Sayın Tatlıoğlu, ben bitireyim.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Otuz saniye rica edeceğim.

BAŞKAN – Buyurunuz.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Efendim, Genel Kurula milletin verdiği dengenin komisyonlara yansımaları lazım. Eğer biz bunu yansıtmazsak millî iradeyi temsil edemeyiz bu Komisyonunda. Yani bunu 25 yapsanız, AK PARTİ 12,25 oluyor.

Mesele AK PARTİ, MHP, CHP meselesi değil, mesele millî irade meselesi değil. Dolayısıyla nasıl Genel Kurulda işlemler gidiyorsa burada da öyle gider. Yani 1'inci parti... Eğer siz bunu böyle yaparsanız yarın 1'inci, 3'üncü partiler değişir. Bu nedenle millî irade temsil edilmiyor. Hakikaten burada bir...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Matematik iyi çalışmıyor.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Hayır, ne öneriyorsunuz, onu merak ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – 31 olsun.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Efendim, şunu söylemek istiyorum: Benim bununla ilgili şeyim var, sonra size söyleyeyim.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Tamam, anladım.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Ama temel olarak böyle bir şey var.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Son bir iki hususa değineceğim. Sayın Bekaroğlu'nun Meclis Camisi'yle ilgili... Nerede, burada mı?

ERKAN AYDIN (Bursa) – Camiye gitti.

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Camiyle ilgili yıkım konusunda herhangi bir karar yok, belki camiye gitmiştir çünkü cami açık, hizmete açık.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Niye özel muamele yapıyorsunuz AK PARTİ Genel Başkanına?

TBMM BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Başkanım, bitiriyorum.

Sayın Aydın benim konuşmamla ilgili bir şeyde bulundu. Orada tabii çok uzun bir tarihî malumat vermek istemiyorum. İstanbul'da Meclis-i Mebusan -16 Mart 1920'de İstanbul işgal edildiği zaman- bir karar alıyor Doktor Rıza Nur ve arkadaşlarının verdiği bir teklifle. O karar Anadolu'da bir yerde toplanmak üzere bir karar alıyor.

Tabii, bu karar da Ankara'da o zaman henüz Meclis açılmadığı için Heyet-i Temsiliye Başkanı olan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Başkanı olarak onunla istişare hâlinde alınan bir karar. Bu karardan hemen sonra 19 Mart'ta da yine "Gazi

Mustafa Kemal” başlıklı bir tamim yayınlanıyor. Bu tamimde Meclis-i Mebusan’daki milletvekillerinden katılabilecek olanların Ankara’ya gelmeleri, katılamayacak olanlar sebebiyle de boş kalan seçim çevrelerinde yeniden seçim yapılmasına dair bir karar alınıyor. Benim ifade ettiğim şey budur. Türkiye Cumhuriyeti borçlarını öderken bile, Osmanlı Devleti’nin kendi hissesine düşen borçlarını üstlenmiştir Lozan’da da. Dolayısıyla bir devamlılık söz konusu bizim devlet tarihimizde. Bunu ifade etmek için söyledim.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Diğer soruları da biz arkadaşlarımıza yazılı olarak bilgi verebiliriz.

TBMM Başkanı Mustafa Şentop

Konu : 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile
2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280)
Hakkında Sunumu

Dönemi : 27

Yasama Yılı : 4

Tarih : 28/10/2020

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Sayın Başkanı, kıymetli Komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarım, kurumlarımızın kıymetli yöneticileri, mensupları, değerli basın mensupları; Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ile 2019 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi görüşmeleri için bir aradayız. Komisyonumuzdaki görüşmelerin verimli, faydalı ve hayırlı olmasını Cenab-ı Hak’tan diliyorum. Meclisimize sunulan 2021 Yılı Bütçe Kanun Teklifi’nin kurumlarımıza, Meclisimize, devletimize, milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Değerli milletvekilleri, malumunuz olduğu üzere, bu yıl Millî Mücadele’nin ve millî iradenin tecelligâhı olan Meclisimizin açılışının 100’üncü yılını idrak ettik. Yüce Meclisimiz, dünya parlamentoları arasında “Gazi” unvanını taşıyan yegâne Parlamente’dur. İstiklal Savaşı’nda tam bağımsızlık idealinin ve Millî Mücadele’nin karargâhı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi, 15 Temmuz hain darbe girişimi sırasında da bombalar altında, milletvekillerimiz ve çalışma arkadaşlarımızla görevini kahramanca sürdürerek demokrasi mücadelemizin merkez üssü olduğunu göstermiştir. “Ya istiklal ya ölüm!” şiarı bir kez daha tecelli etmiş, Meclisimiz ikinci

kez “Gazi Meclis” unvanını almıştır. Yüz yıldır var olan bu Meclis, milletin azmi ve millî mücadele ruhuyla vücut bulmuştur, yüzyıllar boyunca da aynı kararlılık ve azimle ayakta kalacaktır. İçinde bulunduğumuz bu mukaddes çatı altında yeni yasama döneminde de milletimize hizmet etme imkânına sahip olduğumuz için iftihar ediyoruz.

Büyük bir onur ve heyecanla idrak ettiğimiz Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 100’üncü yılını manasına ve önemine yakışır şekilde kutlamak maksadıyla kapsamlı hazırlıklar yapmıştık ancak bütün dünyayla birlikte ülkemizi de tesiri altına alan Covid-19 virüs salgını sebebiyle resmî kabul ve anma programlarının bir kısmı ile ülke genelinde çocuklarımızın ve milyonlarca vatandaşımızın geniş katılımıyla yapmayı planladığımız kutlama faaliyetlerimizin çok büyük bir bölümünü ertelemek ya da iptal etmek zorunda kaldık. Bununla birlikte, Gazi Meclisimizi şanına yaraşır şekilde anmak kadar gelecek nesillere en doğru şekilde anlatmanın taşıdığı önemin de farkında olarak, 100’üncü yıl etkinlikleri kapsamında kalıcı eser niteliği taşıyan pek çok çalışmayı gerçekleştirdik ve bazı projeleri başlattık. Bu kapsamda yapılan faaliyetlere örnek olarak, Meclis Başkanlığımız tarafından 100’üncü yıla özel hatıra para ve pul bastırıldı, kamu spotları hazırlandı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yüz yıllık hikâyesini anlatan belgeseller ve literatürde kaynak niteliği taşıyacak eserler hazırlandı, sempozyumlar düzenlendi, 100’üncü yıl coşkusu internet yayınları ve sosyal medya araçlarıyla kamuoyuyla paylaşıldı. Belirtmek isterim ki, bu gibi tarihe iz bırakacak kültürel, bilimsel, sanatsal faaliyet ve eserlerin icrasına ve kamuoyuyla paylaşılmasına 2020 yılının kalan kısmında ve 2021 yılında da devam edeceğiz. Meclisimizin 100’üncü yıl coşkusunu yansıtabilecek nitelikte mümkün olduğunca fazla eseri milletimizin istifadesine sunacağız.

İçinde bulunduğumuz yılın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışını müteakip bir asırlık bir zaman diliminin tamamlandığı çok anlamlı bir dönüm noktasına denk gelmesi vesilesiyle, yüce Meclisin faaliyetlerini sürdürebilmesi için canla başla gayret gösteren bütün çalışma arkadaşlarıma tekrar teşekkür ediyorum. Meclisimizin nice yüz yıllara güç ve kudretle ulaşmasını, ilelebet var olmasını Cenab-ı Hak’tan niyaz ediyorum. Ayrıca, yüce Meclisimizin açılışından bugüne, bu mukaddes çatı altında görev yapan ilk Meclis Başkanımız Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere, bütün milletvekillerimizi, siyasetçilerimizi, devlet adamlarımızı şükran ve minnetle anıyorum. Vefat edenlere Cenab-ı Hak’tan rahmet, hayatta olanlara sıhhat, afiyet ve hayırlı, uzun ömürler diliyorum.

Değerli milletvekilleri, tarihin önemli kavşak noktalarından birinden geçtiğimiz müstesna bir döneme sadece millet olarak değil, bütün bir dünya olarak şahit oluyoruz. Bu dönem siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel yapıların,

kavramların, kuralların, kurumların, toplumların, devletlerin, coğrafyaların yeniden şekillenmeye başladığı, teknolojinin büyük dönüştürücü etkisinin âdeta kontrolü ele aldığı bir dönem. Bu gelişme, bize, sadece para ve ekonomik varlıkların küreselleşmediğini, aynı zamanda insan hareketlerinin, kültürlerin, sorunların, hatta hastalıkların da küreselleştiğini gösteriyor.

Bildiğiniz gibi, geçtiğimiz yılın son günlerinde Çin'de başlayan bir virüs salgını bütün dünyayı etkisi altına alırken, içinde bulunduğumuz bu büyük değişim sürecine de bir anlamda katalizör etkisi yapmıştır. Bu salgın değişim sürecinin hızını sadece nicelik bakımından artırmakla kalmadı, mahiyetini de değiştirmeye başladı. Geldiğimiz noktada salgının psikolojik, sosyolojik, siyasi, ekonomik, ticari, kültürel ve diğer birçok alandaki etkilerini hep birlikte hissetmeye ve müşahade etmeye devam ediyoruz. Bu vesileyle belirtmek isterim ki, Covid-19 salgınının ortaya çıkardığı olumsuz etkiye rağmen, aldığımız tedbirlerle, Meclisimizin çalışmalarını aksatmadan, yoğun bir yasama dönemi geçiriyoruz. Milletvekillerinin Genel Kurul çalışmalarını, komisyon ve basın toplantılarını sağlıklı ortamlarda gerçekleştirebilmeleri için gerekli görülen tedbirleri derhâl, dikkatle ve titizlikle alıyoruz.

Değerli milletvekilleri, Türkiye, tarihi boyunca bölgesinde ve dünyada barış ve istikrarı korumak için mücadele eden, uluslararası sorunların çözümünde yapıcı ve uzlaştırıcı rol üstlenen bir ülke olmuştur. Cumhuriyetin ve demokrasinin teminatı olan Meclisimiz ise gerek ülke içerisinde gerekse bölgesel ve küresel planda barış, huzur ve refahın korunması için üzerine düşen her türlü görevi bu zamana kadar dikkatle yerine getirmiştir ve bundan sonra da yerine getirmeye devam edecektir.

Bildiğiniz gibi, Ermenistan ordusunun başlattığı geniş kapsamlı saldırılar ve Azerbaycan'daki sivil yerleşim birimlerini hedef alan provokasyonlarıyla başlayan çatışmalar, zaman zaman alınan ateşkes kararlarına rağmen kesintisiz olarak devam etmektedir. Son olarak geçen gün Amerika Birleşik Devletleri'nin girişimiyle alınan ikinci ateşkes kararı, başlangıcından dakikalar sonra Ermenistan'ın sivilleri hedef alan saldırılarıyla ihlal edilmiştir. Yine almakta olduğumuz acı haberler, dün itibarıyla Ermenistan'ın başta Terter şehri olmak üzere sivil hedeflere yönelik saldırılarına devam etmekte olduğunu göstermiştir. Daha önce çeşitli platformlarda, bu kapsamda Bakü'de, Azerbaycan Milli Meclisinde ve insanlık suçlarına şahitlik eden Gence'de de ifade ettiğim gibi, sivillere yönelik bu saldırıları şiddetle kınadığımızı bir kez daha huzurlarınızda da ifade etmek istiyorum. Bu saldırılarda şehit olan bütün kardeşlerimizi rahmetle anıyor, gazilere Cenab-ı Hak'tan acil şifalar niyaz ediyorum.

Birleşmiş Milletler kararları başta olmak üzere, birçok uluslararası kuruluşun kararlarında kabul ve ilan edildiği üzere, Ermenistan işgali altındaki vatan topraklarını kurtarmak için kahramanca çarpışan Azerbaycan ordusuna muvaffakiyetler diliyorum.

Türkiye ve Azerbaycan, dünyada başka 2 ülke arasında benzeri olmayan bir şekilde “tek millet, iki devlet” anlayışıyla yakın bir ilişkiye sahiptir. Buradan tekrar ifade etmek isterim ki: Türkiye, bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da tarihî gerçeklere ve uluslararası hukuka göre haklı olan davasında ve vatan savunmasında Azerbaycan’ın yanında yer almaya devam edecektir.

Değerli milletvekilleri, bizler bu coğrafyada her zaman kalıcı barıştan yana olduk. Adalete ve hukuka olan inancımızla Doğu Akdeniz’de ihdas edilen gerginliği diplomasinin bütün imkânlarıyla çözmekten yanayız. İçinde bulunduğumuz coğrafyanın kalıcı barışa kavuşması, kararlı duruşumuzu devam ettirmemizi zorunlu kılıyor.

Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak uluslararası sorunların ve meydan okumaların tamamında, yerinde ve zamanında tavır alarak etkili bir duruş sergiledik. Meclisimiz, milletimize, devletimize, demokrasimize ve bağımsızlığımıza yönelen her türlü saldırı karşısında ülkemizin sınırlarını ve milletimizin güvenliğini korumak, istiklalimize sahip çıkmak ve demokrasimizi yaşatmak için bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da görevini yapmaya kararlılıkla devam edecektir.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; bilinmelidir ki bizler Gazi Meclisin şerefli mensupları olarak tali meselelerde ihtilafa düşsek dahi, millî meselelerde asla ihtilafa düşemeyiz.

Yüce Meclisimizin açılışının 100’üncü yıl dönümünde milletimizin de bizden beklentisi, fikir ve telakki farklılıklarımıza rağmen bu yolda mutabakatla hareket etmemiz, millî çıkarlarımızın tahakkuku için el birliği yapmamızdır.

Fikir ayrılıklarımız, ülkemiz ve milletimiz için en doğruya, en faydalıya ulaşmak için ortaya koyduğumuz çabaların bir göstergesidir. Siyasi rekabet ile ülkeye ve millete hizmet yarışı arasındaki çizginin en iyi korunduğu yer Meclisimizdir. Yeni yasama yılında da kritik konularda bir araya gelip ortak hareket edebilme şeklindeki hayati yaklaşımı sürdüreceğimize inanıyorum.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2021-2023 dönemi bütçe teklifiyle ilgili değerlendirmelere geçmeden önce sizlere yasama ve denetim faaliyetlerimizle ilgili kısa bilgiler vermek istiyorum.

Bu kapsamda 27'nci Dönemde Başkanlığımıza 3.147 kanun teklifi sunulmuştur. Genel Kurul gündemine giren 211 kanun teklifinden 106'sı kanunlaşmış, 1 adet de İç Tüzük değişikliği gerçekleştirilmiştir. Hâlihazırda 104 kanun teklifi Genel Kurul gündemindedir, 2.930 kanun teklifi ilgili komisyonlardadır. Ayrıca, değişik konularda 81 Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı alınmıştır.

Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçişle birlikte, kanun teklif etme yetkisinin münhasıran milletvekillerine tanınmış olması, milletvekillerinin kanun teklifi taslağı hazırlama taleplerinin karşılanması yönünde kurumsal kapasitemizin güçlendirilmesini zorunlu kılmıştır. Meclis Başkanlığımız bu bağlamda bir dizi çalışma yürüterek yasama süreçlerine destek sunan idari teşkilatın kapasitesini güçlendirmiş, Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı bünyesinde “Teklif Destek Bürosu” adıyla kurumsal bir mekanizma oluşturmuştur. Böylelikle 27'nci Dönemde milletvekillerinin talepleri doğrultusunda 200'ü uluslararası anlaşmalara yönelik olarak hazırlanan kanun teklifi taslağı ile 612'si kanun teklifi taslağı olmak üzere toplam 812 kanun teklifi taslağı burada hazırlanmıştır.

Denetim faaliyetlerimiz kapsamında Başkanlığımıza verilip işleme alınan 34.713 soru önergesinden 22.460'ı muhataplarınca cevaplandırılmış; bu söz konusu 22.460 önergenin 4.299'u süresi içerisinde, 18.161'i ise süresi geçtikten sonra cevaplandırılmıştır. Bunlardan 5'i geri alınmış, 11.792'si cevaplandırılmamış olup 456'sı hâlen işlemededir.

27'nci Dönemde Başkanlığımıza 21 genel görüşme önergesi verilmiş olup bunlar Genel Kurul gündeminde yer almaktadır.

Yine aynı dönemde Meclis Başkanlığımıza gelip işleme alınan 3.312 Meclis araştırması önergesinden 3.265 önerge Genel Kurul gündemindedir.

45 araştırma önergesi, konularına göre birleştirilerek Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülüp kabul edilmiş ve böylece, Down Sendromu ve Otizm Araştırma Komisyonu, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Araştırma Komisyonu, ALS, SMA ve Benzeri Hastalıkları Araştırma Komisyonu, Hayvan Haklarını Araştırma Komisyonu, Bilişim Teknolojileri Bağımlılığını Araştırma Komisyonu, Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümlerini Araştırma Komisyonu olmak üzere 6 Meclis araştırması komisyonu kurulmuştur. Komisyonlar birçok toplantı ve yerinde inceleme gerçekleştirmiş; araştırma konularıyla ilgili olarak kurum ve kuruluşlardan, akademisyenlerden, sivil toplum örgütlerinden bilgi almıştır.

27. Dönem

Bütün komisyonlar, raporlarını Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunmuş ve raporlar bastırılarak dağıtılmıştır. Bu komisyonlardan Hayvan Haklarını Araştırma Komisyonu raporu Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda da görüşülmüştür.

Öte yandan KİT Komisyonu, denetim kapsamında bulunan kamu iktisadi teşebbüslerinin 2017 ve 2018 yıllarına ait Sayıştay denetim raporlarını alt komisyonlarda görüşmüştür. KİT alt komisyonları, şubat-haziran ayları arasında toplam yüz yedi saat süren 34 toplantı gerçekleştirmiştir. Ayrıca, söz konusu kuruluşlara ait alt komisyon raporları, kasım ayı içerisinde üst komisyonda görüşülmeye başlanacaktır.

Diğer yandan, 2019 yılı dış denetim raporları kapsamında Sayıştay tarafından hazırlanarak Başkanlığımıza sunulan Genel Uygunluk Bildirimi, Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu, Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporu ve 190 kamu idaresine ilişkin denetim raporu olmak üzere toplam 194 Sayıştay raporu Başkanlığımıza verilmiş, Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiş bulunmaktadır.

Tutanak hizmetleri kapsamında yürütülen faaliyetlere bakacak olursak, bu dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda 172 birleşimde 738 oturum yapılmıştır. Birleşimlerde, bin yüz elli altı saat dört dakika çalışılmış ve toplam 49.428 sayfa tutanak tutulmuştur. İhtisas komisyonları ve Meclis araştırması komisyonlarında ise bin iki yüz on altı saat elli sekiz dakika çalışılmış ve toplam 25.775 sayfa tutanak tutulmuştur.

Milletvekillerimizin Genel Kurul ve komisyon toplantılarında yaptıkları konuşmalar, elektronik posta adreslerine gönderilmekte, ayrıca, bu konuşmaların tamamı yasama yılı sonunda taşınabilir belleklerle milletvekillerimize sunulmaktadır.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri; şimdi de Meclisimizin dış ilişkiler faaliyetleri hakkında bazı bilgileri sizlerle paylaşmak istiyorum. Meclisimiz, 27'nci Dönemde dış ilişkiler faaliyetlerini devletimizin "girişimci ve insani dış politika" ilkesiyle uyumlu bir şekilde yürütmüş, geleneksel diplomasi araçlarına parlamenter seviyede elinden gelen katkıyı sunmuştur.

Parlamenter diplomasinin, devletler arası ilişkilerde her geçen gün daha büyük bir rol oynaması hasebiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi, ikili ve çok taraflı ilişkilerin güçlendirilmesine katkıda bulunmak gayesiyle ülke parlamentoları, uluslararası parlamenter asambleler ve uluslararası kuruluşlarla temaslarını salgın sürecine rağmen yoğun biçimde sürdürmeye gayret etmiştir.

Ülkeler arası ikili ilişkileri geliştirme kapsamında 144 ülke ile kurulan dostluk gruplarının faaliyetleri bu dönemde de hem parlamenter diplomasi çalışmalarını zenginleştirmiş hem de Türkiye'nin etkinlik coğrafyasının genişlemesine katkı sağlamıştır.

Son yirmi yıldır izlenmekte olan çok yönlü dış politika çalışmaları çerçevesinde, Türkiye'nin Latin Amerika ve Karayipler bölgesi ile ilişkilerini geliştirmek amacıyla Meclisimiz; Bolivya, Ekvator, Kolombiya, Peru ve Şili parlamentolarından oluşan And Parlamentosuna gözlemci üye olması yönündeki davete icabet etmiş ve And Parlamentosu Türk Grubu kurulmuştur.

Bu dönemde, ayrıca, Türkiye-Azerbaycan-Almanya arasında oluşturulan Bakü Diyalog ve İş Birliği Platformunun kurumsallaşması ve genişlemesine yönelik çalışmalar Türkiye Büyük Millet Meclisinin öncülüğünde devam etmiştir.

Diğer yandan, Birleşmiş Milletler Batı Grubunun 27 Şubat 2020 tarihli toplantısında Dışişleri Komisyonu Başkanı Sayın Volkan Bozkır'ın, Birleşmiş Milletlerin en üst düzey görevi olan 75'inci Genel Kurul Başkanlığına adaylığı oy birliğiyle onaylanmış ve Bozkır 17 Haziran 2020 tarihinde bu göreve seçilmiştir. Böylelikle, Birleşmiş Milletlerin en üst organı olan Genel Kurulun Başkanlığını ilk defa bir Türk vatandaşı üstlenmiştir.

Covid salgını sürecinde de Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış ilişkiler faaliyetleri kapsamında toplantı ve görüşmelerine ara verilmemiş, bunların video konferans yoluyla gerçekleştirilmesi yoluna gidilmiştir. Bu kapsamda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak Güney Doğu Avrupa İş Birliği Süreci Parlamenter Asamblesi 7'nci Genel Kurul Toplantısı ile Parlamentolar Arası Birlik tarafından düzenlenen 5'inci Dünya Parlamento Başkanları Toplantısı'na video konferans yoluyla katıldım.

Ülkelerimiz arasında gelenek hâline geldiği üzere, 10-12 Eylül 2020 tarihleri arasında Azerbaycan Millî Meclisi Başkanı Sahibe Gafarova, ilk yurt dışı ziyaretini Türkiye'ye düzenlemiştir. Ben de Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına yeniden seçilmemden sonra ilk yurt dışı ziyaretimi, Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan 4 siyasi partiye mensup milletvekili arkadaşlarımızla birlikte 18-20 Ekim tarihleri arasında kardeş Azerbaycan'a yaptım. Ziyaretimizle bu geleneği devam ettirmenin yanında, Azerbaycan'ın işgal altındaki öz topraklarını kurtarmak için yürüttüğü operasyonlar devam ederken kardeşlerimize destek vermeyi de amaçlamış olduk. Her zaman ifade ettiğimiz üzere Azerbaycan'la "iki devlet, tek millet"iz ve aynı ulu çınarın iki dalıyız.

Yine, bu dönemde uluslararası parlamenter asamble Türk grupları 30 toplantıya video konferans yoluyla iştirak etmiş, dostluk gruplarımız da muhataplarıyla pek çok video konferans toplantısı gerçekleştirmiştir.

Ayrıca, uluslararası komisyonlarımızın başkanları, Türkiye'nin görüşlerini geniş çevrelere duyurabilmek amacıyla muhataplarına pek çok mektup kaleme almış, böylece bir yandan Türkiye Büyük Millet Meclisinin görünürlüğü artırılırken diğer yandan Türkiye'nin çıkarlarını savunma noktasında hassasiyetlerimizi dile getirmişlerdir.

Değerli milletvekilleri, yasama faaliyetlerine bilgi desteği sağlamak ve milletvekillerimizden gelen bilgi taleplerini karşılamak üzere, araştırma hizmetleri kapsamında, bu dönemde rapor, bilgi notu, bilgi derleme ve doküman türünde 483 çalışma gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Avrupa Parlamento Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi aracılığıyla çeşitli ülke parlamentolarından gelen 147 adet bilgi talebi karşılanmıştır.

İdari faaliyetlerimizle ilgili bazı kısa bilgileri de hızlıca geçmek istiyorum.

Bu dönemde, yasama ve denetim faaliyetlerinin daha etkin yürütülebilmesine destek sağlamak amacıyla Ana Bina ve Halkla İlişkiler Binası ile komisyon toplantı salonları başta olmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisinin iç ve dış mekânlarında bakım, onarım ve iyileştirme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar, zorunlu durumlar hariç, mümkün mertebe Meclisin tatilde olduğu dönemlerde gerçekleştirilmiştir.

Milletvekillerimizden gelen yoğun talepler üzerine 2020 yılında külliye içerisinde yeni bir lokanta binası yapılmıştır. 100'üncü Yıl Bahçe Lokantası, milletvekili bölümü 2 katlı, personel bölümü tek katlı olacak şekilde 8 dönümlük arazinin 1.500 metrekaarelik alanına oturmaktadır. 2019 yılı içerisinde ihalesi yapılan inşaat yüz seksen gün gün gibi kısa bir süre içerisinde tamamlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin 100'üncü yılında milletvekillerimizin ve personelimizin hizmetine açılmıştır.

Genel Kurul Salonu'nun tadilatı için Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığıyla 10 Mart 2020 tarihinde bir protokol imzalanmıştır. Bu kapsamda, 2020 yılı içerisinde Genel Kurul Salonu'nun hatip kürsüsü hidrolik iner-çıkart sisteme çevrilmiş, tavan ve duvar yüzeylerindeki akustik boyalar yenilenmiş, tüm koltukların bakımları yapılmıştır. Ayrıca, reji odasının arkasına sistem odası yapabilmek için gerekli tadilatlar ve hazırlıklar tamamlanmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin geç tatile girmesi ve salgın süreci şartlarının elvermemesi sebebiyle 2020 yılı içerisinde yapılması planlanan elektronik oylama, yoklama, görüntüleme ve seslendirme sistemlerinin yenilenmesi işleri ile milletvekili sıralarının revizyonu ve halıların yenilenmesi işleri ise ertelenerek 2021 yılı programına alınmıştır.

Diğer yandan, Bina Deprem Yönetmeliği çerçevesinde, İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesince yapılan tetkikler neticesinde İstanbul'daki Yıldız Konukevi binamızın güçlendirilmesinin gerektiği tespit edilmiş olup tadilat ve onarım çalışmaları başlamıştır. Güçlendirme çalışmaları yürütülürken binanın içerisindeki tüm mahallerle birlikte elektrik ve mekanik tesisatları da yenilenecektir. Söz konusu işlere başlanmış olup yüz seksen gün içerisinde, muhtemelen mart ayı başına kadar tamamlanacaktır. Böylece hizmete mart ayı başında alacağız Yıldız Konukevi'ni inşaallah.

Ayrıca, Halkla İlişkiler Binası'nın 5'inci katında yer alan yaklaşık 800 metrekare büyüklüğündeki teras alan üstü otomatik açılır-kapanır tente sistemiyle, etrafı ise mevcut binanın görüntüsüyle uyumlu olacak şekilde otomatik giyotin pencere sistemiyle kapatılarak milletvekillerimizin ve çalışanlarımızın kullanımına sunulacaktır. Bu çalışma da başlamış olup doksan gün içerisinde tamamlanması planlanmaktadır.

Bildiğiniz gibi, mekân yetersizliği sebebiyle idari teşkilatımızın bazı birimleri Türkiye Büyük Millet Meclisi külliyesi dışında hizmet sunmaktadır. Önümüzdeki dönemde katlı personel otoparkı üzerine 7 bin metrekare kullanım alanına sahip ve 600 personelin görev yapabileceği yeni bir personel binası yapılarak dışarıdaki birimler bu binaya taşınacaktır. İşin projesi tamamlanmış olup 2021 yılı içerisinde yapım ihalesi gerçekleştirilecektir.

Ayrıca, mevcut kreş binamız da Türkiye Büyük Millet Meclisi külliyesi dışındadır. Binanın fiziki kapasitesi yetersiz olduğundan hizmet taleplerinin tamamı karşılanamamaktadır. Bu sebeple, 400 öğrenci kapasiteli, 5.700 metrekare kullanım alanına sahip, Ana Bina'yla uyumlu yeni bir kreş binası külliye içerisinde yapılacaktır. Proje hazırlanmış olup yapımı ve ihale süreci başlamıştır.

Yine, İstanbul'daki Florya Sosyal Tesislerinde Atatürk Köşkü, genel sekreterlik binası, yaverlik binası, belediye binası, otel binası, resepsiyon binası ve restoran binaları bulunmaktadır. Duyulan ihtiyaç doğrultusunda bunların tadilat ve onarımları için projelendirme süreci başlatılmıştır. Projelerin tamamlanmasını müteakip 2021 yılı içerisinde tadilat ve onarım ihalesi yapılacaktır.

Değerli milletvekilleri, biraz vakit azaldığı için -Erhan Bey gitti ama- süremi aşmamak konusunda, atlayarak geliyorum.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Süreniz var efendim çünkü biz yirmi dakika açtık dolayısıyla ilave süremiz var.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Peki.

Arkadaşlar, o zaman hızlıca başlıklarla devam edeyim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Canlı yayın...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Şimdi, ben, kendi süreme ayrıca müdahalelerle...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, buyurun siz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sonunda konuşacağız, bugün uzun vaktimiz.

Değerli arkadaşlar, kütüphane ve arşiv hizmetleri kapsamında 34.812 okuyucuya kütüphane hizmeti verilmiş, koleksiyona 2.845 yeni kitap eklenmiş, toplam kitap sayısı 324.350'ye ulaşmıştır. Toplam yayın sayısı, süreliyle beraber 410.326'ya yükseltilmiştir. Dijitalleştirme faaliyetleri kapsamında 70 kitap dijital ortama aktarılmıştır. Ayrıca dijitalleştirilmiş yayınlarımız başta olmak üzere 2.713 elektronik yayın, Türkiye Büyük Millet Meclisi Açık Erişim Sistemi üzerinden araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Yıl içerisinde Açık Erişim Sistemi'nden faydalanan araştırmacı sayısı 331.976 olmuştur.

Arşiv hizmetleri kapsamında yürüttüğümüz İstiklal Mahkemeleri arşiv belgeleri üzerinde çalışmalar devam etmektedir. Bugüne kadar; tanıtım cildi, İstanbul, El-Cezire, Eskişehir, Isparta, Şark ve 2'nci Dönem Ankara İstiklal Mahkemesi arşiv belgeleri kitap olarak yayımlanmıştır. Bu yayınlar ayrıca internet üzerinden araştırmacıların hizmetine sunulmaktadır. Kitaplaştırma çalışmaları devam eden 1'inci Dönem Ankara İstiklal Mahkemesi arşiv belgeleri de en kısa sürede yayımlanacaktır.

Bu yıl içerisinde elektronik ortamda araştırmacıların istifadesine açılması planlanan bir diğer arşiv çalışması da istiklal madalyaları arşiv belgeleridir. Ayrıca çalışmaları devam etmekte olan Demokrat Parti Meclis Grubu müzakere zabıtlarının da en kısa sürede araştırmacıların erişimine sunulması planlanmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin basın, yayın ve halkla ilişkiler hizmetlerine dair faaliyetleri hakkında da kısa bilgi vermek istiyorum. Bilindiği üzere Türkiye

Büyük Millet Meclisi Televizyonu Genel Kurul toplantılarını 14.00-21.00 saatleri arasında canlı olarak yayımlamaktadır. Genel Kurulun 21.00'den sonra devam eden çalışmaları ise resmî internet sitemiz ve mobil uygulamamız üzerinden canlı olarak takip edilebilmektedir. Bu kapsamda 27'nci Dönemde; Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyonu tarafından Genel Kurulda 885 saat, Türkiye Büyük Millet Meclisi resmî internet sitesi üzerinden de 242 saat olmak üzere toplam 1.127 saat canlı Genel Kurul yayını, resmî internet sitesi üzerinden de 96 saat siyasi parti grup toplantıları canlı yayını yapılmıştır.

Diğer taraftan Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyonunun hizmet kalitesinin artırılması amacıyla teknik altyapısının güçlendirilmesi projesi başlatılmıştır. TBMM TV, 1994 yılından bugüne kadar kurulduğu günün teknolojisiyle hizmet vermektedir. Bu amaçla, Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı ile 31 Mart 2020 tarihinde bir protokol imzalanmıştır. Yine bu dönemde 448.449 kişiye ziyaretçi kabul ve rehberlik hizmeti verilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Basımevinde de yasama denetim faaliyetleriyle ilgili 22 milyon 871 bin 930 sayfa, yasama belgeleri haricinde ise 19 milyon 163 bin 533 sayfa baskı işi gerçekleştirilmiştir.

Diğer yandan Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde; 603 başvuruya işlem yapılmış, 426 başvuru cevaplanarak bilgi edinme hakkı kapsamında vatandaşlarımızın ilgili bilgi ve belgelere erişimi sağlanmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, bilişim sistemlerinin kesintisiz hizmet vermesi için gayretler sürdürülmüştür. Savunma Sanayii Başkanlığıyla 10 Mart 2020'de imzalanan protokolle Genel Kurul oylama, yoklama sistemlerinin yenilenmesi çalışmalarına başlanmıştır. Güvenlik Koordinasyon Kurulu kararlarına binaen kamera güvenlik sistemlerinin altyapısı geliştirilmiş ve genişletilmiştir.

Ayrıca, milletvekillerimizin kimlik kartlarının basım işlemleri, imzalanan protokol kapsamında Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılarak kimliklerin dağıtımına başlanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ve yasama organı eski üyelerinin Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı, sürücü belgesi, diplomatik pasaport, yivli ve yivsiz silah ruhsatı alma, yenileme başvurularıyla ilgili kurumlarca görevlendirilen personel tarafından Halkla İlişkiler Binası Zemin Kat'ta tahsis edilen bürolarda çalışmalar sürdürülmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde çeşitli unvan ve statülerde çalışan 4.003 idari teşkilat personeli, 1.866 milletvekili ve siyasi parti grubu personeli ile 918 koruma personeli yasama ve denetim faaliyetlerine destek vermektedir. 27'nci Dönemde

27. Dönem

çeşitli unvanlarda 110 personel sınavla göreve başlatılmıştır. Ayrıca, 298 kadro için açılan sınavın sözlü ve uygulama sınavları tamamlanarak personelin kasım ayı içinde göreve başlatılmaları planlanmaktadır. Bu dönemde personelimize yönelik 56 eğitim programı düzenlenmiş olup bu eğitimlere 6.985 çalışmamız katılmıştır.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; 2021-2023 dönemine ait bütçe teklifimizle ilgili değerlendirmelere geçmeden önce, 2019 yılı kesin hesap sonuçları ve 2020 yılı bütçemize ilişkin bazı kısa bilgiler vermek istiyorum. 2019 yılı bütçemiz 1 milyar 816 milyon 197 bin TL olarak kanunlaşmış, yıl içinde yapılan aktarmalarla birlikte 1 milyar 816 milyon 358 bin 362 TL olmuştur. 2019 sonu itibarıyla bu rakamın 1 milyar 319 milyon 659 bin 892 lira 47 kuruşu harcanmıştır. Yıl sonu bütçe gerçekleşme oranı yüzde 72,7 olmuştur.

2020 yılı bütçemiz ise 1 milyar 747 milyon 789 bin TL olarak kanunlaşmış, yıl içinde yapılan aktarmalar ve ödenek ilaveleriyle birlikte eylül ayı sonu itibarıyla toplam ödenek 1 milyar 747 milyon 916 bin 310 lira olmuştur. Bu ödeneğin eylül ayı sonu itibarıyla 1 milyar 68 milyon 438 bin 758 liralık kısmı, diğer ifadeyle yüzde 61,1'i harcanmıştır. Yıl sonunda bütçe gerçekleşmesinin yaklaşık yüzde 85 olması beklenmektedir.

Değerli üyeler, değerli milletvekilleri; şimdi de 2021 yılı bütçe teklifimizle ilgili olarak kısa bilgileri arz etmek istiyorum. Bilindiği üzere, 2021 yılı bütçe teklifinin oluşturulmasında performans esaslı program bütçe sistemine geçilmiştir. Başkanlığımız tarafından da 2021 yılı bütçe teklifinin hazırlanmasında mevcut program sistemine uygun şekilde tasarruf tedbirlerine azami riayet edilmiş olup bir önceki yıla göre yüzde 8,4 oranında artışla bütçemiz 1 milyar 894 milyon 56 bin lira olmuştur. Performans esaslı program bütçe sistemine uygun şekilde hazırlanan 2021 yılı bütçemizde Türkiye Büyük Millet Meclisine özgü yasama programının yanı sıra, diğer kurumlarla ortak olan yönetim ve destek programı ile program dışı giderler yer almaktadır. Bu çerçevede, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama, denetim ve temsil faaliyetleriyle doğrudan ve/veya dolaylı olarak ilişkilendirilen giderleri yasama programında, yasama programıyla ilişkilendirilemeyen faaliyetler ile ortak yönetim giderleri yönetim ve destek programında, Türkiye Büyük Millet Meclisinin faaliyetleriyle doğrudan ilişkisi olmayan diğer giderler ise program dışı giderlerde bütçelendirilmiştir.

Program bütçe sınıflandırması açısından 2021 yılı bütçe teklifimizin dağılımına bakarsak; yasama programı bütçenin yüzde 71,4'üne yani 1 milyar 351 milyon 463 bin liraya, yönetim ve destek programı bütçenin yüzde 23,1'ine yani 437 milyon 946 bin liraya, Kamu Denetçiliği Kurumu ile Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna

yapılan hazine yardımlarından oluşan program dışı giderler ise bütçenin yüzde 5,5'ine yani 104 milyon 647 bin liraya tekabül etmektedir.

Ekonomik sınıflandırma açısından 2021 yılı bütçe teklifimizin dağılımına bakarsak; personel giderleri yüzde 56,2, Sosyal Güvenlik Kurumu devlet primi giderleri yüzde 7,3, mal ve hizmet alımı giderleri yüzde 13,2, cari transferler yüzde 15,1, sermaye giderleri yüzde 8,1, sermaye transferleri ise binde 1 oranında ağırlığa sahiptir.

Öte yandan, daha önceki yıllarda olduğu gibi bu yıl da Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinde, 6328 sayılı Kanun gereğince, Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı olan Kamu Denetçiliği Kurumuna hazine yardımı olarak 39 milyon 647 bin lira pay ayrılmıştır. Bu tutar toplam bütçemizin yüzde 2,1'ini oluşturmaktadır. Ayrıca, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 41'inci maddesi gereğince, Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna hazine yardımı olarak 65 milyon lira pay ayrılmıştır. Bu tutar toplam bütçemizin yüzde 3,4'ünü oluşturmaktadır.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; milletvekillerimizin çalışmalarını kolaylaştırmak hiç kuşkusuz Başkanlığımızın birinci önceliğidir. Bu çerçevede, arkadaşlarımızla beraber, sayın milletvekillerimize her zaman daha iyi hizmet sunabilmenin gayreti içerisinde olmuştuzdur. Türkiye Büyük Millet Meclisinin teknolojik imkânlardan en iyi şekilde yararlanarak daha etkin, verimli, hızlı bir şekilde hizmet üretebilmesi için çalışmalarımızı aralıksız sürdürüyoruz. Bu kapsamda, 2021 yılı bütçe hedefimiz, yasama ve denetim yetkisini kullanan siz değerli milletvekillerimizin sağlığına azami hassasiyeti göstererek çalışma şartlarını iyileştirmek, yasama sürecini ve kalitesini geliştirmek olacaktır.

Sonuç olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı 2021-2023 dönemi bütçe teklifi; 2021 yılı için 1 milyar 894 milyon 56 bin TL, 2022 yılı için 2 milyar 164 milyon 534 bin TL, 2023 yılı için de 2 milyar 417 milyon 224 bin TL olarak öngörülmüştür.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2020 yılı bütçe uygulaması ve önümüzdeki üç yıllık döneme ilişkin bütçe teklifiyle ilgili açıklamalar çerçevesinde bazı proje, rakam ve bilgileri sizlerle paylaştım. Bu konularda detaylı bilgiler sizlere dağıtılan dokümanlarda ve flaş belleklerde yer almaktadır.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama, denetim faaliyetleri esnasında ihtiyaç duyduğu hizmetlerin yürütülmesi gayesiyle yaptığımız çalışmalarda sizlerin de gereken desteği sağlayacağınıza gönülden inanıyorum.

27. Dönem

Konuşmamı tamamlarken bu gece idrak edeceğimiz Peygamber'imizin doğumunun 149'uncu seneidevriyesini, milletimizin Mevlit Kandili'ni tebrik ediyorum.

Malumunuz yarın 29 Ekim, cumhuriyetimizin ilanının 97'nci yıl dönümü. Milletimizin Cumhuriyet Bayramı'nı bugünden, şimdiden tebrik ediyorum.

2021 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diliyor, siz değerli milletvekillerimize saygılarımı, en iyi dileklerimi sunuyorum. Teşekkür ederim.

Konu : 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/281) ile 2019 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/280) ve Sayıştay Tezkereleri
A) Türkiye Büyük Millet Meclisi
B) Sayıştay Başkanlığı
C) Kamu Denetçiliği Kurumu

Dönemi : 27
Yasama Yılı : 4
Tarih : 28/10/2020

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Teşekkür ederim.

Sayın Komisyon Başkanı, değerli arkadaşlar; tabii, mükerrer sorular da var ama ben mümkün olduğu kadar hepsine cevap vermeye çalışacağım.

Daha önce, sabah yapılan bazı değerlendirmelerde dile getirilen görüşler de var, onlara da değineceğim.

Öncelikle, bu yayın konusuyla ilgili, arkadaşlar, bu konu sadece Türkiye'nin konusu değil. Ben farklı ülkelerde de komisyonların toplantılarının canlı yayınlanmasına dair hem mevzuat hem de uygulamayla ilgili araştırmalar yaptırдым. Komisyon toplantılarını yayınlayan ülkeler var ama yayınlamayan ülkeler de var. Prensip olarak komisyon toplantılarını yayınlamayan ülkeler var. Mesela, Belçika, Avusturya, İsviçre yayınlamıyor komisyon toplantılarını. Almanyada da iki kamaralı Meclis var; biri yayınlama yönünde bir irade içinde ama diğeri yayınlamama yönünde irade içerisinde. Bunun dışında, komisyon

toplantılarını tamamen değil ama karar vererek yayınlayanlar var; bir kısmını yayınlayan, bir kısmını yayınlamayan, bunun için ayrı karar alan, komisyon kararıyla yayınlayanlar var ve tamamen yayınlayanlar da var.

Şimdi, burada teknik altyapı olarak TBMM Televizyonu'ndan, TV'den komisyon toplantılarını yayınlama imkânımız şu anda yok. Buna konuşmamda da değindim, TBMM TV 1994'te kurulmuş, teknolojik altyapısı olarak hâlen o altyapı kullanılıyor. Hatta bizim TBMM TV olarak çektiğimiz yayınları şu anki kanallar doğrudan yayınlamıyorlar; o görüntüleri dönüştürmesi gerekiyor, HD'ye dönüştürmesi gerekiyor yayınlayabilmesi için. Şimdi, biz bu konuyla ilgili bir çalışma içerisindeyiz; inşallah, herhâlde önümüzdeki temmuza kadar bu konuda altyapıyı güçlendireceğiz ama internet üzerinden yayınla ilgili olarak, teknik olarak mümkün. Bu konuda sair zamanlarda da başka komisyonlarımızda, mesela, Anayasa Komisyonunda Anayasa görüşmeleri yapılırken de bu tür talepler oldu. Komisyonların bu konuda anlaşarak karar vermesi lazım. Dolayısıyla, bu Meclis Başkanının “Yayınlayalım.” veya “Yayınlamayalım.” diyeceği bir konu değil. Burada ya Komisyondaki arkadaşlarımızın karar vermesi veyahut parti gruplarının İç Tüzük bağlamında bir mutabakata varması gerekir. Daha önce olmuş mu yayınlama? Sayın Şener'in bahsettiği 1997 bütçesi üzerinde, 1996'da bir yayın faaliyeti var sadece, tek, münferit bir faaliyet -tabii, buna dair bir şey bulamadık da burada çalışan kameraman arkadaşların, eski çalışan arkadaşların beyanlarından hareketle- başlanmış bir iki gün kadar, daha sonra tartışmalar ve kavgalar üzerine yayına son verilmiş, bir daha da öyle bir yayın yapılmamış TRT üzerinden de.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Tanal, bir dakika ya, hepiniz konuştunuz, ben konuşuyorum şimdi, müsaade et. Değerli arkadaşlar, yayınla ilgili durum bu.

Şimdi gelelim sorulara, soruları ve konuşma sırasını takip ederek ben cevaplamaya çalışacağım.

Değerli arkadaşlar, Sayın Şener'in konuşmalarıyla, değerlendirmeleriyle ilgili olarak iki önemli konu var. Bunlardan biri, yasama -tabii birçok arkadaşımız buna değindi- Parlatentonun yeni sistemde gücünün, etkisinin azaldığına dair. Tabii, malum, bu kiloyla ölçülen veya metreyle ölçülen bir şey değil. Bunu söyleyebilmek için sosyal bilimler alanında, siyasette elimizde ancak mukayese yapma imkânı var. Bu mukayeseyi de iki türlü yapabiliriz. Bir: Bu Anayasa değişikliği yapılmadan

önceki sistemde durum neydi? Ona göre bizim şu anki eksiklerimiz nelerdir? Bunların tespitini yapabiliriz veya bir tane daha, belki beraber olabilir, başka ülkelerde durum nedir? Ona göre ne eksiklerimiz var bizim yani neye göre azalmıştır, bunu söyleyebilmemiz lazım.

Şimdi burada birçok arkadaşımız değindi, Sayın Bekaroğlu da değindi -birden heyecanlandım ben- dedi ki: “Bu konudaki sıkıntıların iki kaynağı olabilir. Bir: Mevzuat, Anayasa ve kanun. İkincisi ise uygulama.” Ben böyle bir ayrım üzerinden konuşacağını zannederken tabii oraya hiç girmedim, başka konulardan bahsetti. Ama bu ayrım önemlidir. Burada bizim şikâyetçi olduğumuz hususlar Anayasa değişikliği sonrasında yeni sistemle alakalı mıdır, değil midir?

Şimdi, önce yasamayla ilgili çok kısa, fazla detaya girmeyeceğim, çok konuştuğumuz konular bunlar. Meclisin iki temel fonksiyonu var: Birincisi yasa yapmak -yani yasama dar anlamıyla bu anlamda- ikincisi ise denetim fonksiyonu. Şimdi, önceki ile bugünkü arasında ne fark var sistem değişikliğinden sonra, bu durumda ne fark var? Bir tek fark var: Daha önce tasarı şeklinde hükûmetin öneri verme imkânı vardı, şimdi o kalktı. Sadece milletvekilleri öneri verebiliyor, buna “teklif” diyoruz. Peki, bu teklifler hükûmetle alakalı, orada hazırlanıyor falan tartışması ayrı bir tartışmadır. Mesela, buna dair şunu söyleyebilirim: “Etki analizi” dediğimiz bir şey var kanunlarla ilgili, yapılıyor farklı ülkelerde. Mesela, Amerika Birleşik Devletleri’nde Kongre çok gelişmiş imkânlarla sahip olmasına rağmen etki analizi yapamıyor. Etki analiziyle ilgili talepler yine hükûmete gönderiliyor ve etki analizleri hükûmet tarafından yapılarak kanunlarla ilgili Kongreye gönderiliyor. Dolayısıyla, yasama faaliyetinde, aslında -Sayın Kuşoğlu’nun bahsettiği- hükûmetin bu faaliyetin içerisinde olması tabiidir ancak bunun nasıl olacağı, düzenlemeleri, şekliyle ilgili hususlar, bu yapmış olduğumuz yeni değişiklik bağlamında tartışılabilir.

Burada yasamayla ilgili, önceki döneme göre mukayese ettiğimizde durum şudur: Daha önce, malumunuz, hükûmet Meclisin içerisinde çıkıyordu. Hükûmetin olabilmesi için güvenoyu alması gerekiyordu. Bir hükûmetin güvenoyu almasının anlamı, Parlamento içerisindeki çoğunluğun hükûmetin arkasında olduğudur. Dolayısıyla, eğer bir hükûmet varsa bu hükûmet güvenoyu almıştır ve Parlamento çoğunluğu bu hükûmetin arkasındadır. Bu bakımdan, yasama faaliyetini yöneten, kontrol eden, yönlendiren tabii ki hükûmettir çünkü çoğunluk zaten onun arkasında. Yani hükûmetin hazırlamış olduğu tasarılar -ki önceki dönemde bunun çok örneğini ortaya koyabiliriz, büyük ölçüde doğrudan hükûmet tarafından tasarılar geliyordu- veyahut da hükûmetin siyaseten uygun bulmadığı

hâllerde hazırlamış olduğu, yine hükûmet tarafından hazırlanan metinler bir teklif olarak Meclise milletvekilleriince veriliyordu. Bunun aksini düşünebilmek realiteye aykırı çünkü çoğunluk, Parlamento çoğunluğu hükûmetin arkasında çünkü güvenoyu almış. Dolayısıyla, yasama faaliyetini parlamenter sistemde hem teorik olarak -mevzuat bakımından- hem de pratikte tamamen hükûmet -siyasi iktidar- yönlendirir ve tek hâkimi siyasi iktidardır önceki sistemde.

Şimdiki sistemde ise iki ihtimal vardır: Eğer Parlamento çoğunluğu Cumhurbaşkanının partisinden ve siyasi görüşünden ise evet, yine aynı şekilde siyasi iktidar yani yürütme yasama faaliyetini de yönlendirir ama ikinci bir ihtimal daha var, öncekinde olmayan bir ihtimal, önceki dönem parlamenter sistemde olmayan bir ihtimaldir bu, o ihtimal de şudur: Cumhurbaşkanının siyasi partisi ile Parlamento çoğunluğu aynı değildir. Böyle bir durumda ise yasama faaliyeti bu sefer yürütme tarafından kesinlikle domine edilemez, yönlendirilemez, Parlamento içerisindeki çoğunluğu teşkil eden milletvekilleri veya partiler tarafından yönlendirilebilir.

Bu açıdan baktığımızda bu sisteme, yasama faaliyetinin yürütülmesi, yasalaşma bakımından süreçlere baktığımızda, yeni sistem öncekine göre en azından seçmene bu hakkı tanıyor, “Parlamento çoğunluğunu sen hükûmetten ayrı oluşturabilirsin, dolayısıyla yasama faaliyetini hükûmetten farklı bir gücün eline yasama içerisinde verebilirsin.” diyor. Bu bakımdan bu sistem avantajlıdır, bir.

İkincisi denetim kısmı. Fazla detaya girmeyeceğim. Denetimde ne yapıyoruz? Parlamento hükûmeti denetliyor. Önce enstrümanlar bakımından...

Anayasa’da sayılan denetim enstrümanları nelerdir? Sözlü soru -eski sistem için söylüyorum- yazılı soru, gensoru, araştırma önergesi, soruşturma önergesi, genel görüşme. Bunlardan hangisi yok yeni sistemde? Sözlü soru yok, gensoru yok, bunun dışında hepsi var. Peki, sözlü soru niye yok? Sözlü soru muhataba söylenir mesela burada karşı karşıya olduğumuz için sözlü soru sorabiliyoruz, şahıs burada yoksa sözlü soru, yazılı soruya dönüşüyor. Dolayısıyla hükûmet, Parlamentoda bulunmadığı için sözlü soru kaldırılmıştır, onun yerine yazılı soru vardır, devreye girmiştir. Bir de gensoru yok. Gensoru niye yok? Bu sistemin tabiatı gereği yok çünkü güvenoyu olmayan bir sistemde gensoru zaten olamaz. Niye? Hükûmet kurulurken Parlamento desteğini alıyor, güvenoyu alıyor; gensoru, güvenoyunun geri alınmasıdır. Hâlbuki, bu yeni sistemde Parlamento içerisinden çıkmıyor hükûmet, güvenoyuyla oluşmuyor, doğrudan halk tarafından seçiliyor hükûmet; bu bakımdan, halk tarafından doğrudan seçilen bir hükûmetin gensoruyla Parlamento

içerisinde düşürülebilmesi sistemin tabiatına aykırıdır. Bu şuna benziyor, niye yok? Bunu hep o dönemde de anlattım, malum manuel vitesli araçlar var, otomatik vitesli araçlar var; manuelde debriyaj vardır ama otomatik viteslide debriyaj yok. Şimdi, otomatik vitesli araca binen arkadaşlarımız “Niye debriyaj yok, debriyajsız araba mı olur?” diyor. E, var işte, bu araba otomatik vitesli ve debriyajsız çalışıyor. Dolayısıyla bu sistemin tabiatı gereği gensoru meselesinin olmaması.

Şimdi, bu, işin teorik kısmı, denetimle ilgili pratik kısmı ise şudur: Az önce bahsettim, eğer bir hükûmet varsa Parlamento çoğunluğu hükûmetin arkasındadır, niye? Çünkü güvenoyu almıştır hükûmet. Peki, güvenoyu almış ve Parlamento çoğunluğu arkasında olan bir hükûmeti siz nasıl denetleyebilirsiniz gensoruyla? Bakan mı düşüreceksiniz? Çoğunluğa sahip olan hükûmet kendi bakanını niye Parlamentonun önünde düşürülmesine, gensoruyla düşürülmesine müsaade etsin? Bakanını değiştirecekse kendi değiştirir yani parlamenter sistemde gensoru mekanizmasının çalışabilmesi işin tabiatına, rasyonelitesine aykırı bir şey. Mecliste hükûmetin elinde kontrol, çoğunluğu kontrol.

Dolayısıyla eski sistemde, parlamenter sistemde denetim mekanizmaları da sadece kâğıt üzerindedir ve çalışamaz. Ne zaman çalışır? Hükûmetin arkasında çoğunluk yoksa koalisyon hükûmetidir, o zaman zaten hükûmet düşer, kurulamazsa zaten seçim ortaya çıkar. Hâlbuki bu sistemde -yine aynı şeyi söylüyorum- yine 2 ihtimal var ve 2 seçenek var; birisi Cumhurbaşkanı'nın partisi Mecliste de çoğunluktaysa o zaman zaten bu denetim mekanizmaları aynen parlamenter sistemde olduğu gibi arzu edilen şekilde çalışmayabilir fakat ikinci bir şans var, önceki sistemde olmayan bir şans bu. Nedir? Parlamento çoğunluğunun Cumhurbaşkanı'nın partisinden farklı oluşması. Böyle bir durumda bu sistem hükûmeti, siyasi iktidarı, Cumhurbaşkanı'nı çalışmasını zorlaştıracak şekilde güçlü bir denetim mekanizması kurma imkânına sahip. İşte bu Komisyona bakın, Komisyonla ilgili Anayasâda hüküm vardı, Anayasâda açık hüküm vardı, hatırlıyorsunuz değil mi? 40 kişiden oluşuyordu bu Komisyon ve Anayasa diyor ki “Bu Komisyonun yüzde 25'i zaten hükûmetteki parti veya parti gruplarından oluşur, 40 kişinin 25'i, 15'i ise muhalefetten oluşur.” Hâlbuki bu sistemde biz ne yaptık değiştirirken? Bu Komisyonu bir kere Anayasâdaki düzenlemeden çıkardık ve burada Komisyonun siyasi partilerin sayılarına göre dağılma, oranlarına göre dağılma imkânını getirdik. Bu çerçevede bu Komisyon, eğer çoğunluk Cumhurbaşkanı'nın partisinden değilse burada, çoğunluğunun muhalefetten olacağı bir Komisyona dönüşür ve bütçeyi buradan arzu ederse çıkarmayabilir. Bu imkân bu sistemde var, önceki sistemde bu yok. Dolayısıyla hem teorik hem pratik

bakımından, yasama ve denetim süreçleri bakımından hem teoride hem pratikte, imkân sunduğu noktada bu sistem önceki sisteme göre Parlamentonun gücünü artıran bir sistemdir ama buradaki sorun şuyse eğer dediğiniz “Burada kararlar istediğimiz gibi çıkmıyor.” O sayısal bir problemdir, sayısal. Burada Parlamentoda her şey olur, konuşulur, müzakere edilir, önergeler verilir, teklifler verilir ama sonuçta kararlar nasıl alınır? Sayısal çoğunlukla. Bunu kim veriyor, bu sayıları? Biz belirlemiyoruz, millet belirliyor.

Dolayısıyla millet kime ne kadar güç vermişse o kadar güç kullanacaktır Parlamento içinde de. Ha, dersiniz ki milletin verdiğiinden daha fazla güç kullanmak istiyorum, ona müsaade etmez, Parlamento da Anayasa da ona müsaade etmez.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ediyor, ediyor.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Dolayısıyla değerli arkadaşlar, bu sistem hem yasama hem de denetim bakımından Parlamentonun gücünü teorik olarak artıran bir sistemdir, pratikte de buna imkân veren bir sistemdir.

İkinci husus...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – İnaniyor musunuz?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – İnaniyorum, tabii ki, yüzde yüz. Sizin Abdüllatif Şener olduğunuza inandığım kadar inaniyorum.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, arkadaşlar, lütfen dinleyelim.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – İkinci husus Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle ilgili Sayın Şener.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, cevap...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Yavuzylmaz ya...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Arkadaşlar, lütfen ya...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Fonda fon müziği istemiyorum, lütfen... Ben sizi dinledim, tek kelime etmedik siz konuşurken. Ne bu cızırtı? Lütfen...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Evet, devam edin lütfen Sayın Başkan.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Şimdi, ikinci husus Sayın Şener’in değindiği -ki birçok arkadaşımız da değindi- Cumhurbaşkanlığı

kararnameleriyle ilgili husus. Şimdi, burada Anayasa'nın 104'üncü maddesinde Cumhurbaşkanlığını bir nevi yasamaya, Sayın Şener'in ifadesiyle şerik olarak Cumhurbaşkanlığını belirlediği söyleniyor, bu doğru değil. Bir kere, daha önceki sistemde -şimdi, dedik ya, önceki sistem ve dünya örnekleriyle mukayese yapalım- hükûmetin yetkileri neydi yasamayla ilgili olarak yani kanun düzenlemesi? Bir kere, KHK vardı, kanun hükmünde kararname; bununla ilgili Parlamentodan yetki kanunu alıyordu ve daha sonra düzenleme yapıyordu. O sizin eleştirdiğiniz, Anayasa'daki haklarla ilgili, haklar ve hürriyetlerle ilgili düzenlemelerdeki üçüncü bölüm ekonomik ve sosyal haklarla ilgilidir; KHK'yle de o alanda düzenlemeler yapıyordu. Sizin de görev yaptığınız hükûmetlerde bu yetki dâhilinde ekonomik düzenlemelerin Bakanlar Kurulu tarafından KHK'yle yapıldığını... KHK ne? Adı üstünde: KHK, kanun hükmünde kararname; kanunla eşit. Hâlbuki Cumhurbaşkanlığı kararnamesi kanunla eşit değil. Neden? İşte, Anayasa'nın 104'üncü maddesi: "Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir." Bir kere, konu olarak alanını esasen daraltmış. Yetmemiş, demiş ki: "Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri siyasi haklarla düzenlemez." Aynen KHK'deki sınırlama bu. Başka düzenlemeler var. "Anayasa'da münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz." Çünkü Anayasa bazı konuları düzenlemiş ve altına demiş ki: "Bu husus kanunla düzenlenir." Tamam, kararname çıkamaz o konuda. Bir başka husus: "Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz." Bir konuda kanunda düzenleme varsa o konuda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkmaz, çıkarılamaz. Yine, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle varsayalım ki çıkartılmış, yani kanunda var ama Cumhurbaşkanlığı da bir kararname çıkartmış; "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması hâlinde, kanun hükümleri uygulanır." diyor. Bu kime hitap ediyor? Hem uygulayıcıya hitap ediyor hem de genel olarak mahkemelere ama bilhassa idari yargıya hitap eden bir düzenleme bu, Anayasa Mahkemesine değil çünkü Anayasa Mahkemesine genel düzenlemeyle zaten Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin Anayasa'ya uygunluğunu denetleme yetkisi vermişiz. Anayasa'ya uygunluk, bu anlamda, kanun olan bir alanda kararname çıkartılmaması anlamına da geliyor. Buna bakacak ama "Uygulanır." diyoruz, bakın; kanunla arasında çelişki varsa kararname uygulanmaz, kanun uygulanır. Kim yapacak? Uygulamacı. Anayasa Mahkemesine değil. Onun için, burada Sayın Türkkân bahsetti: "Anayasa Mahkemesi iptal edene kadar yürürlüktedir, geriye yürümediği için de bu bakımdan uygulama yapılmış olur." Hayır, öyle değil. Burada gerek idari yargının

gerekse uygulamacıların kanuna aykırı kararnameyi uygulamaması anayasal bir görevdir. Yine “Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hâle gelir.” Bu kadar sıkı bir düzenleme dünyada benzer örneklerle mukayese edildiğinde hiçbir ülkede yok. Bir, Fransa; en uç örnek Fransa. Fransa Anayasası’nın 34’üncü maddesinde kanunla düzenlenecek alanlar belirlenmiş. Malum, anayasa hukukunda hukukçu arkadaşlar okurken, biliyorsunuz, “yasamanın genelliği” ilkesi vardır esasen, her konuda yasama yapılabilir; Fransa bu ilkeye aykırı bir düzenleme yapmış Anayasa’da; kanunla düzenlenecek alanları tek tek saymış, “Bunun dışındaki alanları hükûmet düzenler.” diyor.

Amerika Birleşik Devletleri’nde bizimkine benzeyen, “executive order” denilen, Başkanın düzenleme yetkisi var, birçok var; bizim KHK’ye benzeyen, Kongreden yetki alarak düzenleme yapması var, bir de hiçbir yetki almadan doğrudan düzenleme yapma yetkisi var. Barack Obama ikinci döneminde 250’nin üzerinde çıkarmıştır, Kongreden geçmeyen silahlanmanın sınırlandırılmasına dair bir düzenlemeyi Başkanlık kararnamesiyle yapmıştır ve kanuna aykırılık da söz konusu değil. Amerika Birleşik Devletleri’nde yasama organı da Başkanın yaptığı düzenlemelere hiçbir zaman iptal edici veya değiştirici yönde bir hamle yapmamıştır.

Dolayısıyla, bizim bu örneğimiz gerek önceki dönemle mukayese edildiğinde gerekse benzer ülkelerle mukayese edildiğinde bizim kararname meselesi Cumhurbaşkanına birincil derecede yasama imkânı vermiyor, Cumhurbaşkanlığı kararnamesini normlar hiyerarşisinde kanundan altta bir yerde konumlandırıyor. Anayasa Mahkemesinin denetimi de var, onunla da kalmamışız Anayasa’ya açıkça uygulanmayacağını eğer kanuna aykırıysa da söylemişiz. Dolayısıyla bu konuda ben birçok mevzu olduğu için, birçok arkadaşımız değindiği için bunları bahsederek bu konuyu geçmek istiyorum.

Bir husus daha, yine Sayın Şener’in bahsettiği soru önergeleriyle ilgili konu değerli arkadaşlar, o da şudur: “Uyarılıyordu daha önce, bizim bakanlığımız zamanında.” demişti, doğrudur çünkü İç Tüzük öyleydi daha önce. İç Tüzük hükmü daha önceki sistemde on beş gün süre veriyordu, on beş gün içerisinde cevap verilmezse bakanlık veya Başbakanlık tarafından tekrar uyarılacağını ve ek on günlük süre verileceğini söylüyordu. O uyarıların sebebi İç Tüzük gereği idi. Dolayısıyla cevap verilmemesinin tespiti ve yeniden yazı yazılması da dâhil olmak üzere on beş, artı bu bahsettiğim süre ve artı on gün olarak bakıldığında

süresi içerisinde cevapların verilme süresi toplamda -süresi içerisinde cevap verilme dediğimiz şey- otuz gün gibi bir zaman dilimini kapsıyordu. Hâlbuki biz yeni düzenlemede bu süreyi on beş güne indirdik, yarı yarıya. Dolayısıyla süresi içerisinde cevap verilmiyor dediğimizde, önceki dönemlerle bunları mukayese ettiğimizde tanınmış olan süre İç Tüzük gereği aynı süre değil. Aşağı yukarı 2 katı kadar bir süreyi daha önce kullanıyordu yürütme, bakanlar ve başbakanlar. Bu bakımdan daha önceki ikazlar bu sebeple yapılıyor ama bizim bir geleneğimiz var, Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanları bu konularda bakanlıkları uyaran yazılar yazıyor. Ne zaman? Bakın, bu yasama döneminde, 27'nci Yasama Döneminde, 26/10/2018'de, 5/7/2019'da, 17/1/2020'de ve 10/8/2020'de Cumhurbaşkanı yardımcılılarıyla, bakanlıklara yazılı soru önergelerinin cevaplandırılma durumunu gösteren bir yazı yazılmış, her birine ayrı ayrı kendi bakanlıklarıyla ilgili oranlar ve sayılar verilmiş, bu yazılarda yazılı soru önergelerine süresi içinde cevap verilmesi, verilecek cevapların Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygınlığına uygun olacak şekilde, soruları tam olarak karşılayan, yeterli ve tatminkâr nitelikte hazırlanması hususu iletilmiştir. Bu bakımdan, bizim ikazlarımız ki İç Tüzük'te yeri olmadığı hâlde bunları yaklaşık beş altı ay içerisinde gönderiyoruz. Faydası var mı? Faydası var. Ben size, burada birçok arkadaşımız dile getirdiği için isterseniz onlara da değineyim. Dönemler arası mukayese soru önergelerinde. Bakınız şu anda süresi içinde veya sonra bizim soru önergelerinde, 27'nci Dönemde cevaplanma oranı yüzde 64,57. 26'nci Dönemde bu oran yüzde 45,4; parlamenter sistemin olduğu dönem 45,4. 25'inci Dönemi saymıyoruz kısa bir dönem. 24'üncü Dönemde yüzde 60,3 değerli arkadaşlar. Tekrar ediyorum: Bizim, şu anki 27'nci Dönemde yüzde 64,57, 24'üncü Dönemde yüzde 60,3. 23'üncü Dönemde yüksek, yüzde 85,8 ama 22'nci Dönemde yüzde 62,8. Dolayısıyla şu anda toplam orana baktığımızda 27'nci Dönem, içinde bulunduğumuz bu dönemde, soru önergelerin cevaplandırılmasıyla ilgili olarak oranımız önceki dönemlerin bir kısmından fazla bir kısmıyla da yakın bir oranda gözüküyor. Bu açıdan bunu söylerken “Soru önergeleri cevaplandırılmıyor. Meclisin itibarı, saygınlığı gitti.” diyen arkadaşların, bunu neye dayanarak söylediklerine hayret ediyorum. Oranlar ve sayılar burada.

Arkadaşlar, içerikle ilgili

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Cevap olarak ne gönderiyorlar?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Yeter, bir dakika. Tahammülünüz yok konuşmaya, dinlemeye.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Arkadaşlar lütfen...

Buyurun Sayın Başkan, siz devam edin.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Arkadaşlar, içerikle ilgili olarak bilir misiniz bilmiyorum? Ben duyamıyorum sizi...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Nitelik olarak?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Nitelik meselesine gelelim.

Arkadaşlar, bakın bir kere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilen soru önergeleri, araştırma önergeleri dâhil, hepsi, hatta genel görüşme, kanun teklifleri dâhil, bu konuyla ilgili gerek Anayasa’da gerekse İç Tüzük’te düzenlemeler var. Anayasa’nın, mesela 138’inci maddesi “Görülmekte olan bir davayla ilgili yargı yetkisinin kullanılmasıyla ilgili soru sorulamaz.” diye özel bir düzenleme yapmış Anayasa. İç Tüzük’te 67/2 var, ona ayrıca değineceğim, bazı arkadaşlarımız özellikle Sayın İpekyüz bahsetti. Yani bizim “Kürsüde söylediklerimizle sorular falan iade ediliyor.” diye, ona değineceğim ayrıca. 67/2, kaba ve yaralayıcı ifade ama onunla kalmıyor, İç Tüzük 96’ncı maddesinde, yazılı soru başlıklı maddede düzenleme yapıyor. Soruların kısa, gerekçesiz, kişisel görüş içermeyen, kişilik ve özel yaşama ilişkin konular içermeyen mahiyette olması gerektiğini İç Tüzük yazıyor. Peki bunu İç Tüzük yazmışsa duvara asalım diye mi yazmış? Bunu ne yapacağız, nasıl bakacağız? Bu sorulara kim bakacak, 96’ya göre uygun olup olmadığına? Meclis Başkanı tabii.

Beyefendi, İç Tüzük 97’ye bakalım, diyor ki:

“Sorulamayacak konular

a) Başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesi mümkün olan konular.”

Hani, en çok şikâyet edilen “Link veriliyor.” falan filan var ya; link veriliyor, niye veriliyor? Çünkü 97’de diyor ki: Başka kaynaktan kolayca öğrenilebilecek konularda soru sorulamaz. İç Tüzük 97 “Soru sorulamayacak konular” diyor. Yine tek amacı istişare sağlamak olan, mesela “Şu konuda ne düşünüyorsunuz?” diye sorular var, geliyor veya başka hususta. Bunlar istişare amaçlı sorular. Kaldı ki size bir şey söyleyeyim arkadaşlar: Ben bu iadeyle ilgili soruları ve araştırma önergelerini bizzat kendim okuyorum. Bu yorucu oluyor, biraz vakit de alıyor, bazen gecikme de oluyor ama bilhassa bunlar mutlaka bana geliyor ve iade kararı verilecekse bunu ben okuduktan sonra veriyorum bizzat. Eğer bu İç Tüzük 96, 97’ye bakılacak olursa, buna göre soru önergeleri iade edilecek olursa bunların çoğunun

iade edilmesi lazım. Kişisel görüş, bir sürü yorum yapmış; arkadaşımız basın toplantısındaki gibi uzun, iki sayfa yazmış, arkasından sadece bir soru önergesi olsun diye usulen de bir soru eklemiş altına mesela. Kişisel görüş olmayacak, gerekçesiz olacak; bunlar İç Tüzük'ün hükmü, benim şahsi görüşlerim, kriterlerim değil arkadaşlar. Dolayısıyla bu iade meselesiyle ilgili olarak da İç Tüzük ve Anayasa'da Başkanlığa verilmiş bir yetki var ve bu kriterleri de İç Tüzük koymuş, Anayasa koymuş. Bununla ilgili olarak da bir değerlendirme elbette yapıyor.

İadelere gelince arkadaşlar: Bununla ilgili konuşan arkadaşlarımız oldu, ben size yine dönemler itibarıyla söyleyeyim: 23'üncü Dönemde yüzde 7,86'sı iade edilmiş, 24'üncü Dönemde yüzde 6,93'ü iade edilmiş, 25'inci Dönemde -saymayalım ama onu da söyleyeyim- yüzde 12,28'i iade edilmiş, 26'ncı Dönemde yüzde 8,6'sı iade edilmiş, 27'nci Dönemde yüzde 1,36'sı iade edilmiş. Yani oranlara baktığınızda bazı dönemlere göre belki üçte 1, dörtte 1, beşte 1 daha az iade var.

Mesela, bahsetti, Sayın Paylan da bahsetti, ne dedi? Mesela “Katliam’ iade edilmiş.” dedi. Hayır, 24 Şubat 2019'dan itibaren “katliam” iadesi yoktur, 1 tane gösteremezsin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Pogrom...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Pogrom var çünkü “pogrom” “soykırım” demektir “soykırım”ı iade ediyorum arkadaşlar. Siz “soykırım” dediğinizde iade ediyorsam ben bunu, onun yabancı dildeki veya başka bir dildeki ifadesini... Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nden -çok meraklısınız “külliye” deyince baktınız ya- bakın “pogrom”a bakın, ne diyor? Baktığınızda “soykırım” kelimesini dolanarak, onun yerine başka bir kelime kullanarak yazarsanız onu iade ederim, “soykırım”ı iade ediyorum. Ama onun dışında, bu konuyla ilgili olarak işkence falan... Yok, hayır “işkence” kelimesinden dolayı hiçbir iade yoktur. Sizin 3 önermeniz var, onu söyleyeceğim; birinde “pogrom” var, o sebeple iade edildi, evet, araştırma önergesinde; diğerlerinde ise -Sayın Gergerlioğlu, böylece sizin sorunuzu da cevaplamış olurum- gelen bir mektubu aynen koyuyorsunuz, soru önergesinde de o “Bu konuda ne düşünüyorsunuz?” diye yazılıyor. Bir kere, az önce söyledim, soru önergesiye bu, kısa olması lazım, gerekçesiz olması lazım, kişisel görüşü açıklamaksızın olması lazım falan; bunların hiçbirisiyle uymuyor. “İstişari mahiyette olmaması lazım.” diyor “Ne düşünüyorsunuz?” diyorsunuz. İstişari mahiyette bu. Ondan sonra, araştırma önergesinde ise yazdığınız çirkin ifadeler var orada.

Sayın İpekyüz'ün şeyine gelelim: Bu “kaba ve yaralayıcı” ifade konusu aslında tam da aynı maddede düzenlenmiş. Sayın İpekyüz, suimisal emsal olmaz. Aslında

bizim bu soru önergeleri için yaptığımızı, İç Tüzük “Kürsüde de yapacaksın.” diyor. 67’yi okuyorum “Konuşma üslûbu” başlığı, diyor ki birinci fıkrası: “Genel Kurulda kaba ve yaralayıcı sözler söyleyen kimseyi Başkan derhal, temiz bir dille konuşmaya, buna rağmen temiz bir dil kullanmamakta ısrar ederse kürsüden ayrılmaya davet eder. Başkan, gerekli görürse, o kimseyi o birleşimde salondan çıkartabilir.” Uygulanıyor mu bu? Uygulanmıyor ama bunun uygulanmamasından rahatsızlık duyanlar da var milletvekili arkadaşlarımızdan “Bu hüküm varsa burada, o zaman Başkan Vekilleri, oturumu yönetenler bu hükmün gereği neyse onu yapmalıdır.” diyorlar.

İkinci fıkra “Başkanlığa gelen yazı ve önergelerde kaba ve yaralayıcı sözler varsa, Başkan, gereken düzeltmelerin yapılması için, o yazı veya önergeyi sahibine geri verir.” diyor. Yani ikisinin de aslında özü aynı; biri kürsü için düzenlenmiş, biri bunlar için. Yani, siz diyorsunuz ki: “Kürsüde bu hüküm uygulanmıyor, burada da uygulamayalım.” Uygulanması lazım, kürsüde de uygulanması lazım bunun; böyleyse, varsa. Yoksa değiştirelim “Hayır, değiştirelim.” diyorsanız, değiştirelim.

Sayın Gergerlioğlu, önergenin iade edilmesi -burada da olduğu gibi- düzeltilmesi için iadedir. Yani, siz onu, oradaki o kaba ifadeler... Açık küfür vardı bir tanesinde önergelerin.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Hayır, hayır...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Vardı.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – İşkenceyi reddetmek için.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Hayır, işkenceyi reddetme değil bu.

Bu ifadeler çıkartılmak suretiyle verirsiniz önergeyi, kabul edilir. Nitekim, bu şekilde değişikliklerin olduğu önergeler kabul ediliyor. Meral Hanım’ın birçok önergesi var mesela ama daha sonra bunlar kabul ediliyor yani. Bu İç Tüzük bir yetki vermişse ve kriterler koymuşsa “Bunu uygulamayalım.” diyemez kimse.

Değerli arkadaşlar, devam ediyorum. Şimdi, gelelim Sayın Paylan’ın söylediği şeylere. Bakın, tutanak, şu anki Komisyon tutanağı, diyorsunuz ki: “Siz, Sayın Meclis Başkanı, bu düşman hukukları uygulanırken ne yaptınız, Meclisin itibarını korumak için ne yaptınız, Musa Farisoğulları’nın, Leyla Güven’in, Enis Berberoğlu’nun vekillığının düşürülme talimatı geldiğinde ne yaptınız? Eski Meclis Başkanı Cemil Çiçek gibi şunu dahi yapamadınız, ‘Ben bunu dönem sonuna

bırakıyorum, yargı süreci henüz tamamlanmamıştır, ben bunu okutmuyorum.’ diyemediniz çünkü talimat öyle gelmişti.” Yani, Cemil Çiçek böyle demiş size göre.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yok, ben...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir dakika, dur.

Bakın değerli arkadaşlar, ben de diyorum ki: “Çiçek’le ilgili söylediğin yalan Sayın Paylan, yalan.” Ha, ona siz daha... Tabii ben hukukçu olduğum için “Söylediğiniz yalandır.” demek hakaret değildir ama birisine “yalancı” dersiniz hakaret olur. Siz bana “yalancı” diyorsunuz burada, tutanakta var. Evet, burada aynen öyle diyorsunuz. Diyorsunuz ki: “Dönem sonuna bıraktı.” Bakın “Dönem sonuna bıraktı, aynen, şahitleri var, şahitleriyle söylüyorum.” diyorsunuz. Peki, sizin ben özellikle dağıtmanızı çok arzu ettim bunu görünce. Evet, ne dağıttınız siz?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İade ettim.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ha “İade ettim.” Bir dakika, bir dakika, dur, o ayrı. Dönem sonuna bırakmış mı, dönem sonuna?

Bakın arkadaşlar, 24’üncü Dönemde, Sayın Cemil Çiçek döneminde...

(Uğultular)

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir dakika, dur!

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Arkadaşlar... Sayın Paylan, sakın ol!

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Cemil Çiçek döneminde 3 tane kesin hüküm var. Bunlardan birisi Kemal Aktaş, birisi Engin Alan, birisi Sebahat Tuncel. Engin Alan ve Sebahat Tuncel’inki aynı, söyleyeyim size: 22 Mayıs 2015 tarihinde Meclis Başkanlığına geliyor, hâlbuki biliyorsunuz, 7 Haziran 2015’te seçim vardı, Meclis 7 Nisan 2015 tarihi itibarıyla tatile girmişti. Meclis tatildeyken geldiği için Sayın Engin Alan ve Sayın Sebahat Tuncel dosyaları, onlar okutulamamış.

Gelelim Kemal Aktaş dosyasına. Kemal Aktaş dosyası, 30 Mayıs 2012 tarihinde Meclis Başkanlığına gelmiş. O sırada, değerli arkadaşlar, bir kanun değişikliği var, 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun, değişiklik yapıyor. Bakılmış ki o kanun değişikliğinin Kemal Aktaş’a etkisi var, beklenmiş. Ne kadar beklenmiş? Fazla

değil, 30 Mayıs'ta gelmiş, haziran ayı beklenmiş, 5 Temmuz'da Kanun çıktığı için iade edilmiş. Bunun aynısını ben 2 arkadaşımız için yaptım, 2'si de burada. Birisi Sayın Gergerlioğlu, istinafta kesinleşen bir dosyası vardı. Ben 24 Şubat'ta seçildim, Ocak 2019'da dosyası gelmişti Meclise. Birisi de Meral Hanım'la ilgili; aramızda ufak bir hukuki tartışma var -paraya çevrilmesi- ama o konuyu da ben araştırdım. Daha önceki uygulamalar ve Meclis hukukçularının yaklaşımı ilk verilen cezanın geçerli olduğuna dair, o tartışma ayrı bir tartışma. Meral Hanım'ın da Haziran 2019'da dosyası geldi, istinafta kesinleşmiş dosya. Biz, beklemek suretiyle... Neden? O sırada birinci yargı paketi vardı, temmuzda, ağustosta falan konuşuluyordu, ekim sonunda kanunlaştı. Kanunlaşınca o paket, temyiz hakkı tanındı istinafta kesinleşen bazı dosyalar için. 2 arkadaşımız da temyize gittiği için istinaftaki kesinleşme ortadan kalktı, kesin hüküm, bu dosyaları iade ettik. Yani Kemal Aktaş'ın benzerini ben 2 arkadaşımız için 2 defa yapmışım, Kemal Aktaş'inkini.

(Uğultular)

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir dakika... Bir dakika...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Arkadaşlar, bir dinleyin, bir dinleyin.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Yani bu dönem sonuna bırakma meselesi yok. Bazı arkadaşlar bunu, hukukçu arkadaşlar da, Anayasa'daki 83'üncü maddenin üçüncü fıkrasını yanlış okuyarak şey yapıyorlar. “Dönem sonu” demiyor orada “üyeliğin sona ermesi” diyor, “Cezasını çekmesi üyeliğin sona ermesine bırakılır.” diyor. “Dönem sonu” başka bir şey, “üyeliğin sona ermesi” başka bir şey. Üyelik nasıl sona eriyor? Sadece dönemin bitmesiyle sona ermiyor üyelik, kesin hükmün okunmasıyla sona erebiliyor, istifayla sona erebiliyor, milletvekilliğiyle bağdaşmayan bir iş yapması hâlinde de sona erebiliyor. Dolayısıyla Anayasa bilinçli olarak “üyeliğin sona ermesi” demiş çünkü sona erme sebepleri var. Bu bakımdan “dönem sonuna bırakma” diye bir şey tamamen bir uydurmadır ne Anayasada var ne başka bir yerde. Öncelikle bunu düzeltelim. Kim yalan söylüyormuş açıkça ortaya çıksın.

Cemil Bey'le ilgili bahsettiğiniz şey bir kanun teklifi bile değil. Hazırlattığı bir çalışmayı gruplara gönderiyor, diyor ki: “Böyle bir kanun teklifi yapılabilir.” O da şu: “Ben dönem sonuna bırakayım.” demiyor. Ne diyor? “Kesin hükümler dönem sonuna kadar Meclise gelmesin.” diyor. Teklif verilmemiş, kimse teklif vermemiş, Cemil Bey de vermemiş, uygulama yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bütün gruplara yazmış.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Yazmış da teklif yok ortada Sayın Paylan, verilmemiş bir teklif. Sen bana “Teklif verildi.” mi diyorsun?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Gruplara yazmış.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – “Cemil Bey okutmadı.” diyorsun, okutmadı.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İade etmiş.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – “İade etti.” Ben de iade etmişim. İade başka bir şey. Sen diyorsun ki: “Dönem sonuna bıraktı.”

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İrade...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ne iradesi! Bu irade...

Meclise verilmiş bir teklif değil Sayın Paylan, Meclise verilmiş bir teklif değil. Aynı şeyi zaten yapıyoruz.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Sayın Paylan...

Sayın Başkan, siz devam edin lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Değerli arkadaşlar, bu konuyu böylece geçelim. Dolayısıyla sadece Cemil Bey zamanında değil, hiçbir dönemde dönem sonuna bırakılmış bir dosya yoktur. Meclis Başkanlığına gelip de kesin hükmü en fazla, en uzun süre bekleten benim Meclis Başkanı olarak. İsterseniz size 26’ncı Dönemde kaç kişinin vekilliğinin düşürüldüğünü okuyayım: 8 kişinin vekilliği düşmüş. Bir ay on üç gün bekletilmiş Figen Yüksekdağ Şenoğlu, Nursel Aydoğan beş gün bekletilmiş, Besime Konca iki ay bekletilmiş, Ferhat Encu on dokuz gün, Ahmet Yıldırım yirmi sekiz gün, İbrahim Ayhan yirmi sekiz gün, Osman Baydemir on yedi gün, Selma Irmak iki gün bekletilmiş sadece, hemen okunmuş gelen hükümler. En fazla ben... Niye? Sayın Berberoğlu ve diğer 2 arkadaşımız Sayın Güven ve Farisoğulları’yla ilgili olarak beni bir tek noktadan eleştirebilirsiniz “Niye çok beklediniz?” diye; budur, “Niye okuttunuz?” diye değil. Çünkü bakın, bir kere, Anayasa’nın 83’e 2’nci maddesi diyor ki: “Kesin hükmün Genel Kurula bildirilmesiyle sona erer.” Dolayısıyla bekleme imkânı yok. Ne olmuş? Örnek verilebilecek bir tek şey Kemal Aktaş’la ilgili Cemil Bey’in yaptığı işlemdir, bir ay beklemiş. Ben ne kadar beklemişim Sayın Berberoğlu’nunkini? Sayın Berberoğlu’nunkini on yedi ay beklemişim, diğer 2 arkadaşımızinki de Ocak 2020’de gelmiş, o tarihten beri...

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) – Sayın Başkan, on yedi ay bekledin de Anayasa Mahkemesinin kararı...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Hakverdi, bak, pratisyen hukukçulukla olmaz bu işler.

Bakın, bireysel başvurunun kesin hükme etkisi meselesi, çok çok, sık sık atfı yaptığınız Sayın Gözler’in makalesini okudunuz mu? Okumadınız veya okudunuz da işinize gelmiyor. Bana da atfı yapıyor “Doğru söylüyor Meclis Başkanı.” diyor Sayın Gözler yeni makalesini yayımladı elektronik ortamda. Sayın Gözler çok kıymetli bir akademisyendir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkanım...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sana dipnotla atfı yapıyor, bana metin içinde.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Sayın Başkan, devam edelim lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Değerli arkadaşlar, bireysel başvuru kesin hükmü ortadan kaldırmaz. Anayasa diyor ki: “Kesin hüküm Genel Kurula bildirilince üyeliği sona erer.” Bireysel başvuru sonradan çıktı fakat bireysel başvuru kesin hükmü ortadan kaldırmıyor. Kesin hüküm nedir? Kesin hüküm, bir yargı kolu içerisinde dereceler içerisinde farklı mahkemelerin nihayetlendirdiği ve artık o yargı kolu içerisinde başka bir başvuru mercisinin kalmadığı bir hükümdür. Nedir bu? Ceza yargılamasında ilk derece, bölge adliye, istinaf ve nihayet temyiz, Yargıtay kararıdır. Kesin hüküm burada biter; hüküm, kesin hükümdür. Bireysel başvurunun etkisi dikey değildir yani Yargıtayın etkisi dikeydir, dosyayı bozdu mu kesin hüküm olmaz zaten, aşağıda mahkemelerin bu dosyaya yeniden bakması icap eder. Bireysel başvurunun etkisi yatay bir etkidir. Bu, sadece bizde değil, Almanya’da da bireysel başvuru kabul edildikten sonra uzun süre tartışılmıştır. Yerel mahkemelerin bizdekine benzeyen kararları vardır, uymama kararları. Sonra bir yol bulunmuştur bu konuda, mesafe alınmıştır. Bireysel başvuru...

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Başkanım, kırk dakika oldu konuşmaya başlayalı. Lütfen, özetlersek... Cevap veremediğimiz kısımları da yazılı olarak alabiliriz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Öyle mi? Tamam, bitiriyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bireysel başvuruyla birçok arkadaşımızın bahsettiği ortak bir konu bu, bireysel başvuruyla ilgili Anayasa Mahkemesi karar verdikten sonra Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 50'nci maddesinin (2)'nci fıkrasında eğer yargının bir işlemiyle, kararıyla ilgili ihlal söz konusuysa -ki budur bu konuda- ne yapılacağını söyler. Buna yeniden yargılama kararını verir ve kendisinin belirlediği ilgili mahkemeye gönderir. Anayasa Mahkemesi bunu yaptı. Anayasa Mahkemesinin kararını niye hiçbir arkadaşımız tartışmıyor, niye yirmi iki ay sonra karar çıktı? Yirmi iki ay, verilecek karar belli, dokunulmazlığı var ki ben bunu inkâr etmiyorum, ben bunu Anayasa Komisyonunda söyledim, rapora yazdım, benim görüşüm budur. Her seçim yeni bir dokunulmazlık kazandırır, bunu söyledim ben, komisyonda da söyledim. Yargıtay farklı karar verdi ama ben kararı beğenmiyorum diye uygulayamam, uygulamam diyemem ki. Anayasa Mahkemesi bu kararı verecek, yirmi iki ay geçiyor ondan sonra veriyor kararı. Peki, ne zaman verecek? Yirmi iki ay, öncesini de hesaba katarsanız, Kasım 2018'den öncesini de aşağı yukarı yirmi beş, yirmi altı ay olmuş, dönem sona eriyor. 83/2'yi hiç mi uygulamayacağız biz? Bireysel başvurunun beklenmesine dair bir hüküm yok Anayasada. Peki, bu konuyu düşünen, bilen Sayın Tanal, Anayasa değişikliği teklifi niye vermiyorsunuz? Bireysel başvuru beklenir, milletvekilliğinin düşmesi, kesin hükümle ilgili 83/2'ye bir cümle ekleyelim mesela. Diyelim sayınız yetmiyor, sayınız yetmiyor...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Cevap vereyim mi?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Anayasa Mahkemesinin yargılama usulleriyle ilgili kanuna yine bir cümle eklenerek milletvekilliğinin düşmesi sonucunu doğuracak olan hususlardaki bireysel başvuru kararları iki ay, üç ay içerisinde sonuçlandırılır... Niye kanun değişikliği teklifi vermediniz? Ha, Meclis Başkanının sırtına yıkın siz, sonra da bağırın arkadan “Meclis Başkanı sahip çıksın arkadaşına.” Siz ne yaptınız arkadaşınız için? Ne yaptınız, ne yaptınız? Hiçbir şey, hiçbir şey yapmamışsınız, şimdi benden bekliyorsunuz her şeyi. Arkadaşlar, ben size söyledim, hiçbir Meclis Başkanı bu kadar beklemedi, niye? Bireysel başvuru için beklemedim. Bakın, birisi yargı paketiymiş, iki arkadaşımız istifade etti, Meral Hanım ve Ömer Faruk Bey istifade etti bundan, bekledik. Ondan sonra bu sefer Ekim 2019 gibi falan, arkasından, infazla ilgili düzenleme tartışmaları vardı; kapsamı genişliyor, daralıyor falan, Sayın Berberoğlu yararlanır mı, yararlanmaz mı diye düşünüldü. O çıktıktan, netleştikten sonra da artık önümüzde somut olarak onun davasını, kesin hükmü etkileyecek bir durum kalmadı. Anayasa

Mahkemesinin ne zaman karar vereceği ise belli değil. Olmuş zaten, on sekiz ay geçmiş, daha ne. Ne kadar sürecek?

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Başkanım lütfen toparlayalım.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Başkanım, bitiriyorum.

Dolayısıyla, arkadaşlar ben bu konuda görüşümü ifade ediyorum. Ben, net olarak söyledim, Anayasa Mahkemesi kararı kanun gereğince bağlayıcıdır, ilgili mahkemeler buna uymak zorundadır. Beğenirsin beğenmezsin, Yargıtay kararını beğenmedik uyguladık; Anayasa Mahkemesinin kararını beğenmeyenler olabilir ama Anayasa ve kanun gereği uymak zorundadır, ilgili mahkemelerin buna uyması lazım. Bu sürecin sonrasıyla ilgili husus ise... Gözler'in makalesini bütün arkadaşlara tavsiye ediyorum. Burada anayasa hukuku bakımından....

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, sorularımıza cevap vermediniz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Siyasi baskı var siyasi, bu bir iradedir.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Arkadaşlar, lütfen...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – O ayrı bir iddiadır tabii, her zaman, aleyhe çıkan kararlara herkes bunu söyler. Arkadaşlar...

Sayın Başkanım, müsamahanıza teşekkür ediyorum.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Aşağı yukarı elli dakika oldu Sayın Başkan. Eğer cevaplandırılmayan sorular varsa onları yazılı olarak isteyeceğiz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hepsini yazılı verin.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir şey söyleyeyim sadece Meclis çalışanlarımızla ilgili, arkadaşların da müsaadesiyle iki konu: Bir, burada çalışanlarımızla ilgili, bir de İç Tüzük bağlamında iki şeyi kısaca söyleyeceğim.

Birisi, çalışanlarımızla ilgili olarak...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Fransız mallarını boykot meselesiyle ilgili bir şey söylemediniz Başkanım.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Sayın Tanal...

Sayın Başkanım lütfen, siz devam edin.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Şimdi, bizim personel rejimimiz, Meclisin personel rejimi 2012 yılında çıkan İdari Teşkilat Kanunu’na kadar müstakil, sadece Meclise ait bir rejim. O kanunla beraber, İdari Teşkilat Kanunu’yla beraber genel personel rejimine tabi hâle geliyoruz. Şimdi, burada, arkadaşlarımız söylüyor “250 küsur arkadaşımız.” 250 küsur arkadaşımız olsa hiç fark etmez, ben onların işini hemen yapayım, halledeyim konuyu ama öyle değil. Aşağı yukarı 110 bin civarında aynı statüde personel bütün kamu kurumlarında var. Dolayısıyla burada yapılacak bir düzenleme sadece Meclis personeli için olamaz bu şekilde. Böyle bir düzenlemenin bütün, aynı statüdeki kamu personelini etkileyecek bir düzenleme olması lazım. Bunun iki yolu var: Ya bunu yapacağız, ki o zaman kamudaki bütün herkesi kapsayacak bir düzenleme olacaktır yahut da yine eski sistemde olduğu gibi, Meclisin kendine mahsus, burada çalışanlara mahsus bir düzenlemesi, ki birçok ülkede o var, parlamentolarda çalışanların diğer kamu kurumlarında çalışanlarından farklı olarak bir personel statüsü var, bunu yapabiliriz. Buna eğilimim var ama bu tabii benim tek başıma yapabileceğim bir şey değil. Bunu peşinen söyleyeyim.

Bunun dışında, bizim yapabileceğimiz ne varsa... Mesela, Meclis Başkanlığına ait temsil ağırlama giderleri kalemi falan var. O kalemin yüzde 95’ini buradaki özellikle o az maaş alan arkadaşlara destek için harcıyoruz. Nasıl? Yemek fişi veriyoruz, o kalemde veriyoruz bunu. Yani bu tartışılabilir, Sayıştay da burada, olur mu olmaz mı meselesi ama... Burada o arkadaşlara, az maaşı olanlara daha fazla takviye yapmak suretiyle elimizden geldiği kadar bir şeyler yapmaya çalıştık. Kıyafetle ilgili, aynı şekilde... Ben Tanal’ın kıyafetle ilgili sorduğu soruya kendisine orada cevap verdim ama...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O tamam da...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bu olabilir mi, olamaz mı, bu konuda oturup konuşmamız lazım arkadaşlar.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – 2.500 liradan çalışan var.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Doğrudur, taşeronlardan gelenlerin durumu farklı. Özellikle Başbakanlıktan buraya gelenler... Personel farklı zamanlarda taşeronlardan alındığı için farklı ücretler oluşmuş. Yüksek alanların sayısı çok az, az kişi ama düşük ücret alanların sayısı fazla. Bunları bir yerde nasıl eşitleyebiliriz, o da ayrı bir tartışma konusu.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Eşit işe eşit ücret.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan, bir şey söylemek istiyorum...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bu konuyla ilgili, özellikle taşerondan geçenlerle ilgili, biliyorsunuz, toplu sözleşme hükümleri geçerliydi, onun süresi sona eriyor 31 Ekim’de, onunla ilgili çalışmalarımız var. Toplu sözleşme kapsamında yapabileceğimiz ne varsa onu yapacağız sonuna kadar. Ama bunun tek başına sorunu çözeceği kanaatinde değilim.

Personelimizle ilgili durum budur. Bu konuda kalıcı çözüm, Meclis personelinin genel olarak kamu personeli rejiminden çıkarmak, eskiden olduğu gibi, buraya mahsus, Meclise mahsus bir rejim, personel statüsü rejimi tayin etmek, belirlemek doğru olabilir.

Bitiriyorum, son olarak söyleyeceğim, ikinci husus şu: Değerli arkadaşlar, hükûmet sistemi değişikliği oldu, buna uygun bir İç Tüzük değişikliği yapılmadı. Bakın, burada -çok konuşulan- komisyonlarla ilgili hususlarda yapılması gereken şudur: Mademki burada kanun teklifleri milletvekilleri tarafından veriliyor, bu teklifin oluşumu aşamasının yani mutfak aşamasının burada olması lazım. Bizim yaptığımız, sadece yardımcı olmak üzere (TDB) Teklif Destek Bürosu kurduk arkadaşlar. Orada güçlü bir ekibimiz var, yardımcı oluyor zaten. Ama esas olması gereken, komisyonların gücünün, resen hareket edebilme kabiliyetinin artırılmasıdır yani komisyonlar “hearing” yapmalıdır; bir konuyla ilgili bir sorun varsa komisyonlar bunu dinlemelidir, bir yasama çalışması gerekiyorsa o dinlemeler üzerinden bunu çıkartabilmeli ve komisyonlar bir hazırlık yapabilmelidir. Bu, aslında bizim yeni başkanlık sisteminin, Cumhurbaşkanlığı sisteminin de bir gereğidir. Bütün bunlar İç Tüzük değişikliğine bağlı ve değişiklik de değil, yeni bir iç tüzük hazırlanması lazım. Benim bu konuda kendi yaptığım çalışmalar var; yakın zamanda parti gruplarımızla da görüşüp bir çalışma yapacağız, yüzde yüz ittifak olmuyor bu konularda. Bir önerim var, sorun çözücü bir öneri: Değerli arkadaşlar, anlaştığımız noktalarda anlaşalım, anlaşamadığımız noktalarda ise mevcut İç Tüzük hükümlerini muhafaza edelim yani sonuç itibarıyla bir iç tüzük olsun çünkü mutabakatla bu işi yapmakta fayda var diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Çok teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Burada sorulan bütün soruların hepsine cevap vereceğiz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, sorularımıza cevap verilmedi.

BAŞKAN LÜTFİ ELVAN – Sayın Tanal, lütfen...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Merak etmeyin, sizin sorduğunuz soruların hepsine soru önergesi olarak cevap vermişiz. Sayın Sezgin Tanrıkulu araçlarla ilgili soru sormuş, cevap vermişiz. Sor, cevap verelim, o cevapları size göndereyim.

Teşekkür ederim arkadaşlar, sağ olun.

TBMM Başkanı Mustafa Şentop

Konu : *Komisyon Çalışmalarındaki Usul ve Komisyon Başkanının Tutumu Hakkında Görüşme*
Dönemi : 27
Yasama Yılı : 5
Tarih : 27/10/2021

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Değerli Başkanı, kıymetli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum, hayırlı çalışmalar diliyorum.

Ben de şimdi usulle ilgili söz aldım. Usulle ilgili söz almamım sebebi: Usulle ilgili söz alındığında usulle ilgili konuşulsun yani talebim bu, İç Tüzük'ün öngördüğü de bu, baktığımızda uygulamalarda da bu. Şüphesiz konuşmanın yüzde 100'ü tamamen usule dair olmayabilir ama en azından çoğunluğunun usule dair olması lazım. Daha henüz usulümüze göre başlamadık, önce bütçeyle ilgili olarak sunum yapmamız lazım ondan sonra zaten akşama kadar, hatta süre de yok, süresiz olarak konuşacağız. Bugün burada konuşulanları muhtemelen -tutanaktan karşılaştırabiliriz- benim konuşmamdan sonra arkadaşlar değerlendirme yaparken de dile getirecekler, dolayısıyla usulle ilgili tartışmaların usulle ilgili olması.

Usule dair sadece bir iki şey söyleyeceğim: Yayınla ilgili konu, komisyonlarda yayın yapılmasına dair, görüşmelerin yayınlanmasına dair konuyu geçen yıl da konuştuk, bu konuda yetki bizim mevzuatımıza göre Komisyon Başkanlığındadır. Komisyon toplantılarında komisyon başkanı...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bekliyoruz Başkanım, yetki sizin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben de konuşacağım, sabredin biraz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Arkadaşlar yani...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Paylan karşılıklı konuşmayı çok severim ama usul içerisinde kalmaya çalışıyorum, sizin gibi olmasın sonra benim konuşmam da.

Bakın, Türkiye Büyük Millet Meclisinde Basın ve Yayın Mensuplarının Çalışmaları Hakkında Yönetmelik diye bir yönetmeliğimiz var; Başkanlık Divanı tarafından çıkarılmış bu yönetmeliğin 12'nci maddesinin 3'üncü fıkrası "Komisyon ve siyasi parti grup toplantılarında film ve fotoğraf çekimleri, Komisyon Başkanı ve siyasi parti grup başkanvekilinin iznine bağlıdır. Basın mensupları, toplantıları kendilerine ayrılan bölümlerden izleyebilirler." Yani grup toplantılarında grup başkan vekillerine komisyon toplantılarında komisyon başkanına yetki verilmiş burada. Komisyon Başkanımız muhtemelen... Bugünün konusu olmamalı bu konu çünkü Komisyondaki çalışmalar en azından dün başladı, bence usulle ilgili ne varsa dün bunları konuşup, tüketip bitirmek lazımdı; birincisi bu.

İkincisi, Sayın Şener'le geçen yıl da aynı şeyi konuşmuştuk. Ben şöyle düşünüyorum bir akademisyen olmam hasebiyle, yani bir konuda bir şey ortaya atılır ona bir cevap verilir sonra karşı taraf cevap verir filan ama bir yere varılır yani hiç konuşulmamış gibi sıfırdan konuyu tekrar gündeme getirmek çok doğru değil. 1997 bütçesiyle ilgili Sayın Şener, geçen yıl TRT'yle de konuşmuştuk, o günlerle ilgili arkadaşlarla da konuştuk, 1996 yılında, 1997 bütçe görüşmeleri başlarken ilk gün bu şekilde bir yayın yapılmış, başlanmış; çok verim mi alınamadı, memnun mu olunmadı bilmiyorum, ikinci gün yayın kesilmiş; TRT'deki bilgi de bu. Malumunuz, komisyon çalışmaları eskiden daha uzun sürüyordu, burada daha eskiden görev yapmış arkadaşlar var, ama bizim takvimimizde de yirmi gün civarında bir süre var. Bir gün yayın yapmışsınız, başlamışsınız, bir denemek istenmiş, nedense ikinci gün yayın kesilmiş, herhâlde memnun kalınmamış, ikinci günden sonra bir daha yayın olmamış. Dediğiniz komisyon çalışmalarının yayınlanması örneği de bir tek bu başarısız örnektir, bunu emsal göstermeye çalışıyorsunuz bize, ya, bu zaten yarım bırakılmış bir çalışma.

Şimdi, değerli arkadaşlar...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Şener, size ben konuşurken cevap verebilirdim ama vermedim, bunu usule aykırı buluyorum onun için.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, dinleyeyim, sorular soruldu usule ilişkin. Buyurun.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Başka ülkelerde durum nedir? Bununla ilgili de geçen yıl bizim (ARMER) Araştırma Merkezimiz bir çalışma yaptı, ben size söyleyeyim: Almanya’da 2 kamera var, Senato yayınlamıyor, hiç yayın yapmıyor komisyon çalışmalarıyla ilgili.

ERHAN USTA (Samsun) – Bakanları çekiyor mu? Yani Almanya’da bakanları çekiyor mu, bakanlar çıkıyor mu?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bakanlar geliyor mu onu da bilmiyorum Erhan Bey. Siz biliyor musunuz, geliyor mu bakanlar?

Gelmemişse çekmemiştir herhâlde hani bildiğimiz bir şekilde itiraz edelim, bilgiye dayanarak.

ERHAN USTA (Samsun) – Efendim, ben size soruyorum, araştırdınız...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Usta, karşılıklı konuşmalıyım lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Tamam araştırdık, evet, yayın konusunu konuşuyoruz. Komisyondan yayın yapılıyor mu?

Yayınlanmıyorsa onu da yapmıyor olabilir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkan, Sayın Usta karşılıklı konuşmalıyım lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Avusturya hiç yayın yapmıyor, Belçika hiç yayın yapmıyor komisyondan, Hırvatistan hiç yapmıyor, İsviçre hiç yapmıyor. Yayını komisyonun takdirine bırakan bazı parlamentolar var, yayınlayan parlamentolar da var. Bizim Parlamentomuzda da, burada Başkan ve komisyonun takdirine bırakılmış.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyoruz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Arkadaşlar, bir saniye... Bunu... Yani Parlamentoların itibarından bahsediyorsunuz Erhan Bey...

(Uğultular)

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – E, tamam, konuşuyorsunuz, sonra dönün sırtınızı arkadaşlarınızla muhabbet edin. Ben konuşuyorum, en azından susun yani dinlemeyebilirsiniz ama susun ben konuşurken. Siz konuşurken dinledik sizi.

ERHAN USTA (Samsun) – Affedersiniz...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Lütfen, ayıptır yani bu.

Önce siz saygı gösterin, Parlamentonun itibarı için dikkatli olun, hassasiyet gösterin.

(Uğultular)

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Arkadaşlar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir saniye Sayın Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tabii, buyurun.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Yani mademki ipin ucunu kaçıırıyoruz “usul” deyip her şeyi konuşuyorsak ben de konuşayım ve cevap vereyim en azından arkadaşlara.

Bir başka husus, “yasama organının itibarı...” falan. Şimdi, arkadaşlarımız, yasama organının itibarı deyince sanki, böyle, matematik kesinlikte bir formül var, onu biz yapmıyoruz, arkadaşlarımızın bildiği bir formül! Ben kafalarında ne olduğunu tam olarak, somut olarak bilmiyorum. Yasama organı Parlamento ayrı, milletvekilleri ayrı; Parlamentonun temsili, Parlamentonun kararları ayrı, milletvekillerinin fikirleri ve görüşleri ayrı. Ya, sizin bir görüşünüzün burada kabul görmemesi Parlamentonun itibar görmediği anlamına gelmez, böyle bir şey yok.

(Uğultular)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Usta, karşılıklı konuşmayalım lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ben 24’üncü Dönemden beri Parlamentodayım, bu dönemdeki kadar milletvekilleri arasında, Genel Kuruldaki görüşmeler de dâhil, hakaretamiz ifadelerin kullanıldığı, ağır ifadelerin kullanıldığı bir dönem görmedim, 24’üncü Dönemden beri. Yani herkes karşısındakinin lafına, sözüne bakıyor, onunla ilgili kıymet hükmü veriyor; kendisine bakmıyor kimse, tutanaklardan bakalım. Birçok konu var böyle, verilen soru önergeleri dâhil ki bahsedeceğim onlardan, örnek de getirdim, burada bulunan arkadaşlarımızı okuyacağım, isimleriyle beraber. Niye, nasıl bir muamele yaptığımızı da anlatacağım bunlarla ilgili işlemleri.

Hatta, ben bu ilginç önergelerle ilgili olarak bir kitap dahi yazılabilir diyorum.

Arkadaşlar, şimdi, bu konuyla ilgili olarak Parlamentoda konuşulur her şey, siz istediğiniz soruyu sorabilirsiniz; cevap verecek olan da cevabını kendisine göre verir. Yani “Ben istediğim soruyu sorarım, hatta İç Tüzük, Anayasa’daki sınırlamaları da dikkate almadan istediğimi sorarım. Karşımdaki de benim sorduğum, istediğimi sorduğum, istediğim şeyi sorduğum şekildeki soruya tam da benim istediğim gibi cevap vermek zorundadır...” Yok ki böyle bir şey, olamaz yani cevabın takdiri de cevap verene aittir. Yani soru sorarsınız, yetersiz bulursanız bir daha sorarsınız, bir daha sorarsanız, o da cevap verir. E, ama cevap onun takdirindedir yani bunu, gırtlığını sıkarak “Şu cevabı ille vereceksin.” diye kimseyi zorlama imkânımız, gücümüz yok.

Sonuçta, bütün tartışmaların sonunda bir karar verilir, kararın nasıl verileceği de yazıyor, İç Tüzük’te yazıyor, Anayasa’da yazıyor. Sonuçta, Parlamentolarda bir karar alınacağı zaman oylama yapılır, oylama yapılır ve karar öyle verilir. Ha, bunu da yeterli görmeyen arkadaşlarımız var “Parmak hesabı.” diyor. Peki, ne hesabı yapalım biz? Bazı parmakları 2 mi sayacağız, 3 mü sayacağız yani? Parmak hesabı... Parlamento bu, demokrasi bu yani. Sonuçta, görüşülür, tartışılır, her şey konuşulur ama sonunda bir karar noktası vardır; orada bir karar verilir. Yani 600 kişinin 600 farklı fikri karar değildir, bir kararı olur Parlamentonun; kanunla ilgili, Parlamento kararıyla ilgili, neyse, bir karar. Bu karar nasıl alınıyor Parlamentoda? Sadece bizde değil, ta Atina’ya kadar falan yani. Bu karar Parlamentolarda oyla alınıyor ve her parlamenterin bir tek oyu var.

Çoğunluk ne diyorsa Parlamentonun kararı odur sonuç itibarıyla. E, şimdi, Parlamentonun kararında sizin dediğiniz olmadığı zaman “Ha, Meclis Başkanı sayısal eksikliği kapatsın, bir destek olsun öbür kararlara, onları desteklesin.” diye... Böyle bir şey olabilir mi, böyle bir şey olabilir mi? Parlamentonun kararının nasıl alınacağı belli.

Girildiği için bu konuyu isterseniz çok uzun tartışabiliriz. Bakanlarla ilgili “atanmış” “seçilmiş” meselesi. Arkadaşlar, insafı olarak bakalım mevzuya. Bakın, parlamenter sistemde bakan seçilmiş miydi, atanmış mıydı? Soruyorum. Atanmıştı. Seçilmiş, milletvekili olarak seçilmiş, bakan olarak seçilmemiş, hayır, bakan olarak seçilmemiş.

(Uğultular)

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir saniye...

Erhan Bey, bir şey söyleyeceğim. Milletvekili olarak seçilmiş, bakan olarak seçilmemiş. Bakanı kim seçiyor? “Bakan” olarak Meclis seçiyor değil mi? Nasıl

oluyor yani Meclis hangi yetkiyle seçiyor? Millet, Meclisi seçmiş, Meclis de aldığı yetkiyle bakanı seçiyor. E, buradaki durumun ne farkı var Allah aşkına?

ERHAN USTA (Samsun) – Bu Meclis onaylıyordu.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Cumhurbaşkanı millet seçiyor ve Cumhurbaşkanı seçerken Anayasadaki verilen görev ve statü çerçevesinde seçiyor ve Cumhurbaşkanı seçtiğinde, aynen parlamenter sistemde nasıl, Meclis millete vekâleten bakanı seçiyorsa, Cumhurbaşkanı da millete vekâleten kendi bakanını seçiyor; arada bir fark yok.

ERHAN USTA (Samsun) – Çok fazla fark...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – E, buyurun, neyse farkı söylersiniz. Şimdi, usulden çıkalım, ondan sonra siz söylersiniz. Ben de size, daha anlatacaklarım var bu konuda, mesela...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli Başkanım, bir kısım hususları da esas müzakerelere bırakalım.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Evet, esas söyleyeceklerim şimdilik bundan ibaret ama konuşacağız, akşama kadar buradayız. Teşekkür ediyorum.

Konu : 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ile Sayıştay Tezkereleri
A) Türkiye Büyük Millet Meclisi
B) Kamu Denetçiliği Kurumu
C) Sayıştay

Dönemi : 27
Yasama Yılı : 5
Tarih : 27/10/2021

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, kurumlarımızın değerli yönetici ve çalışanları; sözlerimin başında hepinizi saygıyla selamlıyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2020 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi görüşmelerinin ve kurumlarımızın 2022 yılı bütçelerinin Meclisimize, milletimize, ülkemize hayırlı olmasını temenni ediyorum. Plan ve Bütçe Komisyonunun yoğun ve yorucu çalışmalarında canla başla gayret gösteren siz değerli milletvekillerimize ve kıymetli çalışanlarımıza teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, bildiğiniz gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi milletimizden aldığı güçle yine milletimiz adına yasama ve denetim yetkilerini kullanmakta, ayrıca parlamenter diplomasi alanında temsil faaliyetlerini yürütmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin temel amacı, bu yetkileri milletimizin öncelikleri ve menfaatleri için en iyi şekilde kullanmaktır. Ülkemizin her alanda gelişmesi, milletimizin

refahı, vatandaşlarımızın huzur ve mutluluğu için dün olduğu gibi bugün de var gücüyle çalışan ve cumhuriyetimizin bugüne gelmesinde büyük hizmetler sunan Türkiye Büyük Millet Meclisi, bundan sonra da artan bir heyecanla çalışmalarını sürdürmeye ve milletimizin özlemlerini gerçekleştirmeye devam edecektir.

Çalışmalarımızı sürdürürken en büyük şevk kaynağımız, milletimizin güveni, ülkemizin gelişme yönünde bugüne kadar gösterdiği başarılar ve iki yıl sonra 100'üncü yılını kutlayacağımız cumhuriyetimizi sonraki asırlara daha güçlü bir şekilde taşıyabilmenin heyecanıdır.

Malumunuz Meclisimiz, kurtuluş ve kuruluş sürecini yönetmiş, genç Türkiye'nin temel kurumlarını ve altyapısını oluşturduktan sonra cumhuriyeti ilan etmiş, demokrasiyi hayata geçirmiş, millî egemenliği ve millet iradesinin üstünlüğünü korumak uğruna saldırılara, bombalara hedef olmuş olan Gazi Meclistir. Bu vesileyle, Gazi Meclisimizin ilk Başkanı Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere, açıldığı günden bu yana bu mukaddes çatı altında görev yapmış olan bütün milletvekillerimizi ve devlet adamlarımızı şükran ve minnetle bir kere daha yâd ediyor, ebediyete irtihal edenlere Cenab-ı Hak'tan rahmet, hayatta olanlara sıhhat, afiyet ve uzun ömürler diliyorum.

Değerli arkadaşlarım, bütçeyi konuşmak sayıları konuşmak değil, insanları konuşmaktır. Her biri ayrı bir kamu hizmetini ifa etmek suretiyle vatandaşlarımıza hizmet etme yükümlülüğünde bulunan kamu kurumlarımızın bir sonraki yıl içerisinde milletimizin fertlerine somut olarak hangi hizmetleri sunacağını, onların ihtiyaçlarını ve beklentilerini ne ölçüde karşılayacağını ifadesidir bütçeler. Bu sebeple, sayısal verilere geçmeden önce, bazı hususlara temas etmek isterim.

İçinde bulunduğumuz 27'nci Yasama Döneminde milletimizin Türkiye Büyük Millet Meclisinden temel beklentilerinden biri, uzlaşarak ve anlaşarak, toplumsal mutabakata dayalı, öncelikleri, ilkeleri, dengeleri ve standartları iyi belirlenmiş, günümüz Türkiyesine yaraşır, yeni ve sivil bir anayasanın yapılmasıdır. Zira yürürlükte olan 1982 Anayasası, hepinizin bildiği gibi, 12 Eylül 1980 askerî darbesinden sonra darbeyi yapan generallerin belirlemiş olduğu bir danışma meclisi tarafından hazırlandı. Daha sonra kabulü aşamasında referanduma sunulmuş olması, Anayasa'nın gerek içeriği gerekse yapılış şekli bakımından meşruiyet tartışmalarını engellemedi.

Bugün itibarıyla, Anayasa'da 19 kez değişiklik yapılmış olmasına rağmen, maalesef Anayasa hâlen 1982 Anayasası olarak darbe dönemine atıfla anılmaktadır. Bu çerçevede, her şeyden önce bu durumdan kurtulmak, yani Anayasa'mız ile 12

Eylül 1980 tarihli askerî darbe arasındaki bağlantıyı hem şeklen hem de muhteva olarak kesmek için yeni bir anayasaya ihtiyaç duyduğumuz tartışmasıdır. Öte yandan, yürürlüğe girdiği 1982 yılından bugüne kadar geçen otuz dokuz senelik süre zarfında 19 defa değiştirilmesine ve yamalı bir bohçaya dönmesine rağmen hâlen farklı siyasi görüş mensuplarınca çeşitli vesilelerle anayasa değişikliğine ihtiyaç duyulduğunun belirtilmesi, aslında ihtiyaç duyulan şeyin bir Anayasa değişikliği değil zamanın ihtiyaçlarına cevap veren, yeni ve iç bütünlüğü olan bir anayasa olduğunu ortaya koymaktadır. Temenni ederim ki milletimizin beklentileri doğrultusunda, demokratik bir anlayışla ve bütüncül bir yaklaşımla hazırlanacak yeni ve sivil anayasayı yapmak, böylece devletimizi ve milletimizi nihayetinde bir askerî darbe anayasasıyla yönetilmenin ağırlığından kurtarmak en kısa zamanda ve inşallah bu yasama yılı içerisinde Gazi Meclisimize nasip olur. Böylelikle, yüce Meclisimiz ve onun kıymetli üyeleri bir konuda daha milletimize karşı üstlendiği tarihî sorumluluğu yerine getirmenin gururunu yaşar ve 27'nci Yasama Döneminin Beşinci Yasama Yılı milletimiz tarafından seçilmiş milletvekilleri tarafından uzlaşıyla sivil ve modern bir anayasanın hazırlandığı bir dönem olarak siyasi tarihimizdeki yerini alır.

Yine, bu yasama döneminde, umut ederim ki Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usul ve esaslarını düzenleyen mevcut İç Tüzük'ümüzün yerine, yürürlüğe girdiği 1973 yılından bugüne kadar açığa çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda ve özellikle yeni hükümet sistemiyle uyumlu olacak şekilde, yeni bir İç Tüzük de Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerimizin katılımı ve uzlaşısıyla özellikle içinde bulunduğumuz Beşinci Yasama Yılında yürürlüğe konulabilir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu çatı altında bulunan her bir milletvekilimiz bilir ki Türkiye Büyük Millet Meclisi, ülkemizin istisnasız bütün sorunlarının temel çözüm mekânıdır. Cumhuriyetimizin, demokrasimizin ve hukuk devleti ilkesinin teminatı olan Meclisimizin, ortak aklı, diyalog ve uzlaşı kanallarını kullanarak çözemeyeceği mesele yoktur. Bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen siyasi partilerin çeşitli konularda farklı yönlerde ortaya koymuş oldukları görüşler, milletimiz için en iyiye, en güzele, en doğruya ulaşma çabasının tezahürüdür.

Bazı konularda fikir ayrılıkları yaşasak da derdimiz ve ülkemiz daima ülkemizin bağımsızlığından, vatanımızın bölünmezliğinden ve milletimizin menfaatlerinden yanadır. Milletimizin bizden beklentisi, fikir ve telakki farklılıklarımıza rağmen müzakere ortamını bozmadan çoğulcu demokrasinin gereğini yerine getirerek

mutabakatla hareket etmemiz ve millî çıkarlarımızın gerçekleşmesi için el birliği yapmamızdır. Gazi Meclisimizin her bir mensubunun bu beklentiye uygun hareket edeceğine inancım tamdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, tarihî yürüyüşü boyunca dünyanın en idealist meclisi olmuştur; milletin menfaati söz konusu olduğunda, her düşman saldırısında bütün ayrılıkları bırakıp bir araya gelebilmiştir. Nitekim, milletimizin temsilcileri olan milletvekillerimiz, dış politika alanında Türkiye'nin güvenliği ve menfaatleri söz konusu olduğunda kendi aralarındaki siyasi düşünce farklılıklarını bir kenara bırakmakta ve millî menfaatlerimiz etrafında yekvücut olarak birlikte hareket edebilmektedir. Bu birlikteliğin somut örneklerini, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Biden'ın 1915 olayları hakkındaki açıklamasının reddedilmesinde ve İsrail'in Mescid-i Aksa'ya yönelik saldırılarının kınanmasında olduğu gibi, içinde bulunduğumuz takvim yılı içerisinde de görmek memnuniyet vericidir.

Milletimiz müsterih olmalıdır ki bu mukaddes çatı altında görev yapan bizler, ülkemiz ve milletimiz için en doğruya ve en faydalıya ulaşmaya çalışırken tali meselelerde zaman zaman ihtilafa düşsek bile Gazi Meclisin şerefli mensupları olarak millî meselelerde asla ihtilafa düşmeyiz. Bu vesileyle, millete hizmet yarışı ile siyasi rekabet arasındaki çizginin en iyi korunduğu yer olan Meclisimizin yeni yasama yılında da önemli çalışmalar gerçekleştireceğine inanıyor ve yeni dönemde bu anlayışla Meclis çalışmalarına katkı verecek bütün milletvekillerimize şimdiden teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2022-2024 dönemi bütçe teklifiyle ilgili değerlendirmelere geçmeden önce, Meclisimizin yasama ve denetim çalışmaları hakkında sizleri kısaca bilgilendirmek istiyorum: Bildiğiniz üzere, 2021 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2020 yılında olduğu gibi, çalışmalarını bütün dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgınının gölgesinde gerçekleştirdi ancak Başkanlığımızca alınan tedbirler ve milletvekillerimiz ile çalışanlarımızın gösterdiği fedakârlıklar sayesinde söz konusu şartlar Gazi Meclisimizin bu sene de çok yoğun bir yasama yılı geçirmesine engel teşkil etmemiştir.

Bu kapsamda, Dördüncü Yasama Yılında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 33'ü uluslararası anlaşmaların onaylanmasının uygun bulunmasına ilişkin olmak üzere toplam 771 kanun teklifi sunulmuştur. Bu tekliflerden ve yine önceki yasama yıllarında Başkanlığımıza sunulan kanun tekliflerinden 55'i uluslararası anlaşmaların onaylanmasının uygun bulunmasına ilişkin olmak üzere toplam 81 teklif kanunlaşmıştır. Yine, aynı dönemde çeşitli konularda

45 Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı alınmıştır. Bu verilerle birlikte, içinde bulunduğumuz 27'nci Yasama Döneminin tamamına baktığımızda, 27'nci Dönemde Başkanlığımıza sunulan toplam kanun teklifi sayısı 3.925 olmuştur. Bu tekliflerden 196'sı kanunlaşırken 3.623'ü komisyonlarda, 66'sı ise Genel Kurul gündeminde bulunmaktadır. 27'nci Dönem içerisinde alınan Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarının toplam sayısı ise 122'ye ulaşmıştır.

Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde kanun teklif etme yetkisinin münhasıran milletvekillerine tanınmış olması sebebiyle kanun tekliflerinin hazırlanma sürecinde milletvekillerimize teknik destek sağlamak üzere oluşturduğumuz Teklif Destek Bürosu tarafından Dördüncü Yasama Yılında milletvekillerimizin talepleri doğrultusunda 295 kanun teklifi taslağı hazırlanmıştır. Ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 33 uluslararası anlaşmanın uygun bulunmasına dair kanun teklifi için inceleme raporu, 714 kanun teklifi için 19 inceleme raporu ve 695 bilgi formu hazırlanmış, 43 kanun teklifi kanun yapım tekniğine uygunluk açısından incelenmiştir.

Değerli milletvekilleri, bildiğiniz gibi Meclisimizin yasamanın yanı sıra çok önemli bir fonksiyonu da denetimdir. Türkiye Büyük Millet Meclisinde Dördüncü Yasama Yılında denetim kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlere baktığımızda; bu dönemde, milletvekillerimiz tarafından 18.075 yazılı soru önergesi verilmiş, 16.569 önerge işleme alınmıştır. Böylelikle 27'nci Dönemin tamamında Başkanlığımıza verilip işleme alınan toplam yazılı soru önergesi sayısı 53.223'e ulaşmış olup bunlardan 6.775'i süresi içinde, 26.934'ü ise süresi geçtikten sonra olmak üzere toplam 33.709'u cevaplandırılmış, 129'u geri alınmış, 18.192'si ise cevaplandırılmamıştır. Ayrıca 1.314 soru önergesinin işlemleri hâlen devam etmektedir.

Burada yazılı soru önergesinin süresi içinde cevaplandırılmasından söz edilirken kastedilenin ne olduğu noktasında bir hususa değinmek isterim: Bildiğiniz gibi 27'nci Dönemden önceki yasama dönemlerinde yazılı soru önergelerinin işlem süresi -tekit uygulamasıyla birlikte- yaklaşık otuz gün iken 27'nci Yasama Döneminde Anayasa'da ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nde gerçekleştirilen değişiklikle bu süre on beş güne indirilmiştir. Dolayısıyla önceki dönemlerde soru önergelerinin süresinde cevaplandırılmış sayılabilmesi için dikkate alınan sürede bu yasama döneminden itibaren yarı yarıya azalma olmuştur. Kanaatime göre yeni sistemde soru önergelerinin bir kısmının süresi içinde cevaplandırılmamasının sebeplerinden biri de bu süre değişikliğidir.

Bununla birlikte, çok kısa süren 25'inci Yasama Dönemini hariç tutarak, yasama dönemleri itibarıyla soru önergelerinin cevaplandırılma oranına baktığımızda,

parlamentar sistemde geçirilen 24'uncu Dönemde soru önergelerini toplam cevaplandırılma oranının yüzde 60,3; 26'nci Dönemde ise yüzde 45,4 olduğu, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin geçerli olduğu 27'nci Dönemde ise bu oranın yüzde 63,3'e yükseldiği görölmektedir.

Bununla birlikte, elbette, soru önergelerini cevaplandırılması noktasında ideal olan, milletvekillerimizin yönelttiği önergelerin istisnasız tamamının ve süresi içerisinde cevaplandırılmasıdır. Bu konuda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı olarak 27'nci Dönem boyunca önerge muhataplarına yaklaşık altı ayda bir resmî yazı göndererek soru önergelerini cevaplandırılması konusunda hassasiyet gösterilmesi gereğine dikkat çektiğimizin bilinmesini isterim. Bu kapsamda en son Dördüncü Yasama Yılında Başkanlığımızca Cumhurbaşkanı Yardımcılığına ve bakanlıklara ayrı ayrı gönderilen 29 Ocak ve 4 Temmuz 2021 tarihli yazılarla soru önergelerine verilmesi gereken cevapların süresi içinde ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygınlığına uygun olacak şekilde soruları tam olarak karşılayan, yeterli ve tatminkâr nitelikte hazırlanması hususları iletilmiştir.

Diğer yandan, Dördüncü Yasama Yılında Başkanlığımıza 1.574 Meclis araştırması önergesi verilmiştir. Bunlardan işleme alınan 1.538 önerge Genel Kurul gündeminde olup 113 önergenin işlemleri ise devam etmektedir. Dördüncü Yasama Yılında verilenlerle birlikte 27'nci Dönemde Başkanlığımıza sunulan toplam Meclis araştırması önergesi sayısı 5.052 olmuştur. Bu önergelerden Dördüncü Yasama Yılı içerisinde 101 araştırma önergesi konusuna göre birleştirilerek Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşölüp kabul edilmiş ve depreme karşı alınabilecek önlemlerin ve depremlerin zararlarının en aza indirilmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi, küresel iklim değışikliğinin etkilerinin en aza indirilmesi, kuraklıkla mücadele ve su kaynaklarının verimli kullanılması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi, kadına yönelik şiddetin sebeplerinin tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi, başta Marmara Denizi olmak üzere denizlerimizdeki müsılay sorununun sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla 4 yeni Meclis araştırması komisyonu kurulmuştur. Diğer yandan, daha önce kurulmuş olan 6 Meclis araştırması komisyonu faaliyetlerini tamamlamış olup bu komisyonların raporlarından 5'i Dördüncü Yasama Yılında, 1'i ise içinde bulunduğumuz Beşinci Yasama Yılında başında Genel Kurulda görüşölmüştür.

Yine Dördüncü Yasama Yılı içerisinde KİT Komisyonu tarafından denetim kapsamında bulunan kamu iktisadi teşebbüslerinin 2017 ve 2018 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının denetimleri gerçekleştirilmiştir. Komisyon bu

dönemde söz konusu denetim faaliyetleri kapsamında 32 toplantı yapmış ve yaklaşık 94 saat çalışmıştır.

Değerli arkadaşlar, denetim konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına zaman zaman çeşitli eleştiriler yöneltilen yazılı soru önergeleri ile Meclis araştırması önergelerinin iade işlemleri konusunda sizlerle bazı bilgileri paylaşmak istiyorum: Bildiğiniz üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan yazılı soru ve Meclis araştırması önergeleri Anayasa'nın 138'inci maddesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 67'nci, 96'ncı ve 97'nci maddeleri ile Anayasa ve İç Tüzük'te öngörülen emredici diğer hükümlere uygunluk bakımından incelenmekte ve yapılan değerlendirme neticesinde işleme alınmakta ya da sahiplerine iade edilmektedir. Bu kapsamda, örneğin, görülmekte olan bir dava hakkında yasama meclisinde yargı yetkisinin kullanılmasıyla ilgili soru sorulamayacağı Anayasa'nın uzun, gerekçeli, kişisel görüş içeren, kişilik ve özel yaşama ilişkin konular, başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesi mümkün olan konular ile tek amacı istişare sağlamaktan ibaret konular hakkında soru sorulamayacağı ise İç Tüzük'ün emredici hükmüdür.

Diğer yandan, yine, İç Tüzük'e göre, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilen kâğıtlarda kaba ve yaralayıcı sözlerin yer almaması gerekmektedir. Dolayısıyla Başkanlığa verilen önergelerin bu hükümlere uygunluğunun kontrol edilmesi ve gelen önergelerin tamamının denetime tabi tutularak söz konusu hükümlere uygun olan önergelerin işleme alınması Anayasa'nın ve İç Tüzük'ün gereğidir; bu, Meclis Başkanlığına yüklenen bir görevdir. Bununla birlikte önergelerin iadesine dayanak oluşturan Anayasa ve İç Tüzük hükümlerinin uygulanması konusunda mümkün olduğunca müsamahalı bir yaklaşım gösterdiğimin ve tereddüt uyandıran durumlarda takdir yetkimi önergelerin işleme alınması yönünde kullandığımın da bilinmesini isterim. Nitekim, iade oranlarına bakıldığında 27'nci Dönemde verilen inceleme süreci tamamlanmış 54.864 yazılı soru önergesinden sadece yüzde 1,85'inin, 5.052 Meclis araştırması önergesinin ise yüzde 2,52'sinin iade edildiği görülmektedir. Önceki yasama dönemlerindeki iade oranlarıyla kıyaslandığında bu oranların önemli ölçüde düşük oranlar olduğu ifade edilebilecektir. 24'üncü Dönemde yazılı soru önergeleriyle ilgili iade oranı 6,93; 26'ncı Dönemde iade oranı 8,60; bu dönem, 27'nci Dönemde ise 1,85. Meclis araştırması önergeleriyle ilgili olarak 24'üncü Dönemde 1,13; 26'nci Dönemde 6,84; 27'nci Dönemde 2,52.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gerçekleştirilen önemli faaliyet alanlarından bir diğeri şüphesiz parlamenter

diplomasi kapsamında yürüttüğümüz temsil faaliyetleri. Dış ilişkiler konusunda Türkiye Cumhuriyeti devleti tarihi boyunca hem bölgesinde hem de dünyada barış ve istikrarı korumak için mücadele eden bir ülke olmuş, uluslararası sorunların çözümünde daima uluslararası hukukun gereklerine riayet eden, barışı ve istikrarı önceleyen, yapıcı ve uzlaştırıcı bir rol üstlenmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak parlamenter diplomasinin devletler ve milletler arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde her geçen gün giderek artan öneminin ve etkisinin farkında olarak dış ilişkiler faaliyetlerini devletimizin girişimci ve insani dış politika ilkesiyle uyumlu bir şekilde yürütmekteyiz. Bu kapsamda Meclisimizin üyesi olduğu 12 parlamenter asamble ve Türkiye-Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonuyla yürütülen parlamenter diplomasi faaliyetlerine ek olarak çok yönlü dış politika çalışmaları çerçevesinde Mısır ve Libya Dostluk Gruplarının da kurulmasıyla dostluk grubu kurulan ülke sayısı 146'ya ulaşmış ve Türkiye'nin etkinlik coğrafyası daha da genişletilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından bu dönemde 62 farklı ülkenin ve 10 uluslararası örgütün temsilcileriyle 196 ikili görüşme gerçekleştirilmiş; Azerbaycan, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, İspanya ve Kazakistan'a resmî ziyaretlerde bulunulmuş; yabancı parlamentolar veya uluslararası parlamenter asambleler tarafından düzenlenen 14 farklı etkinliğe iştirak edilmiştir. Ayrıca, Meclisimiz, bu dönemde uluslararası meselelere çözüm önerilerinin ele alındığı 5 uluslararası toplantıya ev sahipliği yapmış ve 3 parlamenter asamblenin dönem başkanlığı görevini yürütmüştür.

Yine, ikili ilişkilerimizi güçlendirmek için Pakistan Millî Meclisiyle imzaladığımız İş Birliği Protokolü ve Latin Amerika ve Karayipler Parlamentosu'yla (PARLATINO) imzaladığımız anlaşma sonucunda bu asambleye gözlemci üye statüsünü kazanmış olmamız bu dönem içerisinde, temsil kapsamında gerçekleştirdiğimiz önemli faaliyetler arasındadır.

Değerli arkadaşlar, bildiğiniz gibi, Gazi Meclisimizin açılışının 100'üncü yıl dönümü Üçüncü Yasama Yılına denk gelmişti ve o dönem, etkilerini yeni yeni hissetmeye başladığımız salgın sebebiyle Meclisimizin 100'üncü açılış yıl dönümü için planladığımız bazı etkinlikleri hayata geçiremedik; bunların bir kısmını tehir etmiştik.

2020 yılında Gazi Meclisimizin açılışının 100'üncü yılını idrak etmemizin ardından 2021'de de tarihimiz açısından son derece önem arz eden birçok hadisenin yine, 100'üncü yıl dönümlerini andık. Bu kapsamda içinde bulunduğumuz 2021 yılının; 1921 Anayasası'nın kabul edilişinin, Moskova Antlaşması'nın imzalanmasının, Antep'e gazi unvanı verililişinin 100'üncü yıl dönümleri olması ve

özellikle, şahsen hazırlamış olduğum teklifin sizlerin tam desteğiyle kanunlaşması sonucunda 2021 yılının, kabulünün 100'üncü yılında İstiklal Marşı yılı ilan edilmesi vesilesiyle; yıl içerisinde konferans, sempozyum, panel, sergi, anma programları gibi çeşitli etkinlikleri bizzat veya diğer kamu kurumlarının iş birliğiyle düzenleyerek veya bunlara katılarak yine, bu hadiselerle bağlantılı arşiv belgelerine dayanılarak hazırlanan değerli eserleri literatüre kazandırarak tarihimizin önemli hadiselerini 100'üncü yıl dönümlerinde tekrar hatırladık, hatırlattık, toplumsal ve kültürel farkındalık oluşturmaya çalıştık.

Değerli Komisyon üyeleri, Dördüncü Yasama Yılında idari teşkilat çalışmalarımız kapsamında yasama faaliyetlerine bilgi desteği sağlamak, milletvekillerimizden gelen bilgi taleplerini araştırmak üzere araştırma ve bilgi sunumu hizmetleri kapsamında 380 konu odaklı araştırma gerçekleştirilmiş, yeni yayınlarla zenginleştirilen kütüphanemizde yaklaşık 27 bin okuyucuya kütüphane hizmeti verilmiş, Türkiye Büyük Millet Meclisi açık erişim sisteminden 125 binin üzerinde kişi faydalanmıştır.

Dördüncü Yasama Yılında ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisinin arşivlerindeki verilerin gün yüzüne çıkarılarak kullanıcıların istifadesine sunulmasına ilişkin çalışmalarımıza da devam ediyoruz. Bu kapsamda yürütülen çalışmalardan ilki Yassıada evrakına ilişkin 27 Mayıs 1960 askerî darbesinin izlerini silmek üzere Meclisimiz tarafından kabul edilen 7248 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra, Yüksek Adalet Divanına ve Yüksek Soruşturma Kuruluna ait arşivlerimizde bulunan toplam 253.944 evrakın dijitalleştirilme çalışmaları tamamlanmış ve bu belgelerin dijital kopyaları söz konusu kanun uyarınca kurulan komisyon başkanlığına gönderilmiştir.

Yine, bu dönemde kütüphanemizde bulunan Demokrat Parti Meclis Grubu müzakere zabıtları da dijitalleştirilmiş, bu çerçevede 25.858 sayfa belgenin dijital ortama aktarılma çalışmaları tamamlanmış, özet ve gündem bilgileri bilgisayar ortamında tanınır hâle getirilmiştir; yakın zamanda bunu araştırmacıların istifadesine sunacağız.

Yine, benzer mahiyetteki bir diğer çalışma kapsamında 1920'den 1928'e kadar devam eden 1'inci, 2'nci ve 3'üncü Yasama Dönemlerinde çıkarılan kanunları ihtiva eden Kavanin Mecmuası da dijitalleştirilerek Türkiye Büyük Millet Meclisi açık erişim sistemi üzerinden araştırmacıların istifadesine sunulmuştur.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; şimdi de Dördüncü Yasama Yılında tamamlanan teknolojik altyapı ve fiziksel mekânların iyileştirilmesi çalışmaları

hakkında sizlere kısaca bilgi vermek istiyorum: Bildiğiniz üzere, Genel Kurul salonumuzda geçen yıl başlatmış olduğumuz oylama, yoklama, seslendirme sistemlerine ilişkin teknolojik iyileştirme çalışmalarını bu yıl içerisinde tamamladık. 1996 yılından bu yana kullanılmakta olan önceki oylama, yoklama ve seslendirme sisteminin ekonomik ömrünü tamamlamış olması, sistemin sıkça arıza vermesi ve tamirinin de parça problemi sebebiyle giderek imkânsız hâle gelmesi sebebiyle köklü bir yenileme elzem hâle gelmişti. Bu sebeple, Türkiye Büyük Millet Meclisinin güvenlik hassasiyetleri de dikkate alınarak Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığıyla imzalanan protokol çerçevesinde başlatılan çalışmalar tamamlanmış ve Genel Kurul salonu oylama, yoklama ve seslendirme sistemi tamamen yenilenmiştir.

Diğer yandan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyonu da 1994 yılından bugüne kadar kurulduğu günün teknolojik altyapısıyla hizmet vermekteydi ancak sistemlerinin ekonomik ömrünü tamamlaması ve teknolojik gelişmelerin gerisinde kalması sebebiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyonunun teknik altyapısının, donanımının yenilenmesi ihtiyacı da hasıl olmuştur. Bu ihtiyaca binaen, yürütülen çalışmalar kapsamında, Genel Kurul salonu oylama, yoklama ve seslendirme sistemindeki iyileştirme çalışmalarıyla eş zamanlı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunan siyasi parti grup toplantı salonları ile Genel Kurul salonunun kameraları yenilenmiş, yeni reji ve stüdyo yapımı için teknik cihazların kurulumu tamamlanmış ve TBMM TV'nin yayın kalitesi Full HD'ye yükseltilmiştir.

Dördüncü Yasama Yılında gerçekleştirilen fiziki mekân iyileştirme çalışmaları kapsamında Halkla İlişkiler Binası'nın 5'inci katında bulunan teras alanı kapatılarak kafeterya olarak düzenlenmiş; milletvekillerimiz, basın mensupları, çalışanlar ve ziyaretçilerin hizmetine sunulmuştur. İstanbul Yıldız'da bulunan konukevinin depreme yönelik güçlendirme ve tadilat çalışmaları tamamlanmış, tefriş edilen konukevi milletvekillerimizin hizmetine açılmıştır.

Mevcut kreş binamızın hem Meclis yerleşkesinin dışında olması hem de çocuk kapasitesinin milletvekillerimizin ve çalışanlarımızın ihtiyacını karşılayamaması sebebiyle yapımına başladığımız 400 çocuk kapasiteli yeni kreşimizin inşaatı Ayrancı Kapısı'nın yanındaki alanda hâlen devam etmektedir, inşallah bir iki ay gibi kısa bir süre içerisinde yeni kreş binamız tamamlanıp hizmete alınacaktır.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; önce, 2020 yılı kesin hesap sonuçları ve 2021 yılı bütçemize ilişkin kısa bilgiler vermek istiyorum: 2020 yılı bütçemiz 1 milyar 747 milyon 789 bin Türk lirası olarak kanunlaşmış, yıl

içinde yapılan aktarmalarla birlikte 1 milyar 747 milyon 955 bin 496 Türk lirası olmuştur. 2020 yılı sonu itibarıyla bu rakamın 1 milyar 547 milyon 492 bin 840 lira 6 kuruşu harcanmıştır. Yıl sonu bütçe gerçekleşmesi yüzde 88,5'tir. Sayıştay tarafından hazırlanan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı 2020 Yılı Dış Denetim Raporu'nun sonuç bölümünde özetle "Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca arşivlenen 2020 yılı ödeme emri belgeleri, muhasebe işlem fişleri tutarları ile bunların kaydedildiği ilgili hesaplardaki tutarların uyumlu olduğu, 2020 yılı kesin hesap cetvellerinde gösterilen gelir gider rakamlarının doğru ve denk olduğu, harcama evrakıyla tevsik edildiği, ödenek üstü harcama yapılmadığı, Strateji Geliştirme Başkanı, harcama birimi başkanları ve diğer personelin mali işlemlerinin yürütülmesinde, buna ilişkin harcama belgelerinin düzenlenmesinde ve muhasebe kaydında ilgili mevzuatta düzenlenen usul ve esaslara uygun şekilde işlem yaptıkları, üst yönetici tarafından kalkınma planına, yıllık programa, kurumun stratejik plan hedeflerine uygun olarak bütçe hazırlanması ve uygulanmasında kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanılmasında gerekli özenin gösterildiği." ifade edilmiştir.

Raporda, harcama belgeleri ve eklerinin incelenmesi neticesinde iş ve işlemlerin mevzuata uygun şekilde gerçekleştirildiğinin belirtilmesi ve herhangi bir bulguya ya da tenkide yer verilmemiş olması memnuniyet vericidir.

Raporda, sadece mal ve hizmet alımı giderleri gerçekleşme oranının diğer bütçe gerçekleşme oranlarının altında kaldığına dikkat çekilerek 2020 yılı harcama tutarı esas alınmak suretiyle bütçe ödeneği belirlenmesinin uygun olacağı yönünde bir değerlendirmede bulunulmuştur. Bunun sebebi, bildiğiniz gibi, 2019 yılında 2020 yılı bütçe teklifi hazırlanırken Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 100'üncü yılı olması sebebiyle 2020 yılında birtakım etkinliklerin gerçekleştirilmesi öngörülmüş, bütçe teklifi de buna göre hazırlanmıştı. Ancak 100'üncü yıl etkinlikleri başta olmak üzere, planladığımız birçok faaliyet, etkinlik, eğitim ve yurt dışı ziyaretlerinin yanı sıra ülkemizde gerçekleştirilmesi öngörülen ziyaretler de Covid-19 salgını sebebiyle hayata geçirilememiş ya da ertelenmiştir. Mal ve hizmet alımı giderlerine ilişkin gerçekleşme oranı da buna bağlı olarak yüzde 63,7 seviyesinde kalmıştır. Bununla birlikte, diğer kalemlerdeki bütçe gerçekleşmesi yüzde 92,3 gibi yüksek bir seviyeye ulaşmıştır.

Bu yılki bütçemize baktığımızda, 2021 yılı bütçemiz 1 milyar 894 milyon 56 bin Türk lirası olarak kanunlaşmış, yıl içinde yapılan aktarmalar ve ödenek ilaveleriyle birlikte eylül ayı sonu itibarıyla toplam ödenek 1 milyar 894 milyon 494 bin 174 Türk lirası olmuştur. Bu ödeneğin eylül ayı sonu itibarıyla 1 milyar 263 milyon 412

bin 481 Türk lirası, diğer ifadeyle yüzde 66,7'si harcanmıştır. Yıl sonunda bütçe gerçekleşme oranının yaklaşık yüzde 95 olması beklenmektedir. Yıl sonu bütçe gerçekleşmesinin bu kadar yüksek düzeyde beklenmesinin sebebi, 2021 yılında imzalanan toplu sözleşme hükümlerine göre gelen ek maliyetler sebebiyle revize edilen personel giderleri ödeneğinin yıl sonuna kadar tamamının harcanacak olmasıdır; daha önce başta Covid salgını olmak üzere çeşitli sebeplerle iptal edilen ya da ertelenen faaliyetler, etkinlik ve eğitimlerin önemli bir kısmının 2021 yılı içerisinde gerçekleştirilmesi, bu kapsamda mal ve hizmet alımı giderlerinin yıl sonu bütçe gerçekleşmesinin yaklaşık yüzde 75 oranında beklenmesi; Genel Kurul oylama, yoklama ve seslendirme sisteminin ve TBMM TV'nin teknik altyapısının ve donanımının yenilenmesi, Yıldız Konukevi tadilatının, yeni kreş binasının, teras kafeteryanın yapılması gibi önemli yatırım projelerinin gerçekleşmesi ayrıca cari transferler tertibi içine konulan ödeneğin yaklaşık yüzde 94'ünün, sermaye transferleri için konulacak ödeneğin ise yüzde 100'ünün harcanacak olmasıdır.

Değerli arkadaşlar, şimdi de sizlere 2022 yılı bütçe teklifimizle ilgili olarak kısaca bilgi vermek istiyorum: 2022 yılı bütçe teklifimiz, 2022-2024 Yatırım Programı ve Bütçe Hazırlama Rehberi ile Orta Vadeli Program'da yer alan göstergeler dikkate alınarak program bütçe sistemine uygun şekilde hazırlanmıştır. 2018-2022 Dönemi Stratejik Planı'ndaki amaç ve hedefler doğrultusunda gerçekleştirilecek faaliyet ve projeler maliyetlendirilerek ödenek teklifinde bulunulmuştur. Bütçe teklifi hazırlanırken kaynakların etkin, verimli kullanılması amaçlanmış ve tasarruf tedbirlerine azami düzeyde riayet edilmiştir. Performans esaslı program bütçe sistemine uygun şekilde hazırlanan 2022 yılı bütçemizde Türkiye Büyük Millet Meclisine özgü yasama programının yanı sıra yönetim ve destek programı ile program dışı giderler yer almaktadır. Bu kapsamda Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama, denetim ve temsil faaliyetleriyle doğrudan veya dolaylı olarak ilişkilendirilen giderleri "yasama programında", ilişkilendirilemeyen faaliyetler ile ortak yönetim giderleri "yönetim ve destek programında", Türkiye Büyük Millet Meclisinin faaliyetleriyle hiçbir şekilde ilişkisi olmayan giderler ise "program dışı giderler" başlığı altında bütçelendirilmiştir.

2022 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi 2 milyar 198 milyon 221 bin Türk lirası olarak Komisyona sunulmuştur. 2022 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi'nin yüzde 72,7'si yasama, yüzde 22,3'ü yönetim ve destek, yüzde 5'i ise program dışı giderlerden oluşmaktadır. Ayrıca, 2022 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi'nin yüzde 94,5'i cari giderlerden, yüzde 5,5'i ise yatırım giderlerinden oluşmaktadır. 2022 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi'nde personel giderleri yüzde 60,7; SGK devlet primi giderleri yüzde 8; mal ve hizmet alımı giderleri yüzde 11,6; cari transferler yüzde 14,2; sermaye giderleri yüzde

5,4; sermaye transferleri ise binde 1 oranında ağırlığa sahiptir. Görüldüğü gibi, 2022 yılında da bütçemizin yüzde 68,7 oranıyla büyük kısmını personel giderleri oluşturmaktadır.

Öte yandan, daha önceki yıllarda olduğu gibi bu yıl da Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinde 6328 sayılı Kanun gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı olan Kamu Denetçiliği Kurumuna hazine yardımı olarak 46 milyon 628 bin Türk lirası pay ayrılmıştır. Bu tutar, toplam bütçemizin yüzde 2,1'ini oluşturmaktadır. Ayrıca, 6112 sayılı Kanun'un RTÜK'ün gelirleri arasında yer verdiği, gerektiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı bütçesinden alınacak hazine yardımı kapsamında Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna hazine yardımı olarak 63 milyon Türk lirası pay ayrılmıştır. Bu tutar, toplam bütçemizin yüzde 2,9'unu oluşturmaktadır.

2022 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi'miz 2021 yılı başlangıç ödeneği olan 1 milyar 894 milyon 56 bin Türk lirasına göre yüzde 16,1 oranında artarak 2 milyar 198 milyon 221 bin Türk lirası olmuştur. 2021 ve 2022 yılları arasındaki 304 milyon 165 bin Türk liralık artış, özetle; yeni alınması planlanan personelin giderlerinden, yıllık enflasyon ve kur artışlarından, Kamu Denetçiliği Kurumu ve Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna yapılan hazine yardımlarındaki artıştan kaynaklanmaktadır.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; Başkanlığımızın birinci önceliği hiç kuşkusuz milletvekillerimizin çalışmalarını kolaylaştırmaktır. Bu çerçevede, sayın milletvekillerimize daha iyi hizmet sunabilmenin gayreti içerisindeyiz. Teknolojik imkânlardan en üst düzeyde faydalanarak daha etkin, daha verimli ve daha hızlı hizmet üretebilmek için Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı çalışmalarını aralıksız sürdürmektedir. Bu kapsamda, 2022 yılı bütçe hedefimiz de yasama ve denetim yetkisini kullanan siz değerli milletvekillerimizin çalışma şartlarını iyileştirerek yasama sürecine ve kalitesine destek sunmak olacaktır.

Sonuç olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı 2022-2024 dönemi bütçe teklifi 2022 yılı için 2 milyar 198 milyon 221 bin Türk lirası, 2023 yılı için 2 milyar 424 milyon 512 bin Türk lirası, 2024 yılı için de 2 milyar 532 milyon 721 bin Türk lirası olarak öngörülmektedir.

Değerli arkadaşlarım, sizlere Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2020 yılı kesin hesap sonuçları, 2021 yılı bütçe uygulaması ve önümüzdeki üç yıllık döneme ilişkin bütçe teklifiyle ilgili açıklamalarda bulundum. Ayrıca bazı proje, rakam ve bilgileri sizlerle paylaştım. Zamanın kısıtlı olması sebebiyle konuşmamda yer veremediğim ayrıntılar ve detaylı bilgiler sizlere dağıtılan dokümanlarda ve taşınabilir belleklerde yer almaktadır.

Konu : 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ile Sayıştay Tezkereleri
A) Türkiye Büyük Millet Meclisi
B) Kamu Denetçiliği Kurumu
C) Sayıştay

Dönemi : 27
Yasama Yılı : 5
Tarih : 27/10/2021

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Değerli Başkanı, değerli üyeleri, değerli milletvekili arkadaşlarım; tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, konuşmalar arasında da birçok konu değerlendirildi ve birçok soru soruldu. Ben onları not aldım, onlar da bu soru sorma faaliyetine dâhil.

Ben, tabii, belli bir sıra dâhilinde, aslında konuşma sırasını dikkate alarak bunları düzenledim, bazı sorular zaten mükerreren farklı arkadaşlar tarafından da sorulduğu için onları da tek bir cevapta cevaplamış olacağım.

Öncelikle Fikret Bey'in sormuş olduğu Meclis Başkanının Cumhurbaşkanına vekâlet etmesiyle ilgili sorudan başlayalım: Bu, parlamenter sistemde mümkün olan bir durumdur. Cumhurbaşkanına Meclis Başkanı parlamenter sistemlerde vekâlet eder ancak başkanlık sistemlerinde Meclis Başkanının başkana vekâlet etmesi söz konusu değil çünkü sert kuvvetler ayrılığının olduğu bir sistem başkanlık

sistemi. Burada Cumhurbaşkanına ancak ya Cumhurbaşkanı Yardımcısı veya Kabinesindeki bakanlardan vekâlet verdiği birisi veya da... Bazı başkanlık sistemlerinde yine bir nevi Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı gibi olan başbakanlar-parlamentar sistemdeki başbakanlardan farklı olarak- vekâlet ediyor ama başkanlık sistemlerinin hiçbirinde de zaten yani sistemin kendi paradigmasına aykırı bir durum olduğu için böyle bir şey mümkün değil. Doğru olan, bu sistem içerisinde, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısının vekâlet etmesidir.

Değerli arkadaşlar, sabahleyin Sayın Altay'ın milletvekili sorumsuzluğuyla ilgili bahsettiği bir husus var, bu konuya bir açıklık getirmek isterim.

Milletvekili sorumsuzluğu Anayasa'nın 83'üncü maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiştir. Yani sorumsuzluktan kastettiğimiz şey şudur: "Dokunulmazlık" başlığı ama birinci fıkra sorumsuzluktur. Sorumsuzluktan kastettiğimiz şey, milletvekilinin sözlerinden dolayı, oylarından dolayı mutlak manada sorumsuz olması yani hiçbir zaman, milletvekilliği sona erdikten sonra da yargılanamıyor, soruşturulamıyor olmasıdır. Bu konuyla ilgili, ilgili fıkra iki husus düzenleniyor yani milletvekili sorumsuzluğunun söz konusu olabilmesi için iki şartın gerçekleşmesi lazım. Bunlardan birincisi, Meclis çalışmalarıyla ilgili olması; ikincisi de sorumsuzluk konusu olan fiilin -fili burada sözlük anlamıyla söylüyorum, eylem anlamında değil- bir söz veya düşünce açıklaması olması -yoksa bir davranış olarak bir hareketin, bir eylemin bu kapsamda, sorumsuzluk kapsamında olmadığını söylemek için bunu ifade ettim- Meclis çalışmaları sırasında işlenmiş olması sorumsuzluk için gerekiyor. Bu, aslında bu işi biraz fonksiyonel anlama alıyor yani Meclis, külliyeye içerisindeki herhangi bir yerde bir söz veya düşünce açıklamasından dolayı sorumsuzluk yoktur, Meclis çalışması olması gerekiyor. Meclis çalışması nedir? Genel Kurul, komisyon, parti grupları, Başkanlık Divanı, Danışma Kurulundaki çalışmalar. Dolayısıyla mekânla alakalı değil husus, yapılan işle alakalı. Mesela, o anlamda çok açık bir şekilde bunların dışında kalan, milletvekilinin şahsi çalışması mahiyetindekiler, mesela basın açıklamaları, basın toplantıları Meclis çalışması mahiyetinde olmadığı için bunlar sorumsuzluk kapsamında değildir.

Arkadaşlar, tabii, şöyle bir şey ifade edeyim, genelde hukukçular da bunu yapıyor: "Bu, Anayasa'ya aykırıdır, Anayasa'yı çiğnedi." falan. Bu çok toptancı bir görüştür. Anayasa'da geçici maddelerle beraber 198 madde var, 2 tane de geçici madde olarak teselsül ettirilememiş müstakil geçici madde var; 200 madde var Anayasa'da. 200 maddenin neresine aykırı, Anayasa'nın neresine aykırı? Ve o maddelerin her birinde ayrı fıkralar, ayrı cümleler var. Yani bir hukukçu müzakeresinde şu denir: 84'üncü maddenin şu fıkrası hatta şu cümle veya şu kavram, şu kelime üzerinden

konuşulur. Öbürü toptancı usulü, götürür, “Anayasa’ya aykırı, 84’üncü maddeye aykırı...” 84’üncü maddede bir sürü fıkra var, bir sürü cümle var. Neresine, hangisine aykırı? Bunu söylemek lazım ki bunun üzerinden tartışalım. Bu birinci nokta.

İkinci nokta da -yine biraz, konuşmamdaki usule dair bunu söyleyeceğim-mesele şudur: Şahsi görüşlerimiz olabilir, bu şahsi görüşler birbirinden farklıdır, bunlarda anlaşmamız da imkânsızdır çoğu zaman fakat zaten kanunlar ve kurallar bunun için var. Benim dediğim olmasın, senin dediğin de olmasın, senin dediğin de olmasın. Ne olsun? Kural neyse o olsun. Dolayısıyla bizim şahsi görüşlerimizin... Burada, tabii ki siyasi anlamda bunları ifade edebiliriz ama aramızda ihtilaf olduğu zaman, mutabık değilsek, görüşlerde farklılık varsa yapacağımız şey kurala bakmaktır. Bu kural nedir ve bu kural nasıl anlaşılmış, nasıl yorumlanmış diye ona bakmaktır. Bakın, burada -tavsiye ederim yani çoğunuzda olduğunu da düşünüyorum, hukukçularda bilhassa- Profesör Doktor Kemal Gözler’in “Türk Anayasa Hukuku” kitabı, Haziran 2021 4’üncü baskısı kitabın. Tabii, bu kitapta, size sayfa söylüyorum, 592 ve 593’te yasama sorumsuzluğunu inceliyor kendisi, bu 2 şartı orada koymuş. Birincisi “Fiil, Meclis çalışmaları sırasında işlenmiş olmalıdır.” ve şurada, 593’teki paragrafta “Ancak milletvekillerinin yasama faaliyeti kapsamında olmayan faaliyetleri, örneğin, basın açıklamaları Meclis çatısı altında yapılsa bile yasama sorumsuzluğu kapsamında yer almazlar çünkü bunlar Meclis çalışması değildir.” diyor.

Uzunca açıklaması var altında, buna örnekler de vermiş son zamanlarda yaşanan olaylarla ilgili olarak. Dolayısıyla bakın, şunu söyleyebiliriz: Bir komisyon -ki komisyon çalışmaları Meclis çalışmasıdır- Meclis çatısı altında olmayan Meclis kampüsü içerisinde de olmayan ama diyelim ki bir komisyon gitmiş, Van’da bir çalışma yapıyor, oradaki söz ve düşünce açıklamalarından dolayı da sorumsuzluk vardır çünkü Meclis çalışması yapılmaktadır, Meclis çatısı altında, kampüste olmasa bile bu, Meclis sorumsuzluğuna dâhildir. Bu bakımdan, bu konuda bir hassasiyetimiz var, onu ifade edeyim. Henüz bize Meclis sorumsuzluğu kapsamında değerlendirebileceğimiz bir fezleke gelmedi, biz bunu inceliyoruz.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ümit Özdağ meselesi...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Basın toplantısı işte, sorumsuzluk kapsamında değil diyoruz ya, onu okudum. Bu örnek zaten şeyde de var, Gözler bu örneği vermiş, Ümit Özdağ örneğini; dâhil olmadığını burada kendisi de ifade etmiş. Bu konudaki uygulama da bu şekildedir, bu, Meclis çalışması değildir. Bir Meclis çalışması olursa, bu Meclis çalışması, dediğim gibi, Meclis çatısı altında

olmasa da sorumsuzluk kapsamındadır. Ama basın toplantıları milletvekilinin şahsi faaliyetidir, Meclis çalışması değildir, sorumsuzluk kapsamında değildir, benim de kanaatim böyle, başka hukukçuların kanaati de böyle. Tersini söyleyen varsa... Mesela, ayrıca, size şeyi de ifade edeyim isterseniz, bu sorumsuzlukla ilgili, Dönmezer, Sahir Erman da aynı kanaattedir burada, rahmetli Teziç'in görüşü de bu kanaattedir, onun açıklaması da var bu hususla ilgili.

Bir husus söyleyeceğim şimdi. Tabii, Sayın Cindoruk'un bu konudaki bir uygulamasından bahsetmişti Sayın Altay, bu aynen bizim söylediğimiz gibi bir konu. "Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığının, 6/11/1991 günü Türkiye Büyük Millet Meclisinin yemin oturumunda -Genel Kurulda gerçekleşen bir olaydan bahsediliyor- bazı sayın milletvekillerinin ileri sürdükleri söz ve düşünceleri esas alarak haklarında kovuşturma başlattığı belirtilmektedir." diyor. Dolayısıyla Sayın Cindoruk'un iade ettiği fezlekeler Genel Kuruldaki bir sözden dolayı yapılan bir soruşturma.

Dolayısıyla bu, tam manasıyla sorumsuzluk kapsamında olan bir husustur, bunun için iade etmiştir. Ama bunun dışında bahsettiğim gibi basın toplantıları dâhil olmak üzere bunların sorumsuzluk kapsamında olmadığını ifade etmek isterim.

Gelelim yine Sayın Altay'ın, Sayın Şener'in ve Sayın Bekaroğlu'nun ve daha sonra başka arkadaşların da bahsettiği bir konuya. Ama ona gelmeden önce... Şu milletvekilliğin düşürülmesiyle ilgili husus, onu anlatacağım ve benim söyleyeceğim yeni şeyler olacak o konuya dair, boyutlarını ifade etmek isterim.

Şunu, Meclis çalışanlarıyla ilgili husus... Burada, tabii, Meclis çalışanı arkadaşlarımızı çok tebrik ediyorum, çok iyi bir çalışma yürütmüşler, bunu anlıyorum, burada konuşan milletvekillerinin de dışarıdan gelenlerin de hepsi aşağı yukarı aynı hususları dile getirdiler.

Şimdi, orada, yalnız çok başka bir hususa değineceğim. Şimdi, burada, mesela, bunu çok iyi dile getiren -Sayın Tanal burada yok sanıyorum- Sayın Tanal'ın 455 kanun teklifi var, bunlar arasında Meclis personelinin özlük haklarına dair bir şey yok. Yine, kendisine söylemiştim ama kendisi burada yok galiba, Sayın Saliha Sera Kadıgil Sütlü. Onun da 30 kanun teklifi var, onlar arasında da çalışanların özlük haklarıyla ilgili yok. Herkesi saymayacağım çünkü kanun teklifi verenlerin sayısı çok az, onları söyleyeceğim sadece. Mehmet Akif Hamzaçebi -ilk imza sahibi- ve Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun Mecliste çalışan milletvekili danışmanlarıyla ilgili bir kanun teklifi var. Sayın Meral Danış Beştaş'ın aynı şekilde, danışmanlarla ilgili

bir kanun teklifi var. Bir de Sayın Süleyman Bülbül'ün, işsizlik sigortası bağlamında, Meclis çalışanlarıyla ilgili bir kanun teklifi var. Toplam 4 arkadaşımızın sadece 3 teklifi olmuş bu konuda. Teklif olursa belki daha...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – “İşleme alacağız.” deseydiniz...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ben işleme alıyorum hepsini. Başka konularda veriyorsunuz ama bunada vermemişsiniz ama olsun, bu önemli bir konu.

Şimdi, arkadaşlar “eşit işe eşit ücret” meselesi tabii, çok temel, genel bir ilke ama burada çok temel problemlerimiz var. Özellikle, milletvekili danışmanlarıyla ilgili, onu ifade edeyim, -ben kendileriyle de görüşüyorum zaman zaman- ayrı bir hüküm var, kıdem tazminatı konusunda özel bir hüküm var “Maaş dışında herhangi bir şey, hiçbir isim adı altında ödeme yapılamaz.” diye bir hüküm var, bir kanun hükmü bu. Tabii, başka kanunlar falan var, onlar genel kanun, bu özel kanun. Yani genel hüküm ile özel hüküm çatıştığı zaman özel hüküm uygulanır, genel hüküm uygulanmaz.

Milletvekili danışmanlarının işe giriş ve çıkış yaptırıldığına dair hususlar doğru değil. Bununla ilgili bir haber çıkmıştı, biz o haberi de tekzip ettik, bu doğru değil. Şöyle bir durum var: Bütçede ödenekler yıllık olduğu için ödemeleri de biz aylık olarak, her ayın 15'inde yapıyoruz şimdi, Aralık 15'e geldiğimiz zaman bu ödemeyi yapacağımızda, diyelim ki şu anda, mesela 2021'in 15 Aralık'ına geldiğimizde 15 günlük ödeme yapabiliyoruz, 2021 bütçesinden yapacağımız için, Ocak'ın 15'ine kadar olan kısmı ise 2022 bütçesinden ödediğimiz için, aralık-ocak maaşı diyelim, bu 2 taksitte verilmiş oluyor. Bu, dediğim gibi, bütçeden ödeme kapsamında teknik bir hususla alakalı. Yoksa, giriş-çıkış yapmamıza gerek yok çünkü giriş-çıkış sebebiyle kıdem tazminatı hakkını kaybetmiyor bu arkadaşlar. Bu arkadaşlara kıdem tazminatı ödenmemesinin sebebi açık bir kanun hükmü. Ben, bunun yanlış olduğunu düşünüyorum kıdem tazminatı konusunda yani işten ayrıldıkları zaman bunun verilmesi lazım. Bununla ilgili İdari Teşkilat Kanunu'nda yapmayı düşündüğümüz düzenlemeler kapsamında bu da aklımızda, yaptığımız bir çalışma var, onu orada değerlendireceğiz. Fakat şu husus unutulmamalı: Tabii, milletvekilleri seçiliyor, Meclisin bir sonraki döneminde önemli ölçüde yenilenme oluyor. Yeni gelen milletvekillerinin o danışmanlarla çalışması... Onlar Meclis kadrosunda değil esasen, sözleşmeli ve dönemle bağlantılı olarak sözleşmeler yapılıyor. Onların yeni gelen milletvekilleriyle çalışıp çalışmayacağını bilmiyoruz. Eğer, biz daimi bir kadro gibi bunu düşünecek olursak, o zaman bir sürü, seçim döneminden sonra, hiçbir işi olmayan Meclis danışmanları, Meclis kadrosunda bir kenarda, onlar da bir yığılma

oluşturacak şekilde. Bu konunun farklı boyutlarıyla beraber değerlendirilmesi lazım. Buradaki şu husus önemli: Bu böyle bir kadro, bunu arzu eden, kabul eden arkadaşlar bu kadroya gelecek, kabul etmeyen: “Milletvekilinin görevi sona erdiğinde veya milletvekili benimle çalışmak istemediğinde ben bu işi bırakacağım.” Yani “Bunu bilerek bu sözleşmeyi imzalıyorum.” şeklinde gelecek. Kıdem tazminatı konusu bir haksızlık, doğru. Onun dediğim gibi Teşkilat Kanunu’nda düzeltilmesi lazım.

Bunun dışında, tabii, çok farklı kanun fıkralarına göre çalışan, statüye göre çalışan çalışanlarımız var. Ana husus, problem zaten buradan kaynaklanıyor. Bir tane çok temel problemimiz -Sayın Aksu bahsetti- 2012’de çıkan İdari Teşkilat Kanunu’ndan sonra aynı işi yapanlar ile o kanun öncesinde aynı işi yapanlar arasında -tabii Sayın Usta da bahsetti ondan- bir fark var yani önemli diyebileceğimiz bir fark var. Bu konuda, bizim ancak bir kanun değişikliğiyle bunu yapabilmemiz lazım. Ben, Meclis Başkanı olarak veya Başkanlık Divanı olarak yapılacak hususlarda adımlar attım. Nasıl? Mesela, taşerondan kadroya geçirilenlerle ilgili “Toplu sözleşmede öngörülen hususlar dışında bir şey verilemez.” diye bir hüküm vardı kanunda, bunu ne yaptık? Toplu sözleşmenin süresinin bitmesini bekledik geçen yıl -sanıyorum bu vakitlerdeydi- 1 Kasım’da toplu sözleşmenin süresi bitti. Toplu sözleşmenin süresi bitince, Kanun da buna atıf yaptığı için, elimiz rahatladı ve ben bu konuda “eşit işe eşit ücret” prensibinden hareketle, düşük maaşlı olanları üst sıradakilere, fazla maaş alanlara yaklaştırmaya çalıştım ve büyük ölçüde bir yakınlık sağladık. Tabii, taşerondakiler uzun bir konu, farklı zamanlarda alınmış, onun için maaş durumları farklı vesaire. Bunları tamamen eşit hâle getirebilmek bu şekilde bir işlemle mümkün olmadı.

Şimdi, bir temel konu daha, onu ortaya koyacağım, çözümüyle ilgili, muhtemelen bu hazırlıklar tamamlandıktan sonra ben gruplarla da görüşeceğim. Şimdi, buradaki temel sorun şu arkadaşlar: 2012 Teşkilat Kanunu’yla beraber Meclis personelinin durumu genel kamu personelinin durumuyla eşitlenmiş. Daha önce böyle değil, daha önce Meclis personelinin daha farklı, özel bir statüsü var. Şimdi, dolayısıyla, bizim arkadaşlarımızın hepsi “Biz Mecliste niye bu işi yapamıyoruz?” falan diyor. Tabii, bu işi yapalım ama buradaki en temel sorun, biz bu işi sadece Meclis için mi yapacağız yoksa genel olarak kamu personeliyle ilgili bir şey yapılması gerekir mi, yapılırsa bunun çerçevesi, maliyeti nedir vesaire? Dolayısıyla, bu konuda vuzuha kavuşturulması gereken önemli husus bu yani Meclise özel bir şey mi yapacağız? Bunun da bir sakıncası var çünkü bazı kurumlarda -az da olsa- Meclis personelinin statüsüne kendisini eşitleyen, ona atıf yapan düzenlemeler var personelle ilgili. Dolayısıyla, biz bunu yaptığımızda, otomatik olarak bundan istifade edecek başka

kurumlar da, personel de var. Bu konuyu bizim bir şekilde... Ben bunun vuzuha kavuşturulması, bir sonuca bağlanması gerektiğini düşünüyorum ama bu sorun sadece Meclisin sorunu değil. Tekrar ifade edeyim, bu, genel olarak kamu personel rejimiyle ilgili, Türkiye’de farklı zamanlarda çıkartılmış kanunlara tabi personelden kaynaklanan maaş durumuyla, özlük haklarıyla ilgili çok farklı sorunlar var. Biz elimizden geldiği kadar bunu yaptık yani sizi rakamlara boğmak istemiyorum, şunu söyleyeyim: Geçen yıl yaptığımız düzenlemeyle yaklaşık yüzde 100 gibi bir artış -sadece o, eşit işe eşit ücret bağlamında- yapmış olduk en düşük maaş alan, taşerondan gelen personelimize. Ayrıca, daha sonra toplu sözleşmeyle bu arkadaşlar ilave de aldılar. Bu bakımdan, elimizdeki imkânlar dâhilinde bir iyileştirme yaptık ama bunun dışında, dediğim gibi, oturup personelle ilgili etraflı bir Teşkilat Kanunu düzenlemesi yapmamız lazım.

Şimdi, gelemim milletvekilliğinin düşürülmesiyle ilgili konuya arkadaşlar. Bu konuyla ilgili ben birçok defa açıklamalar yaptım. Tabii, benim yapmış olduğum o açıklamalardan çok sonra basılmış bir yeni baskı bu, Haziran 2021. Ben size bu yeni baskıdan tamamını değil, sadece bazı bölümleri okuyacağım; Profesör Doktor Kemal Gözler “Türk Anayasa Hukuku” kitabın adı. TBMM üyelerinin hukuki statüsü, 568’inci sayfa -kayıtlara geçsin diye söylüyorum- diyor ki: “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı kendine gelen kesin hüküm tezkeresini bir buçuk yıl süreyle bekletebilir.” Sayın Berberoğlu olayında olduğu gibi. “Milletvekilinin milletvekilliğinin düşmesini geciktirebilir mi?” Kendisi soruyor, cevabını veriyor: “Kanımızca hayır. Anayasa madde 84’te TBMM Başkanı bu konuda takdir yetkisi veren bir hüküm yoktur. TBMM Başkanı, kendisine gelen milletvekili seçilmeye engel nitelikte bir suçtan dolayı hükmün kesin hüküm olduğunu tespit ettikten sonra bunu TBMM Genel Kuruluna bildirmek zorundadır. Tezkerenin TBMM Başkanlığına gelmesi ile TBMM Genel Kuruluna sunulması arasındaki süre, TBMM’nin olağan işleyişinde bu gibi işler için geçen makul süre ne ise en fazla o kadar olabilir. Tekrar not edelim ki -bahsediyor olaydan da- Enis Berberoğlu’nun yargılanmasında pek çok hukuka aykırılıklar yapılmıştır.” Sayın Aydoğdu’ya cevaben söylüyorum: Ben Geçici 20’nci maddenin geçici madde olduğunu... Hatta onu söylemeye bile gerek yok, daha açık söylediğim başka bir ifade var; her seçim yeni bir dokunulmazlık kazandırır, bunu söylüyorum, her seçim yeni bir dokunulmazlık kazandırır. Ben bunu...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Berberoğlu’nun dokunulmazlığı...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir dakika, bir dakika dur, hukukçu gibi tartışalım.

Bunu söyledim, Komisyon da söyledim, Genel Kurulda, Komisyon otururken de söyledim. Daha sonra, Sayın Berberoğlu mevzuuyla ilgili olarak Genel Kurulda oturumu yönettiğim bir sırada buna dair bir şey geldi, görüşümün aynı olduğunu söyledim. Şimdi yine aynı görüşteyim, her seçim yeni bir dokunulmazlık kazandırır. Fakat olay şu: Şimdi, siz avukatlık yapıyorsunuz, diyelim ki bir müvekkiliniz veya siz gittiniz, mahkûm oldunuz ceza mahkemesinde; istinafa gittiniz, onadı; temyize gittiniz, onadı ve kesin hüküm hâline geldi. Geldiler sizi aldılar, infaz yapacaklar, cezaevine götürecekler. Şunu diyebilir misiniz? “Ben hukuk profesörüym -diyelim ki ceza profesörü olsa- ben ceza profesörüym, ben bu kararın doğru olduğunu inanmıyorum. Dolayısıyla beni içeri atamazsınız, yanlış buluyorum bu kararı.”

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – 83/3, o ne?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir dakika, söyleyeceğim. Yavaş yavaş, sırayla gidelim.

Ben bu kanaatte değilim. Mesela ben Meclis Başkanı olarak Yargıtayın kararını yanlış buluyorum. Kesin hüküm mü? Kesin hüküm. Peki, benim yanlış bulmam bunu değiştiriyor mu? Hayır, değiştirmiyor. Kesin hüküm, kesin hükümdür. Anayasa’da diyor ki: “Kesin hüküm.” Ben demiyorum. Madem, hadi, çok fazla şahsi bir tartışma şekline dönüştürmeyip Kemal Gözler’den kısa bir iki cümle daha: “Tekrar not edelim ki...”

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Özür dilerim Başkanım, size 3 tane...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir dakika, siz konuştunuz Sayın Aydoğan, bozmayın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Turan Bey, rica ediyorum, böyle bir usulümüz yok.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ben anlatayım kendi sistemimle, konuşursan sonra konuşursun.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – 3 tane şey...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bakın, rica ediyorum, böyle bir usulümüz yok, lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – “Tekrar not edelim ki Enis Berberoğlu’nun yargılanmasında pek çok hukuka aykırılıklar yapılmıştır.” diyor müellif Sayın Gözler. “Keza Enis Berberoğlu, 24 Haziran 2018 milletvekili

seçimleriyle yasama dokunulmazlığını tekrar kazanmasına rağmen dokunulmazlığı kaldırılmaksızın yargılanmıştır.” Amenna. “Hukuka aykırılıklar sonucunda verilmiş olsa da ortada bir kesin hüküm vardır ve TBMM Başkanının bu kesin hükmü Anayasa 84/2 uyarınca TBMM Genel Kuruluna bildirmesinde bir hukuka aykırılık yoktur.” Sonra diyor ki: “Kesin hükümle ilgili bireysel başvuru yapılması Genel Kurula bildirmeyi geciktirir mi?” Ayrı bir başlık koymuş. Devam ediyor -uzun, bir kısmını okumayacağım- diyor ki: “Anayasa Mahkemesi kararına kadar ertelenmesinin uygun olacağı söylenebilir ne var ki TBMM Başkanının böyle bir yetkisi yoktur. Yukarıda belirtildiği gibi Anayasa 84/2’de TBMM Başkanına verilen bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. TBMM Başkanı gelen tezkereyi TBMM Genel Kuruluna sunmak zorundadır. Bireysel başvuru yapıldığı gerekçesiyle bunu geciktiremez. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması hükmün kesinliğini ortadan kaldırmaz. Bu hususun Anayasada düzenlenmesinde yarar vardır.” ve “Böyle bir düzenleme yapılmadıkça, TBMM Başkanı, hakkında, bireysel başvuru yapılmış olsa da kesin hükmü TBMM Genel Kuruluna bildirmelidir.” diyor

Şimdi “Yeniden yargılamaya karar verilmesi, düşmüş olan milletvekilliğini tekrar kazandırır mı?” Bakın, bunu hiç tartışmadık, sanki bu çok doğal bir şeymiş gibi; Sayın Berberoğlu’nda da Sayın Gergerlioğlu konusunda da. Yani Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruyla ilgili karar verdi, tamam. Sonra bu gitti yerel mahkemeye, kesin hüküm kaldırıldı, onu burada okuttuk ve tekrar milletvekilliğini kazandığını söyledik. Böyle mi bu acaba, çok kesin mi bu? Yani tersi düşünülemez o kadar kesin bir kaziye gibi yani kesin, muhkem bir ilke midir bu? Bakın, buna dair birkaç şey söyleyeceğim. Diyor ki: “Ancak bireysel başvuru sonucunda, derece mahkemesinin yeniden yargılama yapılmasına karar vermesi durumunda söz konusu hükmün kesinliği ortadan kalkar.” Hani Anayasa Mahkemesi ihlal buldu, o zaman kalkmıyor kesinlik, derece mahkemesine gidiyor; derece mahkemesi Anayasa Mahkemesinin kararına uymayı kabul ettiği zaman kesin hükmü kaldırıyor, yeniden yargılamaya başlıyor. “Dolayısıyla milletvekilliğinin düşmesi sebebi de ortadan kalkmış olur. Dolayısıyla artık milletvekilliğinin düşmesinin ortadan kalkması ve dolayısıyla söz konusu milletvekilinin tekrar milletvekili sıfatını kazanması gerektiği söylenebilir. Ne var ki bu durumda milletvekilliği sıfatının tekrar kazanılıp kazanılamayacağı, tekrar kazanılacaksa bunun yolunun ne olduğu konusunda Anayasada ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nde hüküm yoktur. Dolayısıyla ülkemizde düşmüş olan milletvekilliğinin tekrar kazanılıp kazanılamayacağı ve kazanılacaksa bunun usulü tartışmaya açıktır.

Böyle bir durumda milletvekilinin haksız yere düşmüş olan milletvekilliğini tekrar kazanması gerektiği görüşü -bizim uygulamamız- adalet ve nesafet mülâhazalarıyla savunulabilir. Ancak -başka bir paragraf- böyle bir milletvekilinin düşmüş olan milletvekilliğini tekrar kazanamayacağı görüşü de şu iki nedenle mükemmel olarak savunulabilir: Bir, Mecelle'nin 51'inci maddesinde ifade edilen 'Sakıt olan şey avdet etmez.' ilkesinden ilham alarak, düşmüş olan milletvekilliğinin geri gelmeyeceği iddia edilebilir. Aynı şekilde, ikinci husus -Latince bir ifade vardır- 'İlga eden kanunu ilga etmek, ilga edilmiş kanunu tekrar yürürlüğe sokmaz.' -Türkçesi bu ifadenin yani bir kanunu yürürlükten kaldırdık, onu yürürlükten kaldıran kanunu yürürlükten kaldırırsak onun yürürlükten kaldırdığı o ilk kanun geri döner mi? Dönmez- yani bu şu demektir: Statünün öldüğü, ölmesine sebep olan kesin hükmün daha sonra ölmesinin ölmüş olan milletvekilliği statüsünü diriltemeyeceği ileri sürülebilir." diyor Her hâlükârda -son olarak- bu konuda Anayasamızda bir boşluk vardır. Bu boşluk doldurulmadan önerilen bütün çözümlerin kaçınılmaz olarak zayıf bir yönü olacaktır. İşin doğrusu, bu boşluğun Anayasa değişikliği yoluyla doldurulmasıdır.

Şimdi, değerli arkadaşlar, buradaki konu şu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – İstanbul Sözleşmesi konusunda...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir dakika ama burada ben sayayım size. Sayın Kerestecioğlu, siz sonradan geldiniz, sabahdan beri burada belki 10'dan fazla arkadaşımız bu konuya değindi.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Ben öğlen geldim.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Tamam işte, öğlen gelmişsiniz, biz onda başladık, burada konuşan arkadaşlarımızın hepsi bu konuya değindi. Benim şimdi nasıl cevap vereceğimi herhâlde siz bana söylemeyeceksiniz değil mi?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – İstanbul Sözleşmesi...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ya, ayrı bir konu, tamam, ben ona gelirim vakit bulursam, gelmem falan. Yani siz istediğinizi söyleyeceksiniz ve tam sizin istediğinize, tam da istediğiniz gibi cevap vereceğim. Yok ki böyle bir şey.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şentop, devam edelim lütfen efendim. Sayın Başkan, devam edelim.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ben ona göre mi takdir edeceğim nasıl cevap vereceğimi? (Gürültüler)

Arkadaşlar, anlatabildim mi? Yani Meclis Başkanı Anayasa 84/2’ye göre kesin hüküm var mı, yok mu; ona bakacak. Bekletebilir mi? “Bekletemez.” diyor. Bekletme ölmüş mü?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – 83/3...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Efendim?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – 83/3’teki hüküm...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ne diyor? Bir bakalım hemen istersen.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Beraber okuyalım.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Kaç?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – 83/3.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – 83/3. “Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi hakkında, seçiminden önce veya sonra verilmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesi, üyelik sıfatının sona ermesine bırakılır; üyelik süresince zamanaşımı işlemez.” Evet. Hukukçu olarak mı konuşuyoruz Turan Bey? (Gürültüler) Bir dakika, bir dakika; bu oyuncak değil, bakın, ben söyleyeyim size. “Dönemin sona ermesi” demiyor arkadaşlar.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – O, o anlama geliyor.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Öyle mi? Ne güzel, siz böyle yaptırıyorsunuz bu işi!

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Engin Alan...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – “Milletvekilliği üyelik sıfatının sona ermesi” diyor.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Başkanım, Engin Alan örneğini verdim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Turan Bey, rica ediyorum, böyle bir usul yok bu Komisyonumuzda. Ayrıca gidersiniz, ziyaret edersiniz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Üyelik sıfatı ne zaman sona eriyor Sayın Aydoğan? Sayın Aydoğan, üyelik sıfatı ne zaman sonra eriyor, ne zaman? 84 onu yazmış. 84 diyor ki: “Üyelik sıfatı, istifayla sona erebilir.” Genel

Kurul kararı lazım. “Kesin hükmün bildirilmesiyle sona erer.” Onda karara gerek yok. “Milletvekilliğiyle bağdaşmayan bir iş sebebiyle sona erebilir.” Genel Kurul kararı gerekiyor.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Anayasa Mahkemesi kararı...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – “Meclis çalışmalarına özürsüz ve izinsiz olarak bir ay içinde katılmayan, belli bir süre...” Bu da aynı şekilde Genel Kurulca karar verilerek düşürülüyor. Dolayısıyla, bakın, dönemin sona ermesi değil. Böyle üstünkörü okursanız metni... Bununla ilgili bir sürü şerh var, bir sürü konuşma var, tartışma var. Üyelik sıfatının sona ermesi; üyelik sıfatı, ölümle sona erebilir, istifayla sona erebilir, Genel Kurulda kesin hükmün okunmasıyla sona erebilir.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Meclis uygulamaları var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli Başkanım, hukukun ne kadar incelikleri olduğunu anlamış olduk. Daha sonra hukukçular olarak bir araya gelip konuşursanız memnun oluruz. Ama burada karşılıklı konuşmayalım.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir dakika, olmadı, olmadı. Yok, yok, hayır, bir dakika.

Şimdi, ben Turan Bey’e Meclis uygulamaları hakkında detay ve doğru bilgileri vereyim.

Şimdi, bakın, Turan Bey, Meclis uygulamaları hangileri?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Engin Alan.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Söyleyeyim Engin Alan’ı hemen. Hoşunuza gitmeyecek ama.

Şimdi, bakın, arkadaşlar, bir kere 26’ncı Dönemde, bu geçici 20’nci madde yürürlüğe girdikten sonra, 6 milletvekilinin fezlekeleri hemen okutulmuş ve milletvekilliği düşürülmüş. Şimdi, düşürülemeyenler...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Engin Alan örneğini verdim ben.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Onu söyleyeceğim.

Engin Alan’ı size söyleyeyim. Engin Alan hakkında verilen kesin hükümle ilgili fezleke, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına -tarihleri not edebilirsiniz- 22/5/2015 tarihinde sunulmuştur, 22 Mayıs 2015. 7 Haziran 2015 tarihinde yapılacak genel seçimler sebebiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi 7 Nisan’da yani Engin Alan’ın fezlekesinin gelmesinden kırk beş gün önce tatile girdiğinden, kesin

hüküm Genel Kurulda okutulamamıştır. Yani ne diyorsunuz buna? Engin Alan'ı söyledim, tarihleri verdim size. Yani Meclis tatile girdiği için okunamamış, Meclis tatile girdiği için okunamamış arkadaş. Var mı bir itirazınız buna?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Devam edelim lütfen Sayın Başkanım, diğer sorulara...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sadece Engin Alan değil, Sebahat Tuncel de aynı şekilde; o da 22 Mayıs 2015'te gelmiş ama Meclis 7 Nisan'da tatile girdiği için, Meclis tatile girdikten kırk beş gün sonra gelmiş bir fezlekeyi Genel Kurulda nasıl okutacaksınız? Çalışmıyor ki Meclis. Onun için okutulamamış.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başka konulara...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Aynı şey 26'ncı Dönemde de var, Lezgin Botan'la ilgili.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – 84'üncü madde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli Başkanım, ek süre veriyorum. Diğer sorulara geçebilirsek memnun oluruz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Gececeğim.

Dolayısıyla, bekletme yönünde buna benzer hiçbir uygulama yok, bekletmeme yönünde uygulamalar var 26'ncı Dönemde, hemen geldiğinde okutulmuş. İade edilen bir tek Kemal Aktaş fezlekesi var, onun benzeri bir durumu biz de uyguladık. Burada bir husus söyleyeceğim yalnız Sayın Başkanım, bu konuyla ilgili meseleyi şahsileştirmek yanlış. Neden? Eğer ben, şahsi bir mesele olarak yapmış olsam 2 şey söyleyeceğim, bunları yapmamam lazım: Bunlardan biri, bakın, milletvekili arkadaşlarımızın lehine yorumluyorum ben bunu, yorumladım burada. Öbür yorumu da yapmak mümkündü, bunu isteyen çok kişi de oldu, olur yani hatta öbür yorumu destekleyen birçok başka hukuki gerekçeler de var, bunu yapmadım. Ben, milletvekili arkadaşlarımızın dönmesi yönünde bir yorumu tercih ettim ama bu bir yorumdur, onu söyleyeyim, bunu zorlayan bir hüküm yok Anayasa'da ve İç Tüzük'te; bu bir. İkinci husus şu: Sayın Gergerlioğlu'yla ilgili, değerli arkadaşlar, daha önce bir kesin hüküm gelmişti, aynı konu, istinafta kesinleşen bir hükümdü aslında, istinafta. Ne zaman? Kesin hüküm tarihi 7/12/2018. Adalet Bakanlığının o zaman yazdığı yazının tarihi 11/1/2019, Cumhurbaşkanlığından Meclis Başkanlığına gelen yazının tarihi 18/1/2019. Ben 24/2/2019'da seçildim yani benim göreve başlamamdan aşağı yukarı kırk gün kadar önce. Meclise gelmiş,

istinafta kesinleşmiş çünkü. İstinaftan sonra Yargıtaya gitmiyordu o zaman bu hususlar. Bunu beklemişiz, niye beklemişiz? Şunun için beklemişiz -beklemeden okuyabilirdim, Sayın Berberoğlu'nda da aynı şey- o sırada infazla ilgili bir düzenleme tartışılıyordu, infaz. İnfazla ilgili düzenlemede bazı suçların, özellikle basın yoluyla işlenen suçların istinaf sonrası temyiz hakkı verilmesine dair bir konu tartışılıyordu. Bunu inceledik, bunu inceledikten sonra bu konuda hem Sayın Berberoğlu'nun hem Sayın Gergerlioğlu'nun yararlanabileceğine dair -bir başka arkadaşımız daha var, onu söylemeyeyim çünkü o biraz tartışmalıydı, onun aldığı cezanın miktarı- bunu hemen okutabilirdim, okutmadım, bekledik. Niye bekledik? Bundan yararlanabileceklerini düşündüğümüz için bekledik. Nitekim daha sonra kanun çıktı, temyiz hakkına sahip oldular, temyiz hakkına sahip oldukları için bu arkadaşlar hakkındaki kesin hüküm, kesin hüküm olmaktan çıktı, Yargıtaya gitti. Eğer ben kötü niyetli olsam, şahsi olarak baksam meseleye, niye okutmayayım? Ne olacak, okuturdum. Bekledim, bu düzenlemeyi bekledim ve dediği gibi, Kemal Gözler'e göre hâlbuki hemen okutmam lazım, öyle diyor anayasa hukukçusu. Hemen okutmam lazım, beklemek için bir yetkin yok senin diyor, yorum yapmaya hakkın yok diyor.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Peki, yargı kararlarını...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Arkadaşlar, bunu, bunu söylüyorum. Anayasa Mahkemesine başvuru kesin hükmü ortadan kaldırmıyor. Ve arkadaşımız Anayasa Mahkemesine, kanuna dayanarak tedbir başvurusu yaptı “Eğer siz karar vermeden benim milletvekilliğim düşürülürse, kesin hüküm okunursa bu telafisi imkânsız zararlar doğuracaktır, tedbir verin.” dedi, ki verebiliyor temel haklarla ilgili Anayasa Mahkemesi. Anayasa Mahkemesi reddetti bunu, vermedi tedbir. Vermedi Anayasa Mahkemesi, tedbir verseydi okutmayacaktık. Şimdi, bu konunun gerçekten ve tartışmasız çözümü Anayasada yapılacak bir değişiklikle mümkündür. Bunu sadece burada bir konu olarak ortaya koyuyorum arkadaşlar.

Şimdi, tabii, soru önergeleriyle ilgili sabah da açıklamalar yaptım, bu konuda da birçok arkadaşımız söyledi. Yalnız Sayın Paylan'ın söylediği bir husus var, onu hemen burada dile getireceğim, iadelerle ilgili olarak: Bakınız, “Şu kavramlar üzerinden iade yapılmıştır.” diyor. Nedir? Katliam. İşte size bir araştırma önergesi, Sayın Kerestecioğlu'nun imzasıyla verilmiş, içinde “Ankara Gar katliamını...” üçüncü sayfada geçiyor, alınmış. Ondan sonra “Suruç katliamı” verilmiş, alınmış. “Suruç katliamı” yine aynı şekilde. “Ankara Gar katliamı, Suruç katliamı...” hepsinin olduğu başka bir önerge alınmış. Ondan sonra, biz tabii, bizzat ne olduğu...

“Yargısız infaz” “yargısız infaz” alınmış. Bununla ilgili çok örnek var, ben hemen hızlıca bunları çıkarttım, öyle değil. Bazı konularla ilgili olarak var iadeler ama dediğim gibi onların sayısı önceki dönemlerle mukayese edildiğinde dörtte 1’den hatta beşte 1’den daha az bir orana düşmüş. Şimdi, bu konuda söyleyeceğim başka husus şu: Tabii, Meclis Başkanına -bazı arkadaşlarımız söylediler- Anayasa ve İç Tüzük görev veriyor. İç Tüzük “Şu soru önergeleri dâhil bunların şu şu şartları taşınması lazım.” veya “Şu soru önergeleri, önergeler kabul edilmez.” diyor, ne demek bu? Nasıl kabul etmeyeceğim ben? Mesela “Kabul edilmez.” diyor yani ben bunu kabul etmeyebilirim. Nasıl kabul etmeyeceğim ben bunu? E, bunun için benim bir inceleme yapmam lazım, İç Tüzük bana bu görevi vermiş yani. İade edilen önergeler, iade edilmeyen. Mesela, geçende böyle bir olay yaşadı, çok açık söyleyeyim, tektip de yaptık onunla ilgili, TÜGVA’yla ilgili.

TÜGVA’yla ilgili birçok yani 100’ün üzerinde bu dönem itibarıyla, yeni de değil bu konu, ta 2018’den itibaren verilmiş araştırma önergeleri var, soru önergeleri var; bunları kabul etmişiz, işleme koymuşuz. Hatta, tabii, bizi itham eden arkadaşımızın... Geçen hafta, bilmiyorum Mecliste miydi, Mecliste 2 tane TÜGVA’yla ilgili araştırma önergesinin öne alınmasına dair parti önerisi görüşüldü, geçen hafta görüşüldü daha. Kaldı ki kendi sorusu içerisinde diyelim 10 tane sorusu var -tam sayıyı hatırlayamıyorum- 3 tanesi iade konusu edilmiş geri kalanları da aynı konu, TÜGVA’yla ilgili, onları iade etmemişiz. Şimdi, şöyle: hani, meşhur bir söz var ya “Bilgi sahibi olmadan kanaat sahibi olmak.” E bu, tabii, samimi olduğumuz takdirde mevzu bahis olabilir, bilgisizlikten olabilir ama işin içerisinde kötü niyet de varsa “Bir yol bulayım da ben haklı-haksız, doğru-yanlış bundan dolayı acaba bir eleştiri yapabilir miyim, bir medyaya bilmem şeye çıkabilir miyim?” diye yapılırsa bunu bir milletvekili arkadaşına yakıştıramam. Mümkün olduğu kadar ben kendim bizzat, mümkün olduğu kadar değil, tamamen, istinasız kendim okuyorum bu tür sorun teşkil edebilecek yani İç Tüzük hükümlerine, Anayasa hükümlerine göre malum “Devam eden bir yargılama süreciyle ilgili yargı yetkisinin kullanılması hakkında soru sorulamaz, araştırma önergesi verilemez.” Anayasa hükmü; 138. Bunları kendim bizzat okuyorum, bundan dolayı süreyi kaçırmamaya çalışıyoruz ama bazen çok yoğun çalıştığımız da oluyor, bizzat okuyorum bunları. Dolayısıyla, bakın, bu konuda, değerli arkadaşlar, ben İç Tüzük’ün hükümlerinin ve Anayasa hükmünün çok katı bir şekilde uygulanması hâlinde daha fazla iade olabileceğini burada ifade etmek isterim, daha önce de yapılmış zaten.

Şimdi, burada, birkaç husus, Cumhuriyet Halk Partisinin toplam cevaplandırılma oranı nedir soru önergelerinde? Yüzde 70,55. Bunun çok düşük olduğu filan ifade edildi, yüzde 70,55’i cevaplanmış. Yine İYİ Partiden Sayın

Yokuş ifade etmişti, İYİ Partideki cevaplandırma oranı da yüzde 70,86’ımiş. Bir de ayrıca yine aynı şekilde “Hiçbir Meclis araştırması önergemiz kabul edilmedi.” diyor Sayın Fahrettin Yokuş. Burada mı? Değil galiba. Burada ben söyleyeyim: İYİ Partinin 21 araştırma önergesi kabul edilmiş. Tabii, belki şunun farkında olmamış olabilir: Aynı konudaki önergeler birleştirilerek kabul edildiği için ve bir araştırma komisyonu kurulduğu için bunu fark etmemiş olabilir ama İYİ Partinin 21 tane araştırma önergesi, Cumhuriyet Halk Partisinin 59, Halkların Demokratik Partisinin 32, Milliyetçi Hareket Partisinin 18, Adalet ve Kalkınma Partisinin 16 önergesi; toplam 146 araştırma önergesi kabul edilmiş ama bunlar aynı konuda olan kısımlar birleştirilerek araştırma komisyonları kurulmuş. Bunun için bu tartışmaları daha fazla uzatmak istemiyorum.

ERHAN USTA (Samsun) – Oranlar ne, kabul edilme oranları?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Toplamda burada yok, sabah söylediğim metinde vardı ama burada 146 tane... Araştırma komisyonu kurulmuş zaten bunlarla ilgili.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – 10 bin dolarla ilgili...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım, epeyce uzadı müzakerelerimiz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Devam ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, fezlekeler konusunda Meclis Başkanının yetkisini sorumsuzluk ve dokunulmazlık bağlamında ifade ettim. Meclis Başkanlığına fezleke geldiğinde Meclis Başkanı bunu... Suç işlenmiş mi, işlenmemiş mi, deliller zayıf mı, değil mi -Sayın Paylan bahsettiniz sabahleyin- bunu inceleme yetkisi yok Meclis Başkanının. Meclis Başkanının bir tek buradaki tasarrufu ancak bu yasama sorumsuzluğu bağlamındadır, ona dâhildir, dolayısıyla “Bu konuda fezleke olamaz.” diye iade edebilir Sayın Cindoruk’un o zaman yapmış olduğu gibi ama onun dışında delillere, dosyaya vesaire girerek sorumsuzluk kapsamında olmayan bir hususla ilgili dokunulmazlık dosyasını iade etmesi, yetersiz bulması mümkün değil. Bu kimin yetkisi? Önce, burada, yetki, karma komisyonun yetkisi. Karma komisyon bakacak buna, isterse dönem sonuna erteleyebilir dokunulmazlığın kaldırılmasını filan veya oradan geçer Genel Kurula gelir yani bu konuda komisyona ve Genel Kurula yetki verilmiş ama Meclis Başkanına verilmiş bir yetki yok, iade konusunda.

Gelelim, arkadaşlar, çok kısa değineceğim... Sayın Usta, bu atanmış-seçilmiş konusunu konuşmuştuk. Sizin bakanlarla ilgili, parlamenter sistemdeki bakanlar

bağlamında itirazlarınız var. Şimdi, aynı demedik, teşbih de malum bir edebî sanattır. Teşbihte bir benzetme yönü vardır. Benzetme yönü nedir burada? Bizim bir sebep... Buradaki, Meclis, atanma meselesi, seçilme meselesi bağlamında sadece benzetiyoruz, şüphesiz farklılıklar var. Ben diyorum ki: Bakanlar parlamenter sistemde de halk tarafından seçilmiyordu. Meclis seçiliyor, Meclis içerisinde Meclis bakanlara yetki veriyor yani işte, güvenoyu vererek yetki veriyor. Dolayısıyla bunlar da atanmış yani bir kişinin ataması ile birçok kişinin ataması arasında bir fark yok o anlamda. Doğrudan halk tarafından seçilmemiş. Halk milletvekili olarak seçmiş, bakan olarak seçmemiş, o ayrı. Şeyi düşünün daha rahat bir mukayese imkânı olsun: Dışarıdan atanan bakanlar vardı, parlamenter sistemde dışarıdan atanan bakanlar vardı. Aynı değil mi? Atanmış.

ERHAN USTA (Samsun) – İstisnai...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – İstisnai değil.

Mesela, aynı şekilde 71-73 arasında da var ve Kabinenin çoğunluğu teknokrat bakanlardan oluşuyor. Yani sonuç itibarıyla, eskiden de bakanlar halk tarafından doğrudan seçilmiyordu. Arada Meclis var, Meclise halk yetki veriyor, Meclis onları seçiyor bakan olarak güvenoyu vermek suretiyle. Şimdi de Cumhurbaşkanına halk yetki veriyor, o yetkinin kapsamında Anayasa'ya göre bakan atamak da var, dolayısıyla onu atamış oluyor. Yani bu atanmış-seçilmiş tartışmasının doğru bir tartışma olmadığıni düşünüyorum bu bağlamda.

Şüphesiz hiçbir zaman bakanların bir kamu görevlisi statüsünde, bir memur anlamında, kamu görevlisi değil, 657 memur kapsamında olduğunu kimse iddia edemez. Bahsetti Sayın Başkanımız da sahip oldukları durumlar... Ama aynı mıdır? Aynı değildir, aynı demiyoruz zaten. Sadece atanmışlık-seçilmişlik bağlamında bir mukayese yapıyoruz. Benzetme yönünü dikkate almadan, benzerlik ile aynılık farkını dikkate almadan bu değerlendirme doğru olmaz.

Değerli arkadaşlar, bir konu daha vardı: Sayın Aygün, hemşehrim, Tekirdağ Milletvekili, başkanlık sistemiyle ilgili benim bir konuşmama atıf yaparak “Amerika’daki sisteme benziyor.” falan demişim. “Ama Senato bak, geçen Amerikan Büyükelçisine onay verdi.” falan... Bu konuyu Komisyonunda çok detaylı anlatmıştık, çok kısa değineceğim sadece. O da şudur: Amerika Birleşik Devletleri’nde gerek bakanlar gerek büyükelçiler nerede, Parlamentonun neresinde müzakereye tabi tutuluyor ve oylanıyor? Senatoda, Temsilciler Meclisinde değil. Var mı bir yetkisi Temsilciler Meclisinin? Yok. Niye? Çünkü bu konuyu bir federal mesele olarak görüyor Amerika Birleşik Devletleri. Federasyon olduğu için orada, Senato da

federal temsil esasında olduğu için bütün “state”ler ikişer kişiyle temsil ediliyor orada ve federal sistem olduğu için, bir federal mesele olarak addettiğinden dolayı Senatoda onu oyluyor, Temsilciler Meclisinde değil.

Eğer “Türkiye’de aynı şeyi yapalım.” dersiniz burayı bizim... (İYİ Parti sıralarından gürültüler) Mukayese... Federal sistem yok ama. Tamam, federal sistem yok, Temsilciler Meclisi değil federal mesele olduğu için, “state”lerin ayrı ayrı temsilini gerektirdiği için büyükelçi bakımından, bağlamından onu orada oylatıyor. Dolayısıyla farklar var Amerikan sistemiyle ama o farklar federasyondan kaynaklanan bazı hususlar. Bir kısmı da Amerika Birleşik Devletleri’nde hâlen tartışılan “Anayasa şu şekilde değiştirilse de daha iyi olur.” diye tartışılan hususlar da...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yurt dışı gezisinde...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bizim attığımız... Daha ileri... Söyleyeceğim. Sayın Pelosi’yle biz görüştük İtalya’da Roma’da. Bazı hususlardan bahsettim başkanlık sistemiyle ilgili. Söylerim ben bunu, gizli saklı, çekineceğimiz bir şey değil.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yurt dışı gezisine HDP çağırılmadı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar tamamlamak zorundayız, çok geciktik. Daha Sayıştay ve Kamu Denetçisinin de sorulara cevapları olacak.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Başta Sayın Kuşoğlu olmak üzere birçok arkadaşımız kanun yapma süreciyle ilgili hususlardan bahsetti. Bu konularla ilgili dile getirilen eleştirilerin önemli bir kısmına ben de katılıyorum.

Şimdi, buradaki sorun şu: Eskiden kanun hazırlıkları bütünüyle Başbakanlık merkezli olarak çalışılırdı ve orada bu konuyu çalışacak bir birim vardı, özel bir birim. Etki analizi dâhil olmak üzere, etkilenen birçok STK’nın, kurumların, toplum kesimlerinin hepsinin görüşleri alınarak bir mutfak vardı, o mutfakta hazırlanırdı. Buraya geldiği zaman tasarı olarak önemli ölçüde pişirilmiş, sunum için burada bir tek komisyonlarda ısıtılması gerekiyordu işin, sadece o kadar. Şimdi öyle değil. Şimdi tabii, bütünüyle Mecliste bu süreçlerin gerçekleşmesi gerekiyor. “Mutfak” dediğimiz şeyin Mecliste oluşturulması gerekiyor. Biz bu yönde tekliflerle ilgili bir merkez oluşturduk, yasama uzmanlarımız var. Bir fikir olarak “Bu konuda bir düzenleme yapılmalı.” diyen herhangi bir milletvekili arkadaşımızın düzenlemesini bir kanun çerçevesi içerisine çevirerek bu hizmeti sunan bir birimimiz var. Fakat komisyonların daha etkin olması lazım bu süreçlerde. Şunu söyleyeyim: Tabii, çok hızlı bir şekilde geliyor teklifler “Bir an önce çıkması lazım.” “Komisyon toplansın.” “Şu kadar zamanda.” falan... Ben 2011’den beri milletvekili olarak görev

yapıyorum burada. Şöyle: Üç günde, beş günde, bir haftada, bir ayda çıkmasa kıyamet kopacak bir kanun görmüyorum, hiç hatırlamıyorum. Yani böyle bir hüküm de yok, madde de yok. Onun için komisyonların bence daha yoğun olarak teklifi olgunlaştıracak şekilde hatta işte STK'leri dinleyerek, etkilenen toplum kesimlerini de belki dinleyerek kanunu olgunlaştıracak şekilde çalışmasında fayda var diye düşünüyorum. Ama bunu yapabilmek için İç Tüzük değişikliğine ihtiyaç var. Komisyonları daha etkin hâle getirecek, komisyon çalışmalarını daha etkin hâle... Hatta gerekirse komisyonlar kendileri kanun teklifi hazırlayıp, bunu görüşüp, olgunlaştırıp Genel Kurula indirebilmeli... Bunun için... Onu söyleyeyim. İç Tüzük'le ilgili olarak bence en önemli konu yani birçok konu konuşulabilir yeni sisteme uyum bağlamında İç Tüzük'te yapılması gereken budur...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, İç Tüzük'le bitirebilirsek memnun oluruz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Daha etkin... Bir iki şey Sayın Başkanım, bitiriyorum. Şimdi, Sayın Şener'in bahsettiği bir konuya çok kısa cevap verip o konuya geleceğim. Şimdi, bu arama dediği mevzu aslında arama değil, arkadaşlarımıza ben sordum bunu. Bir güne dair bir mevzu o yani bir kere, tarihinin de burada olması lazım, bir gün ve bu arabaları açıp aramak falan değil, bizim Güvenlik Koordinasyon Kurulunun “Makam araçlarında makam sahibinin olup olmadığının tespit edilebilmesi için kontrol sırasında aracın arka camlarının açılması” şeklinde bir hüküm var, sadece ona bakmakla ilgili bir husus, dediği husus bu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Gergerlioğlu...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sık sık mı oluyor bu, kaç kere? Bir gün... Tamam, bir gün, bir gün. Tamam, tamam, o günle ilgili bilgi ayrı, o konuyla ilgili. Şimdi, bir dakika, Sayın Şener aynı gün muhtemelen...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Müsaade eder misiniz, öyle değil.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir dakika ben konuşayım, siz sonra konuşun, ben sizi bekledim bak, kaç saat bekledim, sabah konuşunca...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, tamamlamamız gerekiyor, rica ediyorum.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Size başka bir şey söyleyeceğim arkadaşlar. Bunu söylemek istemezdim, söylemek istemezdim ama söyleyeceğim: Bakınız, Anayasa'nın 84'üncü maddesinin...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Soylu’ya...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bunu söylemekle mi... Biliyorsun söyleyeceğimi. Yok ondan değil, 84’üncü maddeyi dikkatli okuyun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, rica ediyorum, tamamlamamız gerekiyor, karşılıklı konuşma diye bir usulümüz yok, lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ama arkadaşlar yani... Anayasa’nın 84’üncü maddesi, arkadaşlar şunu kısaca söyleyeceğim, çok vaktim kalmadı, tadadi olarak sayıyor dokunulmazlığın hangi konularda geçerli olduğunu. Bunun dışında kalan hususlarda dokunulmazlık kapsamı yok. Bunu da yine atıf yapayım, Gözler’in kitabında, 600’den sonra, 600’üncü sayfadan sonra, bunu okumakta fayda var. Şimdi arkadaşlar, bir saniye, bir saniye, bir şey daha, son olarak söyleyeceğim. Burada...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kalanlara da yazılı cevap alabilirsek Başkanım, çok geciktik.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Şimdi arkadaşlar... Tamam peki.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Teşekkür ederim.

Konu : 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ile Sayıştay Tezkereleri
A) Türkiye Büyük Millet Meclisi
B) Kamu Denetçiliği Kurumu
C) Sayıştay
Dönemi : 27
Yasama Yılı : 5
Tarih : 27/10/2021

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Sayın Paylan, bu önergeyi okuduğumuzda -bizim hukukçu arkadaşlarla da konuştuk- bu, milletvekili maaşı değil, milletvekilinin yanında çalışan personelin... “Personel giderleri” diyorsunuz çünkü, onu kapsıyor, öyle gözüküyor bu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Değil efendim.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir... Bu birinci husus...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Değil, değil...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – “Personel giderleri” diyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın, sonuç olarak sizin Kanunlar Kararlar hazırladı bu önergeyi Sayın Başkanım, çizelgeden.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Tamam, personel...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kanunlar Kararlar hazırladı...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Belki tam, iyi anlatamamışsınız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – O zaman siz kendi personelinizi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyoruz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir dakika...

Personel giderleri, bir...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, siz kendi Kanunlar Kararlar personelinizi uyarın.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Bir saniye...

İkincisi: Anayasa'nın 161'inci maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesine göre, bütçe kanunlarına bütçe dışındaki başka konuyla ilgili hüküm konulamaz. Anayasa Mahkemesi bunu iptal ediyor. Biliyorsanız, bilerek verdiyseniz üzülürüm ama bilmeden verdiyseniz de söyleyeyim, bunun yapılacağı yeri söyleyeyim size...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkanım, size o zaman şunu söyleyeyim...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – 3671 sayılı milletvekillerinin yani TBMM üyelerinin ödenek, yolluk, emekliliklerine dair özel bir kanun var; o kanundaki ilgili maddeyi değiştirirsiniz, o başka.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hep beraber değiştiririz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Burada yapılan şeyin faydası yok ve iptal edilecek bir şey.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Var, var, faydası var. Asgari ücretlinin hâinden anlamanız için bunu yaptık Sayın Başkanım.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Ancak bir mesaj olabilir.

Konu : 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ile Sayıştay Tezkereleri
A) Türkiye Büyük Millet Meclisi
B) Kamu Denetçiliği Kurumu
C) Sayıştay
Dönemi : 27
Yasama Yılı : 5
Tarih : 27/10/2021

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP (Tekirdağ) – Değerli arkadaşlar, Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; çok teşekkür ediyorum. Bütün değerlendirmeler, eleştiriler, katkılar için Komisyon üyesi bütün arkadaşlarımıza, bütün milletvekillerimize teşekkür ediyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinin, Sayıştay bütçesinin, Kamu Denetçiliği Kurumu bütçesinin hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'tan diliyorum. Teşekkür ederim.

TBMM Başkanı Mustafa Şentop

Konu : *Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, Usul Hakkında Görüşmelerde Yaptığı Konuşmasında Geçen Bazı İfadelerine İlişkin Açıklaması*

Dönemi : 27

Yasama Yılı : 6

Tarih : 27/10/2022

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; Garo Bey'e teşekkür ediyorum bana söz aldığı için.

Tabii, bu konuyu her sene tartışıyoruz yeniden, yeni baştan. Ben sadece bir gün katıldığım için o günü biliyorum ama arkadaşlarımızın ifadesine göre her gün tartışılıyor. Olabilir, bu tabii parayla ilgili bir mesele değil esasen. Meclisimizde 18 tane ihtisas komisyonu var. Bu komisyonlarımızın toplantılarının, görüşmelerinin yayınlanmasına dair bir kuralımız, prensibimiz yok, hiçbir komisyon yapmıyor bu yayını. Tabii, esas sebep, burada komisyon çalışmalarının Genel Kurul çalışmalarından farklı olarak -bütün ülkelerde- biraz daha hususi, Meclisin mutfağı çalışması olması hasebiyle düşünülmüş. Sadece Türkiye'de mi? Değil. Almanya'da İkinci Meclis yayınlamıyor komisyon çalışmalarını, Avusturya aynı şekilde, Belçika'da Birinci Mecliste yayınlanmıyor, Finlandiya Anayasa gereği yayınlamıyor komisyon çalışmalarını, Fransa'da yine İkinci Meclis yayınlamıyor, Hırvatistan'da "İç Tüzük'e göre olabilir." denmiş ama uygulamada yok, Hollanda'da İkinci Meclis yayınlamıyor, İsviçre'de yayınlanmıyor, İtalya'da "hearing"ler yayınlanıyor komisyonlarda, yine Portekiz'de yayınlanmıyor, Yunanistan'da da bir karar veriliyor kamuya açık olup olmamasına, ona göre yayınlanıyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Gerisi yayın vermiyor mu?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Birçok ülkede yani burada bildiğimiz, baktığımız ülkelerde hiç şüphesiz yayınlayanlar var ama yayınlamayanlar da var bize benzeyen gerekçelerle. Bilhassa Sayın Başkanın söylediği bir komisyon toplantısı komisyon gündemi üzerinde yoğunlaşmak yerine, bu sefer kameralara ve canlı yayına yönelik siyasi bir çalışmaya dönüşüyor. Aslında burada komisyon gündemiyle ilgili olarak verimli bir çalışma yapmak hedefleniyor. Bundan dolayı bir husus. İç Tüzük ele alındığı zaman, yeni bir İç Tüzük hazırlanacağı zaman bu konu enine boyuna tartışılabilir, kısaca böyle ifade edeyim. Ha, siz, bu Meclisin yayınlara ilgili çalışmasının maliyetini ödeyeceğinize bence telefonunuzu değiştirin yoksa ben ödeyim sizin telefon paranızı, daha iyi yayın yaparsınız.

Konu : 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay Tezkereleri
A) Türkiye Büyük Millet Meclisi
B) Sayıştay
C) Kamu Denetçiliği Kurumu

Dönemi : 27
Yasama Yılı : 6
Tarih : 27/10/2022

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, kamu kurumlarımızın değerli yöneticileri, çalışanları, kıymetli basın mensupları; Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2021 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi kapsamında bugün Türkiye Büyük Millet Meclisimizin, Sayıştayın ve Kamu Denetçiliği Kurumunun bütçelerini ve kesin hesaplarını görüşmek üzere bir araya gelmiş bulunuyoruz.

Sözlerimin başında bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerinin, bu çerçevede Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve diğer kamu kurumlarımızın 2023 yılı bütçelerinin milletimize ve devletimize hayırlar getirmesini temenni ediyor, hepimizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Yine sözlerimin başında, ülkemizin dirliğini, milletimizin sıhhat ve selametini muhafaza için yurt içinde ve yurt dışında mesai mefhumu gözetmeksizin fedakârca

görev icra ederken şهادete yükselen vatan evlatlarımızı rahmetle anıyor, gazilerimize minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

Değerli arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi kuruluşundan itibaren bütçeyi devletin haysiyeti ve onuru olarak görmüş, savaş şartlarında bile bütçe konusuna özel önem vermeyi ihmal etmemiştir. Büyük Taarruz öncesinde, Büyük Millet Meclisinin açılış konuşmasında Atatürk mali bağımsızlığın önemini hassaten vurgulamış ve “Bugünkü uğraşımızın ana gayesi istiklalitamdır, istiklaliyetin tamamı ise istiklalimaliyle mümkündür.” demiştir.

1923’te yokluklar ve harp şartları içindeki Türkiye, kısıtlı bütçesiyle cumhuriyeti ilan etmiş, onun yeni kurum ve kurallarını hayata geçirmiştir. Bugün ise bu Komisyonda Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2023 yılı bütçesini görüşeceğiz. Malumlarınız olduğu üzere, 2023 yılı milletimiz için müstesna bir yıldır zira bu sene, bir asır önce vatanımızın istiklaline, milletimizin namusuna ve istikbaline kasteden düşmanları bertaraf eden kahraman milletimizin ve Meclisimizin cumhuriyeti ilan edişinin 100’üncü yılını idrak ediyor olacağız. Dolayısıyla, bugünkü bütçe görüşmelerinin Meclis tarihi açısından çok özel bir önem taşıdığını düşünüyorum. Cumhuriyeti ilan eden Meclisin yine cumhuriyetin 100’üncü senesinde millete sunulacak hizmetlerin bütçesini görüşmek üzere toplanan çok kıymetli üyeleri arasında bulunmakla kendimi bahtiyar addediyorum. Bu vesileyle, İstiklal Harbî’nin Başkomutanı ve Gazi Meclisimizin ilk Başkanı Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere, açıldığı günden bu yana bu kutlu çatı altında millî iradeyi temsil etme bahtiyarlığına erişmiş bütün milletvekillerimizi ve devlet adamlarımızı vefa hisleriyle şükranla ve minnetle yâd ediyorum.

Görüşmekte olduğumuz cumhuriyetin 100’üncü yılı bütçesinin önümüzdeki yeni yüzyılı Türkiye’nin yüzyılı yapma azim ve kararlılığımıza önemli katkılar sunacağına inanıyorum. Mevcut dünya düzeninin değişmesinin kaçınılmaz olduğu tarihî bir dönüm noktasında ikinci yüzyılına erişen cumhuriyetin yakın gelecekte bütün dünyada adından sıklıkla söz ettireceğine ve yeni yüzyılında Türkiye’nin sadece oyunları bozan bir ülke değil; oyunları barış, hakkaniyet ve adaletten müteşekkil yeni dünya nizamıyla değiştirecek ülkelerden biri olacağına tam ve kati bir imanla inanmaktayım. Bu çerçevede, Türkiye, yeni dünya düzeni kurulurken coğrafyalar ve medeniyetler arasında kavşak işlevi gören konumunun idrakinde olarak kaderini ve geleceğini belirleyecek kararları bizzat kendisi vermek ve her konuda “önce vatan” demek zorundadır. Bu ise şüphesiz kamu gelirlerinin kullanılmasında ve giderlerin sarfiyatında bütçe ve kesin hesap kanunlarıyla yapılacak tercihlerle doğrudan ilgilidir. Bu sebeple, bütçemiz “Güçlü ve tam bağımsız Türkiye” idealimiz açısından büyük önem arz etmektedir.

Kıymetli milletvekili arkadaşlarım, bildiğiniz üzere, geçtiğimiz 1 Ekim tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi 27'nci Yasama Döneminin Altıncı Yasama Yılına başladık. Böylece Meclisimiz tarihinde ilk defa Altıncı Yasama Yılı içerisinde yasama denetim ve temsil faaliyetlerini icra etmeye başladı. Bizler de yüce Meclisin bir konuda daha tarihe tanıklık eden üyeleri olduk ancak Altıncı Yasama Yılı'nın ilk haftasında maalesef Amasra'da meydana gelen elim maden kazasını yaşamış olmak hepimizi derin üzüntüye boğdu. Bu vesileyle, söz konusu kazada hayatını kaybeden vatandaşlarımıza bir kere daha Allah'tan rahmet, yakınlarına sabırlar niyaz ediyorum; milletimizin başı sağ olsun. Söz konusu kazayı takiben Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan bütün siyasi partilerin ortak girişimiyle bir araştırma komisyonunun kurulmasını ve üye seçiminin tamamlanarak söz konusu komisyonun çalışmalarına başlayacak olmasını çok önemli buluyorum. Ümit ediyorum ki bu araştırma komisyonu konu hakkında kapsamlı çalışmalar yürütecek, yasama dönemi bitmeden çalışmalarını tamamlayarak benzer acıların yaşanmaması için alınması gereken yasal ve idari tüm tedbirleri tespit edecek ve Meclisimiz de yine yasama dönemi tamamlanmadan önce bu konuda gerekli görülen kanuni düzenlemeleri gecikmeksizin hayata geçirecektir.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler; içinde bulunduğumuz zaman diliminin 27'nci Döneminin Altıncı Yasama Yılına denk gelmesinin tabii sonucu bu yılın aynı zamanda dönem içindeki son yasama yılımız olmasıdır. Bu çerçevede, içinde bulunduğumuz yasama yılının sonunda ülkemizde Cumhurbaşkanı ve milletvekili genel seçimleri gerçekleştirilecek, yaklaşık yedi ay gibi kısa bir zaman dilimi sonunda milletimiz kendisini temsil edecek milletvekilleri ile devlet başkanının kim olacağına bir kere daha hür iradesiyle karar verecektir. Birçoğumuz için yeni bir demokratik yarış ifade edecek bu sürecin bugüne kadar Türkiye'nin gerçekleştirdiği onlarca seçimde olduğu gibi bütün siyasi aktörlerin olgunlukla yarışacağı bir ortamda, barış ve huzur içinde tamamlanacağına yürekten inanıyorum. Kısa süre sonra yapılacak seçimlerin şimdiden ülkemize, milletimize ve devletimize hayırlı olmasını, ayrıca güçlü ve tam bağımsız Türkiye idealinin gerçekleşmesine katkılar sağlamasını niyaz ediyorum.

Bu vesileyle Meclisteki çalışmalarımızın 2023 yılında bizzat seçmenler tarafından değerlendirilmesinden önce bir araya geldiğimiz bugünkü son bütçe görüşmemizde sizlere öncelikle çok kısa süre önce tamamladığımız Beşinci Yasama Yılında gerçekleştirdiğimiz yasama, denetim ve temsil faaliyetleriyle ilgili olarak bazı bilgiler vermek, akabinde de Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2023-2025 dönemi bütçe teklifiyle ilgili bazı değerlendirmelerde bulunmak istiyorum.

Kıymetli milletvekilleri, Beşinci Yasama Yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 38'i uluslararası anlaşmaların onaylanmasının uygun bulunmasına

ilişkin olmak üzere toplam 762 kanun teklifi sunulmuştur. Böylece 27'nci Yasama Döneminin tamamında Başkanlığa sunulan toplam kanun teklifi sayısı Beşinci Yasama Yılı'nın sonu itibarıyla 4.335'e ulaşmıştır. Beşinci Yasama Yılı içinde söz konusu kanun tekliflerinden 83 tanesi kanunlaşarak yürürlüğe girmiştir. Bu teklifler arasında Paris Anlaşması'nın onaylanmasının uygun bulunmasına, kadınlara ve sağlık çalışanlarına yönelik şiddet eylemlerinin cezalarının arttırılmasına, genel seçimlerde ülke barajının yüzde 7'ye düşürülmesine ve müsilaj sorununun çözümü için alınması gereken önlemlerin hukuki çerçevesinin belirlenmesine ilişkin kanun teklifleri gibi siyasal ve toplumsal hayatımız açısından taşıdığı önem sebebiyle kamuoyunun yakından takip ettiği düzenlemeler de yer almaktadır. Yine bu yasama yılında Meclis Genel Kurulunda çeşitli konularda 31 karar alınmıştır.

Yasamanın yanı sıra Türkiye Büyük Millet Meclisinin çok önemli bir diğer fonksiyonu olan denetim faaliyetleri kapsamında ise Beşinci Yasama Yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına milletvekillerimiz tarafından toplam 19.710 yazılı soru önergesi verilmiştir. Böylece 27'nci Dönemde verilen toplam soru önergesi sayısı 73 bini geçmiş ve 27'nci Yasama Dönemi daha altıncı ve son yasama yılına başlamadan önce Türkiye Büyük Millet Meclisi tarihinin en fazla yazılı soru önergesi sunulan yasama dönemi hâline gelmiştir.

Bu çerçevede içinde bulunduğumuz yasama döneminden sonra milletvekilleri tarafından en fazla yazılı soru önergesinin verildiği dönem yaklaşık 71 bin soru önergesiyle 24'üncü Yasama Dönemidir. 27'nci Yasama Döneminde bu sayı henüz dönem sona ermeden aşılmış ve Altıncı Yasama Yılı boyunca verilecek yazılı soru önergelerinin sayısı dikkate alınmadan rekor düzeyine ulaşmıştır.

Yine Meclisimizin bir diğer denetim faaliyeti olan Meclis araştırması önergeleri bakımından da Beşinci Yasama Yılı sonunda benzer bir rekor kırılmıştır. Buna göre Beşinci Yasama Yılında Başkanlığımıza sunulan 1.697 önergeyle birlikte 27'nci Yasama Döneminin tamamında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına toplam 6.647 Meclis araştırması önergesi sunulmuştur. Bu sayı bugüne kadar geçirdiği tüm yasama dönemleriyle mukayese edildiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bir yasama dönemi içinde sunulan en fazla Meclis araştırması önergesi sayısıdır. Hatta içinde bulunduğumuz yasama döneminden hemen önceki üç yasama döneminde Meclis Başkanlığına sunulan Meclis araştırması önergelerinin toplam sayısı dahi 27'nci Yasama Dönemi içinde Beşinci Yasama Yılı'nın sonuna kadar verilen toplam Meclis araştırması önergesi sayısını geçememektedir. 27'nci Dönemin hâlen devam ettiği göz önünde bulundurulduğunda, dönem sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan toplam Meclis araştırması önergesi sayısının daha da artacağı ve kırılması oldukça zor bir rekor seviyesine ulaşacağı açıktır. Öte yandan, sayısı

bakımından rekor düzeyine ulaşan Meclis araştırması önermeleri, bu önermelerin Genel Kurulda kabul edilmesi üzerine kurulan Meclis araştırması komisyonlarının faaliyetleri dikkate alındığında işlevsel açıdan da önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bu çerçevede daha önce kurulan ve depreme karşı alınabilecek önlemler, küresel iklim değişikliği, kadına yönelik şiddet ve müsila sorunu konularında çalışan Meclis araştırması komisyonları Beşinci Yasama yılında faaliyetlerini tamamlamış ve komisyon raporları aynı yıl içinde Genel Kurulda görüşülmüştür.

Ayrıca Beşinci Yasama Yılı içerisinde Meclisimiz yaşlı vatandaşlarımıza ihtiyaç duydukları kamu hizmetlerini üstün kalitede, sürekli ve sürdürülebilir şekilde sunmak için alınması gereken tedbirleri araştırmak üzere yeni bir araştırma komisyonunun kurulmasına karar vermiştir. Faaliyetlerini yakından takip etmekte olduğum söz konusu komisyon çalışmalarına hâlen devam etmektedir.

Kıymetli Başkan, değerli milletvekilleri; 27'nci Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan yazılı soru önermeleri ile Meclis araştırması önermelerinin sayısı noktasında şimdiden rekor kırılmış olması, şüphesiz denetim faaliyetleri alanında siz kıymetli milletvekillerimizin gösterdiği üstün gayretin neticesidir. Diğer taraftan, takdir edilmelidir ki iki denetim aracının milletvekilleri tarafından kullanılma sayıları bakımından Meclis tarihî rekorlarının kırılmasında 27'nci Yasama Döneminin 6 yasama yılı gibi uzun bir süreci kapsamasının büyük payı vardır. Bu çerçevede, 2017 yılında bu çatı altında hayata geçirdiğimiz başkanlık sistemi, sistemin doğası gereği erken seçime duyulan ihtiyacı büyük ölçüde ortadan kaldırmış ve Meclisin 6 yasama yılına sâri olacak şekilde uzun bir faaliyet süresini sürdürmesine imkân tanımıştır. 2018 yılından 2023 yılına kadar uzanan bu zaman diliminde Türkiye hem yürütmenin hem de Parlamentonun devamlılığı açısından istikrarı yakalamıştır. Diğer taraftan, yine başkanlık sistemi sayesinde yakalanan bu istikrar uğruna millet iradesinin Mecliste yüksek oranda temsili feda edilmemiş, 2018 yılında gerçekleştirilen seçimlerde oy kullanan seçmenlerin yüzde 95'inden fazlasının oylarının temsil edildiği Meclisimiz beş yıl boyunca çalışmalarını aralıksız sürdürerek Türk Parlamento tarihinin çalışma rekorlarına imza atmıştır. Böylece belki de 1982 Anayasası'nın kabulünden sonra ilk defa hükûmet sistemini de değiştirdiğimiz 2017 Anayasa değişikliği sayesinde Anayasa'nın 67'nci maddesinde yer verilen "temsilde adalet ve yönetimde istikrar" ilkeleri aynı anda ve büyük ölçüde hayata geçirilebilmiştir. Bu vesileyle, temsilde adalet ilkesinden ödün verilmeden yönetimde istikrarın yakalanabildiği hükûmet sisteminin ilk yasama döneminde Meclis çatısı altında gösterdiğiniz bu başarılı ve özverili performans sebebiyle siz kıymetli çalışma arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum.

Saygıdeğer Başkan, değerli milletvekilleri; 27'nci Yasama Dönemi boyunca yazılı soru önergeleriyle ilgili olarak sıklıkla gündeme getirilen ve eleştirilen 2 temel konu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, yazılı soru önergelerinin Cumhurbaşkanı Yardımcısı ile Bakanlar tarafından cevaplandırılma oranları, diğeri ise yazılı soru önergelerinin ve Meclis araştırması önergelerinin istisnai nitelikte de olsa Başkanlığımız tarafından işleme alınmayarak ilgili milletvekiline iade edilmesi hususudur. Esasen 27'nci Yasama Dönemi içerisinde, önceki bütçe görüşmeleri de dâhil olmak üzere, çeşitli vesilelerle bu konulardaki eleştirilere cevaplar verdim ama hem söz konusu eleştirilerin bu cevaplar dikkate alınmaksızın süreklilik arz edecek şekilde tekrar edilmesi hem de 27'nci Yasama Döneminin son bütçe görüşmelerinde önemli addettiğim bu iki konuya değinerek tarihe not düşmüş olmak için müsaadenizle bir iki hususa tekrar işaret etmek istiyorum.

Öncelikle, malumlarınız olduğu üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99'uncu maddesinde "Yazılı sorular, Cumhurbaşkanı yardımcıları veya bakan tarafından gönderildiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde cevaplandırılır." kuralı yer almaktadır. Buna rağmen, uygulamada yazılı soru önergelerinin cevaplandırılması konusunda çeşitli sebeplerle aksaklıklar yaşandığı gözlemlenmektedir. Ancak bu sorun sadece içinde bulunduğumuz 27'nci Yasama Dönemine özgü olmayıp önceki yasama dönemlerinde de benzer sıkıntıların ve buna dayalı tartışmaların yaşandığı bilinmektedir. Nitekim içinde bulunduğumuz ve başkanlık sisteminin geçerli olduğu 27'nci Yasama Dönemi ile bu dönemin hemen öncesinde parlamenter hükümet sisteminin geçerli olduğu 24'üncü ve 26'ncı yasama dönemlerindeki yazılı soru önergelerinin cevaplandırılma oranları kıyaslandığında soru önergelerinin söz konusu iki dönemdeki cevaplandırılma oranlarının içinde bulunduğumuz yasama döneminin oranından daha düşük olduğunu görmekteyiz. Bu çerçevede, 24'üncü Yasama Döneminde yüzde 60,3, 26'ncı Yasama Döneminde ise yüzde 45,4 olan yazılı soru önergelerinin toplam cevaplandırılma oranı 27'nci Yasama Döneminde Beşinci Yasama Yılı'nın sonu itibarıyla yüzde 63,8'e tekabül etmektedir. Karşılaştırmalı tablo sizlere dağıtmış olduğumuz konuşma metni içerisinde de bulunmaktadır. Bu rakamlar dikkate alındığında, soru önergelerinin cevaplandırılması noktasında önceki yasama dönemlerinden ve dolayısıyla parlamenter hükümet sistemi döneminden daha kötü bir durumda olduğumuz yönünde kimi zaman dile getirilen eleştirilerin gerçeğe aykırı ve dayanaktan mahrum olduğunu ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan, şüphesiz bu oranlar İç Tüzük'ün soru önergelerine ilişkin 99'uncu maddesi hükmü karşısında yeterli değildir. Başkanlığımız bu oranların mümkün olduğunca arttırılmasını teminen gerekli girişimlerde de bulunmaktadır.

Bu kapsamda 27'nci Yasama Döneminde Başkanlığımız yaklaşık altı aylık zaman dilimlerinde düzenli olarak Cumhurbaşkanı Yardımcısı ile bütün bakanlara yazılı soru önergelerinin cevaplandırma oranlarını ayrı ayrı gösteren yazılar göndermiş ve bu yazılarda yazılı soru önergelerine süresi içinde cevap verilmesi ve verilecek cevapların Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygınlığına uygun olacak şekilde, soruları tam olarak karşılayan, yeterli ve tatminkâr nitelikte hazırlanması hususunu iletmiştir.

Yazılı soru önergelerinin ve Meclis araştırması önergelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından zaman zaman işleme alınmayarak iade edilmesi konusunda ise öncelikle daha önce çeşitli vesilelerle belirttiğim çok önemli bir noktanın altını tekrar çizmek isterim. Milletvekilleri tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan önergelerin bazı kıstaslara uygunluk yönünden bir denetime tabi tutulması ve denetim neticesinde söz konusu kıstaslara uymayan önergelerin işleme alınmaması, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının bir tercihi değil, Anayasa ve İç Tüzük hükümlerinden kaynaklanan hukuki bir zorunluluktur. Aslında bu noktayı ve dolayısıyla soru önergeleri ile araştırma önergelerinde Anayasa ve İç Tüzük hükümleri uyarınca hangi unsurlara dikkat edilmesi gerektiğini Meclis çatısı altında birlikte görev yaptığımız milletvekillerimizin gayet iyi bildiğinden şüphe etmiyorum. Ancak buna rağmen, maalesef, normalde haber değeri taşımayacak bir önergeyi sadece iade olgusundan yola çıkarak haber yaptırabilmek uğruna hukuki ve teknik bir eksiklikten kaynaklanan iade meselesini kendi siyasi yorumuna alet eden arkadaşlarımız olabiliyor. Esasen, siyasetin kendi mecrası içerisinde doğal karşılanabilecek bu tür yaklaşımlar ne yazık ki kimi zaman Mecliste Anayasa ve İç Tüzük hükümlerinin uygulanmasını eleştirmek gibi anlamsız bir hâle dönüştürerek Parlamentonun işleyişine zarar verebilmektedir.

Buna rağmen, iade oranlarına baktığımızda, Beşinci Yasama Yılında işleme alınan 19.283 yazılı soru önergesinin sadece yüzde 1,57'sinin -303 tanesinin- 1.711 Meclis araştırması ve genel görüşme önergesinin ise sadece yüzde 1,23'ünün -21 tanesinin- iade işlemlerine konu edildiğini görmekteyiz.

Bilinmesini isterim ki iade oranlarının bu şekilde düşük seviyelerde kalmasının başlıca sebebi, Meclis Başkanlığımızın konu hakkındaki toleranslı yaklaşımı ve mümkün olduğunca fazla sayıda önergenin işleme alınabilmesi noktasındaki tutumudur. Bu konuyu somutlaştırmak adına, normalde İç Tüzük hükümlerine aykırılık sebebiyle iade edilebilecekken işleme alınmış ve ilgili bakanlıklara gönderilmiş olan çok sayıda soru önergesini yanımda getirmiş bulunuyorum. Arzu

eden arkadaşlarımız olursa bu önergelerin ve yine İç Tüzük hükümlerine bariz şekilde aykırılık taşıması sebebiyle iade edilmiş bulunan diğer bazı önergelerin örneklerini kendileriyle paylaşabileceğimi belirtmek isterim.

Değerli arkadaşlar, kamuoyunda Meclisimizle ilgili sık sık gündeme gelen bir diğer konu, yasama dokunulmazlığı tezkereleridir. Gazi Meclisimizin itibarını gerçek anlamda zedeleyen bu tezkereler vesilesiyle yasama dokunulmazlığının “suç işleme özgürlüğü” anlamına gelmediğinin ve milletvekillerine, şahıslarından bağımsız olarak sadece yürüttükleri yasama görevi sebebiyle bazı geçici imkânlar tanındığının bir kere daha altını çizmek isterim.

Yasama dokunulmazlığı müessesesi kapsamında Beşinci Yasama Yılı çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 317 dosyayla birlikte 27’nci Dönemin tamamında işleme aldığımız yasama dokunulmazlığı tezkerelerinin sayısı maalesef 1.700’ü geçmiştir.

Tamamı Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyona havale edilmiş bulunan bu dosyalardan 2 milletvekiline ait 7 dokunulmazlık tezkeresi hakkında anılan komisyon tarafından Beşinci Yasama Yılı içerisinde işlem yapılmış bulunmaktadır. Dönem içerisinde işlem yapılamayan diğer dokunulmazlık tezkereleri bakımından ise yasama döneminin hitama ermesinden sonra adli süreçlerin devam edebilmesi için ilgili başsavcılıklara tezkerelerin iade işlemleri gerçekleştirilecektir.

Değerli arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir diğer önemli faaliyet alanı, parlamenter diplomasi kapsamında icra edilen temsil faaliyetleridir. Covid-19 salgını sebebiyle alınmış bulunan tedbirlerin bütün dünyada hafiflemesi neticesinde Meclisimiz geçtiğimiz yasama yılında parlamenter diplomasi faaliyetleri açısından daha aktif ve etkin bir dönem geçirmiştir. Bu kapsamda, Beşinci Yasama Yılında Meclisimiz ve milletvekillerimiz devletimizin “Girişimci ve İnsani Dış Politika” ilkesiyle uyumlu bir şekilde devletimizin ve milletimizin menfaatlerini uluslararası platformlarda dile getirmek amacıyla yurt dışındaki muhataplarıyla önemli görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bu görüşmeler arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak benim, hemen hemen her zaman milletvekillerimizden oluşan Parlamento heyetlerimizin katılımıyla gerçekleştirdiğim çok sayıda uluslararası toplantı, ikili görüşme, ziyaret ve heyet kabulleri de yer almaktadır. Bu kapsamda, Beşinci Yasama Yılı içerisinde 11 ülkeye resmî ziyaret düzenlenmiş, 8 farklı ülkeden parlamento heyetlerini ülkemizde ağırlamış, uluslararası meselelere kolektif çözüm önerilerinin ele alındığı 3 uluslararası parlamenter konferansa ev sahipliği yapmış ve ülkemiz lehine bir iklim oluşturmak gayesiyle yüzden fazla ikili görüşmeyi gerçekleştirmiş bulunmaktayız. Bu faaliyetlerin ve yine vakit

darlığı sebebiyle burada değinemediğim yasama, denetim ve temsil konularındaki diğer faaliyetlerin ayrıntıları sizlere dağıtmış olduğumuz faaliyet raporunda yer aldığından temsil kapsamındaki faaliyetlerimiz hakkında burada daha fazla detaya girmek istemiyorum.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Covid-19 salgınının etkilerinin azalmış olması Beşinci Yasama Yılında ayrıca millî günlerimizi ve bayramlarımızı salgın öncesindeki gibi coşkulu kutlamalarla anabilmemize de izin verdi. Böylece bu sene Meclisimizin açılışının 102'nci yıl dönümünü idrak ettiğimiz 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamalarında geniş katılımlı etkinlikler düzenleyebildik. 23 Nisan'da Atatürk Anıtı'nda, Anıtkabir'de ve Birinci Mecliste düzenlediğimiz törenlerin yanı sıra, bir dizi etkinlik yapma imkânı da bulduk.

Saygıdeğer milletvekilleri, konu 23 Nisan ve çocuklardan açılmışken bu dönemde idari teşkilatımızın gerçekleştirdiği faaliyetlerden beni ziyadesiyle memnun eden bir projeyi burada tekrar anmak isterim. Bu çerçevede 2021 yılı içerisinde inşaatını tamamladığımız yeni Kreş, Gündüz Bakımevi ve Anaokulu binasını 2022 yılının başında faaliyete geçirmiş ve milletvekillerimiz ile personelimizin çok kıymetli yavrularının istifadesine sunmuş bulunuyoruz. Bildiğiniz üzere, daha önce Meclis külliyesinin dışında kalan eski binanın hizmet verebileceği çocuk kapasitesi maalesef kurum ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktı ve yeni bir binanın yapımı elzem hâle gelmişti. Bu ihtiyaç sebebiyle yerleşke içerisinde inşa edilen ve 400 çocuğumuza hizmet verebilecek kapasitedeki yeni Kreş, Gündüz Bakımevi binamız Meclisimizin genel mimarisine ve teknik standartlarına uygun olarak yapılmıştır. Bina içerisinde eğitim sınıfları, uyku odaları, çok amaçlı salon, spor salonu, farklı içerikli atölyeler, çocuk gözlem ve görüşme odası, revir, çocuk yemekhaneleri, mutfak; çocuk gelişim uzmanı, psikolog diyetisyen ve öğretmenler için ayrı odalar ile sığınak gibi öğrencilerimizin ve eğitimcilerimizin ihtiyaç duyabileceği bütün fiziki alanlar düşünülmüş ve hayata geçirilmiştir.

Değerli arkadaşlar, şüphesiz Meclisimizin geçtiğimiz yıl içerisinde yasama, denetim ve temsil alanında gösterdiği yüksek performansta idari teşkilatımızın sunduğu teknik destek faaliyetlerinin büyük payı vardır. Biraz önce andığım yeni Kreş, Gündüz Bakımevi binasıysa idari teşkilatımız tarafından yasama faaliyetlerine teknik destek kapsamında sunulan çok sayıdaki hizmetten sadece biridir. Ancak şahsen çok kıymetli bulduğum bu hizmetlerin ayrıntılarına ve yine Beşinci Yasama Yılında Meclisimizin gerçekleştirdiği kültür ve sanat faaliyetleri ile sosyal etkinliklere ilişkin bilgilere sizlere dağıtmış olduğumuz faaliyet raporunda yer verildiği için burada bu konular hakkında daha fazla ayrıntıya girmek istemiyorum.

27. Dönem

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; şimdi sizlerle Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesi ve kesin hesabıyla ilgili bazı bilgileri paylaşmak istiyorum. Bu kapsamda, öncelikle 2021 yılı kesin hesap sonuçlarına ve 2022 yılı bütçe verilerimize ilişkin kısa notlar aktaracağım.

2021 yılı bütçemiz 1 milyar 894 milyon 56 bin Türk lirası olarak kanunlaşmış, yıl içinde yapılan aktarmalarla birlikte 1 milyar 894 milyon 561 bin 721 lira 56 kuruş olmuştur. 2021 yılı sonu itibarıyla bu rakamın 1 milyar 859 milyon 498 bin 404 lira 74 kuruşu harcanmıştır. Böylece 2021 yılı bütçesinin yıl sonu gerçekleşme oranı yüzde 98,1 olmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi harcamalarının dış denetimi sonucunda Sayıştay tarafından hazırlanan 2021 Yılı Dış Denetim Raporu'nun "Sonuç" bölümünde özetle; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca arşivlenen 2021 yılı ödeme emri belgeleri ve muhasebe işlem fişleri tutarları ile bunların kaydedildiği ilgili hesaplardaki tutarların uyumlu olduğu, 2021 yılı kesin hesap cetvellerinde gösterilen gelir-gider rakamlarının doğru ve denk olduğu, yapılan harcamaların harcama evrakıyla tevsik edildiği, ödenek üstü harcama yapılmadığı; Strateji Geliştirme Başkanı, harcama birimi başkanları ve diğer personelin, mali işlemlerin yürütülmesine ilişkin harcama belgelerinin düzenlenmesinde ve muhasebe kayıtlarında ilgili mevzuatta öngörülen usul ve esaslara uygun şekilde işlem yaptıkları; üst yönetici tarafından kalkınma planına, yıllık programa, kurumun stratejik plan ve hedeflerine uygun olarak bütçe hazırlanması ve uygulanmasında, kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanılmasında gerekli özenin gösterildiği sonucuna varıldığı ifade edilmektedir.

Bu şekilde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış denetimi neticesinde Sayıştay tarafından 2021 yılı bütçesinin uygulanması kapsamında gerçekleştirilen Başkanlığımız iş ve işlemleri hakkında, mevzuata uygun olduklarından bahisle herhangi bir bulgu veya tenkitte bulunulmaması; ayrıca aynı raporun "Değerlendirme" bölümünde, kurumun plan ve programında yer alan alım ve yapım hizmetlerinde kullanılmak amacıyla öngörülen ve 2021 yılı bütçesine konulan ödeneğin kurumun amaç, hedef ve planına uygun olarak kullanıldığının belirtilmesi memnuniyet vericidir.

İçinde bulunduğumuz 2022 yılının bütçe verilerine baktığımızda ise, 2022 yılı bütçemiz 2 milyar 198 milyon 221 bin Türk lirası olarak kanunlaşmış; yıl içinde Ek Bütçe Kanunu'yla personel ödemeleri tertiplerinde yapılan yüzde 41 oranında -612 milyon TL'lik- artış, birimlerin ihtiyaçları doğrultusunda Strateji ve Bütçe Başkanlığı bütçesinin yedek ödenek tertibinden eklenen 233 milyon 250 bin TL'lik ödenek aktarımı ve ilaveleriyle birlikte eylül ayı sonu itibarıyla toplam ödeneğimiz 3 milyar 57 milyon 508 bin 441 Türk lirası olmuştur. Bu ödeneğin eylül ayı sonu

itibarıyla 2 milyar 12 milyon 761 bin 57 Türk lirası, diğer bir ifadeyle yüzde 65,8'i harcanmış olup 2022 yılı sonunda toplam bütçe gerçekleşmesinin yüzde 95 oranında olması beklenmektedir.

Değerli milletvekilleri, şimdi de sizlere 2023 yılı bütçe teklifimizle ilgili bazı bilgiler vermek istiyorum. 2023 yılı bütçe teklifimiz 2022 yıl sonu harcama tahminleri dikkate alınarak program bütçe sistemine uygun şekilde hazırlanmıştır. 2024 ve 2025 yılları bütçe ödenekleri ise yatırım programı dikkate alınarak bir önceki yılın ödeneklerine göre yüzde 20 artırımlı olarak teklif edilmiştir. 2023 yılı bütçe teklifimiz hazırlanırken yaklaşık bir yıldır hazırlık çalışmalarını sürdürdüğümüz, henüz taslak aşamasında olmakla birlikte büyük ölçüde tamamlanan ve 1 Ocak 2023 tarihinde yürürlüğe girecek olan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı 2023-2027 Dönemi Stratejik Planı'ndaki amaç ve hedefler doğrultusunda gerçekleştirilecek faaliyet ve projeler maliyetlendirilerek ödenek teklifinde bulunulmuştur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, sunumunuzu tamamlamanız bakımından on dakika ek süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Yine, bütçe teklifimiz hazırlanırken kamu kaynaklarının etkin ve verimli bir şekilde kullanılması amaçlanmış ve tasarruf tedbirlerine azami derecede riayet edilmiştir. Performans esaslı program bütçe sistemine uygun şekilde hazırlanan 2023 yılı bütçemizde Türkiye Büyük Millet Meclisine özgü yasama programının yanı sıra yönetim ve destek programı ile program dışı giderler yer almaktadır. Bu kapsamda, bildiğiniz üzere Meclisimizin yasama, denetim ve temsil faaliyetleri ile bu faaliyetlerle doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilendirilen giderler “yasama programında” ilişkilendirilemeyen faaliyetler ile ortak yönetim giderleri “yönetim ve destek programında” Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendine mahsus faaliyetleriyle hiçbir şekilde ilişkisi olmayan giderler ise “program dışı giderler” başlığı altında bütçelendirilmektedir. Bu çerçevede, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2023 yılı bütçe teklifi 5 milyar 480 milyon 588 bin Türk lirası olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulmuştur. 2023 yılı bütçe teklifinin yüzde 71,5'i yasama, yüzde 24,3'ü yönetim ve destek ve yüzde 4,2'si ise program dışı giderlerden oluşmaktadır. Ayrıca, 2023 yılı bütçe teklifinin yüzde 96,9'u cari giderlerden, yüzde 3,1'i ise yatırım giderlerinden oluşmaktadır. 2023 yılı bütçe teklifimizde personel giderleri yüzde 64,7, Sosyal Güvenlik Kurumu devlet primi giderleri yüzde 8,3, mal ve hizmet alımı giderleri yüzde 10,4, cari

transferler yüzde 13,6, sermaye giderleri yüzde 2,6, sermaye transferleri ise yüzde 0,4 oranında bir ağırlığa sahiptir.

Görüldüğü gibi 2023 yılında da daha önceki yılların bütçelerine benzer şekilde, bütçemizin yüzde 73 oranıyla büyük kısmını personel giderleri oluşturmaktadır. Öte yandan, daha önceki yıllarda olduğu gibi bu yıl da Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinde 6328 sayılı Kanun gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı olan Kamu Denetçiliği Kurumuna hazine yardımı olarak 114 milyon 858 bin Türk lirası; ayrıca, 6112 sayılı Kanun'un Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun gelirleri arasında yer verdiği Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı bütçesinden alınacak hazine yardımı kapsamında hazine yardımı olarak 116 milyon 147 bin Türk lirası pay ayrılmıştır.

2023 yılı bütçe teklifimiz, 2022 yılı başlangıç ödeneği olan 2 milyar 198 milyon 221 bin Türk lirasıyla kıyaslandığında yüzde 149,3 oranında artarak 5 milyar 480 milyon 588 bin Türk lirası olmuştur. Bu çerçevede 2022 yılı bütçesi başlangıç ödeneği ile 2023 yılı bütçesi arasında var olan 3 milyar 282 milyon 367 bin Türk liralık fark, özetle, personel ve sosyal güvenlik giderlerindeki artışlardan, yıllık enflasyon ve kur artışlarından, ayrıca, Kamu Denetçiliği Kurumu ile Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna yapılan hazine yardımlarındaki artıştan kaynaklanmaktadır.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Değerli Başkanı, çok kıymetli üyeleri; Başkanlığımız, Türkiye Büyük Millet Meclisinin varlık sebebi ve en temel faaliyet alanı olan yasama kuvvetini milletimiz adına kullanan siz değerli milletvekillerimize hizmeti ve faaliyetlerinizi kolaylaştırmayı her zaman en öncelikli konu addetmektedir. Bu amaçla, verdiğimiz hizmetleri kesintisiz ve üstün kalitede sunabilmek için elimizden gelen gayreti göstermekteyiz. Bu çerçevede 2023 yılı bütçesi için de temel hedefimiz yasama ve denetim faaliyetlerini gerçekleştiren değerli milletvekillerimizin çalışma şartlarını iyileştirip işlerini kolaylaştırarak milletimize daha iyi hizmet vermelerine katkı sağlamak olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, toparlamak gerekirse Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığımızın 2023- 2025 dönemi bütçe teklifi 2023 yılı için 5 milyar 480 milyon 588 bin Türk lirası, 2024 yılı için 6 milyar 766 milyon 522 bin Türk lirası, 2025 yılı için de 8 milyar 98 milyon 365 bin Türk lirası olarak öngörülmektedir. Bu üç yıllık döneme ilişkin bütçe teklifiyle ilgili ayrıntılı bilgilere, ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2021 yılı kesin hesap sonuçları ile 2022 yılı bütçe uygulaması kapsamında olup burada zaman darlığı sebebiyle değinemediğim bilgilere arkadaşlarımızın sizlere dağıttıkları dokümanlardan ve taşınabilir belleklerden ulaşabilirsiniz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerimi bitirirken Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında hep birlikte icra ettiğimiz yasama, denetim ve temsil faaliyetleri kapsamında ihtiyaç duyulan hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla yaptığımız çalışmalarda sizlerin de bize destek vereceğinize yürekten inandığımı belirtmek isterim.

Cumhuriyeti ilan eden Gazi Meclisimizin cumhuriyetin 100'üncü yılındaki bütçesinin şimdiden ülkemiz ve milletimiz adına çok büyük hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Cumartesi günü 29 Ekim, cumhuriyetin ilanının 99'uncu yıl dönümü, şimdiden Cumhuriyet Bayramı'nı tebrik ediyorum.

Siz değerli milletvekillerimizi, değerli katılımcıları saygılarımla selamlıyorum.

Konu : 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay Tezkereleri
A) Türkiye Büyük Millet Meclisi
B) Sayıştay
C) Kamu Denetçiliği Kurumu
Dönemi : 27
Yasama Yılı : 6
Tarih : 27/10/2022

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sayın Altay, cevapları verdiğim sırada burada olacak mısın yoksa...

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Vallahi buradayım.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Olmuyorsun genelde de onun için.

Neden? Şunun için söylüyorum. Mesela Sayın Cindoruk'un iade ettiği taleple ilgili olarak 2019'dan beri söylüyorsunuz, ben de cevabını veriyorum ama siz yoksunuz cevabını verdiğim sırada, tekrar söylüyorsunuz.

Sayın Cindoruk'un iade etmiş olduğu talep, DGM başsavcısının talebi Meclis Genel Kurulunda söylenen, kürsüde söylenen sözlerle ilgili. Benzeri bir olay hiç yaşanmadı benim dönemimde de daha sonra da. Genel Kurul salonundaki sözler çünkü dokunulmazlık değil...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yaşandı.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – ...dokunulmazlık değil...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yaşandı Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye arkadaşlar, bir izah etsin Başkanımız.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – ...yasama sorumsuzluğuyla ilgilidir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yaşandı Başkanım, yaşandı...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Nedir?

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Grup konuşmalarıyla Genel Kurul ayrı mı?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yaşandı, arkadaşımız ceza aldı.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hayır, bir örnek gösterin bana. Ben buradayım, buradayım, getirin vaktimiz var, geceye kadar buradayız. Bir örnek istiyorum sizden.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – 10 tane örnek getiririm.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hayır, bak, 10 tane değil 1 tane yeter. 1 tane getir bana, 1 tane, 1 tane.

Yasama sorumsuzluğu kapsamında gelmiş tek bir fezleke yok Mecliste.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan, grup konuşmaları dâhil mi, çıkarıyor musunuz?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Grup öyle... Doğrudur, grup da öyle, tamam. Ama konuşma başka, eylem başka. Hayır, yasama sorumsuzluğu söz ve oyları kapsıyor; fiili durum, eylem, davranışları kapsamıyor yasama sorumsuzluğu. Bununla ilgili ben getirdim, her seferinde söylüyorum de onun için.

Kanunlar gelir gelmez ilgili komisyonlara sevkiyle ilgili büyük bir titizlik içerisinde hareket ediyoruz. Sizin bahsettiğiniz konu, tek bir konu, bizim G20 toplantısı dolayısıyla Uzak Doğu'da olduğumuz süre içerisinde gerçekleşmiş bir husus. Genellikle vekâlet bıraktığım Başkan Vekili arkadaşlar bu konuda bir inisiyatif almak istemiyorlar. Bir istisna yapılmış o süre içerisinde, o da komisyondan gelen talep üzerine “Bunu falan tarihte görüşmeye alacağız.” diye kendilerine iletildiği için yapmışlar. Dolayısıyla parti farkı gözetmeksizin verilen bütün kanun tekliflerini mümkünse o gün içerisinde mümkün değilse ertesi gün mutlaka komisyonlara havale ediyoruz, elektronik imzayla bunu yapıyoruz.

Meclis çalışanlarıyla ilgili söyledikleriniz üzerinde çok şey söyleyeceğim ama bir şeyi merak ettim: Çok bilmiş olan Meclis çalışanları da dâhil mi, hepsini kapsıyor mu sizin söyledikleriniz yoksa çok bilmiş olanları dışarıda mı bırakıyorsunuz? Bir ayrımcılık mı yapıyorsunuz çalışanlar arasında?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum, sağ olun Başkanım.

Konu : 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay Tezkereleri
A) Türkiye Büyük Millet Meclisi
B) Sayıştay
C) Kamu Denetçiliği Kurumu

Dönemi : 27
Yasama Yılı : 6
Tarih : 27/10/2022

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Evet yani buna uzunca cevap vereceğim ama iki şeye değinmek istiyorum. Şunu demek istemediğinizi düşünüyorum: “Bizim görüşümüzü benimserseniz hukuk tarihine kötü geçmezsiniz. Siz kendi görüşünüzü, inandığınız bir görüşü, hukuki mütalaanızı uygularsanız tarihe kötü geçersiniz. Bunun tek yolu, tarihe iyi geçmenin yolu bizim görüşümüzü benimsemektir.”

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Ben kanunun uygulanmasını söylüyorum.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bunu demek istemiyorsunuz?

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Hayır.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Tamam.

“Çalmak” ifadesi de yanlış bir ifadedir. Eğer burada olacaksanız bu konuyla ilgili ben çok uzun...

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Ne diyeyim o zaman...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hayır yani diyorsunuz ki siz: “Bizim görüşümüz tek doğrudur.” Kesin inançlısınız. “Bunun dışında başka yorumlar mümkün değildir ve bunun dışındaki başka yorumlar bizim şeyimizi çalmak anlamına gelir.” diyorsunuz.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Hayır, hayır.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bu “çalmak” ifadesi doğru bir ifade değil. Bunu göreceğiz yani ben anlatacağım uzunca.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Tamam, tamam, ben dinleyeceğim sizi, bununla ilgili şeyinizi dinleyeceğim.

Benim burada söylediğim husus kanunun uygulanmasıdır. O günkü değerlendirmenizi, Başkanlık Divanında aldığınız tavsiye kararını kanunun önüne koyarsanız yanlış bir uygulama olur. Eğer Meclis Başkanlığı bu kanunun uygulamasında zorlanırsa o zaman kanunu değiştirmeye hakkı var. O zaman dosyanın siyasi parti gruplarına...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Kanunun değişmesine gerek yok.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Ben Müsavat Dervişoğlu olarak kendi hukukumu başkalarının hukuku diye dayatma alışkanlığına sahip değilim. O konuda da yanlış kanaatiniz varsa düzeltmenizi istirham ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanım, bitirdiniz mi efendim?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bu, kâfidir; ben bunu açıklayacağım.

Konu : 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ile 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ve Sayıştay Tezkereleri
A) Türkiye Büyük Millet Meclisi
B) Sayıştay
C) Kamu Denetçiliği Kurumu

Dönemi : 27
Yasama Yılı : 6
Tarih : 27/10/2022

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; tabii, komisyon süreçleriyle ilgili, yasama süreçleriyle ilgili, Meclisin itibarıyla ilgili çok şey konuşuldu ama ben de maalesef şunu görüyorum; daha önce de 2011'den beri Mecliste görev yapıyorum, komisyonlarda da çalıştım çok yoğun, Anayasa Komisyonunun en yoğun çalışma yaptığı dönem benim Başkanı olduğum dönemdir, orada da gördüm. Sayın Kaboğlu Hocam, genel olarak böyle bir yaklaşım var: Milletvekili arkadaşlarımız gelir, kendi görüşlerini anlatırlar, eleştiri yaparlar, sorularını sorarlar, sonra çıkar giderler. Tabii, bunlara daha sonra biz cevap veririz. Ben isim vermeyeyim, birçok arkadaşım şu anda aklıma geliyor ismen, bunlara cevap veririz biz komisyonda. Hani, olur, işi olabilir herkesin, amenna ama komisyonun tutanakları var; en azından “Benim dediğime ne demiş bu adam?” diye buradan bakılabilir.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Garo'nun programı vardı önceden...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Tamam, şüphesiz, yani belli bir şahsı kastetmiyorum. Bu genel yani sadece Garo Paylan’la ilgili değil buradaki tablo.

Daha sonra başka bir yerde yine aynı eleştirileri yapar ve aynı soruyu sorar arkadaşımız, yine ona bir daha cevap veririz. Mesela, ben Anayasa Komisyonunda müteaddit defalar cevap verdiğim sorularla Genel Kurulda bir daha karşılaştım, bir daha cevap verdim çünkü arkadaşımız soru sorup gidiyor, bir daha gelmiyor ve bakmıyor da tutanaklara.

Şimdi, tabii, bu hep beraber, hepimizin bir meselesi yani sadece, işte “Hükûmet, şöyle oluyor, işte, çoğunluk partisi şöyledir.” falan filan diye yapılan eleştirilerin bir de tersine çevrilip kendimize de yöneltilmesi lazım, genel olarak Meclisteki bütün arkadaşlarımız için diyorum. Keşke Meclisimiz, komisyonlar dâhil, konular üzerinde etraflı müzakerelerin yapıldığı yani sadece monolog değil, karşılıklı diyalog şeklinde görüşlerin ortaya konulduğu, cevapların alındığı, onun üzerine bir daha tartışmaların, cevapların yapıldığı yer.... Burada da ben geçen yıl cevapladığım ve evvelki yıl cevapladığım birçok sorunun tekrar sorulduğunu, konunun gündeme getirildiğini maalesef müşahade ettim. Ben onların detayına çok girmeyeceğim ama hızlıca değerlendirme yapmak istiyorum.

Şimdi, birincisi: Tabii, soru önergeleriyle ilgili birçok şey konuşuldu. Şunu belirtiyim: Soru önergeleri konusunda verdiğimiz sayılar ortaya koyuyor ki bu dönem daha fazla, 24’e göre daha fazla, 26’ya göre daha fazla cevaplanma oranı var. Bu, tabii, şuna bir cevap aslında: Yani “Hükûmet sistemi değişti, soru önergelerimize cevap verilmiyor.” Öyle bir şey yok yani parlamenter sisteme göre Başkanlık sisteminde oransal olarak daha fazla cevap verilmiş. Peki, sorulara verilen cevapların niteliği nedir? Ben bu sefer -daha önce bu gözle tek tük bakmıştım ama- arkadaşlarıma etraflı bir çalışma yaptırdım. Önceki dönemler, daha da geriye giderek yani 22, 21 vesaire, o dönemde de hem sorulan sorulara baktım hem verilen cevaplara baktım yani benzer tartışmaların yapıldığı hususlar aynen orada da geçerli. Yani sorular İç Tüzük ve Anayasadaki hususlara uygun değil, iade edileni var, edilmeyeni var; verilen cevaplar aynı şekilde tatminkâr cevaplar değil. Tabii, bu “tatminkâr” konusu da tartışmalı yani tabii, soruyu soranın tatmin olması başka bir şey, işte, cevabı verenin tatminkâr bulması başka bir şey veya bir üçüncü kişinin okumasıyla tatminkâr olup olmadığına karar vermesi ayrı bir şey. Şimdi ama bu açıdan, Meclisimizdeki bu tablo böyle.

Şimdi, tabii, soru önergesi niçin? Yani, tabii, bir taraftan bir konuyla ilgili bilgi edinmek, bir taraftan da karşı tarafa, ilgili bakanlığa bu konunun bir dikkatte olduğunu, bir takipte olduğunu göstermek açısından önemli. E, bu açıdan, soru

önergelerinin ikili bir işlevi var; böyle bakmak lazım. Şüphesiz, tatmin olunmadığı takdirde yapılacak şey bakana bir müeyyide uygulamak falan değil, böyle bir şey yok zaten; İç Tüzük'ümüzde de yok, Anayasa'nın da verdiği böyle bir yetki yok. Yapılacak şey, soruyu bir daha sormaktır, tekrar sormaktır veya farklı bakanlıklar nezdinde onu aramak, araştırmaktır.

Zamanında cevap konusunda Sibel Hanım ifade etti, bunu mukayese ettiğimizde doğru. Yalnız, şöyle bir şey var: Daha önce zaman konusu, cevap vermayla ilgili zaman, şu anki süresinde olarak verdiğimiz zaman yani on beş günün yaklaşık 2 katıydı, otuz günü buluyordu çünkü bir on beş günlük süre var, gelmediği zaman tekrar bir ikaz yazısı gönderiliyordu. O yazının gitmesi, onun üzerine cevabın gelmesinin beklenmesi falan, yaklaşık bir on gün daha veriliyordu; bir otuz günü buluyordu. Dolayısıyla bu mukayese biraz yanıltıcı olabilir, "zamanında" meselesi. Hani, otuz gün üzerinden mukayese yapmak da biraz zor bir iş bu kadar soru önergesi bakımından; onu yapmadık.

Şimdi, "web" sitesine atf var, bazı arkadaşlarımız söylediler. İşte, tam o noktada Sayın Faruk Aksu'nun söylediği husus önemli yani İç Tüzük 97'de, (a) bendinde "Başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesi mümkün olan sorular iade edilir, kabul edilmez." diyor. Şimdi, "web" sitesi cevabı yani demek ki bu aleni, açık bir kaynakta var olan bir... Sizin sorduğunuz sorunun cevabı burada. Tabii, bunu genel olarak söylüyorum yani her soru ayrı ayrı belki böyle değerlendirilebilir; tam karşılamıyordur başka bir şeydir ama sonuç itibarıyla eğer bakanlığın atf yapmış olduğu kendi "web" sayfasında buna dair açık, kamuya açık bir bilgi varsa bunun bir soru önergesi olarak sorulmaması lazım, işte, 97/a'ya göre; İç Tüzük bunu öngörmüş, yazmış. Bu açıdan belki, işte, Sayın Aksu'nun dediği yani bir kısım iadeler bununla mı alakalı? Bizim yaptığımız iadelerin bir kısmı da bununla alakalı. Çünkü bazı hesaplamaları soruyorlar. Yani işte, mesela bir maaş söylüyor, bu maaşla işte, kaç tane telefon alınır veya bilmem kaç tane ekmek alınır falan. Ya, bu bir matematik hesabı, hesap makinesini koyacaksınız, kendiniz yapacaksınız; bu, bu anlamda bakana sorulacak bir soru değil, kolayca cevabı bulunabilecek bir soru. Bu açıdan bunları değerlendirmek lazım.

İkincisi, araştırma önergeleriyle ilgili olarak arkadaşlar, Anayasa'daki hükmü okumak istiyorum. Anayasa "Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgi edinme ve denetim yolları" 98'inci madde: "Türkiye Büyük Millet Meclisi, Meclis araştırması, genel görüşme..." "Genel görüşme yok." dediniz, var genel görüşme; 2 husus yok sadece önceki sisteme göre, bir, sözlü soru yok, bir de gensoru yok burada. Onun dışındakilerin hepsi mevcut. "Meclis araştırması, genel görüşme, Meclis soruşturması ve yazılı soru yollarıyla bilgi edinme ve denetleme yetkisini kullanır."

diyor ama Anayasa Meclis araştırmasını tanımlamış, demiş ki: “Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinmek için yapılan bir incelemeden ibarettir.” Anayasa diyor bunu. E, şimdi, Meclis araştırmasının sonuçlarını yürütme organının bir uzvu gibi, Meclis Başkanlığının veya Meclisteki komisyonun veya milletvekillerinin takip etmesi söz konusu değil çünkü Meclis araştırması Meclisin bir konuda bilgi edinmek için yaptığı bir çalışma. Ha, bu bilgi ne işe yarayacak? İşte, bu bilgi belki bazı araştırmaların neticesinde soruşturmaya dönüşebilir, Meclis soruşturmasına dönüşebilir ama biz bu araştırma sonuçlarını ilgili kurumlara -sadece bakanlıklara değil, kim ilgiliyse o konuyla ilgili bütün ilgili kurumlara- gönderiyoruz bütün detaylarıyla, sadece raporu değil raporun sonuçlarını da ayrıca dikkat çekmek üzere kendilerine gönderiyoruz ama dediğim gibi, bu Meclis araştırmasıyla ilgili olarak TBMM Başkanlığına ve Türkiye Büyük Millet Meclisine verilen yetki, görev Anayasa’da bundan ibarettir.

Şimdi, tabii, yasama süreçleriyle ilgili birçok konu konuşuldu torba kanun başta olmak üzere. Değerli arkadaşlar, ben bunlarla ilgili görüşlerimi geçen sene de bu vesileyle, yine bütçe vesilesiyle ifade etmiştim. Yasama süreçleriyle ilgili önemli bir değişiklik yaptık, mevzuatta yaptık; milletvekilleri tarafından veriliyor. Yani bu sadece... Hani, hükûmet veriyordu, sadece milletvekilleri verebilir hâle getirdikten ibaret bir mesele değil çünkü daha önce yasama sürecinde en etkili aktör hükûmet idi. Birçok temel... İşte, burada sanıyorum Sayın Kamil Sındır Bey ifade etti, dedi ki: “Mesela bir temel kanunu nasıl hazırlayabilir bir milletvekili, nasıl verebilir?” falan diye bir istifham ortaya koydu. İşte, daha önce bütün Meclisten geçen kanunların oransal olarak çok önemli bir çoğunluğu hükûmet tarafından hazırlanmış, tasarı olarak hazırlanmış ve sunulmuş idi. Ha, bir kısmı da bunların tasarı olarak belki politik anlamda uygun görülmemiş, milletvekillerinin imzasıyla -o tarihlerde, parlamenter sistemde söylüyorum- verilmiş. İşte, bunun için başbakanlıkta ve bakanlıklarda özel birimler vardı, kanunlar ve kararlarla ilgili bir mutfak vardı. Dolayısıyla, orada bir çalışma yapıldığında -bir de tabii, sahadan gelen bilgiler de değerlendiriliyor, geri besleme- neticede bir düzenleme yapılacaksa bu çeşitli aşamalardan önce bakanlığın kanunlarla, kararlarla ilgili birimlerinde değerlendiriliyor, daha sonra başbakanlıkta yeniden ele alınıyor ve orada etraflı bir değerlendirmeden sonra Meclise geliyordu. Meclis komisyonlarımız ne yapıyordu? İşte, hazırlanmış bu yemeği biraz ısıtarak sunuma hazır hâle getiriyordu daha çok; öyleydi süreç. Şimdi, tabii, bakanlıklarda da -tabii, başbakanlık zaten kalktı- Cumhurbaşkanlığında da bu kanun hazırlamayla ilgili birimler yani mutfak yok artık. Teklifler milletvekilleri tarafından verileceği için böyle bir mutfak kalmadı. Dolayısıyla bu mutfakın Mecliste oluşturulması lazım. Şimdi, mutfak yerine çalışabilecek bizim burada bir organizasyonumuz var. Yani yasama

uzmanları bakımından Meclisimiz tabii, çok kaliteli, vasıflı arkadaşlara sahip. Biz, teklifle ilgili, kanun teklifleriyle ilgili bir birim oluşturduk bu arkadaşlarımızdan. Fikir olarak yani “Bu konuda bir boşluk var, böyle bir düzenleme yapalım.” diyen milletvekillerimize bu birimimiz hizmet veriyor, değerlendirme yapıyor, hazırlanmış şekliyle bir kanun metnini teklif olarak veriyor arkadaşlarımıza fakat bu yeterli değil, ben bunu söylüyorum. Yani yeni sisteme göre İç Tüzük’ün yeniden ele alınması gerekiyor ve burada komisyonlara şu andakinden farklı yetki verilmesi lazım, mesela “hearing” yetkisi yani dinleme yetkisi verilmesi lazım. Komisyonlar bir konuyla ilgili gelen şikâyetler üzerine, mesela o konuyla ilgili tarafları, vatandaşlar, STK’lar, akademisyenler, ne varsa onları çağırıp dinleyip “Ha, bu alanda bir yasal boşluk var, bir düzenleme yapılmalı.” dediği takdirde, mesela komisyonun bir hazırlık yapıp belki komisyon tarafından bir kanun teklifi verilebilir. Yani bizim burada iyi bir mutfak kurmamız lazım; malzemelerimiz var, her şey hazır ama bir İç Tüzük değişikliği gerekiyor. Komisyonlar şu anda sadece verilen bir teklifin Meclis Başkanlığı tarafından kendilerine havalesi üzerine çalışabiliyorlar. “Başkanlıkça havale edilen işleri görüşür.” diyor zaten komisyonlarla ilgili. Komisyonların normal olarak İç Tüzük gereğince başka türlü bir görüşme yapmamaları lazım. Bunun değişmesi gerekiyor, komisyonların inisiyatif alıp yasama süreçlerinde daha etkili hâle gelmesi gerekiyor; bunu söylüyorum ama bu yeni bir İç Tüzük yani yeni bir mantıkla bir İç Tüzük çalışması demektir. Bu dönemde ben bunu müteaddit defalar da dile getirdim ama bir netice alınamadı. İnşallah, yeni dönemin, 28’inci Dönemin en önemli ilk konularından biri bu olur, belki buralardaki bütün bu değerlendirmeleri de dikkate alarak yeni dönemin Meclisi bunları dikkate alacak ve bir İç Tüzük çalışması yapacaktır.

Şimdi, tabii, şurada da...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, yürütmenin teklifleri, Meclisteki tasarılar, bu mekanizma nasıl olacak?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, Kamil Bey şöyle, tabii, yürütmenin sürecin dışında... Burada söyledi, Sayın Kalaycı da söyledi, yürütmenin yasama sürecinin bütünüyle dışında kalması çok doğru değil. Şu anlamda değil: Mesela Sayın Kaboğlu ifade etti, etki analiziyle ilgili, bu konuda etraflı bir çalışma vardı elimizde. Şimdi, orada bakıyorsunuz, etki analizini yapan ülkelerin tamamına yakınında yasama süreçlerinde etki analizinin yapıldığı yer yasama organı değil yürütme organı çünkü yasama organı bunu nasıl yapacak? Yani sahadan bilgi toplaması lazım. Yasama organının yürütebileceği bir süreç değil. Amerika Birleşik Devletleri’nde de yani bir etki analizi yapılması gerekiyorsa, ilgili birime, bakanlığa yazıyorlar kongreden, bu konuda bir çalışma yapın etki analiziyle

ilgili, bize getirin diye. Oradan bir rapor geliyor. Dolayısıyla bu da gösteriyor ki etki analizi dâhil olmak üzere eğer yasama süreçlerinde gerçekten doğru bir yol izlenmesi murat ediliyorsa o zaman yürütmenin de bu sürecin bir yerinde olması lazım. İşte, eğer biz buradaki komisyonlarımıza bu şekilde inisiyatif alıcı, resen hareket edebilecek şekilde bir yetki verirsek o zaman işte, bakanların veya oradaki ilgili birimlerdeki arkadaşlarımızın, bürokratların da katılabileceği bir süreci o komisyonda oluşturabilmek mümkün olabilir diye düşünüyorum.

Şimdi, tabii, KİT Komisyonu ve benzeri, hesap sorulamıyor gibi hususlar dikkate getirildi. Şimdi, burada birkaç şey söyleyeyim yalnız geçmeden. Değerli arkadaşlar, kanun teklifleriyle ilgili Sayın Altay bahsetmişti, ben orada kısa bir cevap vermiştim kendisine ama şunu söyleyeyim: Prensip olarak, uygulama olarak -arkadaşlarımızın benimsediği prensip bu- bir Meclis Başkan Vekili arkadaşımız vekâleten görev yapıyorsa kanunların komisyona havalesini yapmıyor genelde. Çünkü komisyona havaleyle ilgili hangi komisyona havale olacağı, asıl komisyon, esas komisyon ve tali komisyon konusunda yani bazen bir takdir yetkisi kullanmak gerekebiliyor. Buradaki yasama uzmanı arkadaşlarımız önümüze bir seçenek sunuyor “Şunlar olabilir.” diye kanunun içeriğine göre. Orada bir takdir yetkisi kullanmak gerekebiliyor. Bunu yapmayı tercih etmiyor Başkan Vekili arkadaşlarımız çoğu zaman. Ama onların dışında, benim burada bulunduğum zamanlarda 27’nci Yasama Dönemi Beşinci Yasama Yılında 1 Ekim 2021 - 1 Temmuz 2022 tarihleri arasında işlemleri yapılan toplam 680 kanun teklifinin 624’ü yani yüzde 91,8’i Başkanlığa geldiği gün veya mesai bitimine yakın saatlerde verilmesi sebebiyle bir sonraki gün ilgili komisyonlara havale edilmiş. Yüzde 91,8’i aynı gün veya akşam saatlerinde verildiyse de ertesi gün havale edilmiş. Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna mensup milletvekillerinin Başkanlığa sunduğu toplam 364 kanun teklifinin 336’sı yani yüzde 92,3’ü Başkanlığa geldiği gün veya mesai bitimine yakın saatlerde gelmişse ertesi gün ilgili komisyona havale edilmiş. Yani bu konuda hani “Olmuyor, partiler arasında farklı muamele yapılıyor kanunların havalesi durumunda.” şeklindeki eleştiri bir gerçek temele dayanmıyor. Bir tek konu, Uzak Doğu’da, G-20 toplantısı dolayısıyla Endonezya’da bulunduğumuz sırada verilen kanun tekliflerinden sadece 1 tanesinin, o da Komisyon Başkanlığının bir planlama yapacağına dair söylemiş olduğu sözler üzerine Başkan Vekili arkadaşlarımız tarafından havalesi yapılmış. Mesele bundan ibaret. Yani 1 tane var, bunun dışında yok.

Diğer husus: Yazılı soru önergelerinde iadeyle ilgili olarak... Bu iade konusuna ayrıca geleceğim ama yani “Şu kabul edilmiyor, bu kabul edilmiyor.” diye yapılan değerlendirmelerde, arkadaşlar şunu söyleyeyim: Mesela Sayın Garo Paylan’ın vermiş olduğu bir soru önergesi “Cumhurbaşkanı Erdoğan, Ermeni halkının büyük

felaketinin 104'üncü yıl dönümü olan 24 Nisan 2019 günü yaptığı konuşmada..." diye başlıyor. Bunu kabul etmişiz, göndermişiz soru önergesi olarak. Yine, Sayın Tuma Çelik araştırma önergesi vermiş, diyor ki: "Cumhuriyet tarihi boyunca Süryani toplumunun karşı karşıya kaldığı hak ihlallerinin araştırılması..." falan. Bunu kabul etmişiz, iade etmemişiz ve göndermişiz. Şimdi, iade ettiklerimiz de var. Mesela "soykırım" ifadesinin geçtiklerini iade ediyoruz. Bağlamı da önemli tabii. "Soykırım" iade edildiği için bazı arkadaşlarımız "pogrom" kelimesini kullanıyorlar. Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre "pogrom" soykırım anlamına geliyor, "eşittir soykırım" diyor Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Yani bunu hani belki dikkatten kaçır, atlanır gibi düşünüyor olabilirler ama değil. Dolayısıyla, bakın, mesela 27'nci Dönem yazılı soru önergelerinde özetlerin içinde geçen ibarelere göre birçok şey var. Yani toplam 104 yazılı soru önergesinde arkadaşlarımız "Bunu dediğim için, mesela '1915 olayları' dediğim için, 'ırkçı' dediğim için, 'ana dil' dediğim için iade edildi." falan diyor. Bunların hepsinin mevcut olduğu soru önergeleri var. Yani böyle kelimelerden dolayı değil bu. Bir bağlam içerisinde yani itham edici bir mahiyet taşıyan bir durum söz konusuysa o zaman bunda farklı bir tutum izliyoruz. Bu da bizim şahsi bir tasarrufumuz değil, Anayasa'nın ve İç Tüzük'ün Meclis Başkanına vermiş olduğu bir görev.

Burada, evet, etki analizinden bahsettim.

Tabii "Cumhurbaşkanlığı kararnameleri yasamanın yetkisini zayıflatıyor mu?" gibi bir husus... Bunu doğru bulmuyorum ben, bu değerlendirmeyi. Şu bakımdan: Daha önce de kanun dışında bazı genel düzenleyici işlemler yapma yetkisi vardı Bakanlar Kurulunun. Bir tanesi, işte -yetki almak şartıyla tabii ki- kanun hükmünde kararname düzenleme yetkisi vardı ki o Cumhurbaşkanlığı kararnamesi gibi, hiyerarşide kanun altı bir norm değildi, kanuna eş değer normdu, kanunları değiştirebiliyordu Bakanlar Kurulu bir yetki almış olması üzerine. Ama onun dışında, tüzük düzenleme yetkisi vardı, Bakanlar Kurulu kararları vardı ayrıca, yönetmelik vardı bütün bakanlıkların düzenlediği falan. Şimdi, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, bir kere, çok açık bir şekilde ve çok ayrıntılı olarak sınırları belirlenmiş bir şekilde düzenlendi Anayasada. En basiti şudur: "Kanun ile Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çelişiyorsa kanun uygulanır, kararname uygulanmaz." diyor Anayasa çok açık bir şekilde. Ve sonra Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin... Mecliste bir denetim mekanizması kurulmalı mı? Ben, doğrusu, bunu uygun bulmuyorum. Çünkü Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini denetleme yetkisi zaten Anayasa Mahkemesine verilmiş. Yani sonuç itibarıyla buna karar verecek olan Anayasa Mahkemesi. Yani varsayalım ki Mecliste böyle bir şey kurduk ve dedi ki: "Bu kanuna aykırı." Ne ifade eder bu? Anayasa Mahkemesinin yetkisinde olan bir husus bu sonuç itibarıyla.

Şimdi, değerli arkadaşlar, yine, Sayıştay bağlamında söylenenler oldu, işte Sayıştay raporlarında belirtilen hususların uygulanmasıyla ilgili olarak Meclis Başkanlığının ne yaptığına dair şeyler söylendi. Tabii, buna Sayıştay Başkanımız da ayrıca cevap verebilir ama Sayıştay, denetim fonksiyonunun yanı sıra mahkeme olarak da düzenlenmiş bir hesap mahkemesi, yargı fonksiyonuna sahip bir yüksek yargı kurumu aynı zamanda. Sayıştay tarafından kamu idarelerinin hesap ve işlemlerinin denetimi sırasında kamu zararına yol açan bir husus tespit edildiğinde ilgililerin savunmaları da alınarak yargılamaya esas bir rapor düzenlenmekte. Bu raporlar ilgili dairelerde görüşülerek karara bağlanmaktadır. Yani Sayıştay Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetim yapıyor ama Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir birimi değil yani Meclisin talimat verdiği bir birim değil. Sayıştay Meclis adına denetim yapıyor, aynı zamanda bir yüksek yargı organı. Dolayısıyla denetimle ilgili kendi vermiş olduğu kararlar konusunda kendisi gerekirse bir yargılama yetkisine de sahip. Ayrıca gerek gördüğü hususlarla ilgili de suç duyurusunda bulunma, bir ceza yargılaması sürecini başlatma imkânı da var.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Meclis Başkanının milletvekillerine yapılan muamelelere karşı çıkması, bu konularda açıklama yapmasına dair değerlendirmeler oldu. Önce Sayın Habip Eksik'le ilgili hususa değineyim. Önce şu bilgiyi vereyim: Yüksekova Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından aynı gün bir soruşturma başlatıldı bu konuyla ilgili yani kendisine dair darp iddialarıyla ilgili. Ayrıca, Hakkâri Emniyet Müdürlüğü konuyu açıklığa kavuşturmaya yönelik olarak bir inceleme ve araştırma süreci başlatmış o tarih itibarıyla. Şimdi, şöyle bir şey var -onu bir başka konuyla ilgili de burada ifade edeceğim- değerli arkadaşlar, şimdi, hepimizin ayrı değerlendirmeleri var. Şüphesiz kendi değerlendirmemizin doğru olduğuna inanıyoruz hepimiz ama şu yanlış: “Benim değerlendirmem en doğrudur ve tek doğrudur. Siz de böyle düşünmediğiniz için böyle yapamazsınız.” veya “Siz de böyle düşünmek zorunda olduğunuz için sizin de tepki vermeniz lazım.” falan gibi bir yaklaşım. Bunu çok tuhaf buluyorum. Şimdi, siz bu konuyla ilgili veya başka konularla ilgili bir hikâye anlatıyorsunuz yani olayın oluş şekliyle ilgili bir şey anlatıyorsunuz ama bizim de...

RİDVAN TURAN (Mersin) – Varsayalım ki hepsi yanlış...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bir dakika Rıdvan Bey, şimdi... Bakın, sabahtan beri dinliyorum, zaten dinleme şeyimi doldurdum, müsaade ederseniz, ben konuşayım, siz dinleyin kısa bir süre.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyelim, insicamını bozmayalım lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, başka anlatımları da var konunun ve bize gelen bu konuyla ilgili değerlendirmeler de. Olayla ilgili ilk haber bana intikal ettiğinde ilgili kişileri, kurumları, bakan dâhil, arıyorum ben; daha lokalde de arıyorum bu kişileri. Oradan da aktarılan başka bilgi var. Siz diyorsunuz ki: “Bizim anlatımımızı esas alın ve ona göre siz reaksiyon gösterin.” Niye ben böyle yapayım, niye böyle yapayım ben yani?

RIDVAN TURAN (Mersin) – Anlatılanların hepsi mi yanlış?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, tamam, ona bakacağız şimdi. Bakın, bu soruşturma. Savcılık soruşturma da yürütüyor şimdi bu konuyla ilgili. Bu işin bir tarafı.

İkinci tarafı şu -bunu birçok defa ifade ettim- milletvekili dokunulmazlığı milletvekilinin şahsına sağlanmış bir imtiyaz değil, yasama faaliyetlerinin, Parlamento faaliyetlerinin doğru yürümesi için milletvekiline sağlanmış bir imkândır. Onun için, milletvekillerinin dışarıdaki çalışmalarıyla ilgili bazı -yasama organındaki faaliyetleri gibi değil- sınırlamalar var. Mesela sorumsuzlukla ilgili olarak “Örnek vereyim.” dediniz, bir husustan bahsettiniz. Ben anladım sizin dediğinizi. Şu: Şimdi, yasama sorumsuzluğunun kapsamında önce, bir kere, eylemler yok yani fiiller yok, söz ve oylar var sadece sorumsuzluk kapsamında ve bu söz ve oyların Meclis çalışmalarına ilişkin olması gerekiyor, milletvekilinin kişisel faaliyetiyle ilgili olanlar sorumsuzluk kapsamında değil. Nedir kişisel faaliyet? Basın toplantısı. Milletvekilinin yaptığı basın toplantısı yasama sorumsuzluğu kapsamında değildir. Meclis çalışması nedir? Meclis çalışması; Genel Kurul çalışmasıdır, grup toplantısı çalışmasıdır, komisyonların çalışmasıdır. Dolayısıyla sadece Meclis çatısı altında yapılan şeyler sorumsuzluk kapsamındadır diye düşünmek yanlış, Meclis dışında da olabilir. Mesela, bir Meclis araştırması komisyonu gidip farklı bir ilimizde bir çalışma yapıyorsa Meclis çalışması olarak sorumsuzluk kapsamında değerlendirilebilir bu husus. Sizin dediğiniz husus ise Mecliste dile getirilen bazı sözlerin ve fikirlerin dışarıda tekrarlanması meselesi. Şimdi, siz bir empati yapın, kendinizi koyun savcının yerine. Bir konuyla ilgili -doğru/yanlış- bir soruşturma açıyor savcı, sizin bir sözünüzle ilgili; şimdi, Meclisteki bir konuşmanızda bunu... Veya bizim yerimize koyun, eğer Genel Kurulda yapılan bir konuşma, grupta yapılan konuşma veya komisyonda yapılan bir konuşmayla ilgili olsa biz bunu tespit edebiliriz ama sizin Genel Kurulda üç sene önce yapmış olduğunuz bir konuşmayı daha sonra bir ilimizde diyelim ki tekrar ettiniz, bunu nasıl bulabiliriz? Siz söylerseniz ancak bunu bilebiliriz, öğrenebiliriz.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Başkanım...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Savcı da ancak bunu öyle öğrenebilir. Tabii, orada yaptığınız konuşma mıdır, değil midir; onun da etrafını, sınırlarını takdir etmek lazım.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Başkan, emin olabilirsiniz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, o, sizin görüşünüz tabii.

Şimdi, Sayın Garo Paylan’la ilgili hususu söyleyeyim, kendisi de burada, kendisine de söyledim, daha önce de kendisiyle görüştük; buradaydı.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Başkan, saldırıya uğrayan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir usulümüz yok. Lütfen, tarafları dinleyelim, lütfen...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Saldırıya uğrayan...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Lütfen... Lütfen...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hatibe müdahale etmeyelim lütfen.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Birçok vekilimiz saldırıya uğradı, daha hâlâ bir şey yapmıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle bir usulümüz yok. Rica ediyorum...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, burada, arkadaşlar, başka bir hikâye o zaman. Bir milletvekili, dokunulmazlığı kaldırılan bir milletvekiliyle ilgili, yurt dışına çıkışıyla ilgili bir şey var, göçmen kaçakçılıklarıyla irtibat dâhilinde, farklı bir kimlikle, sahte bir kimlikle çıkış konusunda bir soruşturma yapıldı, ondan dolayı bir gözaltı oldu, daha sonra tutuklama kararı verildi. Şimdi, hikâyelerin sadece sizin anlattığınız şekilde benimsenmesi, kamuoyu tarafından da bizim tarafımızdan da mümkün değil, başka anlatımlar da var, biz bunlara da bakıyoruz. Dolayısıyla bu, işin bir tarafı.

Sayın Paylan’la ilgili söyleyeceğim, kendisi savcılığa bir şikâyetle bulunmuş.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Yeneroğlu... Polis saldırısında...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen... Rica ediyorum...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bak, geçen sefer de... Böyle yapıyorsun sen, Komisyon üyesi değilsin, kişiselleştirmek istiyorsun. Meclis bütçesini konuşuyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum, Komisyonumuzun düzenini bozmayalım lütfen.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Cevap verilmiyor, cevap alamıyoruz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Çok açıklama yaptım ama fıkrisabit olunca, patolojik bir durum olunca açıklama bir kulağından giriyor öbüründen çıkıyor. Böyle şey olur mu ya!

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Cevap alamıyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Verilen cevap hoşunuza gitmek zorunda değil, istediğiniz cevabı alacaksınız diye bir kural yok.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sabote ediyorsun burayı, terörize ediyorsun. Konuştun bitti işte, konuşma hakkını kullandın.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Siz...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Kendi, başkasına konuşma hakkı tanımıyor arkadaş, patolojik.

Sayın Başkan... (HDP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum, bunu yapmayın lütfen. Sayın Gergerlioğlu, Komisyonumuzun düzenini bozuyorsunuz, böyle bir usulümüz yok.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Komisyon üyesi olmayan arkadaş dışarı çıkaralım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle bağırarak çağırarak fikir ifade edemezsiniz. Rica ediyorum.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Başkan, görmüyor musunuz...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hadi... Hadi... Hadi... Hadi, sen...

Arkadaşlar, şimdi, başka bir husus...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Böyle bir şey olabilir mi ya!

AKİF ÇAĞATAY KILIÇ (İstanbul) – Ne bağıryorsun!

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Ne bağıryorsun! Ne bağıryorsun!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Şov yapıyorsun!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, devam edin siz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Değerli arkadaşlar, şimdi, konu şu...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gösteri yapmak istiyorsanız başka yerlere gidin lütfen! Komisyon çalışmalarımızı engellemeyin lütfen! Burası gösteri yapılacak yer değil! Rica ediyorum...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Cevap alamıyorum... Cevap alamıyorum...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Burası Plan ve Bütçe Komisyonu, gidip başka yerlerde yapın bunu. Rica ediyorum...

Buyurun Sayın Başkan.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Başka yerlerde olmuyor.

Şimdi, şunu diyeceğim, bir başka husus, bakın, milletvekilleriyle ilgili o kısmı tamamlayayım. Dokunulmazlık, dediğim gibi, yasama faaliyetlerine ilişkin bir şey. Milletvekili dokunulmazlığını, milletvekillerini bazı illegal eylemlerin -neyin- teröristi ve terör örgütünü övücü eylemlerin önüne koyup polise karşı bir direniş unsuru olarak milletvekillerini kullanmak da aslında bence milletvekilinin itibarıyla ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin itibarıyla bağdaşmayan bir husustur. Milletvekilleri bunun için -ben görüyorum- eylem eylem gezip polisin belirlemiş olduğu güvenlik tedbirlerini milletvekilleri aracılığıyla kırmak için milletvekilliği ve milletvekili dokunulmazlığı kullanılıyor, bizim de buna sahip çıkmamız isteniyor; asla böyle bir şey olamaz, biz Türkiye Büyük Millet Meclisine ve milletimizin buradaki iradesine sahip çıkıyoruz.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Vah vah(!)

Sayın Yeneroğlu...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ha, “Nerenin Meclis Başkanı!” Sen nerenin milletvekilisin, sen! Sen nerenin milletvekilisin!

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Yeneroğlu da orada, sadece bizim parti vekillerimiz değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ömer Faruk Bey, görüşlerinizi ifade ettiniz, lütfen demokratik bir şekilde dinleyiniz. Hoşunuza gitmeyen fikirlere karşı böyle tepki göstermeniz hiç demokratik değil. Farklı fikirlere en küçük bir tahammül göstermiyorsunuz; bu, demokratik bir yaklaşım değil. Sizi sükûnete davet ediyorum! Komisyonumuzun düzenini bozmamaya davet ediyorum!

Buyurun.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sayın Başkan, Sayın Paylan bahsettiği konuyla ilgili savcılığa bir şikâyet dilekçesi vermiş, biz de bunun takibini yaptık.

(AK PARTİ ve HDP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hadi... Hadi...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Yarın öbür gün saldırıya uğradığında ben seni savunacağım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sayın Başkan, yani bu artık tıpla izah edilecek bir durum ya! Olmaz böyle şey ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum...

Sayın Başkan, buyurun.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, Sayın Paylan bir şikâyet dilekçesi vermiş, biz bunun takibini yaptık, fakat muhtemelen bir teknik hata sebebiyle, kayıtlı, UYAP sisteminde yanlış bir yere kaydetmekle ilgili -avukatı tarafından verilen bir dilekçe- bu biraz gecikti, geç bulundu. Meclisimiz de bu konuyla ilgili elimizde bulunan bütün bilgileri, belgeleri Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirdi.

Benzer bir şey, az önce söyledim. Sayın Cinisli de yaptı, İstanbul Sözleşmesi konusunda benim niye tepki göstermediğimi söyledi. Sayın Cinisli, şu olamaz mı? Sizin gibi düşünmüyor olabilirim mesela, onun için tepki göstermemişimdir, değil mi? Ben size söyleyeyim, hukuki olarak izah edeyim; bir sözleşmeye nasıl girilir, sözleşmeden nasıl çıkılır ben size izah edeyim: Şimdi, arkadaşlar, bizim sistemimize göre 1961'den itibaren -24 Anayasası'nda farklı- üç aşamalıdır bir sözleşmenin onaylanması ve farklı yetkiler yasama ve yürütme arasında paylaştırılmıştır. Önce bir uluslararası sözleşmenin akdedilmesi, imzalanması aşaması vardır; bu yetki yürütmededir -bakanlar olabilir, Dışişleri Bakanı olabilir, Cumhurbaşkanı olabilir- önce bu imzalanıyor. Ondan sonra ikinci aşama, bu uluslararası sözleşmenin kanunla uygun bulunması aşaması; bu aşama yasama organındadır. Peki, bunu kanuna uygun buldunuz ve Resmî Gazete'de yayımlandı, yürürlüğe giriyor mu? Hayır. Üçüncü bir aşama daha var; onaylama aşaması. Bu onaylama aşaması da yürütme organındadır, eskiden Bakanlar Kurulu ve şimdi de Cumhurbaşkanlığı tarafından.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Sayın Başkanım, sadece bilgi için soruyorum: Yani yürütme organının inisiyatifini yasama organının üzerinde mi?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Onu nereden çıkardınız?

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Sizin bu dediğinizden yani...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Aşamalarından bahsediyorum ki ben.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Mecliste...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli Başkanım, toparlayabilirsek seviniriz, Genel Kurulda da bir ihtiyaç var.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sayın Tatlioğlu, bu bir hiyerarşik sıralama değil. Buradaki şey şu: Bir; imzalanır, daha sonra kanunla uygun bulunur. Ondan sonra, bunun yürürlüğe konulması, onay aşaması yürütme organına verilmiş Anayasa tarafından ve yürütme organı Meclis tarafından kanunla uygun bulunan... Ne demektir kanunla uygun bulunan? Meclis diyor ki: Bu uygundur. Yasama organı buna karar veriyor fakat bunun yürürlüğe konulması yine yürütme organının onayıyla gerçekleşiyor. Yürütme organı onay verebilir veya vermeyebilir, böyle şeyler var; kanuna uygun bulunmuş ama şartlar değişmiş, o ülkeyle aramızda bazı sorunlar olmuş mesela, bunun onaylanması sürecini birkaç sene geciktirmiş, olabiliyor. Ama onay aşaması kanunla uygun bulduktan sonra... Kanunla uygun bulma, yürütmenin yani Cumhurbaşkanının bunu onaylamasını zaruri hâle getiren bir unsur değil.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Onaylamayabilir...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, normal sürenizi dört dakika aştınız, toparlarsanız sevinirim.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Tamam.

Onaylamayabilir, Sayın Tatlioğlu, ayrıca konuşuyoruz bunu.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Yürütmenin onaylamaması ayrı bir şey, ama bunu iptal etmesi...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ama ben sizin daha önceki aşamalarla ilgili sorduklarınıza cevap veriyorum, oraya gelmedim daha.

Onaylama yetkisi Cumhurbaşkanlığındadır şu anki yeni sistemde, eskiden Bakanlar Kurulunda ve Cumhurbaşkanındaydı; Kabinedeydi. Şimdi, bunu onaylayabilir, onaylamayabilir, onayladıktan sonra onayını geri çekebilir. Örnek mi? Size bir sürü örnek vereyim, 61'den itibaren, burada, bakın -hepsini söylemeyeceğim, sadece sözleşme niteliğinde olanları- İhtira Beratlarının Milletlerarası Tasnifi Hakkında Avrupa Anlaşması mesela, bu, 1956'da kabul

edilmiş, kanunu onaylanmış, daha sonra 1997 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla çıkmış buradan, tekrar Meclise kanun falan getirilmemiş. Yine, Berat Taleplerinde Aranan Formalitelere Mütaallik Avrupa Anlaşması; bu da aynı şekilde kanunla uygun bulunduğu hâlde, onaylandığı hâlde Bakanlar Kurulu kararıyla çıkmış.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar karşılıklı konuşma usulümüz yok, böyle bir usulümüz yok. Rica ediyorum...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Yine benzer bir şekilde Vatandaşlığın Kazanılması Konusunda Karşılıklı Bilgi Verilmesi Hakkında Sözleşme; 1964. 1968’de bunu onaylamışız, kanunla onaylamışız; 2008’de bundan çıkmışız. Yakın zaman, yakın zamanda da -söyleyeyim- 2 tane örnek var burada benim elimde sadece, hızlıca taradık bunları. Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi; bu sözleşme 1990 yılında kanunla onaylanmış, 2020 yılında Cumhurbaşkanlığı kararıyla bu sözleşmeden ayrılmışız. Kanun uygun bulmuş, Bakanlar Kurulu onaylamış ama daha sonra buradan Cumhurbaşkanı kararıyla ayrılmışız yani tekrar ediyorum -başka ikili anlaşmalar da var burada, birçok var- imza aşaması var, yetki yürütmededir; kanunla onaylamanın uygun bulunması aşaması var, yasama organındadır fakat kanunla onaylamanın uygun bulunması bunun onaylanmasını zaruri hâlde getirmiyor. Onay yetkisinin ayrıca takdiri hükûmetteydi eskiden, şimdi Cumhurbaşkanında. Dolayısıyla onaylayabilir, onaylamayabilir, onayladıktan belli bir süre sonra onayını geri çekebilir. Ha, Meclisin uygun bulması var, daha sonra tekrar dönebilir mesela, çünkü Meclis uygun bulduğu için o aşama geçilmiş, üçüncü aşamadaki bir durumdan bahsediyoruz. İstanbul Sözleşmesi’yle ilgili de durum aynıdır benim kanaatim, burada da aynı şekilde diğer uluslararası sözleşmelerle hukuki niteliği itibarıyla bir fark yok. Bazı arkadaşlarımız İstanbul Sözleşmesi’ne çok çok farklı bir anlam atfedebilirler ama bu, hukuken bir uluslararası sözleşmedir. Bununla ilgili olarak da durum aynı şekildedir; Cumhurbaşkanı buradan çıkabilir, Meclisin ayrıca kanunla bundan vazgeçmesine gerek yok. Ama Meclis kanunla uygun bulma aşamasında acaba birtakım tahditler getirebilir mi? Falan filan. Bu ayrı bir tartışma konusu ama bununla ilgili yok. Dolayısıyla, bu çıkışın Anayasa’daki düzenlemelere aykırı bir yönü yok. Birçok örneği de burada var bunun.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Değerli Başkanım...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Buyurun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, ikili konuşma usulümüz yok, rica ediyorum. Böyle bir usulümüz yok Sayın Cinisli. Daha sonra Başkanımıza gidersiniz, teferruatlı konuşabilirsiniz.

Buyurun.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Konuşabiliriz, tamam.

Şimdi, bir başka husus, Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi vermeyle ilgili... Sayın Komisyon Başkanımız bunu açıkladı. Bir program dâhilinde bilgi vermesi gereken kurumlar buraya bilgi veriyor. Şimdi, geçen yaşanan hususla ilgili Başkanımız da açıklama yaptı, ben de Merkez Bankası Başkanıyla hemen akabinde haber aldıktan sonra bu konuyu görüştüm. Şimdi, Merkez Bankası Başkanı... Ne zaman? 2 Aralık'ta mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – 2 Aralık'ta.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – 2 Aralık'ta geliyor. Bu, tabii, bu konu üzerine ortaya çıkmış, bu yaşanan olay üzerine ortaya çıkmış bir planlama değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değil.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Geçen sene de olmuştu, bu sene de Merkez Bankası Başkanı bir bilgilendirme için buraya gelecek. Kendi mevzuatındaki zorunluluklar sebebiyle gelecek. Bu konuyla ilgili ani bir gelişme olmuş bu yani baştan haber verilmiş değil. Dolayısıyla buraya belki Merkez Bankasının Başkanının gelmesi gerekirdi ama başka bir toplantı dolayısıyla İstanbul'dan bir genel müdür arkadaşımız buraya gelmiş. Bunların hesaplamalarıyla ilgili de kesin bir şeyin anlık olarak tespit edilemediğini, belli bir dönemselsel olarak tespit edildiğini söyledi bana. 2 Aralık'ta gelecek, her türlü soruyu burada, Komisyonunda cevaplayacak. Yani bunun o şekilde yorumlanmasını doğru bulmuyorum. Buraya gelen alt düzey bir bürokrat arkadaşımızın yetkisi dâhilinde olmayan bir husus, onu öyle değerlendirmek gerekir.

Şimdi bir başka husus, konu: “Atanmış kişi.” “Atanmış bakan.” Geçen yıl da açıklama yaptım arkadaşlar bu konuyla ilgili. Şimdi, burada da kullanıldı. Kısa, fazla detaya girmeden açıklayacağım. Peki, şimdi bakanlar atanmış, tamam. Parlamenter sistem döneminde bakanlar atanmış mıydı, değil miydi? Seçilmişti. Bakan olarak mı seçilmişti? Hayır. Milletvekili olarak seçilmişti. Milletvekili olarak seçilmişlerdi, onlar bakan olarak atandılar. Kim atadı?

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Genel Kurul atadı.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – İşte, Mecliste verilen güvenoyu sırasında atandı. Şüphesiz, Meclisin sorumluluğu. Niye? Çünkü milletvekillerine, Meclise yetki vermiş millet “Bunu yapabilirsiniz.” diye, değil mi? İşte, aynı yetkiyi Cumhurbaşkanına da vermiş, demiş ki: “Sen bakanları atayabilirsin.” Ayrıca, dışarıdan atanan bakanlar vardı, milletvekili olmayan, eski dönemde. Atanmış mıydı? Şimdi yani bakanları 657 kapsamında bir devlet memuru gibi görmek yanlış. Ha, bunu bir küçültme ifadesi olarak kullanıyorsanız, olabilir, o, sizin siyasi üslubunuz, takdiriniz ama gerçek böyle değil. Yani eski sistem ile şimdiki sistem arasında bu atanmışlık bakımından bir fark yok çünkü eski sistemde de hükûmet seçilmiyordu, bakanlar seçilmiyordu, bunlar atanıyordu, başbakan bile atanıyordu. Aslında hükûmeti kurmakla görevlendirme böyle bir atamaydı esasen.

Gelelim bir başka konuya. Burada Sayın Şener bahsetti, soruşturma süreciyle ilgili sayı ve oy oranlarıyla ilgili bahsetti. Şimdi bunu nasıl değerlendireceğiz? Dünya örneklerine bakacağız. Ben size çok hızlı... Detaya girmiyorum. Amerika Birleşik Devletleri’nde suçlandırılması Temsilciler Meclisinde salt çoğunlukla ama Senatoda yargılanması üçte 2’yle oluyor. Arjantin’de suçlama üçte 2, karar Senatoda üçte 2. Brezilya’da oranlar üçte 2 Temsilciler Meclisinde, Senatoda yine üçte 2. Endonezya’da üçte 2, üçte 2. Filipinler’de üçte 1 suçlama ama karar üçte 2. Meksika’da salt çoğunlukla suçlanabiliyor ama karar, yargılama kararı üçte 2. Şili’de aynı şekilde salt çoğunlukla suçlama üçte 2, çoğunlukla karar verme. Avusturya’da ise çok daha ilginç, yarı başkanlık sistemi var; üçte 2 çoğunlukla suçluyorsunuz, referanduma gidiyor suçladığınız zaman Cumhurbaşkanı. Eğer referandum Cumhurbaşkanı aleyhine çıkarsa düşüyor, çıkmazsa Parlamento feshediliyor; çok değişik bir yöntem var. Yani dünya örneklerine baktığınızda gerek cumhurbaşkanlarının ve başkanlık sistemlerinde kabinelerin yani bakanların da aynı şekilde, aynı oranlarla suçlanması söz konusu. Dolayısıyla, bizim, hani, kendimiz icat edip Türkiye’deki işi zorlaştıralım diye bulduğumuz bir yöntem değil bu. Bu, tamamen başka ülke örneklerinde de rastlamış olduğumuz bir usul ve oradaki sayılar ve çoğunluklar üzerine kurulu bir usul.

Şimdi, önemli bir konu Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışanlarıyla ilgili işten çıkarma vesaire... Arkadaşlar, Sayın Bekaroğlu bahsetti -burada mı bilmiyorum- dedi ki: “İşte aralık sonunda işten çıkarılmış, sonra tekrar alınmış.” Bu doğru değil, bu bilgi doğru değil. Geçen sefer de söylendi, geçen yıl da onu izah ettik. Buna gerek yok zaten. Yani kıdem tazminatı kanun gereği yok zaten milletvekili danışmanlarıyla ilgili. Ne diyor orada? “Milletvekili danışmanlarına maaş dışında başka bir ödeme yapılamaz.” diyor zaten. Şimdi, dolayısıyla buradaki uygulama şu: Bütçe yıllık olduğu için milletvekili danışmanlarının ödemeleri 1 Ocak-31 Aralık döneminde yapılıyor. Dolayısıyla, 15 Aralık’ta tam aylık maaş almıyorlar,

15-31 Aralık maaşı alıyorlar. Maaşın geri kalanını ise 1-14 Ocak olarak alıyorlar. Dolayısıyla, işten çıkarma gibi bir durum söz konusu değil onlarla ilgili, kanun gereği. Şimdi, burada -kim söyledi- Süleyman Bey, Sayın Girgin söyledi; ben aynı kanaatteyim, fikir değiştirmedim. Milletvekili danışmanlarıyla ilgili kıdem tazminatı düzenlemesi yapılmalıdır, aynı kanaatteyim. Bununla ilgili girişimde bulunduk mu? Bulunduk. Bu bahsedilen düzenlemenin yapıldığı gün arkadaşlarımızla da bir araya geldik fakat onu metne koyamadık. Çünkü bazı arkadaşlarımız da şunu söylüyorlar -iki husus- diyorlar ki: “Bir; milletvekili danışmanlarına bir yüksek maaş planlaması o zaman yapılmıştı.” Bunu, hazırlayan arkadaşlar söylüyorlar. “Bu yapıldığı için yani normalin üstünde bir maaş planlaması o gün itibarıyla yapıldığı için ayrıca bir kıdem tazminatı öngörülmemiştir.” İkinci bir teknik engel de var; kıdem tazminatını hak edebilmek için asgari bir yıl çalışmış olmak lazım. Ben size söyleyeyim; 50’nin üzerinde, 60’ın üzerinde danışman değiştiren arkadaşlarımız var beş sene, altı sene içerisinde. E, dolayısıyla bunlara kıdem tazminatı ödenebilir mi? Teknik olarak kanunen de ödenemez. Bir başka husus burada arkadaşlar...

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Bir yılı dolduranlar var.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, bir dakika... İşte, burada dediğim gibi yani bu maaşlarla ilgili bir düzenlemeyle birlikte ele alınmalı gibi Maliye Bakanlığı tarafından bazı değerlendirmeler yapıldı. Bu konu yine, benim gündemimde ama olabilir/olamaz, buna bir garanti veremiyorum. Belki bir kanun teklifi bu konuda, buna mahsus olarak verilebilir.

Bazı arkadaşlarımız dediler ki: “O arkadaşlarımızın talebi, tabii, bunların daimî kadroya alınmaları yönünde.” Bu, doğru olamaz. Neden olamaz? Çünkü milletvekillerimiz geliyor ve bir sonraki dönem değişim oluyor yani yarısı, üçte 1’i veya daha fazlası. Dolayısıyla görevleri sona eriyor danışman arkadaşlarımızın. Onların hepsini Meclis kadrosunda tutmaya başlarsak biz -zaten Meclisin kadroları aşırı dolu- bunu iyice artırmış oluruz ve birçok arkadaşımızın da iş yapmadan sadece maaş almasını burada sağlarız. Bir başka önemli husus... Sayın Bekaroğlu keşke burada olsaydı. Ne diyor? “Meclisin üst düzey yöneticileriyle ilgili bir düzenleme yapıldı, işte, yüksek maaş alacaklar emekli olduğunda.” falan. Yüksek maaş almaları söz konusu değil, yeni bir düzenleme de değil. Bu düzenleme şudur: 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin ek 35’inci maddesi var, bu maddeye göre, Türkiye Büyük Millet Meclisi dışında bütün bakanlıkların, kurumların üst düzey yöneticileri için getirilmiş bir imkân var bu kanun hükmünde kararnameyle. Meclis bir tek bunun dışında, biz sadece Meclisteki personelin de buna dâhil olmasını sağladık. Hiçbir yerde olmayan bir düzenleme getirmedik, Meclisi dışlayan bu düzenlemeyi -unutulmuş yani bir kasıt yok- düzelttik, Meclis personelinin de

oraya dâhil ettik. Ne yaptık? Kanun değişikliğiyle yaptık. Size çok ilginç bir şey söyleyeceğim: Bu yaptığımız kanun değişikliğine yani Sayın Bekaroğlu'nun "Böyle yaptınız, böyle şey olur mu?" falan dediği kanun değişikliğine Sayın Bekaroğlu da kabul oyu vermiş arkadaşlar. Şurada, ben çıkardım, Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlar da desteklemiş onu o zaman çünkü anlaşıldı gruplar arasında. Sayın Bekaroğlu da kabul oyu vermiş, herhâlde ya fikir değiştirdi ya kabul oyu verdiğini unuttu, burada bunu eleştiriyor.

Şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışanlarıyla ilgili, arkadaşlar, burada çok gündeme geldiği için yapılanlardan size bahsetmek istiyorum; Sayın Başkan, müsaadenizle. Şimdi, bir kere, öğle yemeği yardımından yararlanamayan milletvekili personeli, sürekli işçi 4/D'li, 657, stajyer öğrenciler, geçici görevliler ve Koruma Daire Başkanlığı personeline biz öğle yemeği yardımı yaparak bütün personelin eşit şartlarda öğle yemeği yardımından yararlanmasını sağladık. Bundan yararlanamayan kişi kalmadı Meclis çalışanları arasında. Nöbete kalan personele nöbet yemeği uygulaması başlattık. 4/A kadrolu, 4/B sözleşmeli, 4/D sürekli işçi ve koruma personeli ile Meclis Devlet Hastanesi personeline 1 Ocak 2022 tarihinden itibaren ilave ek ödeme ödenmeye başlanmıştır, bu miktarları burada söylemeyeyim. 4/A kadrolu ve 4/B sözleşmeli personele ödenen giyim yardımı 1/4/2020 tarihinden itibaren yüzde 100 arttırılmış olup 2022 yılı için 8.536 Türk lirası ödeme yapılmıştır giyim yardımı için. 4/A statüsünde fazla çalışma ücreti alamayan kadrolu personele 1 Kasım 2021 tarihinden geçerli olmak üzere fazla çalışma ücreti ödenmeye başlanmıştır; bu konuda da bazı düzenlemeleri, mevcut düzenlemeleri yorumlamak suretiyle bir adım attık. 4/B'li sözleşmeli personelin eğitim durumlarına göre pozisyon değişikliği yapılmıştır, 344 personel bundan yararlanmıştır. Kullanılmayan yıllık izinlerini bir sonraki yıla devir hakkı verilmiştir. Sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin esaslara göre iş riski kapsamında yüzde 9 ile yüzde 15 arasında ödenen ilave ücret oranlarında benzer pozisyonlar itibarıyla farklılığın giderilmesi amacıyla düzenleme yapılmıştır. Yine, sürekli işçi personeli, "4/D'li" dediğimiz arkadaşlara sürekli işçilerin ücret dengesizliğini gidermek amacıyla 1/11/2020 tarihinden geçerli olmak üzere, Başkanlık makamının onayıyla, günlük yevmiyesi en düşük olan işçiden başlanılarak toplam 816 işçinin günlük yevmiyesine yüzde 54,9 ile yüzde 1,1 oranları arasında ücret artışı yapılarak 820 işçinin ücreti eşitlenmiştir. Bu neden böyle? Bunlar arasında ciddi maaş farklılıkları vardı, biz aynı işi yapanlar arasında düşük maaşlıları yüksek maaş alanlara yaklaştırmaya çalıştık. Tabii, şimdi ne oluyor? Bazı milletvekillerimizden de geliyor... Fazla zam yapmadığımız için yüksek maaşlılara o arkadaşlarımız şimdi "Bize yapılmadı, onlara yapıldı." diyorlar. Bizim amacımız zaten burada mümkün olduğu kadar -eşitleyemiyoruz ama- maaş

durumlarını birbirine yaklaştırmaktı. Yine, toplu iş sözleşmesi kapsamında, fiilen çalışılan günler için ödenen yemek, yol yardımına yönelik yapılan düzenlemeyle yıllık izin, doğum izni, ölüm izni, idari izin, bayram tatili gibi çalışılmayan günlerde de bu yardımdan faydalanmaları sağlanmıştır. Toplu iş sözleşmesi kapsamında sosyal yardım ödemelerinde artış yaptık.

Nihayet şunu söyleyeyim: İşçi ücreti hesap tablosuna göre yüzde 302,35 oranında bir artış oranı var maaşlarda. Bu, tabii, yeni bir kanun düzenlemesi yapmadan burada Başkanlık Divanının verdiği yetki ve Meclis Başkanının tasarrufuyla. Daha önce niye yapmadık? Bazı engeller vardı, özellikle taşerondan gelenlerle ilgili toplu iş sözleşmesi vardı ve kanun diyordu ki: “Toplu iş sözleşmesindeki hükümler dışında ilave bir ödeme yapılamaz.” Biz bekledik toplu iş sözleşmesi süresi sona ersin, sona erdiği anda biz bu tasarrufu yaptık, bu konuda tabii Sayıştaydan da görüş aldık.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, elli dakikayı aştık, toparlayabilirsek.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hemen bitiriyorum, birkaç şeye daha temas edeyim.

Bu RTÜK konusuna gelmem lazım. Bu konuyla ilgili, değerli arkadaşlar, çok kısa bir açıklama yapacağım. Şimdi, bakınız, daha önce benzer bir durumla karşılaşılmamıştır çünkü bazı arkadaşlarımızın değerlendirmeleri “Önceki uygulamalar hep böyleydi, seçim günü esas alınıyordu.” falan, yok öyle bir şey. Seçim günü ile sürecin başladığı gün, boşalmanın olduğu gün arasında bir dağılım farkı yok çünkü eskiden hiç olmamış, hiç yaşanmamış şimdiye kadar, ilk defa böyle bir şeyle karşılaşıyoruz. Nedir o karşılaştığımız? Şu, bakın: Ne zaman? Çok geriye gitmeyeyim, şuradan başlayalım biz. 25 Mayıs 2022 tarihinden önce AK PARTİ’ye 5 üyelik düşüyor, İYİ Partiye düşmüyor. 25 Mayıs 2022 tarihinde İsmail Koncuk İYİ Partiye dönmüş, katılmış. O tarihten itibaren AK PARTİ’ye 4, İYİ Partiye 1 üyelik düşüyor. 28/6/2022, Aykut Erdoğan’ın CHP’den istifası sonucu oluşan durum, tekrar burada AK PARTİ’ye 5 düşüyor, İYİ Partiye üyelik düşmüyor.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Hangi tarih?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – 28 Haziran 2022.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Islak imzalı dilekçe...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ne yazıyor dilekçede okudunuz mu?

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – 5 Temmuz...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Dilekçede ne yazdığını okudunuz mu? Şimdi, şöyle, bakın, arkadaşlar, Sayın Aykut Erdoğan Cumhuriyet Halk Partisine dilekçe vermiş 28 Haziran 2022’de “Cumhuriyet Halk Partisinden istifa ettim.” diye. Bu dilekçeyi Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri buradaki Grup Başkanlığına göndermiş. Yani ne zaman göndermiş? 30 Haziran’da göndermiş, 1 Temmuz’da da Grup Başkanlığı bunu Meclis Başkanlığına vermiş. Ne zaman başlıyor istifa, ne zaman başlıyor?

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Sayın Fakıbaba’nın müracaatını noterde bozduk diye kabul etmeyen bir sistem.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Kim, hangi sistem? Olur mu? Mecliste öyle bir şey yok. Verdiği anda istifası burada işleme konuldu. Öyle şey olur mu?

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Oluyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hayır, hayır, yalan.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Hangisi?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Yalan, bu. Meclis noterden bir şey istemedi, asla, kimseden. Partiye gönderiyor onu, o başka bir şey, beni ilgilendirmez o. Zaten onun partiye gönderdiği ayrı bir dilekçe, Meclise gönderdiği ayrı bir dilekçe. Gönderdiği anda işleme koyduk biz.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Noteri demiyorum. Aykut Erdoğan’ın istifa işleminde kendisinden ıslak imza...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ya, İsmail Bey, siz, sizin arkadaşlarınız “İstifa verildiği anda tek taraflı irade beyanıyla hüküm ifade eden bir husustur.” demiyor musunuz? 28’inde vermiş istifa dilekçesini partiye, bizim haberdar olmamız 1 Temmuz itibarıyla.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Başkan...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ama yani bunu ben hakaret sayarım kendime. Niye, öyle sizin gibi düşünmüyorum diye kendime yonttuğumu söylüyorsunuz? Öyle şey olur mu yani?

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Sayın Başkanım, estağfurullah.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Yani iade ederim,

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Şimdi olay şu...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir müzakere usulümüz yok.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Sayın Tatlıoğlu, böyle olmaz yani ben anlatıyordum, siz başlıyorsunuz anlatmaya, anlatın başka zaman.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz daha sonra başka bir zaman bir araya gelin.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şimdi, değerli arkadaşlar, 28 Haziran'da...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Elli üç dakika oldu Başkanım, rica ediyorum...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ama bunu kapatalım, az kaldı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – 28 Haziran'da Sayın Aykut Erdoğan istifa ediyor partisinden. Bu Meclise bir Grup Başkan Vekilinin imzasıyla 1 Temmuz'da bildiriliyor ama hangi tarih itibarıyla istifa ettiği var orada, yazıyor yani 28. Biz, evet, 1 Temmuz'da haberdar olduk, ondan sonra, kendisine, bunu geriye yönelik olarak 28 Haziran itibarıyla Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan bunun kaydının silinmesini burada yapıyoruz.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Siz işleme hangi tarihte aldınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir usulümüz yok. İsmail Bey, Grup Başkanısınız, rica ediyorum, böyle bir usulümüz yok.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Şöyle, şimdi başvuru yapılmış, evrakta bir eksiklik var. Şimdi, adaylık başvurularında da oluyor, Yüksek Seçim Kurulunda bile, veriyorsunuz “Şu eksik.” diyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başka bir platformda konuşursanız sevinirim. Rica ediyorum... Zaten vaktimizi çok aştık.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Burada milletvekilinin iradesi, hangi tarihte partiden ayrılma iradesi var? 28 Haziran ve bunu yazılı olarak vermiş. Bize verdikleri fotokopisi, demişiz ki: “Aslını da verin bunun.” Vermişler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanım, siz izah ettiniz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bir dakika... 28 Haziran itibarıyla. RTÜK üyesinin istifası ise bak, burada da tersi bir durum var. Dilekçesini 29 Haziran'da vermiş RTÜK üyesi ama 1 Temmuz'dan itibaren geçerli olmak üzere vermiş dilekçesini, bu da ileriye yönelik olarak bir tarih belirlemiş istifasıyla ilgili olarak. E, biz bunların iradesine bakıyoruz. Dolayısıyla Aykut Erdoğan'ın...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, zaten çok aştık vaktimizi, rica ediyorum. Böyle bir usulümüz yok, başka platformlarda konuşursunuz, rica ediyorum.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Daha sonra ne olmuş? 18 Temmuz 2022’de Mustafa Baki Ersoy MHP’ye geri dönmüş, bunun üzerine yine AK PARTİ 4’e düşmüş, İYİ Partiye 1 üyelik düşer hâle gelmiş. Daha sonra 11/10/2022’de İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi AK PARTİ’ye katılmış, AK PARTİ 5 olmuş, İYİ Parti yine üye alamıyor. Fakıbaba’nın istifası üzerine de tekrar AK PARTİ 4, İYİ Partiye 1 düşüyor.

Şimdi, bu şekilde bir durum daha önce yaşanmamış. Yani üç ay içerisinde, iki ay içerisinde üyelik dağılımının partiler arasında bu şekilde yer değiştirdiği bir süreç daha önce yaşanmamış, kanun da bunu öngörmemiş. Kanunda şu mesele... Üyelikte iki husus var, onu da burada belirtmem lazım. Normal üyeyi altı yıllığına seçiyoruz, biz seçiyoruz üyeyi ve o üyenin görev süresinin ne zaman biteceğini biz biliyoruz. Dolayısıyla normal olarak süresinde görevini tamamlayan bir üyenin yerine üye seçimiyle ilgili süreç iki ay önce başlar diyor. Bu süreç nettir, bunun için RTÜK’ün bize yazı yazmasına falan gerek yok, biz burada onu takip ediyoruz fakat üyelikte boşalma olması hâlinde -istifayla olabilir, ölümle olabilir, başka bir sebeple olabilir- bunu bizim resmen öğrenmemiz önemli. Bunu nasıl öğreniyoruz? Bize resmî bir yazı yazıldığı zaman öğreniyoruz. Ha “RTÜK Başkanı vaktinde yazsaydı...” Yazardı yazmazdı, ayrı mesele ama burada bir başka husus var “Eğer Meclis tatildeyse Meclisin çalışmalarına, faaliyetine başladığı tarihten itibaren bir ay içerisinde yapılar seçim.” diye bir ifade var.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Meclis tatilde değildi.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Meclis tatilde.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Değildi, 1 Temmuz’da değildi.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – 1 Temmuz’da tatile girdik işte.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Hayır, değildi...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Yok, hayır...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, devam edersek sevinirim, çok aştık süremizi, yaklaşık bir saat oldu.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Dolayısıyla burada hangi tarihteki dağılım esas alınmalıdır? Bununla ilgili 3 husus ileri sürülebilir. Birisi seçimin yapıldığı gün, birisi sürecin Mecliste resmî olarak başlatıldığı tarih, bunların her birinin gerekçesi olması lazım, bir de üyelikte boşalmanın olduğu tarih.

Şimdi, bir kere seçimin yapıldığı gün alınabilir mi? Kanun buna engel. Çok açık, ne diyor? “Üye bildiriminden itibaren on gün içerisinde seçim yapılır.” diyor.

Şimdi, üye bildirimini, 12’sinde yazıyı yazmışım ben Meclis Başkanı olarak, 12 Ekim’de yazıyı yazmışım ben. O hafta bildirilmemiş, işte, 20’sinde bildirilmiş üye bildirimini ama süreci başlatmışız. Birine yazacağız yazıyı, kime yazacağız? O anki dağılıma göre yazıyoruz bunu ve “On gün içerisinde yapılır.” diyor. Seçimin yapılacağı gün, o saat üye dağılımı değişiyor. Ne yapacağız? İptal edeceğiz seçimi, yeniden yazı yazacağız, on günlük süreci yeniden başlatacağız. E, bir de bir aylık süre var kanunda “Bir ay içinde seçilmelidir.” diyor. Şimdi, burada, dolayısıyla o gün içerisindeki oynamaları, günlük milletvekili değişimlerini esas alarak bu işi yapabilmemiz mümkün değil. Biz, bunu, hepimiz diyoruz ya “RTÜK Başkanı yazı yazdı, ona mı bağlı, vesayet mi falan, kaldırıyoruz bu vesayeti...” RTÜK Başkanının ne yazdığının, ne zaman yazdığının hiçbir önemi yok. Neyi esas alıyoruz? Sabit bir olguyu, olayı esas alıyoruz kimsenin değiştiremeyeceği, Meclis Başkanının da değiştiremeyeceği, RTÜK Başkanının da değiştiremeyeceği bir olgu. Adam öldü mü? Öldü. Belli mi tarih? Belli. Tamam, biz diyoruz ki boşalmanın olduğu tarih esas alınmalı. Boşalmanın olduğu tarih esas alınırsa ne RTÜK Başkanı ne zaman yazmış hiçbir kıymeti kalmaz ne Meclis Başkanının tasarrufu bir gün erteledi, iki gün erteledi bunun bir kıymeti kalmaz. Şimdi, biz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanım geriye kalan hususları yazılı cevaplayabilirsiniz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Tamam.

Böyle bir sabit, değiştirilemez, manipüle edilemez bir olguya dayandırılım istiyoruz ve o tarihteki, bunu destekleyen ne var kanunda? Normal üye seçimi altı yıllığına yapılıyor yani seçtiğimiz üye altı yıl görev yapıyor. Peki, boşalma hâlinde ne oluyor? Boşalanın yerine onun süresini tamamlamak üzere seçiyorsunuz. Demek ki kanun da esasen, zaten bir devamlılık, bir kesintisizlik öngörüyor. Yani temel fikir olarak, tatilin araya girmesi ayrı bir mesele ve bir de “boşalma tarihinden itibaren” dediği için boşalma tarihi, seçimin yapılabileceği ilk gün, seçim sürecinin başlatılabileceği ilk gün, kanuna göre, tatil vesaire olduğu için ayrı mesele.

Dolayısıyla, bu konuyu ben Başkanlık Divanında da arkadaşların da değerlendirmelerine açtım, bu konuda orada bir arkadaşımız dışında herkes bu yönde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyoruz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ben önceden açıklama yapmadım, kendileri daha sonra benim açıklamamı dinlediler.

Şimdi, yalnız, bir iki şeyi burada belirtmem lazım, Sayın Cinisli'nin sorduğu bisiklet lastiği harcaması. Arkadaşlar Emniyet Genel Müdürlüğü adına kayıtlı olup Kurumumuza geçici tahsisli bulunan koruma polislerine ait motosikletler için Koruma Daire Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği kapsamında lastik alımı yapılıyor zaman zaman. Söz konusu motosiklet lastiği alımlarının taşınır bilgi sisteminde taşınır motosiklet lastiği taşınır kodu bulunmadığından 150.14.05 bisiklet lastikleri koduna kaydedilmesi söz konusu, bu bir.

İkinci bir husus şu arkadaşlar: Bunu birkaç arkadaşımız söyledi aslında, bunu müteaddit defalar açıkladık, soru önergelerine cevap verdik, kamuoyuna da açıkladık ama ısrarla devam ediyor. Arkadaşlar, Genel Kurul tutanaklarında Kürtçe “bilinmeyen dil” olarak yazılmıyor. Hayır, “X”e bakıyor, “X” şu: Yani bir dipnot için bir işaret kullanırsınız ya... Ben onu da değiştirttim, böyle bir yorum, suistimal edildiği için. Şimdi, yazıyorsunuz, orada Türkçe olmayan bir kelime kullanılmış, onun yanına “X” konuluyor. Bu “X” tutanaktaki sayfanın altına yine “X” yazılıyor, “Türkçe dışında başka bir dille konuşulmuştur.” yazıyor.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Niye başka dil?

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Bilinmeyen dil değil, Türkçe dışında bir dil. Yani Kürtçe değil, İngilizce de olsa, başka bir dil de olsa, Türkçe dışında bir dil olduğu takdirde bu yazılıyor. Oradaki “X” mademki böyle suistimal ediliyor, “X”i kaldırttım ben, oraya başka bir şey, “*” koyduruyorum artık, bari “yıldız” dersiniz bundan sonra. Şimdi, o “X” sadece bir dipnot işaretiydi. “X” bilinmeyen anlamında yorumlanıyor. Bu...

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Yazılırsa soru işaretiyle...

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Hayır, eski dönemlerde -bayağı eski ama, yeni demiyorum- belki olmuş olabilir ama burada “bilinmeyen dil” dipnotu en son -var burada, evet- 2008’de kullanılmış. Burada “X”i de değiştirdik, “*” koyuyoruz bundan sonra oraya ama “Türkçe dışında bir dil” ifadesi kullanılıyor arkadaşlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, yeterince açık, buyurun lütfen.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Başka bir şey var mı? Benim atladığım herhangi bir şey yok herhâlde.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başka kaldıysa yazılı cevap verebiliriz Başkanım.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Daha sonra inşallah...

Ha, bir tek Sayın Kaboğlu Hocamızın şeyi vardı, Anayasa Mahkemesi üyeliğiyle ilgili. Şimdi, o yapılan değişiklikte Hocam, Anayasa Mahkemesi üyesine... Üyeliği biliyorsunuz, 2010 değişikliğiyle on iki yıl süreyle sınırlı hâle geldi ve ilk defa şu anda Sayıştay kökenli bir arkadaşımızın on iki yıllık süresi doldu fakat emeklilik yaşı dolmadı, 65 yaşına gelmedi. Şimdi, bu arkadaşımızın durumu ne olacak? Anayasa diyor ki: “Kanunla düzenlenir.” Bugüne kadar da yapılamamış bir şekilde. Şimdi, burada aslında son hâlini şu anda bilmiyorum ne oldu Genel Kurulda ama bir kısım arkadaşlar Yargıtaydan geliyor, onların Yargıtaya dönmesi makuldür, Danıştaydan gelenler var, dönmesi makuldür, Sayıştaydan gelenler var, yine kurumuna dönmesi makuldür süresini tamamlayınca. Üniversitelerden gelenler var, yine kurumlarına dönmesi makuldür. Yüksek bürokrat ve avukatlar arasından gelenler var, bunlar nereye dönecek? Bunlar 65 yaşına kadar hâkim, azledilemez statüde. Şimdi, Yargıtaya bunları kanunla gönderemezsiniz, Danıştaya gönderemezsiniz, e, Sayıştaya göndermek de doğru değil, Meclis seçiyor Sayıştay üyelerini. Bir formül konuşuldu, böyle bir formül herhâlde düşünülmüş olabilirler, son hâlini bilmiyorum.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Son hâli Meclisten... Sayıştaya gönderiliyor. Daha isabetli olur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyoruz.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Ama o doğru olmaz, Kanun gereği gönderiyorsunuz, Sayıştay üyelerinin hepsini Meclis seçiyor, istisna getirmiş oluyorsunuz Meclisin seçmesine o zaman. Yani...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Komisyonumuzdan geçti efendim, Genel Kurulun takdirinde olan bir husus.

TBMM BAŞKANI MUSTAFA ŞENTOP – Tabii, evet.

Değerli arkadaşlar, çok teşekkür ediyorum, bütün arkadaşlarımıza katkıları için de ayrıca teşekkür ediyorum. Bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum. Tekrar 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nın 99'uncu yıl dönümünü de tebrik ediyorum. Hayırlı akşamlar diliyorum.

TBMM Basimevi 2023